

Jaarverslag en Jaarrekening 2014 gemeente Haarlem

Aanbiedingsbrief

In het Jaarverslag en de Jaarrekening 2014 legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de realisatie van afgesproken beleid en over de financiële resultaten.

Het begrotingssaldo is in 2014 tussentijds bijgesteld naar een overschot van € 1,0 miljoen. De Jaarrekening 2014 sluit met een voordelig saldo van € 3,4 miljoen. Dit betekent dat het rekeningresultaat € 2,4 miljoen voordeliger is uitgevallen dan geraamd.

De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven ten aanzien van de getrouwheid en de rechtmatigheid van de Jaarrekening 2014.

Het college van burgemeester & wethouders,
8 april 2014

Inhoudsopgave

Deel 1 Algemeen	
1.1 Beleidsmatige resultaten	8
1.2 Uitkomsten jaarrekening op hoofdlijnen.....	15
1.3 Doeltreffendheid- en doelmatigheidsonderzoek	23
1.4 Bezuinigingen	24
Deel 2 Programmaverantwoording	
2.1 Inleiding	28
2.2 Baten en lasten per programma.....	32
2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	33
Programma 1 Burger en Bestuur.....	35
Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	47
Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg.....	63
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport.....	79
Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	97
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie.....	117
Programma 7 Werk en inkomen	129
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit.....	141
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving.....	153
Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen.....	173
Deel 3 Paragrafen	
3.1 Inleiding	185
3.2 Lokale heffingen	189
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	195
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen.....	209
3.5 Financiering.....	219
3.6 Bedrijfsvoering.....	229
3.7 Verbonden partijen en subsidies	239
3.8 Grondbeleid.....	247
3.9 Sociaal domein	261
Deel 4 Jaarrekening	
4.1 Balans.....	266
4.2 Overzicht van baten en lasten.....	268
4.3 Toelichting op de jaarrekening.....	269
4.4 Incidentele baten en lasten	290
4.5 Reserves en voorzieningen.....	291

4.6 Specificatie mutaties reserves	296
4.7 Kadernota rechtmatigheid	297
4.8 Single information / Single audit	303
4.9 Controleverklaring	315
Deel 5 Belsuit	
5.1 Besluit	319
Deel 6 Bijlagen	
6.1 Kerngegevens	323
6.2 Samenstelling bestuur	325
6.3 Overzicht personeel en organisatiestructuur	327
6.4 Rekening naar programma's en beleidsvelden	329
6.5 Investeringskredieten	333
6.6 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG	336
6.7 Overzicht verworven subsidies	342

Deel 1 • Algemeen

1.1 Beleidsmatige resultaten

In het jaarverslag 2014 legt het college verantwoording af over de resultaten over de beleidsvoornemens van het afgelopen jaar. De beleidsvoornemens zijn vastgelegd in de begroting 2014-2018, vastgesteld in 2013 dus in de vorige coalitieperiode. Hierdoor kan het voorkomen dat de na te streven voornemens afwijken van het gestelde in het coalitieakkoord Samen doen! uit 2014.

Economische context en bezuinigingen

Na jaren van economische tegenwind herstelde de Nederlandse economie zich in 2014 voorzichtig. Dit laat onverlet dat de bezuinigingen die in de begroting 2014 waren voorzien vanwege de rijksbezuinigingen afgelopen jaar geëffectueerd zijn en ook merkbaar zijn geweest in de stad en in de organisatie.

Eind 2013 is een overzicht van gemeentelijke taken en mogelijke bezuinigingen gemaakt. Dit overzicht diende als informatiebron bij de coalitieonderhandelingen.

Vertrouwen

De randvoorwaarden waaronder de beleidsvoornemens in 2014 worden uitgevoerd, staan door de bezuinigingen sterk onder druk. Het is lastig om met minder geld dezelfde kwaliteit te leveren. Dit is bij een aantal (top)indicatoren merkbaar; soms worden de prestaties onder de streefwaarde beoordeeld. Andere indicatoren scoren hoger dan verwacht. Zo wordt de stad als veiliger beleefd, wordt de bereikbaarheid van Haarlem positiever beoordeeld en zijn er weer meer Haarlemmers regelmatig gaan sporten.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur ¹	22% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 24% (2012) 21% (2013)	21%	23%	Omnibusonderzoek

¹ Gemeentebestuur is gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Vertrouwen wordt afzonderlijk gemeten; voor indicator is het rekenkundig gemiddelde genomen.

Veiligheid

De veiligheid in Haarlem ontwikkelt zich positief. Het percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt is hoger dan de streefwaarde. Dat is een teken dat de aanpak van de veiligheidsproblemen in de stad zijn vruchten begint af te werpen. Het goede veiligheidsgevoel is echter nog niet overal op het gewenste niveau; met name jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit blijken in een aantal wijken en buurten hardnekkig te zijn. Met de vaststelling, eind 2014, van het nieuwe Integraal veiligheids- en handhavingsbeleid voor de komende vier jaar wordt een krachtig vervolg gegeven aan het bestaande beleid.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur ¹	22% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 24% (2012) 21% (2013)	21%	23%	Omnibusonderzoek
Positie Haarlem op de AD-Misdadimeter ²	32 (2010)	55 (2011) 68 (2012) 45 (2013)	>70	p.m. ³	Algemeen Dagblad

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	64% (2010)	78% (2011) 74% (2012) 75% (2013)	80%	81%	Omnibusonderzoek

¹ Gemeentebestuur is gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Vertrouwen wordt afzonderlijk gemeten; voor indicator is het rekenkundig gemiddelde genomen.

² De ranglijst van 403 Nederlandse gemeenten. Hoe dichterbij 1, hoe 'onveiliger' de gemeente (1= meest onveilig). De index is samengesteld uit tien delicten: woninginbraak, diefstal van een motorvoertuig, bedreiging, mishandeling, straatroof, overval, vernieling, diefstal uit garage/schuur, diefstal uit auto en zakkenrollen. Niet elk delict telt even zwaar: hoe groter de impact op het slachtoffer (uit onderzoek SCP), hoe zwaarder een delict telt. Het aantal delicten is afgezet tegen het inwonertal van de gemeente, waardoor gemeenten met verschillende omvang kunnen worden vergeleken.

³ De volgende editie van de AD-misdaadmeter, waarin op basis van cijfers over 2014 de ranglijst wordt opgemaakt, is niet tijdig beschikbaar om in dit jaarverslag opgenomen te kunnen worden. Deze wordt in het voorjaar (april) van 2015 verwacht.

Groen en duurzaam

Jarenlang bleef de jaarlijkse uitstoot van CO₂ stijgen. Maar de afgelopen jaren lijkt met deze trend gebroken, mede door het grote aantal projecten binnen het programma Haarlem Klimaat Neutraal. De cijfers over de vermeden en bespaarde CO₂-uitstoot zijn afkomstig uit de jaarlijkse CO₂-monitor. De cijfers over 2014 verschijnen in het tweede kwartaal van 2015.

Onderhoud

De kwaliteit van de openbare ruimte in Haarlem is nog relatief hoog. Dat was ruim tien jaar geleden niet zo, toen was sprake van een forse onderhoudsachterstand. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit een rekenkameronderzoek in 2005 is het afgelopen decennium fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en daar plukt de gemeente nu de vruchten van. De waardering voor de algehele kwaliteit van de openbare ruimte van Haarlemmers is al enige jaren stabiel. Ook dit jaar waarderen Haarlemmers dit in het Omnibus onderzoek met rapportcijfer 6,6. Echter door de compenserende maatregelen 2013 en 2014 (resp. € 2 en € 3 miljoen) op het beheer en onderhoud zijn een groot aantal projecten niet volgens planning uitgevoerd. Hierdoor dreigt een achterstand te ontstaan waardoor de onderhoudsbehoefte op middellange termijn onevenredig zal toenemen. Lagere uitgaven aan onderhoudswerken kunnen hebben geleid tot lagere scores op beleving van de burgers rondom de kwaliteit openbare ruimte, voornamelijk op het gebied van wegen, fietspaden en kwaliteit groen.

Per eind 2013 was de onderhoudsachterstand rekenkundig bepaald op € 38,8 miljoen (zie jaarrekening 2013). Dit is niet de actuele onderhoudsachterstand, die wordt periodiek bepaald op basis van inspecties, waarvan de uitkomsten fluctueren.

In de Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 is berekend dat de jaarlijkse onderhoudsgelden in de begroting 2014-2018 (circa € 27 miljoen) voldoende zijn om geen verdere achterstand op te lopen. In 2014 is vanuit de begroting circa € 26,5 miljoen besteed aan beheer en onderhoud (zie ook paragraaf 3.4). Rekenkundig is de onderhoudsachterstand daarmee in 2014 licht opgelopen tot 39,3 miljoen. De onderhoudsbehoefte als percentage van het totale areaal is stabiel gebleven op 3,5%.

Nieuwe Omgevingswet

Afgelopen jaar is de Omgevingswet aan de Tweede Kamer gestuurd. Haarlem heeft via het G32 stedennetwerk gereageerd op de consultatieversie. De uitwerking van de wet vindt nog plaats via AMvB's (Algemene Maatregel van Bestuur). Voor een goed en volledig beeld van wat de implementatie in 2018 inhoudt, zijn de gemeenten afhankelijk van de concrete aanzetten die het ministerie IenM verstrekt. In de praktijk blijkt dat het ministerie eerst de uitkomsten van de parlementaire behandeling (zomer 2015) en de uitwerking van de AMvB's wil afwachten. Bepalend daarbij is het te sluiten bestuursconvenant, dat is doorgeschoven naar 2015. Een belangrijk discussiepunt bij het bestuursconvenant wordt de verdeling (tussen Rijk en gemeenten) van de aan de implementatie verbonden kosten. Haarlem is gesprekspartner van het ministerie, G32 en VNG en wordt door hen in een vroeg stadium betrokken bij de standpuntbepaling en ideevorming.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Vermeden en bespaarde CO ₂ uitstoot (x1.000 ton) in Haarlem	76 (2010)	124 (2011) 134 (2012) 139 (2013)	84	p.m. ¹	CO ₂ monitor
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ²	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012)	Top 10	4 (2013) ³	Atlas voor Gemeenten
Totaaloordeel burger over kwaliteit openbare ruimte op een schaal van 0 (slecht) naar 10 (perfect)	6,2 (2008)	6,4 (2009) 6,5 (2010) 6,6 (2011) 6,6 (2012) 6,6 (2013)	6,5	6,6	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012) 19% (2013)	20%	17%	Omnibusonderzoek
Percentage onderhoudsbehoefte t.o.v. totaal areaal	6,4% (2009)	5,8% (2010) 4,8% (2011) 4,1% (2012) 3,7% (2013)	3,5%	3,5%	Gemeentelijke registratie
Totaalscore Delftwijk op de Leefbaarometer ⁴	Positief (1998)	Positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	Positief	p.m. ⁵	Leefbaarometer BZK
Totaalscore Haarlem Oost op de Leefbaarometer ⁴	Positief (1998)	Positief (2002) Matig positief (2006) Positief (2008, 2010, 2012)	Positief	p.m. ⁵	Leefbaarometer BZK
Totaalscore Schalkwijk op de Leefbaarometer ⁴	Matig positief (1998)	Matig positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	Matig positief	p.m. ⁵	Leefbaarometer BZK

¹ De gegevens over het energiegebruik komen in het tweede kwartaal van het jaar 2015 beschikbaar.

² De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen (per auto en OV), cultureel aanbod, veiligheid, percentage koopwoningen, nabijheid natuurgebieden, culinair aanbod, aanwezigheid universiteit en percentage vooroorlogse woningen (historisch karakter). Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op deze aspecten in vergelijking met andere grote gemeenten goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

³ In de Atlas voor Gemeenten wordt deze index opgemaakt aan de hand van cijfers over het voorgaande jaar (2013). In de editie van 2015 wordt de positie bepaald op basis van cijfers over 2014. Deze verschijnt naar verwachting in mei 2015.

⁴ Op de Leefbaarometer wordt een totaalscore voor de leefbaarheidssituatie in Nederlandse wijken en buurten weergegeven die is samengesteld aan de hand van scores op zes onderliggende dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningen, samenstelling bevolking, sociale samenhang, veiligheid. Voor elke dimensie wordt berekend in hoeverre een wijk/buurt positief (+), dan wel negatief (-) afwijkt van het landelijk gemiddelde (= 0). De totaalscore wordt bepaald aan de hand van een gewogen combinatie van scores op deze dimensies. Deze geeft zodoende aan in hoeverre een wijk/buurt 'zeer negatief', 'negatief', 'matig', 'matig positief', 'positief' of 'zeer positief' afwijkt van het landelijke gemiddelde.

⁵ De Leefbaarometer wordt tweemaal aangevuld met nieuwe gegevens. De gegevens voor 2014 zijn bij het opstellen van het jaarverslag nog niet bekend; deze komen later in 2015 beschikbaar.

Versterking economie: verantwoordelijk en ondernemend

In 2014 is sprake van een licht herstel van de economie in de Metropoolregio Amsterdam, maar de arbeidsmarkt in de regio, en dus ook die in Haarlem, profiteert hier nog onvoldoende van.

De Haarlemse economische agenda en de arbeidsmarktagenda vormen het uitgangspunt voor het economisch beleid. Dit betekent: ruimte voor ondernemen in de groeisectoren, een concurrerend vestigingsklimaat, minder regeldruk, een sleutelrol voor het onderwijs én extra aandacht voor de terugkeer van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt.

Een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is belangrijk voor het terugdringen van de (jeugd)werkloosheid op in ieder geval het -in de arbeidsmarktagenda afgesproken - frictiewerkloosheidsniveau van vijf procent. Het is vanzelfsprekend dat Haarlem hierin optrekt met Zuid-Kennemerland, IJmond, Haarlemmermeer en Amsterdam.

De gemeente en haar partners hebben een actieve rol genomen in het bevorderen van de aansluiting van scholen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het stimuleren van stageplekken, het ondersteunen van werk-leertrajecten en het bijeenbrengen van met name MKB-ondernemingen en scholen. Op deze wijze wordt de werkgelegenheid bevorderd. In een lokaal sociaal akkoord hebben bedrijfsleven, (toekomstige) werknemers, gemeente en onderwijsinstellingen afspraken gemaakt over werk- en stageplekken voor de onderkant van de arbeidsmarkt en de jeugdwerkloosheid.

De Metropoolregio Amsterdam wordt steeds ondernemender, met een groeiend aantal starters en zzp-ers. De gemeente Haarlem pakt, samen met haar regionale partners, haar verbindende en faciliterende rol richting deze nieuwe ondernemers.

Bereikbaarheid

Haarlemmers geven, een 7,3 aan de bereikbaarheid van de stad. Dit is hoger dan de streefwaarde en een beter rapportcijfer dan in 2013. De score is mede te danken aan de gezamenlijke inzet van de gemeente, bewoners, ondernemers, regiogemeenten, provincie, NS en Connexxion op verkeersgebied. Het percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt is 46%. De streefwaarde van 52% is wederom niet gehaald. De laatste jaren is het percentage, ondanks de fluctuaties, niet boven de 50% uitgekomen. Dit percentage laat over de jaren overigens een fluctuerend beeld zien; de waardering schommelt steeds rond de 50%. Het percentage Haarlemmers dat tevreden is over de openbaar vervoervoorzieningen is in 2014 78%. Daarbij moet worden meegenomen dat openbaar vervoerreizigers niet alleen tevreden zijn over bus- en treinvervoer, maar ook over de overstapmogelijkheden tussen bus, trein en fiets; de zogenaamde ketenmobiliteit. Het rapportcijfer van de Haarlemmer voor de autobereikbaarheid van de stad is in 2014 een 6,1, waarmee het een relatief sterke stijging toont ten opzichte van de voorgaande meting in 2013. Daarmee is ook de streefwaarde van een zes behaald.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Aantal toeristische dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.234 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012) 1.057 (2013)	>1.250	1.087	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
Ontwikkeling aantal bedrijfsvestigingen in Haarlem t.o.v. voorgaand jaar	2.1% (2005)	-0,1% (2006) 2,6% (2007) 3,2% (2008) 2,9% (2009) -1,2% (2010) 2,3% (2011) 3,5% (2012) 2,3% (2013)	≥ 1,5%	+2%	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA)

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen in Haarlem t.o.v. voorgaand jaar (betaald werk voor meer dan 12 uur in de week)	-1,6% (2005)	1,1% (2008) - 0,7% (2009) -2,2% (2010) -1,4% (2011) 0,35% (2012) -1,4% (2013)	0,0%	-1%	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA)
Oordeel Haarlemmers over bereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012) 7,0 (2013)	7,0	7,3	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012) 47% (2013)	52%	46%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010) 74% (2011) 76% (2012) 78% (2013)	81%	78%	Omnibusonderzoek
Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010) 5,3 (2011) 5,6 (2012) 5,7 (2013)	6,0	6,1	Omnibusonderzoek

Sociaal en betrokken

De verantwoordelijkheden van de gemeente in de zorg en ondersteuning zijn met ingang van 2015 sterk vergroot. Het gaat om werk en inkomen (Participatiewet), de zorg voor jeugd en gezin (decentralisatie Jeugd), mede in relatie tot passend onderwijs, en de zorg en ondersteuning aan kwetsbare mensen zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (decentralisatie Awbz). Daarnaast zijn beschermd wonen en de cliëntondersteuning vanaf 2015 gedecentraliseerd naar gemeenten.

Hiermee is de gemeente verantwoordelijk geworden voor vrijwel de hele maatschappelijke ondersteuning van Haarlemmers. Het raakt alle leefgebieden; jong of oud, rijk of arm, gezond of hulpbehoevend. 2014 heeft grotendeels in het teken gestaan van de voorbereiding van de uitvoering van deze nieuwe taken.

De omvang van de decentralisaties én de rijksbezuinigingen op de nieuwe taken heeft de raad in 2012 doen besluiten om het gehele sociaal domein opnieuw onder de loep te nemen. De kernwoorden in het sociaal domein zijn: zelfredzaamheid en eigen kracht, met als doel dat iedere Haarlemmer kan meedoen in de samenleving, op zijn niveau en naar draagkracht. De rol van de gemeente daarin begint bij de voorwaarden om te kunnen meedoen: een sociale stad met actieve Haarlemmers. Ook het geven van informatie, advies en ondersteuning is belangrijk voor zelfredzaamheid. Als Haarlemmers ondersteuning nodig hebben om mee kunnen doen, organiseert de gemeente dat. Het liefst direct, bij beginnende problemen, zodat ondersteuning in de vorm van zorg of voorzieningen zo kort mogelijk hoeft te worden gegeven. Bij behoefte aan langduriger zorg heeft de gemeente een vangnet voor haar burgers. In 2014 is hier vorm aan gegeven 2014, maar het jaar was voor de inwoners van Haarlem die gebruik maken van voorzieningen door alle komende veranderingen soms ook een jaar met

onzekerheden. Toch zijn de indicatoren redelijk stabiel. Bij het rapportcijfer dat Haarlemmers aan hun eigen welzijn geven, het kerncijfer sociale kwaliteit, het percentage dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt en het percentage mensen dat aangeeft beperkt te worden in de dagelijkse bezigheden door de eigen gezondheid, zijn er slechts enkele beperkte verschillen tussen metingen per jaar.

De gemeente Haarlem streeft naar eigen kracht en zelfredzaamheid, ook op het gebied van werk en inkomen. Haarlemmers die recht hebben op inkomensondersteuning krijgen dit op effectieve en efficiënte wijze. Een graadmeter hiervoor is de bijstandsdichtheid te leggen naast andere in grootte vergelijkbare steden. Het bijstandsdichtheidspercentage laat zien hoeveel mensen in de gemeente en bijstandsuitkering krijgen ten opzichte van het totale inwoneraantal. De gemeente Haarlem kende in 2014 een bijstandsdichtheid van 5,1%, een jaar eerder was dit nog 4,6% (bron: Divosa benchmark werk en inkomen). In verhouding tot gemeenten met een vergelijkbare grootte heeft de gemeente Haarlem relatief gezien minder mensen in de bijstand, maar neemt dit aantal wel harder toe dan in vergelijkbare gemeenten (6,1% in 2013 versus 6,4% in 2014). Een mogelijke verklaring hiervoor is de gemiddeld hoogopgeleide populatie waardoor de effecten van economische recessie later doordringen. Deze effecten zijn veelal eerder zichtbaar in gemeenten waar het percentage laagopgeleiden groter is, omdat in die arbeidssectoren sneller verdringing plaats vindt. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten (5,2% in 2013 en 5,6% in 2014) scoort de gemeente Haarlem lager.

In paragraaf 3.9 wordt verder ingegaan op de transitie van het sociaal domein.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Rapportcijfer Haarlemmers voor het eigen welzijn	6,9 (2008)	6,8 (2009) 6,8 (2010) 6,4 (2011) 6,5 (2012) 6,8 (2013)	≥ 7	6,9	Omnibusonderzoek
Kerncijfer sociale kwaliteit ¹	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,2 (2011) 6,2 (2012) 6,1 (2013)	≥ 6,2	6,1	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010) 78% (2011) 78% (2012) 78% (2013)	≥ 78%	76%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat aangeeft enigszins of ernstig beperkt te worden door gezondheid bij dagelijkse bezigheden	15% (2011)	15% (2012) 13% (2013)	14%	15%	Omnibusonderzoek
Slagingspercentage van de deelnemers van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO)	60% (2009)	70% (2010) 70% (2011) 70% (2012) 75% (2013)	75%	75%	Rapportages VAVO met akkoord verklaring

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Percentage Haarlemmers (> 15 jaar) dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012) 65% (2013)	64%	68%	Omnibusonderzoek
Positie in rangorde sociaal-economische index ²	13 (2005)	17 (2007) 16 (2008) 13 (2009) 12 (2010) 9 (2011) 9 (2012)	Top 10	9 (2013) ³	Atlas voor Gemeenten
Percentage afwijking van aantal ontvangers aanvullende inkomensondersteuning t.o.v. referentiegemeenten	18 (2006)	12 (2011) 12 (2012)	≥ G25	n.b. ⁴	Gemeentelijke registratie/APE

¹ Het kerncijfer sociale kwaliteit is een combinatie van antwoorden van Haarlemmers op vier stellingen: 'mensen gaan hier prettig met elkaar om'; 'ik voel me thuis in deze buurt'; 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid'; 'hier kennen mensen elkaar nauwelijks'. De score van het kerncijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit.

² De index bestaat uit bijstand, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, armoede, percentage laagopgeleiden, participatie vrouwen, banen en percentage groeisectoren. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op deze aspecten in vergelijking met andere grote gemeenten goed doet en de sociaal-economische zelfredzaamheid van de bevolking relatief groot is.

³ In de Atlas voor Gemeenten wordt deze index opgemaakt aan de hand van cijfers over het voorgaande jaar (2013). In de editie van 2015 wordt de positie bepaald op basis van cijfers over 2014. Deze verschijnt naar verwachting in mei 2015.

⁴ Sinds 2013 wordt deze indicator niet langer gemeten. Vanaf begroting 2015 wordt deze indicator niet langer opgenomen.

Tenslotte

In 2014 is hard gewerkt om met minder middelen tóch kwaliteit te realiseren. Deze situatie komt echter steeds meer onder druk te staan. Bezuinigen zal ook de komende tijd nodig blijven. De noodzaak om een afweging in taken te maken neemt daardoor toe.

1.2 Uitkomsten jaarrekening op hoofdlijnen

Algemeen

De financiële verantwoording over 2014 is, gelijk aan vorig jaar - uitgebreid naar een verantwoording per beleidsveld, waarbij inzicht wordt gegeven in zowel de totstandkoming van de budgetten (van begroting naar begrotingswijziging) als in de realisatie in 2014 ten opzichte van de gewijzigde begroting. Zoals gebruikelijk zijn afwijkingen van € 100.000 of meer bruto toegelicht, dat wil zeggen dat baten en lasten niet gesaldeerd zijn. Tevens is bij afwijkingen waar het relevant is, aangegeven of en waarom deze afwijking niet eerder te voorzien was.

Gedurende het begrotingsjaar is de begroting bijgesteld, omdat door financiële tegenvallers, er aanvullende bezuinigingsmaatregelen getroffen moesten worden. De opbouw van het begrotingssaldo kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)

Opbouw begrotingssaldo	2014
Begroting 2014	-60 v
Budgettaire effecten nieuwe kostenverdeling	44 n
Doorwerking Bestuursrapportage 2013-3	42 n
Verwerkte raadsbesluiten	643 n
Mutaties Bestuursrapportage 2014-1	1.489 n
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2014-1	2.158 n
Mutaties kadernota 2014	271 n
Begrotingsuitkomst na kadernota 2014	2.429 n
Mutaties Bestuursrapportage 2014-2	-2.454 v
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2014-2	-25 v
Mutaties Bestuursrapportage 2014-3	-969 v
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2014-3	-994 v

Ontwikkeling begroting in 2014

Met inachtnaam van het vaststellen van een bedrag van € 6,8 miljoen aan opbrengsten voor een sluitend begrotingskader 2014 kon een sluitende begroting worden aangeboden. Met name door een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds (decembercirculaire) van € 0,7 miljoen en een lagere opbrengst OZB (verpleeghuizen) van € 0,45 miljoen en verwerking van eerder genomen raadsbesluiten (toetreding milieudienst en belastingvoorstellen) ontstond een negatief saldo van € 2,4 miljoen na verwerking van Bestuursrapportage 2014-1/Kadernota 2014.

Met name een voordeel van € 3,2 miljoen door een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds (meicirculaire) heeft ervoor gezorgd dat de begroting na Bestuursrapportage-2 sloot met een positief saldo van € 25.000.

Bestuursrapportage-3 kende een voordelige uitkomst van € 969.000, onder meer vanwege een vrijval van € 1 miljoen van de voorziening erfpacht. Na de 3^e Bestuursrapportage werd een voordeel voorzien van bijna € 1 miljoen.

Realisatie begroting

De jaarrekening sluit met een voordelig saldo van afgerond € 3,4 miljoen. De begroting na wijziging sloot met een batig saldo van afgerond € 1 miljoen. Dit betekent dat het rekeningresultaat € 2,4

miljoen voordeliger is uitgevallen dan de bijgestelde begroting. Het resultaat van € 2,4 miljoen wordt in de volgende paragraaf nader geanalyseerd.

Analyse uitkomsten Jaarrekening 2014

De begroting 2014, voor het laatst bijgesteld op basis van de derde bestuursrapportage over 2014, vastgesteld in de raad van december 2014 sloot met een batig saldo van € 1,0 miljoen na mutatie reserves. In deze paragraaf wordt een verklaring op hoofdlijnen gegeven voor het verschil ten opzichte van de (bijgestelde) begroting 2014. Hiervoor worden (uitsluitend in deze paragraaf) verschillen van € 250.000 of meer per beleidsveld netto toegelicht. De raad heeft immers de budgetten per beleidsveld geautoriseerd. Een verdere toelichting (oorzaak van de afwijking) is opgenomen in het programmagedeelte (daarin worden verschillen van € 100.000 of meer bruto toegelicht).

De uitkomsten uitgesplitst naar programma (inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) zien er per saldo als volgt uit:

(bedragen x 1.000)

Programma	Saldo begroting na wijziging	n/v	Saldo rekening	n/v	Afwijking	n/v
1 Burger en Bestuur	18.048	n	18.899	n	851	n
2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	29.795	n	30.558	n	763	n
3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	47.863	n	47.516	n	-347	v
4 Jeugd, Onderwijs en Sport	41.927	n	42.237	n	310	n
5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	7.309	n	6.732	n	-577	v
6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	26.396	n	26.292	n	-104	v
7 Werk en Inkomen	18.236	n	14.254	n	-3.982	v
8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	-4.135	v	-4.460	v	-325	v
9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	47.200	n	47.403	n	203	n
10 Algemene dekkingsmiddelen	-233.633	v	-232.805	v	828	n
Totaal		-994 v		-3.376 v	-2.382 v	

De belangrijkste financiële afwijkingen

Het volgende overzicht laat de belangrijkste financiële afwijkingen zien van de Jaarrekening 2014 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2014 (het betreft primair financiële afwijkingen groter dan € 250.000). Indien een afwijking in lasten gecorrigeerd wordt door een evenredige afwijking in de baten, dan zijn die afwijkingen buiten beschouwing gelaten (budgettair-neutraal). De verklaring van de afwijkingen is gegeven in de analyse van de beleidsvelden bij de desbetreffende programma's.

(bedragen x € 1.000)

Saldo begroting na wijziging (inclusief mutaties reserves)				-994	v
Budgettaire tegenvallers					
Prog.	Beleidsveld	Omschrijving		bedrag	
1	Gemeentelijk Bestuur	Lasten wethouderspensioenen	i	1.390	
2	Integral vergunning en handhaving	Lagere opbrengst leges	i	563	
5	Vastgoed	Lagere directe baten erfpacht	s	296	
5	Vastgoed	Verhuurdersheffing en OZB	s	302	
5	Vastgoed	Diverse overschrijdingen vastgoed	i	868	
9	Openbare ruimte bovengronds	Hogere lasten onderhoud bomen als gevolg herfststormen	i	321	
9	Openbare ruimte bovengronds	Opstellen overeenkomsten ten behoeve van regievoering	i	445	
10	Algemene dekkingsmiddelen	Lasten bovenformatieven	i	2.905	
10	Algemene dekkingsmiddelen	Saldo kostenplaatsen	i	677	
10	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene Uitkering	i	550	
Budgettaire tegenvallers				8.317	
Budgettaire meevallers					
Prog.	Beleidsveld	Omschrijving		bedrag	
5	Ruimtelijk Beleid	Minder productieve uren	i	841	
5	Vastgoed	Uitkering brandschade	i	252	
5	Vastgoed	Omzetting erfpacht in blooteigendom	i	195	
5	Vastgoed	Actualisatie voorziening erfpacht	i	500	
5	Grondexploitatie	Actualisatie grondexploitatie	i	830	
7	Werk en reïntegratie	Vrijval participatie budget	i	1.303	
7	Inkomen	Lagere lasten o.a. als gevolg uitstroom bevorderende activiteiten, adequaat terugvorderingsbeleid etc.	i	1.798	
7	Minimabeleid	Overschot minimabeleid en overige regeling	i	531	
8	Parkeren	Per saldo hogere bate parkeren	i	540	
9	Milieu	Minder productieve uren	i	304	
9	Openbare ruimte bovengronds	Lagere lasten dagelijks onderhoud en energie van de havendienst	i	220	
10	Algemene dekkingsmiddelen	Afwikkeling BTW\BCF	i	3.476	
10	Algemene dekkingsmiddelen	Renteresultaat	i	308	
Budgettaire meevallers				11.098	
Overige afwijking < € 250.000, per saldo				399	n
i = incidenteel					
s = structureel					
Rekeningresultaat 2014				-3.376	v

De genoemde afwijkingen zijn divers van aard. Enkele grote posten worden hieronder toegelicht:

Conform de voorschriften en ter voorbereiding op de overdracht van de wethouderspensioenen naar het Appa fonds (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) heeft er een dotatie aan de voorziening wethouderspensioenen van € 1,6 miljoen plaatsgevonden.

Gedurende het jaar zijn er diverse ontwikkelingen geweest in het aantal bovenformatieve medewerkers. Doordat nu duidelijk is wie een bovenformatieve status heeft is er een actuele berekening gemaakt. De voorziening is toereikend gemaakt, overigens komt daardoor de jaarlijkse begrotingslast te vervallen; een gunstig meerjareneffect. Per saldo heeft dit geleid tot een hogere last van € 2,9 miljoen.

In de tweede helft van december 2014 en januari jl. zijn de baten en lasten van het product Vastgoed nader geanalyseerd en is geconstateerd dat er sprake is van een overschrijding op het budget voor onderhoud en het budget voor advies-, taxatie- en onderzoekskosten voor het jaar 2014 van € 1.170.000. Voorgesteld wordt om deze overschrijding ten laste van de reserve Vastgoed te brengen.

Eind 2014 is met de Belastingdienst overeenstemming bereikt over de afwikkeling van de controle 2008-2013. Bij de jaarrekening 2013 is een voorziening getroffen. Uiteindelijk kan een deel van de voorziening vrijvallen. Bij het inschatten van de omvang is geen rekening gehouden met mogelijke meevallers en zijn de risico's conservatief geraamd. Dit heeft geresulteerd in een incidentele baat van € 3,5 miljoen.

Budgetbeheer en rechtmatigheidscriteria

In deel 4.7 wordt als onderdeel bij de jaarrekening afzonderlijk gerapporteerd over de rechtmatigheidscriteria die gelden voor kostenoverschrijdingen. Gelet op het belang van een transparante verantwoording zijn de belangrijkste conclusies ten aanzien van de rechtmatigheidscriteria in deze paragraaf samengevat. De criteria die worden gebruikt zijn gepubliceerd door het platform rechtmatigheid.

Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in zeven categorieën:

1. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten zoals subsidies.
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar die niet tijdig konden worden gesignaleerd. Bijvoorbeeld vanwege een open einde (subsidie)regeling. Vaak blijken dergelijke zaken pas in het kader van het opmaken van de jaarrekening.

Deze overschrijdingen zijn wel onrechtmatig, maar tellen niet mee in het oordeel van de accountant.

De volgende overschrijdingen zijn eveneens onrechtmatig en tellen mee als onrechtmatig in het accountantsoordeel.

3. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gemeld.
4. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten, die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.
5. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en rentelasten in het jaar van investeren. Hogere afschrijvings- en rentelasten in latere jaren zijn wel onrechtmatig, maar tellen niet mee voor het oordeel. Indien geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar is de overschrijding onrechtmatig en telt mee voor het oordeel. Indien geconstateerd na

verantwoordingsjaar is de overschrijding onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel.

6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd, omdat dit uit nader onderzoek van een subsidieverstrekker, Belastingdienst, toezichthouder etc. blijkt. Het gaat dan vaak om interpretatieverschillen. Als dit in het verantwoordingsjaar wordt geconstateerd telt de overschrijding wel mee in het accountantsoordeel. Na het verantwoordingsjaar telt de overschrijding niet mee in het accountantsoordeel.
7. Kostenoverschrijdingen van activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend.

Daarbij is het uitgangspunt dat een beleidsveld het autorisatieniveau is op basis waarvan de raad het college heeft geautoriseerd conform de financiële verordening van de gemeente Haarlem. Over dit budget wordt verantwoording afgelegd. Voorts zijn baten en lasten conform de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten bruto beschouwd (dus niet gesaldeerd, zoals wel is toegepast bij de verklaring van het rekeningsaldo).

(bedragen x € 1.000)

Programma	Beleidsveld	Rechtmatigheidscriteria						
		Cat 1	Cat 2	Cat 3	Cat 4	Cat 5	Cat 6	Cat 7
1	Gemeentelijke bestuur		1.261					
1	Dienstverlening		89					
2	Sociale Veiligheid		66					
5	Vastgoed			1.715		52		
8	Autoverkeer en verkeersveiligheid	138						
8	Parkeren	220						
9	Openbare gebouwen bovengronds		648			96		
9	Afval	301						
10	Algemene dekkingsmiddelen		1.986					
10	Lokale belastingen		147					
		659	4.197	1.715	-	148	-	-

Conclusies:

De budgetoverschrijdingen in de categorieën 1 en 2 voor een bedrag van € 4,9 miljoen tellen niet mee in het accountantsoordeel.

De kostenoverschrijdingen die zijn gerealiseerd in categorie 1 van € 0,7 miljoen betreffen overschrijdingen die gecompenseerd worden door direct gerelateerde baten. Deze overschrijdingen zijn budgetneutraal, maar de baten en lasten behoren zoveel als mogelijk tijdig, via de Bestuursrapportages, geraamd te worden of al opgenomen te zijn in de primaire begroting.

De overschrijdingen in categorie 2 hebben betrekking op lasten die ontstaan bij het opmaken van de jaarrekening op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording ook in het desbetreffende jaar verantwoord moeten worden. Het betreft in hoofdzaak de noodzaak tot het treffen van voorzieningen voor een bedrag van ruim € 4,2 miljoen.

De budgetoverschrijdingen in categorie 3 voor een bedrag van € 1,7 miljoen betreft een kostenoverschrijding van activiteiten die passen in het bestaande beleid, welke achteraf als

onrechtmatig moeten worden beschouwd. Het betreft uitgavevastgoed waarvan de raad na het boekjaar maar voor het vaststellen van de jaarrekening op de hoogte is gesteld.

Omdat de overschrijdingen in de categorieën 3 en 5 wel binnen het bestaande beleid hebben plaatsgevonden, wordt de raad verzocht deze lasten alsnog bij de jaarrekening te autoriseren. Dit is een afzonderlijk beslispunt voor de raad bij het besluit tot vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening (zie deel 5).

Kredieten

In de financiële beheersverordening is in artikel 4, lid 4 het volgende opgenomen: “Indien het college voorziet dat een investeringskrediet dreigt te worden overschreden met meer dan € 50.000, wordt dit in de eerstvolgende tussenrapportage of via een separaat voorstel aan de raad gemeld.”

De investeringsuitgaven in 2014 zijn getoetst aan deze criteria en de conclusie luidt dat er in 2014 twee overschrijdingen hebben plaatsgevonden van meer dan € 50.000. Deze zijn als onrechtmatigheid opgenomen in categorie 5.

Ontwikkeling van de algemene reserve in 2014

De algemene reserve is onderverdeeld in drie delen. Een algemeen deel, een deel voor het sociaal domein en deel voor de Grondexploitaties. De functie van de onderliggende reserves zijn echter het zelfde. Zij dienen als bufferfunctie voor het opvangen van eventuele onvoorziene uitgaven (incidenteel) waarmee in de planning geen rekening is gehouden en die noodzakelijkerwijs dienen plaats te vinden. In de paragraaf Risico's en weerstandsvermogen wordt hier nader op ingegaan.

De algemene reserve

De algemene reserve is in 2014 met bijna € 2,5 miljoen toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door een uit de kadernota 2011 verschoven dotatie van € 1,9 en een dotatie van € 2,4 wegens de onttrekking in 2013 om de jaarschijf 2013 sluitend te krijgen. Daarnaast heeft er een onttrekking van € 2,7 miljoen plaatsgevonden ter dekking van de frictiekosten van de reorganisatie. In het navolgende overzicht wordt het verloop van de algemene reserve (in enge zin) aangegeven. Het saldo van de jaarrekening 2014 maakt hier nog geen onderdeel van uit, omdat hier bij de Kadernota 2015 besluitvorming over plaatsvindt.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling algemene reserve	2014	2015	2016	2017	2018
Stand per 1-1	-23.630 v	-26.109 v	-24.501 v	-24.702 v	-24.988 v
Verschoven dotatie algemene reserve (Kadernota 2011)	-1.900 v				
Terugstorten onttrekking 2011 Wmo (amendent Kadernota 2011)	-500 v				
Nationaal uitvoeringsprogramma (kasschuif Rijk)	-280 v	1.120 n			
Egaliseren baten en lasten nieuw beleid	-65 v				
Terugstorting eenmalige onttrekking jaarschijf 2013	-2.420 v				
Dotatie c.q. onttrekking voor verevening van frictiekosten	2.686 n	488 n	-201 v	-286 v	-39 v
Terugstorting eerder onttrekking voor Kans en Kracht					-1.796 v
Stand algemene reserve per 31-12	-26.109 v	-24.501 v	-24.702 v	-24.988 v	-26.823 v

De reserve sociaal domein

Naar aanleiding van mutaties bij zowel de kadernota als bestuursrapportages 2014 was de stand van de algemene reserve sociaal domein op begrotingsbasis €5.803.000. Daarbij was het saldo van de Wmo reserve nog een onzekere factor. Deze was in de derde bestuursrapportage 2014 geschat op

€4.603.000. Hieronder is de werkelijke dotatie van € 6.087.000 weergegeven vanuit de reserve Wmo. Dit brengt de stand van de algemene reserve sociaal domein ultimo 2014 op €8.635.000. In onderstaand overzicht wordt ook een meerjarig overzicht gegeven van de algemene reserve sociaal domein.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling reserve sociaal domein	2014	2015	2016	2017	2018
Stand per 1-1	0	-8.635 v	-12.823 v	-12.423 v	-12.512 v
Kadernota 2014:					
Rekeningresultaat 2013	-972 v				
Voeding begroting		-3.500 v	-500 v		
Bestuursrapportages 2014:					
Bestuursrapportage 2014-2	-1.072 v				
Transitie basisinfrastructuur subsidies 2014-2015		-844 v			
Bestuursrapportage 2014-3	-1.348 v				
Jaarrekening 2014					
Stand Wmo-reserve Ultimo 2014	-6.087 v				
Dotatie overschot participatiebudget 2014		-1.303 v			
Dotatie overschot minimabeleid 2014		-519 v			
Meerjarige raming Wmo-reserve		-922 v	-922 v	-922 v	-922 v
(Voorgenomen) dotaties per jaar	-9.479 v	-7.088 v	-1.422 v	-922 v	-922 v
Geraamde onttrekkingen		1.577 n	749 n		
Transitie basisinfrastructuur subsidies 2014-2015	844 n				
Meerjarenraming wmo-reserve ¹		1.323 n	1.073 n	833 n	833 n
(Voorgenomen) onttrekkingen per jaar	844 n	2.900 n	1.822 n	833 n	833 n
Stand ultimo	-8.635 v	-12.823 v	-12.423 v	-12.512 v	-12.601 v

¹ Dit is voor 2015 en 2016 inclusief het Programmabudget Samen voor Elkaar zoals vastgesteld bij de Kadernota 2012.

Er wordt voorgesteld om het overschot vanuit Minimabeleid, Kinderopvang en Bijzondere bijstand en tegemoetkoming Minima in 2014 van €519.000 toe te voegen aan de reserve sociaal domein.

In 2015 is de wet Participatie budget afgeschaft. Bij de jaarrekening is het niet benutte bedrag van de participatiegelden van € 1.303.306 vrijgevallen. Voorgesteld wordt om deze gelden toe te voegen aan de reserveren sociaal domein om deze voor toekomstige uitgave op dit terrein te bestemmen.

Door een definitieve hekberekening van de Wmo-reserve en het vrijvallen van verschillende posten in de reserve (zoals transitiebudget) is de stand ultimo 2014 €6.087.000. Deze stand wordt bij het vaststellen van de jaarrekening toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Ook worden vooralsnog de verplichtingen die rustten op de Wmo reserve (zowel dotaties als onttrekkingen) overgenomen in de reserve sociaal domein. In het traject Kadernota-Begroting zal gekeken worden naar een actualisering hiervan; de verwachting is dat een aantal onderdelen van deze structurele dotaties en onttrekkingen bijgesteld dient te worden.

De reserve grondexploitaties

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling reserve Grondexploitaties	2014	2015	2016	2017	2018
Stand per 1-1	-2.192 v	-1.890 v	-1.890 v	-1.890 v	-1.890 v
Bijstelling begroting	-1.806 v				
Actualisatie grondexploitaties mei 2014	-257 v				
Toevoeging ISV wonen	-1.148 v				
Actualisatie jaarrekening 2014	-1.159 v				
(Voorgenomen) dotaties per jaar	-4.370 v	0 v	0 v	0 v	0 v
Bijstelling begroting	2.267 n				
Actualisatie grondexploitaties mei 2014	199 n				
Aanpassing Azieweg	1.509 n				
Actualisatie jaarrekening 2014	697 n				
(Voorgenomen) onttrekkingen per jaar	4.672 n	0 n	0 n	0 n	0 n
Stand reserve grondexploitaties per 31-12	-1.890 v	-1.890 v	-1.890 v	-1.890 v	-1.890 v

Bestemming rekeningresultaat

Conform bestendige gedragslijn wordt de bestemming van het rekeningresultaat besproken bij de kadernota. Het college zal hiervoor een voorstel in de kadernota opnemen.

Vooruitlopend op de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld om:

- Ter dekking van de overschrijding op het product Vastgoed € 1.170.000 uit de reserve Vastgoed te onttrekken;
- De onderbesteding Minimabeleid in lijn met het door de raad aangenomen amendement “Minimagelden volledig benutten: vastleggen in de begroting” de onderbesteding volledig te besteden voor dit beleidsveld, zonder hiervoor een aparte reserve in te stellen. Voorgesteld wordt dan ook om € 519.000 aan de reserve sociaal domein toe te voegen;
- Bij de jaarrekening is het niet benutte bedrag € 1,3 miljoen van de participatiegelden als gevolg van gewijzigde regelgeving (januari 2015) vrijgevallen. Voorgesteld wordt om dit bedrag in 2015 te bestemmen voor re-integratie activiteiten.

(bedragen x € 1.000)

Resultaat 2014 voor bestemming	-3.376 v
Onttrekking reserve VG	-1.170 v
Dotatie reserve sociaal domein (deel minimabeleid)	519 n
Dotatie reserve sociaal domein (deel participatie)	1.303 n
	652 n
Resultaat 2014 (inclusief reserve mutaties)	-2.724 v

1.3 Doeltreffendheid- en doelmatigheidsonderzoek

Zoals door de raad is vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art.213a voert het college jaarlijks 213a-onderzoeken uit. Dit zijn onderzoeken naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid.

Het bestuurlijk traject van het onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid onderwijshuisvesting (begroting 2013) is in het eerste kwartaal van 2014 doorlopen. Het geplande onderzoek naar doelmatig- en doeltreffendheid van het Wmo-beleid is niet uitgevoerd. Om de resultaten van het onderzoek te kunnen gebruiken bij het opstellen van nieuw beleid was gepland dit onderzoek in het eerste kwartaal van 2014 uit te voeren. Door tekort aan capaciteit in het eerste kwartaal 2014 was prioritering van de capaciteit noodzakelijk. Om het onderzoek WMO-beleid te laten renderen voor de transitie sociaal domein was afgesproken dat het onderzoek uiterlijk eerste kwartaal 2014 uitgevoerd zou worden. Door de herprioritering was het niet mogelijk het onderzoek tijdig uit te voeren en is daarom ook niet meer uitgevoerd.

1.4 Bezuinigingen

Inleiding

In deze paragraaf komen de volgende vragen aan de orde:

- Hoeveel moest in 2014 worden bezuinigd en hoe verhoudt dit bedrag zich tot de bedragen in latere jaren;
- Hoeveel wordt in 2014 meer bezuinigd dan in 2013 en waar zitten de verschillen;
- Zijn de voorgenomen bezuinigingen 2014 daadwerkelijk gerealiseerd.

Bezuinigingsopgave 2014

In de raadsperiode 2010-2014 is besloten tot een fors bedrag aan ombuigingsmaatregelen. De bezuinigingsopdracht omvat de taakstelling uit het coalitieakkoord 2010-2014 (€ 35 miljoen), de doorwerking van de compenserende maatregelen 2014, de structurele doorwerking van de twee maal € 8 miljoen (conform Programmabegroting 2013) en de doorwerking van de aanvullende bezuinigingen, zoals afgesproken bij de Kadernota 2011 en 2013. In schema:

Tabel: Bezuinigingstaakstellingen raadsperiode 2010-2014 (ijkjaar 2010)

(bedragen x € 1 miljoen)

Omschrijving	2014	2018
Bezuinigingstaakstellingen coalitieakkoord 2010-2014 € 35 miljoen		
Geplande bezuinigingen € 35 miljoen (Kadernota 2010)	19,1 v	35,0 v
Verlaging taakstelling (Kadernota 2014)	-1,2 n	-1,2 n
Aanvullende bezuinigingstaakstellingen buiten de € 35 miljoen		
Kadernota 2011 (blz. 180)		
Programmabegroting 2011 (blz. 35)	2,1 v	
Bezuiniging 2 x € 8 miljoen (Programmabegroting 2013 blz. 35)	8,0 v	4,4 v
Aanvullende bezuinigingen (Kadernota 2013 blz. 9)	5,2 v	6,1 v
Compenserende maatregelen Programmabegroting 2014 (blz. 35)	6,8 v	2,4 v
Totaal geplande ombuigingen € 35 miljoen + overig	40,0 v	46,7 v

Uit bovenstaande tabel kan worden afgelezen dat de geraamde taakstelling in 2014 € 40 miljoen bedroeg. De bezuinigingsmaatregelen lopen richting 2018 verder op tot bijna € 47 miljoen. Verreweg het grootste deel van de taakstellingen uit de vorige raadsperiode is dus in 2014 ingevuld.

Bovenop de € 47 miljoen komen de bezuinigingen die uit het huidige coalitieprogramma voortvloeien van € 10 miljoen. Voor dit jaarverslag is de rapportage daarover vanzelfsprekend nog niet aan de orde. Deze maatregelen gaan immers na 2014 in.

Bezuinigingsopgave 2014 ten opzichte van 2013

De bezuinigingstaakstelling 2014 is ruim € 11 miljoen hoger dan in 2013. Belangrijk onderdeel hiervan is een pakket aanvullende bezuinigingsmaatregelen van € 6,8 miljoen waartoe bij de Programmabegroting 2014 is besloten.

(bedragen x € 1 miljoen)

Taakstelling 2014 vergeleken met 2013	2013	2014
Bezuinigingstaakstellingen coalitieakkoord 2010-2104 (€ 35 miljoen)		
cluster investeringen uit € 35 miljoen	0,2 v	3,7 v
cluster inkomsten uit € 35 miljoen	3,8 v	4,9 v
cluster efficiency uit € 35 miljoen	2,4 v	2,3 v
cluster subsidies/verbonden partijen uit € 35 miljoen	3,2 v	4,3 v
cluster taken uit € 35 miljoen	2,2 v	2,7 v
Aanvullende bezuinigingstaakstellingen boven de € 35 miljoen		
Kadernota 2011 (blz. 180)	1,8 v	2,1 v
programmabegroting 2011 (blz. 35)	1,1 v	
Bezuiniging 2 x € 8 mln. (Programmabegroting 2013 blz. 35)	8,0 v	8,0 v
Aanvullende bezuinigingen (Kadernota 2013 blz. 9)	6,0 v	5,2 v
Compenserende maatregelen Programmabegroting 2014 (blz. 35)	0 v	6,8 v
	28,7 v	40,0 v

Realisatie versus opgave bezuinigingstaakstelling 2014

Hieronder wordt beschreven wat van de taakstellingen is gerealiseerd. De focus ligt op maatregelen die in 2014 ingaan of maatregelen waarbij per 2014 een hoger bezuinigingsbedrag moest worden gerealiseerd. De realisatie van maatregelen die in 2013 of eerder ingingen is al in eerdere jaarverslagen aan de orde geweest.

Bezuinigingstaakstellingen voor 2014 uit coalitieakkoord 2010-2014

Investerings

Met het oog op de bezuinigingstaakstelling en de verbetering van de netto schuldpositie zijn nieuwe investeringen beperkt gehonoreerd. Alleen noodzakelijke, onvermijdbare of honderd procent rendabele investeringen zijn opgenomen in het Investeringsplan. De taakstelling binnen het cluster investeringen is volledig ingevuld.

Inkomsten

De bezuinigingen zijn geformaliseerd met het vaststellen van de belastingtarieven 2014 en de leges- en tarievenverordening. Bij Bestuursrapportage 2014-1 is gemeld dat, door een omissie, het tarief voor precario kabels en leidingen voor 2014 wel is geïndexeerd (2%) maar niet met 3,5% extra is verhoogd conform het voorstel bij de begroting 2014. Dit levert een nadeel op van € 170.000.

Cluster subsidies en verbonden partijen

De taakstelling op verbonden partijen is gestegen met € 600.000. De rest van de bezuinigingstaakstelling binnen het cluster is ingevuld door lagere subsidies. De (verhoogde) taakstelling op zowel de verbonden partijen als subsidies is gerealiseerd.

Cluster taken

De grootste bezuiniging (bijna € 300.000) betrof 'versoeren taken WMO huishoudelijke hulp/WMO-indicatiestelling' en is gerealiseerd.

Aanvullende bezuinigingstaakstellingen

De grootste wijziging ten opzichte van 2013 betreft een pakket bezuinigingsmaatregelen waartoe bij de Programmabegroting 2014 is besloten. Medio 2013 bleek namelijk dat extra bezuinigingen nodig waren, met name vanwege een lagere algemene uitkering. Teneinde een sluitende jaarschijf 2014 te creëren is € 6,8 miljoen aan zogenoemde compenserende maatregelen vastgesteld. Het gaat hierbij zowel om efficiency maatregelen (bijvoorbeeld: niet indexerende van materiële budgetten), het schrappen van taken of inkomstenverhoging. Bij één van de maatregelen blijkt zich een tegenvaller van € 80.000 te hebben voorgedaan. Dat is de maatregel 'hogere leges vergunningen (c.q. meer vergunningsvrij)'. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij beleidsveld 2.3 Integrale vergunning & handhaving.

Algehele conclusie is dat voor alle bezuinigingsmaatregelen, met uitzondering van laatstgenoemde maatregel, geldt dat de geraamde opbrengst is gerealiseerd.

Deel 2 • Programmaverantwoording

2.1 Inleiding

Om resultaatgericht op hoofdlijnen te kunnen sturen, kaders te stellen en verantwoording af te leggen zijn door de raad tien programma's (resultaatgebieden) vastgesteld. Voor elk programma wordt expliciet aangegeven welk maatschappelijk effect wordt nagestreefd met het programma. De programma's zijn onderverdeeld in meerdere beleidsvelden, waarbinnen de doelstellingen en prestaties zijn benoemd.

De presentatie van de programma's beoogt de discussie over output (prestaties) en outcome (doelen) - en de koppeling daartussen - te stimuleren. Om deze discussie beter te stroomlijnen worden in deze programmaverantwoording 2014 steeds vier vaste vragen beantwoord:

1. Wat hebben we bereikt in 2014?
2. Wat hebben we niet bereikt in 2014?
3. Wat hebben we gedaan in 2014?
4. Wat hebben we niet gedaan in 2014?

Daarmee wordt niet alleen duidelijk wat er in 2014 gerealiseerd is, maar ook welke ambities níet (volledig) zijn gehaald. Resumerend moet daaruit blijken of de gemeente nog steeds op koers ligt in het realiseren van haar doelen en prestaties of dat bijsturing noodzakelijk is. Op die manier genereren jaarrekening en -verslag ook input voor de kadernota (periode 2015-2019), waarmee de planning- & controlcyclus weer rond is.

Het bereiken van de beoogde maatschappelijke effecten is overigens niet iets wat volledig door de gemeente zelf wordt bepaald. De maatschappelijke effecten worden vaak mede beïnvloed - zowel in positieve als in negatieve zin - door verschillende andere factoren. Regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen spelen daarbij een rol. Een heel duidelijk voorbeeld op dit moment is de economische recessie en de gevolgen daarvan op de verschillende beleidsvelden van de gemeente.

Verder is het van belang om te beseffen dat veel van de prestaties, die worden ingezet om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals onze partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan meer een regisserende taak en voorwaardenstellende rol en levert de prestaties niet zelf.

Daar waar door de gemeente nagestreefde doelen en prestaties worden beïnvloed door factoren van buitenaf, en daar waar de gemeente samenwerkt met partners in de stad voor het bereiken van doelen en prestaties, wordt dat in de programmateksten vermeld.

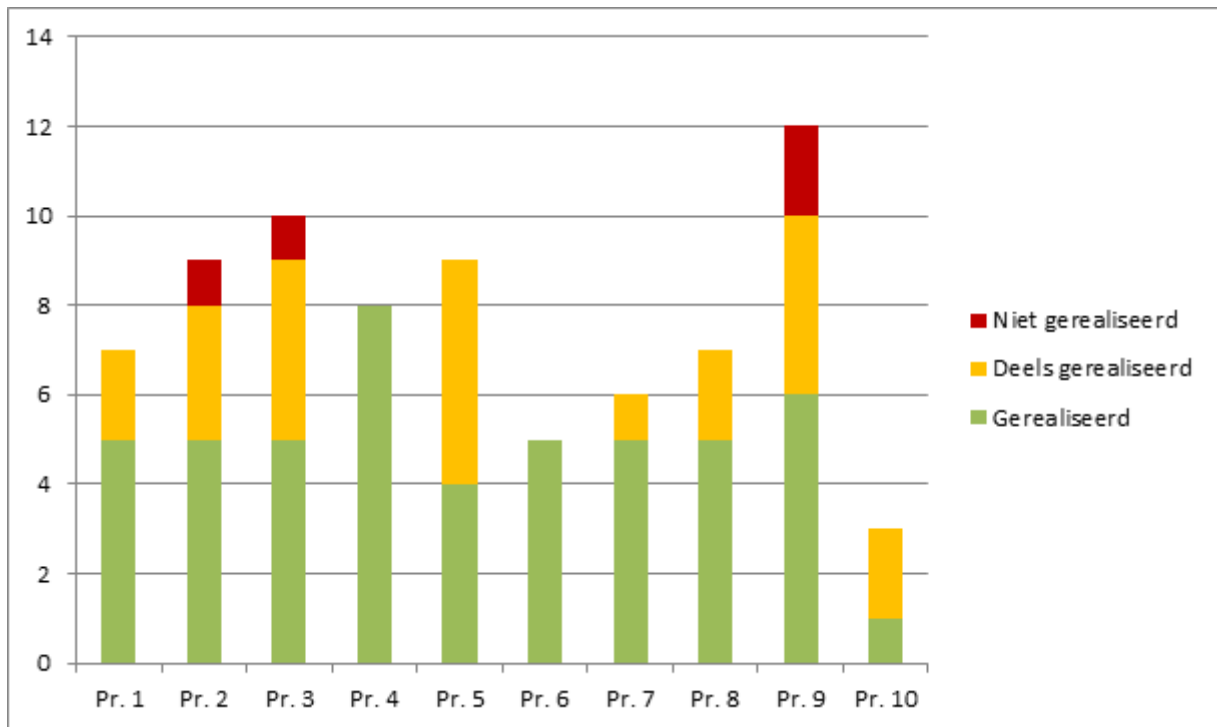
N.B. In dit deel worden alle programma's doorgenomen. Voor de beleidsmatige uitkomsten op hoofdlijnen verwijzen wij u naar deel 1 van dit jaarverslag.

Samenvatting van de beleidsvoornemens

Voor zowel de doelen als de prestaties uit de programmabegroting 2014 is nagegaan in hoeverre zij in 2014 zijn bereikt.

Realisatie doelen

Binnen de tien programma's zijn in totaal 76 doelen geformuleerd. Uit onderstaande grafieken blijkt dat 64% van de doelen volledig, 30% gedeeltelijk en 5% niet is gerealiseerd. Programma 4 (Jeugd, Onderwijs en Sport) en 6 (Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie) kennen relatief het hoogste percentage gerealiseerde doelen, met 100%. Programma 5 (Wonen, wijken en Stedelijke Ontwikkeling) kent verhoudingsgewijs de meeste doelen die slechts deels gerealiseerd zijn, namelijk 56%.

Programma 1: Burger en Bestuur

Programma 2: Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Programma 3: Welzijn, Gezondheid en Zorg

Programma 4: Jeugd, Onderwijs en Sport

Programma 5: Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Programma 6: Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

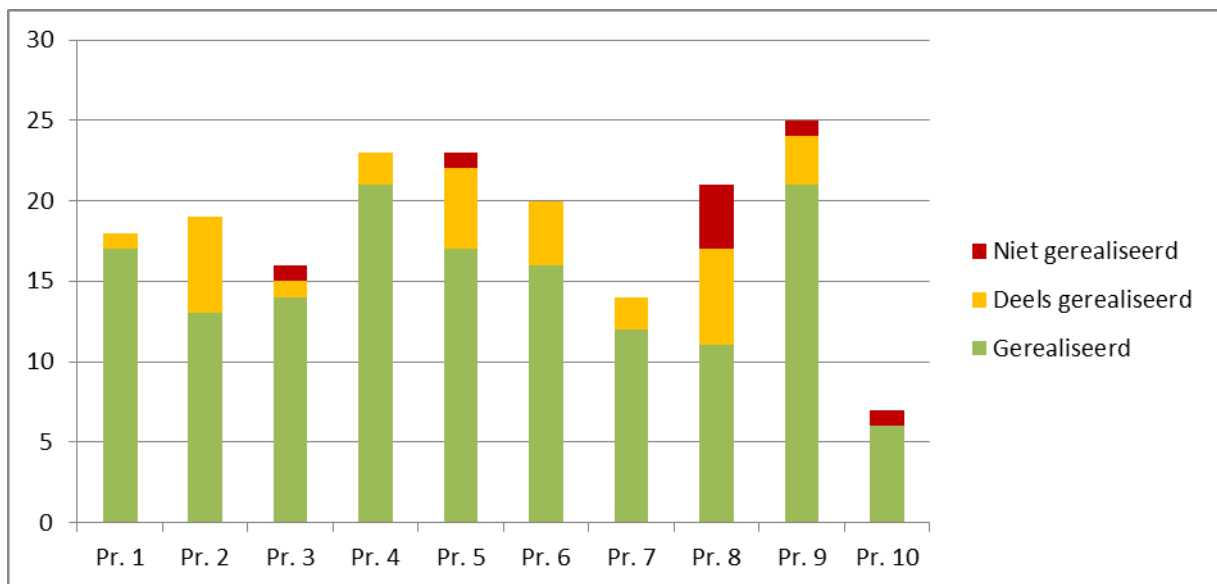
Programma 7: Werk en Inkomen

Programma 8: Bereikbaarheid en Mobiliteit

Programma 9: Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Programma 10: Financiën en Algemene dekkingsmiddelen

Realisatie prestaties

Programma 1: Burger en Bestuur

Programma 2: Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Programma 3: Welzijn, Gezondheid en Zorg

Programma 4: Jeugd, Onderwijs en Sport

Programma 5: Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Programma 6: Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Programma 7: Werk en Inkomen

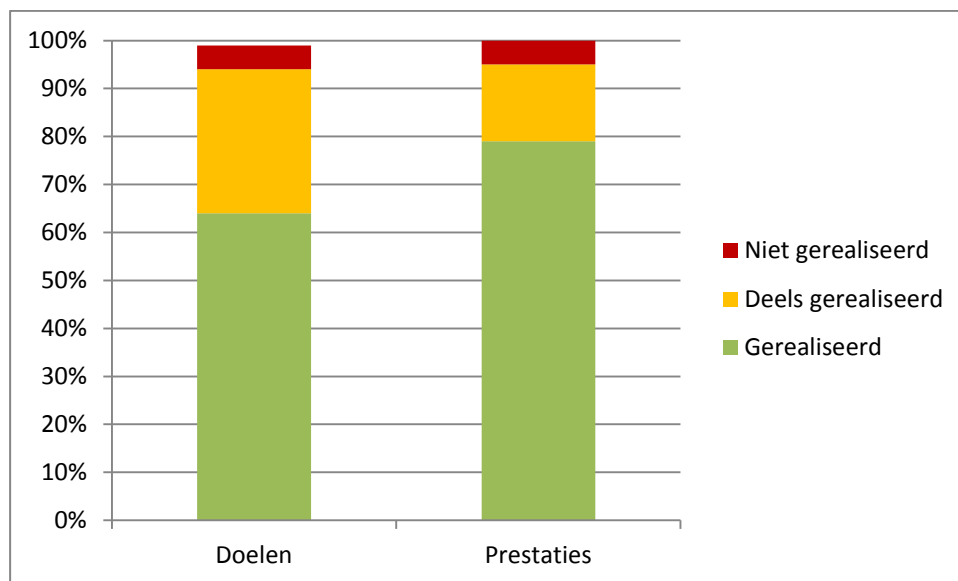
Programma 8: Bereikbaarheid en Mobiliteit

Programma 9: Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Programma 10: Financiën en Algemene dekkingsmiddelen

Om deze doelen te bereiken zijn in de Programmabegroting 2014-2018 expliciet 186 prestaties benoemd (zie grafiek op volgende pagina). Van deze prestaties is 79% compleet gerealiseerd, 16% deels en 4% niet gerealiseerd. Het programma met verhoudingsgewijs het grootste aandeel compleet gerealiseerde prestaties is Programma 1 (Burger en Bestuur), met 94%. Programma 4 (Jeugd, Onderwijs en Sport) volgt met 91%. Programma 2 (Veiligheid, Vergunningen en Handhaving) telt relatief gezien het grootste percentage deels gerealiseerde doelen, met 32%. Programma 8 (Bereikbaarheid en Mobiliteit) heeft relatief met 19% het hoogste percentage niet gerealiseerde doelen.

Een totaaloverzicht van de uitkomsten van de programma's ziet er als volgt uit:

Relatie tussen doelen en prestaties

Bij de begroting zijn de beoogde maatschappelijke effecten en de doelen voor de verschillende beleidsterreinen vastgesteld door de gemeenteraad. Het is echter niet zo dat alléén de gemeente bepalend is bij het al dan niet realiseren van de doelen en effecten. Naast gemeentelijke inspanningen zijn in sommige gevallen bovendien (brede) maatschappelijke ontwikkelingen van invloed op het (niet) behalen van doelen, die redelijkerwijs buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de invloed van economische ontwikkelingen. Indien dit het geval is, wordt dit in de tekst toegelicht. Het is daarbij echter lastig om aan te geven hoe groot de invloed van dergelijke maatschappelijke ontwikkelingen zijn.

Daarnaast is de gemeente niet de enige partij die de prestaties uitvoert die een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van de doelen. Steeds vaker heeft de gemeente de rol van regisseur en worden de daadwerkelijke prestaties verricht door onze maatschappelijke partners. Voor de doelen en prestaties in programmabegroting en jaarverslag geldt dus dat er niet altijd een een-op-een relatie bestaat en dat het lastig kan zijn om vast te stellen of en in welke mate in gemeentelijke prestaties hebben bijgedragen aan het behalen van doelen. Op het moment dat wordt vastgesteld dat prestaties niet of niet langer meer bijdragen aan het beoogde doel wordt gekeken of die prestaties nog nodig zijn.

Leeswijzer

In deel 2 van het jaarverslag zijn de tien programmateksten opgenomen. Er wordt gerapporteerd op basis van de structuur en inhoud van de begroting 2014. Belangrijke onderdelen zijn:

1. In de inleidende tekst wordt de programmadoelstelling (missie) benoemd en wordt ingegaan op de vraag of de programmadoelstelling meer binnen het bereik van Haarlem is gekomen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de samenhang met de bereikte doelen en verrichte prestaties.
2. Een systematische verantwoording over de drie zogenaamde W-vragen:
  - Wat hebben we bereikt in 2014 (doelen)?
  - Wat hebben we gedaan in 2014 (prestaties)?
  - Wat heeft het gekost?

De beantwoording van de eerste twee W-vragen wordt, conform de systematiek die in 2014 is gevolgd bij de bestuursrapportages, samengevat in de vorm van gekleurde 'verkeerslichten'.

Deze verkeerslichten hebben de volgende betekenis:

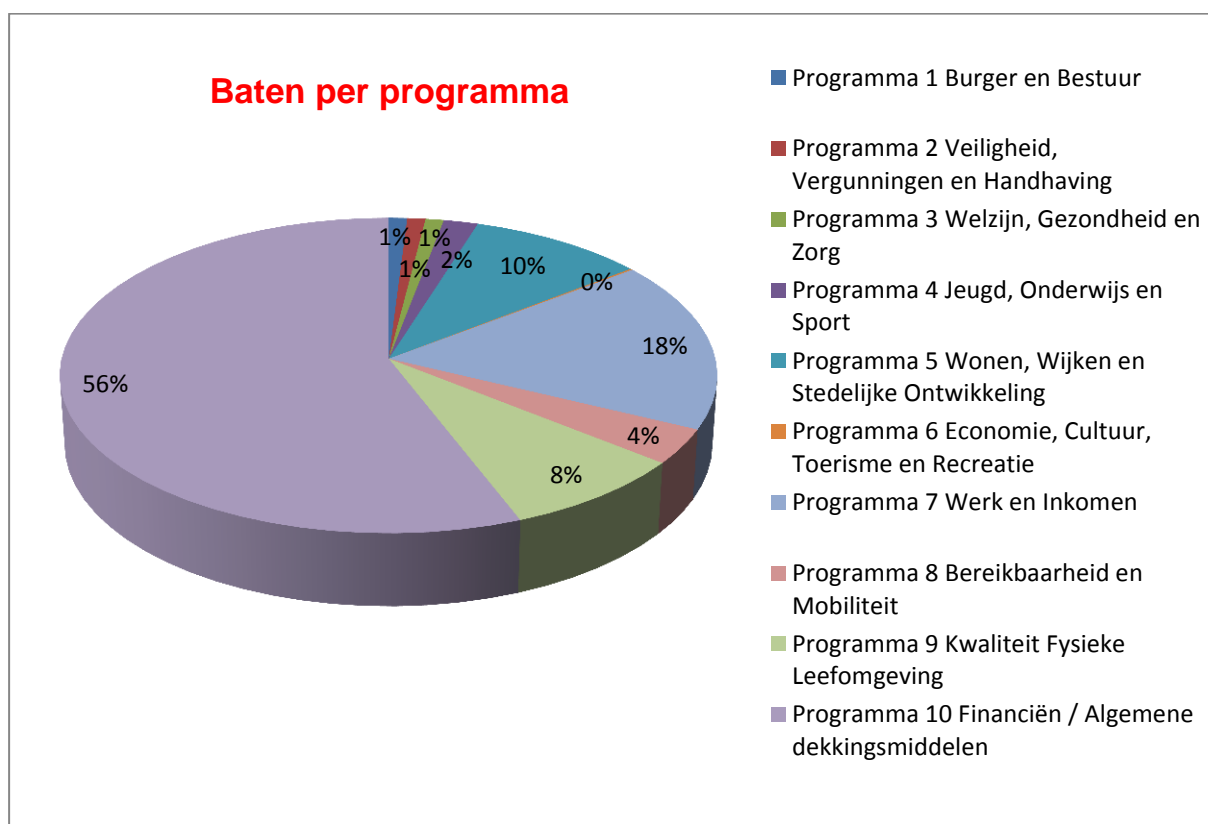
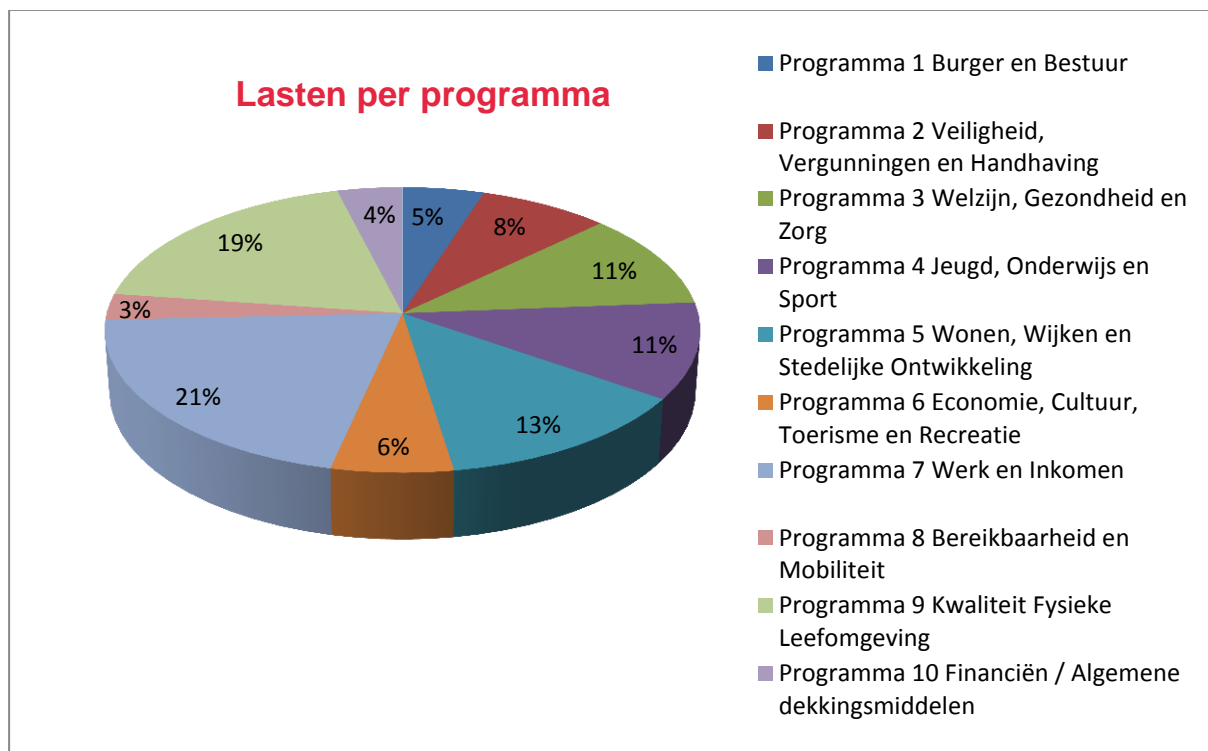
- Groen verkeerslicht ☺: doel resp. prestatie is (nagenoeg) volledig gerealiseerd;
- Geel verkeerslicht ☹: doel resp. prestatie is gedeeltelijk gerealiseerd;
- Rood verkeerslicht ☹: doel resp. prestatie is niet gerealiseerd.

Bij de beantwoording van de derde W-vraag (Wat heeft het gekost?) worden de financiële afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de werkelijke uitkomsten geanalyseerd. Hierbij worden afwijkingen op individuele posten van meer dan € 100.000 kort toegelicht.

Per programma worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vermeld. Dit was één van de aanbevelingen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de provincie Noord-Holland voortkomend uit de Begrotingsscan Haarlem 2008.

3. Er wordt systematisch verantwoording afgelegd over de effect- en prestatie-indicatoren (inclusief streefwaarden) die waren opgenomen in de programmabegroting 2014. Niet altijd heeft in 2014 een meting plaatsgevonden; in enkele gevallen zijn daarom de resultaten over eerdere jaren vermeld.
Veel van de realisatiecijfers zijn afkomstig van derden, waaronder onze partners in de stad. In een enkel geval was de tijdige aanlevering daarvan een probleem, omdat derden nog niet klaar waren met hun jaarverslag op het moment dat Haarlem de gegevens nodig had voor dit jaarverslag.

2.2 Baten en lasten per programma

2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

(bedragen x € 1.000)

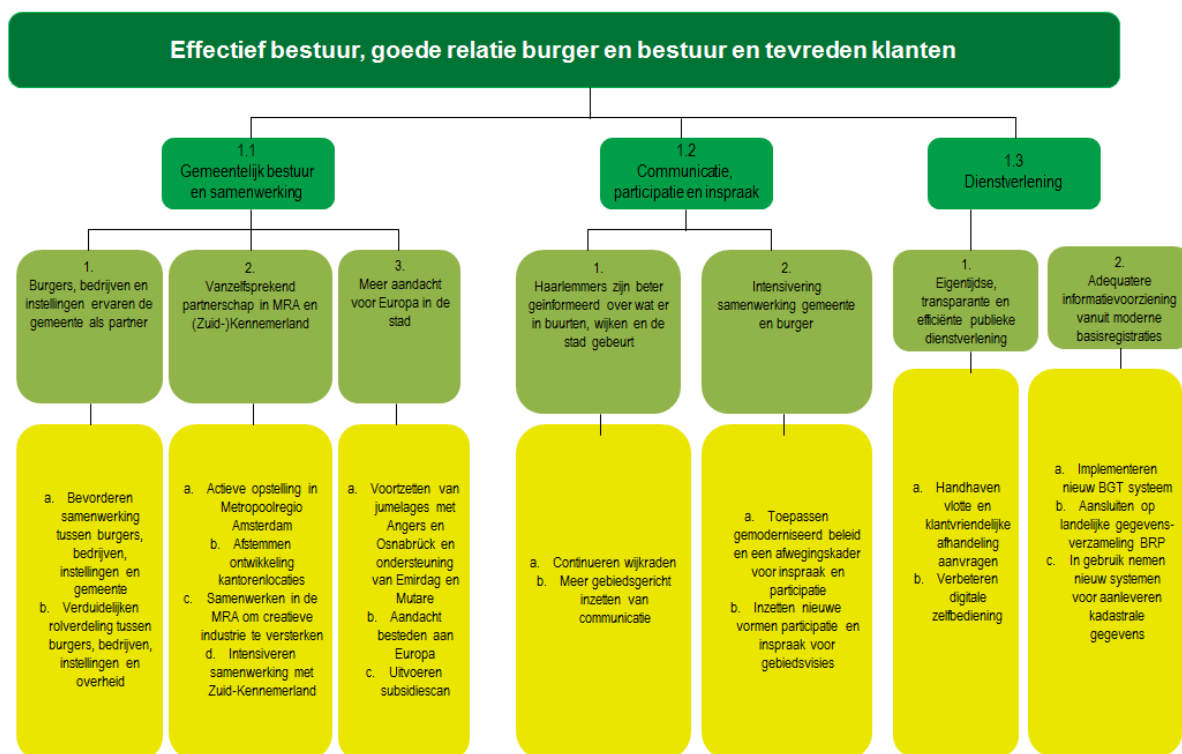
Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Algemene uitkering gemeentefonds	178.918	189.961	189.411
Onroerendezaakbelasting	33.128	35.726	35.506
Roerende woon- en verblijfsruimtebelasting	89	55	62
Precario kabels en leidingen	4.643	4.843	4.842
Precario overig	560	573	529
Hondenbelasting	509	533	521
Toeristenbelasting	601	901	994
Parkeerbelasting	6.491	6.293	7.005
Reclamebelasting	508	518	468
Saldo van de financieringsfunctie	14.255	13.136	13.444
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.257	1.311	1.151
Onvoorzien	0	0	0
Totaal	240.959	253.850	253.933

Programma 1 Burger en Bestuur

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Bestuurszaken en Organisatie</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Griffie en Dienstverlening</i>

Programma 1: Burger en bestuur

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Effectief bestuur, goede relatie burger en bestuur en tevreden klanten.

De activiteiten binnen het programma Burger en Bestuur zijn erop gericht deze programmadoelstelling te halen. Aan de hand van drie indicatoren (de plaats op de woonaantrekkelijkheidsindex, het rapportcijfer voor de dienstverlening en het vertrouwen van de burger in het bestuur) wordt gemeten of de programmadoelstelling wordt behaald. In 2014 is dat het geval: zowel het vertrouwen van de burger in het bestuur (zie paragraaf 1.2 Beleidsmatige resultaten), als het rapportcijfer voor de dienstverlening scoren boven de streefwaarde.

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Burgers, bedrijven en instellingen ervaren de gemeente als partner.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>2014 was een bewogen jaar voor de Haarlemse politiek. Er waren verkiezingen en zowel een wethouder als een aantal raadsleden hebben de politiek verlaten. Desondanks is het vertrouwen in het gemeentebestuur toegenomen tot 23%, wat hoger is dan de streefwaarde.</p>	😊
2. Vanzelfsprekend partnerschap in MRA en (Zuid-)Kennemerland.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 hebben de zogenoemde MRA-tafels (Metropool Regio Amsterdam) plaatsgevonden waarin het Ontwikkelingsbeeld 2040 van de MRA per regio, met bestuurders, raadsleden, ambtenaren en vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld, tegen het licht is gehouden. De organiserende rol van Haarlem hierin illustreert de vanzelfsprekendheid van het partnerschap in zowel Zuid-Kennemerland als de MRA.</p>	😊
3. Meer aandacht voor Europa in de stad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Europese regelgeving is onderdeel geworden van de gemeentelijke werkwijze. Ook is er steeds meer aandacht voor de voordelen van Europa (bijvoorbeeld kennisdeling) en niet alleen voor de nadelen (zoals aanbestedingsregels). Haarlem verwerft, via de MRA, regelmatig Europese financiering. Een goed voorbeeld is een ondernemer in 3D-printen die samen met de gemeente en andere partners Europese gelden aantrekt.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur	22% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 24% (2012) 21% (2013)	21%	23%	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Bevorderen samenwerking tussen burgers, bedrijven, instellingen en gemeente.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft samen met burgers, bedrijven en instellingen in 2014 de decentralisaties in het sociaal domein voorbereid.</p>	😊
1b. Verduidelijken rolverdeling tussen burgers, bedrijven instellingen en overheid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De rolverdeling tussen burgers, partners en de overheid is door de decentralisaties in het sociaal domein veranderd. Onderdeel van de uitvoering van de decentralisaties was het opnieuw vormgeven van een heldere rolverdeling.</p>	😊
2a. Actieve opstelling in de Metropoolregio Amsterdam.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Haarlem is een actieve partner in de MRA. Zie ook de tekst bij doestelling 2 van dit programma.</p>	😊
2b. Afstemmen ontwikkeling kantorenlocaties.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het Platform Bedrijven en Kantoren is een overleg in de MRA dat sinds 2005 bestaat. Het doel van dit overleg is het zorgdragen voor voldoende, kwalitatief goede ruimte voor bedrijven en kantoren. Haarlem is sinds de oprichting lid.</p>	😊

Prestatie		2014
2c. Samenwerken in de MRA om creatieve industrie te versterken.	Wat hebben we gedaan? Haarlem werkt met de MRA aan een wervend vestigingsmilieu voor hoogwaardige bedrijvigheid, waarvan creatieve bedrijvigheid een onderdeel is.	😊
2d. Intensiveren samenwerking met Zuid-Kennemerland.	Wat hebben we gedaan? Haarlem werkt intensief samen met de omliggende gemeenten. Voorbeelden hiervan in 2014 zijn bijvoorbeeld de voorbereiding van de decentralisaties of de voorbereiding van de ambtelijke samenwerking met de gemeente Zandvoort op het sociaal domein per 1-1-2015.	😊
3a. Voortzetten van jumelages met Angers en Osnabrück en ondersteuning van Emirdag en Mutare.	Wat hebben we gedaan? In 2014 bestond de jumelage tussen Haarlem –Angers – Osnabrück 50 jaar. Een bezoek van delegaties uit beide steden vond in mei plaats. Een mini-conferentie met als thema Transitie in de jeugdzorg vormde onderdeel van het programma.	😊
3b. Aandacht besteden aan Europa.	Wat hebben we gedaan? Haarlem heeft aansluiting gevonden bij de werkgroep Europa van de MRA. Op deze wijze is Haarlem snel op de hoogte van Europese ontwikkelingen.	😊
3c. Uitvoeren subsidiescan.	Wat hebben we gedaan? De subsidiescan is in 2014 gestart en grotendeels uitgevoerd. Afronding vindt in 2015 plaats. Deze subsidiescan wordt ditmaal aangevuld met een korte evaluatie van de methode van subsidieverwerven.	😐

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Haarlemmers zijn beter geïnformeerd over wat er in buurten, wijken en de stad gebeurt.	Wat hebben we bereikt? De vernieuwde website heeft een apart tabblad stadsdelen. Hier vind je de meeste informatie over eigen buurt of wijk. De stadskrant is vanaf 2014 gebiedsgericht ingevuld. Er is een start gemaakt om te onderzoeken wat de optimale communicatiemix per gebied is. In het eerste kwartaal 2015 vindt onderzoek plaats naar informatiebehoefte, mediagebruik en tevredenheid.	😐
2. Intensivering samenwerking gemeente en burger.	Wat hebben we bereikt? Eerste jaar gebiedsteam achter de rug. De staf Burgerinitiatieven is in najaar 2014 van start gegaan. Concrete resultaten in 2015.	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Aantal (niet unieke) bezoekers startpagina. Haarlem.nl (x 1.000)	156 (2006)	179 (2007) 180 (2008) 490 (2009) 1.029 (2010) 510 (2011) 1.063 (2012) 1.087 (2013)	1.400	774 ¹	Gemeentelijke registratie

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Percentage lezers dat Stadskrant goed leesbaar vindt.	93% (2004)	93% (2007) 93% (2008) 95% (2010) 96% (2011) 96% (2012) 96% (2013)	≥ 94%	96%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt.	21% (2005)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012) 28% (2013)	> 28%	22%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken.	26% (2006)	25% (2007) 23% (2008) 27% (2009) 28% (2010) 31% (2011) 26% (2012) 20 % (2013)	≥ 31%	21%	Omnibusonderzoek

¹ De nieuwe website (vanaf 8 januari 2014) heeft ook een nieuw statistiekprogramma dat 5 van de 12 maanden nog niet goed draaide. Daarnaast is de bestuurlijke informatie uit deze website gehaald. Bezoekers die rechtstreeks in RIS/BIS (GO) terecht komen, worden nu niet meegeteld.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Continueren wijkraden.	Wat hebben we gedaan? Er is onveranderd overleg met alle wijkraden in de stad. Een voorstel voor een nieuwe verdeelsleutel van het wijkradenbudget is in overleg met de wijkraden tot stand gekomen. Met de wijkraden is het overleg gestart over het stimuleren van andere buurtinitiatieven in de stad.	😊
1b. Meer gebiedsgericht inzetten van communicatie.	Wat hebben we gedaan? De website, de stadskrant en de Facebookpagina's zijn gebiedsgericht gemaakt. Er is een begin gemaakt met faciliteren van bewonersinitiatieven.	😊
2a. Toepassen gemoderniseerd beleid en een afwegingskader voor inspraak en participatie.	Wat hebben we gedaan? Is inmiddels standaard onderdeel van het proces.	😊
2b. Inzetten nieuwe vormen participatie en inspraak voor gebiedsvisies.	Wat hebben we gedaan? Beleid voor wat betreft participatie en inspraak is een vast onderdeel bij nieuwe projecten en beleidsvoornemens. Gebiedsvisies worden niet meer opgestart.	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1c. Aantal criteria landelijke norm waar website aan voldoet. Maximum is 47.	44 (2010)	44 (2010) 44 (2011)	47	n.b. ¹	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal inspraak-trajecten waarbij een vernieuwende vorm van inspraak wordt toegepast.	2 (2013)	2 (2013)	> 2	0	Gemeentelijke registratie

¹ Deze landelijke norm bestaat niet meer. Er zijn nieuwe landelijke richtlijnen over overheidswebsites, De nieuwe website is volgens die richtlijnen ingericht.

Beleidsveld 1.3 Dienstverlening

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Eigentijdse, transparante en efficiënte publieke dienstverlening.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente Haarlem ziet de klanttevredenheid als belangrijkste effectindicator om het doel adequate dienstverlening en tevreden klanten te meten. Het doel om minimaal een 7,0 te behalen voor klanttevredenheid is in 2014 ruim gehaald. Gemiddeld over alle kanalen haalt Haarlem een 7,8. De kwaliteit van onze dienstverlening wordt extra gewaardeerd door onze klanten door de inzet van de vernieuwde toptakenwebsite en de monitoring van de social media kanalen zoals Twitter en Facebook zodat wij onze klanten nog sneller en efficiënter kunnen helpen met het beantwoorden van hun vragen en klachten.</p>	😊
2. Adequate informatievoorziening vanuit moderne basisregistraties.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 zijn in het kader van de modernisering van de basisregistraties de beheeromgeving voor de wettelijk verplichte Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Basis Registratie Kadaster (BRK) geïmplementeerd. Verder is de infrastructuur voor beter en dynamischer gebruik van deze gegevens uitgebreid (Live Monitor) en zijn de voorbereidingen getroffen voor het publiek beschikbaar stellen van gegevens via een open data infrastructuur.</p> <p>Deze ontwikkelingen vormen de basis voor een adequate informatievoorziening voor zowel de interne organisatie (beter, sneller, en efficiënter gebruik van gegevens in de werkprocessen) alsook de (digitale) dienstverlening naar burgers en bedrijven (denk aan de integratie met de modernisering van het Klant Contact Centrum (KCC) waardoor bijvoorbeeld meldingen efficiënter kunnen worden geregistreerd, verwerkt en opgelost).</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Tevredenheid over dienstverlening	7,2 (2008)	7,5 (2009) 7,2 (2010) 7,4 (2011) 7,1 (2012) 7,3 (2013)	≥ 7,0	8,0	Landelijke Benchmark Publiekszaken

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Handhaven vlotte en klantvriendelijke afhandeling aanvragen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De bezoekers van de publiekshal worden door de gastvrouwen/heren (hosts) bij binnenkomst hartelijk welkom geheten. Indien klanten een uittreksel nodig hebben worden zij geattendeerd op de mogelijkheid om de zuilen hiervoor te gebruiken. Dit voorkomt dat klanten onnodig lang moeten wachten. Indien nodig zullen de hosts hen daarbij helpen.</p> <p>Daarnaast is in 2014 een aantal verzorgingstehuizen bezocht door medewerkers van de gemeente Haarlem om de bewoners te helpen met hun aanvraag voor met name identiteitsdocumenten.</p>	😊

Prestatie		2014
1b. Verbeteren digitale zelfbediening.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Vanaf januari 2014 is de nieuwe 'toptaken' - website in gebruik genomen. Dit houdt in dat de onderwerpen waar de meeste vraag naar is, op een prominente plek op de site staan. De teksten op de site zijn verkort, vereenvoudigd en kernachtiger beschreven. Als gevolg hiervan is in april 2014 de site van de gemeente Haarlem beoordeeld als meest gebruikersvriendelijke gemeente website van Nederland. Doorlopend in 2014 is de website gedurende het jaar steeds verder geperfectioneerd. Dit is inmiddels gebeurd op het gebied van onder andere de aanvraag voor diverse parkeerproducten. Tot slot is de gemeente gestart met de in gebruik name van een webcare programma genaamd Obi4wan. Hiermee kan het gebruik van sociale media door bewoners, ondernemers en bezoekers beter gemonitord worden en kan direct gereageerd worden op berichten. Tijdens het grootschalige evenement "Serious Request" (eind 2014) is dit programma op grote schaal getest en hieruit is gebleken dat dit de kwaliteit van de dienstverlening zeer positief lijkt te kunnen gaan beïnvloeden.</p>	😊
2a. De gemeente implementeert een nieuw systeem voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en past de huidige gegevens aan op wat er in de landelijke BGT wordt voorgeschreven.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 is de beheeromgeving van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) geïmplementeerd. Het proces van de aanpassing van de huidige gegevens op de landelijk voorgeschreven normen is gestart en zal op tijd (vóór de wettelijke verplichte datum van invoering, 1 januari 2016) worden afgerond.</p>	😊
2b. De gemeente sluit aan op de landelijke gegevensverzameling van de Basisregistratie Personen (BRP) en past daarbij gegevensbeheerprocessen en interne gegevensdistributie aan.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De Wet Basisregistratie Personen (BRP) is in werking getreden op 6 januari 2014. De interne gegevensdistributie is aangepast. Daarnaast is ook de gegevensverstrekking aan externen, waaronder woningbouwverenigingen, gemoderniseerd. Tenslotte is het Register Niet Ingezetenen (RNI) opgezet en geïmplementeerd; deze registratie maakt onderdeel uit van de BRP en zorgt ervoor dat het nu mogelijk wordt voor burgers die niet meer ingeschreven staan als ingezetene van Nederland om nog wel formele relaties met de Nederlandse overheid te onderhouden op basis van een BSN (denk hierbij bijvoorbeeld aan het ontvangen van opgebouwde AOW).</p> <p>De projectplanning voor de aansluiting op de landelijke gegevensverzameling van de Basisregistratie Personen heeft vertraging opgelopen door ICT problemen bij het landelijke programma Operatie BRP. Het ministerie schat in dat de ontwikkeling van de BRP nog tot eind 2016 zal duren en dat de invoering daarvan bij gemeenten en afnemers in 2018 volledig zal zijn afgerond.</p>	😊
2c. De gemeente neemt nieuwe systemen in gebruik om de verandering in de manier van aanlevering van de kadastrale gegevens uit de Basisregistratie Kadaster (BRK), die in 2013 en 2014 wordt ingevoerd, te kunnen opvangen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 zijn in het kader van de modernisering van de basisregistraties de systemen voor het afnemen en verwerken van kadastrale gegevens geïmplementeerd en zijn de daaraan gerelateerde gegevens (onder andere de gegevens over de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen) aangepast.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10(2007) 10 (2008) 8 (2009) 10 (2010) 9 (2011) 7 (2012) 7 (2013)	≤ 15	9	Gemeentelijke registratie
1a. Gemiddelde wachttijd aan de telefoon in minuten voor alle handelingen.	1:03 (2012)	1:03 (2012) 0:47 (2013)	1	0:58	Gemeentelijke registratie
2. Uitslag drie-jaarlijkse GBA-audit	Geslaagd (2006)	Geslaagd (2010) Geslaagd (2013)	-	-	Agentschap BPR

Kwaliteit van dienstverlening

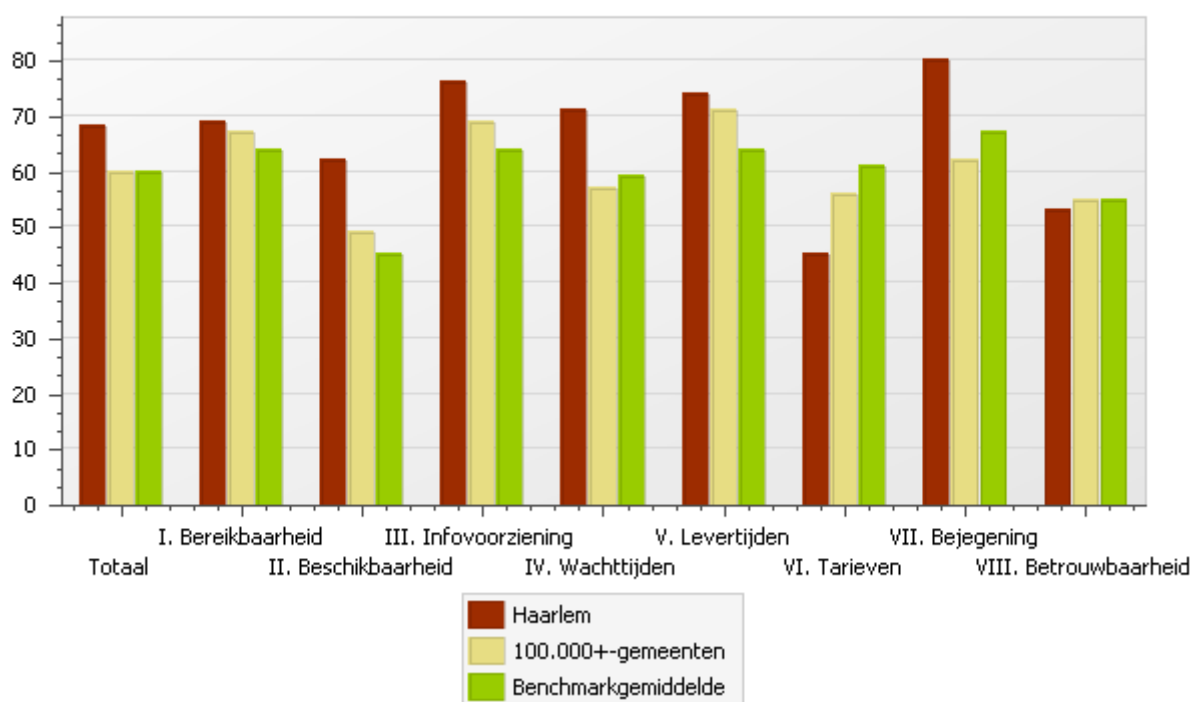
Gemeenten waren tot 2014 wettelijk verplicht om een Burgerjaarverslag uit te brengen. Hierin stond vermeld hoe het gesteld was met de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en werd aandacht besteed aan de afhandeling van klachten. In Haarlem informeert het college de raad in dit programma nog wel jaarlijks over specifiek deze onderwerpen, ondanks het wegvallen van deze wettelijke verplichting.

Benchmarking Publiekszaken

De benchmark publiekszaken is een landelijk ontwikkeld meetinstrument. Dit geeft jaarlijks een beeld van de waardering voor de totale publieke dienstverlening. De belangrijkste uitkomst van deze benchmark is de eindscore. Deze eindscore geeft in één cijfer weer wat de stand van zaken rondom de kwaliteit van de dienstverlening in de gemeente Haarlem is. De gemeente Haarlem heeft in 2014 een bovengemiddelde eindscore en eindigt hiermee op een mooie 7e plaats op de lijst van 45 deelnemende gemeenten. Naast de eindscore wordt ook een score per resultaatgebied berekend, waarbij objectieve gegevens, zoals openingstijden, wachttijden en tarieven gecombineerd worden met subjectieve klantoordelen.

Totaalscore en score resultaatgebied

Benchmark Publiekszaken 2014

¹ Combinatie objectieve - en subjectieve gegevens

² De 100.000+ gemeenten, die meedoen aan de benchmark.

Haarlem doet het heel goed op het gebied van 'beschikbaarheid'. Onder een goede 'beschikbaarheid' wordt verstaan, dat zoveel mogelijk klantcontacten in één keer (en foutloos) worden afgehandeld. Ook de resultaatgebieden 'bereikbaarheid' en 'informatievoorziening' scoren goed. 'Bereikbaarheid' gaat zowel over de openingstijden van de balie als over de telefonische bereikbaarheid. Daarnaast telt hierbij ook de score op de webrichtlijnentest mee. Deze bestaat uit een samenhangende set basiseisen voor de ontwikkeling en bouw van websites. Deze basiseisen zijn als officiële overheidsstandaard vastgesteld door het College Standaardisatie.

Zoals aangegeven wegen behalve objectieve gegevens ook subjectieve klantoordelen mee in de scores per resultaatgebied. Daartoe worden jaarlijks als onderdeel van de benchmark publiekszaken ook klanttevredenheidsonderzoeken (KTO's) per klantcontactkanaal uitgevoerd. Haarlem scoort in 2014 hoger dan in 2013 met gemiddeld een 8,0 voor klanttevredenheid over de drie kanalen balie, telefoon en digitaal. Hiermee scoort Haarlem ook hoger dan het gemiddelde van de deelnemende gemeenten.

Benchmark Publiekszaken Klanttevredenheid per kanaal ¹	Haarlem 2013	Haarlem 2014	Gemiddelde deelnemende gemeenten 2014
Dienstverlening balie	7,5	8,1	8,3
Dienstverlening telefoon	7,1	8,1	8,0
Bestellen specifiek product via Digitaal Loket	7,2	7,8	7,2
Gemiddelde	7,3	8,0	7,8

¹ Subjectieve klantoordelen

Klachten

In 2014 zijn in totaal 107 officieel geregistreerde klachten binnengekomen. Deze klachten worden door een onafhankelijke klachtencoördinator behandeld. Aanvullend op de officieel geregistreerde klachten zijn 75 klachten binnengekomen die door de afdeling zelf zijn afgehandeld. Dit betekent dat er in totaal 182 klachten zijn binnengekomen. Het officieuze aantal klachten is in het verleden niet bijgehouden en dus kan alleen het aantal officieel geregistreerde klachten worden vergeleken met voorgaande jaren. Er zijn 102 klachten afgehandeld in 2014.

Publieke dienstverlening Afgedane schriftelijke klachten	2010	2011	2012	2013	2014
Klacht ongegrond	54	46	38	20	29
Klacht gegrond	49	43	41	50	35
Klacht deels gegrond	15	16	15	30	11
Klacht anders opgelost	34	10	44	33	27
Totaal	152	114	138	133	102

Uit het onderstaande overzicht wordt duidelijk dat het percentage klachten dat binnen de termijn van zes weken is afgedaan in 2014 nagenoeg gelijk is gebleven. Het percentage klachten waarbij de afhandeling langer dan zes, maar minder dan tien weken duurde is flink gedaald. Terwijl het percentage klachten waarbij de afhandeling langer dan tien weken besloeg aanzienlijk is gestegen.

Publieke dienstverlening Doorlooptijd afhandeling klachten	2012	2013	2014
Minder dan zes weken	87%	91%	92%
Langer dan zes, maar minder dan tien weken	8,5%	8,2%	4%
Langer dan tien weken	4,5%	0,7%	4%

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 01 Bestuur en burger	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
11	Gemeentelijk bestuur	8.334	8.689	9.708	10.969
12	Communicatie	276	258	511	464
13	Dienstverlening	8.759	11.265	11.207	11.296
Totaal lasten		17.369	20.212	21.425	22.729
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
11	Gemeentelijk bestuur	764	27	27	350
13	Dienstverlening	2.988	3.543	3.205	3.295
12	Communicatie	30		170	210
Totaal baten		3.782	3.570	3.402	3.856
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		13.587	16.641	18.023	18.874
Toevoeging aan reserves		80	80	205	205
Onttrekking aan reserves			180	180	180
Saldo inclusief mutaties reserves		13.667	16.541	18.048	18.899

Analyse saldo programma

Het programma Burger en Bestuur sluit met een nadelig saldo van € 18,9 miljoen. Dit is € 0,9 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

1.1 Gemeentelijk bestuur	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	8.689	-27
Bijgestelde begroting 2014	9.708	-27
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	1.018	
Jaarrekening 2014	10.969	-350
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	1.261	-323
Resultaat t.o.v. primaire begroting	2.280	-323

(bedragen x € 1.000)

1.1 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.018	n
Bestuursrapportage 2014-1: Overdragen Pletterij van programma 3 naar programma 1	159	n
Bestuursrapportage 2014-2: Vormen voorziening voor wachtgeld voormalig wethouders	610	n
Bestuursrapportage 2014-3: Wachtgeldvoorziening i.v.m. aftreden wethouder	250	n
Overige verschillen < € 100.000	-1	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	1.261	n
Loonkosten gemeenteraad	-195	v
In de loonkostenraming van de gemeenteraad is nog rekening gehouden met wachtgeld. Omdat hiervoor een voorziening is getroffen drukken deze lasten niet meer op de exploitatie waardoor een voordeel van € 195.000 is ontstaan.		
Voorziening wethouderspensioenen	1.646	n
De gemeente is wettelijk de pensioenuitvoerder voor de wethouderspensioenen (zoals ABP dat is voor ambtenaren). De BBV schrijft voor dat een voorziening moet worden getroffen om ervoor te zorgen dat te allen tijde voldoende middelen beschikbaar zijn om aan de verplichtingen (als pensioenuitvoerder) in de toekomst te kunnen voldoen. Dit kan zowel via een voorziening (balans) als via een (kapitaal)verzekering De commissie Dijkstal heeft al in 2006 geadviseerd de pensioenen van politieke ambtsdragers onder te brengen bij het ABP, het zgn. Appa-fonds. De besluitvorming hierover is door de economische crisis steeds verder naar de toekomst verschoven. Stand van zaken nu is dat het Appa-fonds op z'n vroegst per 1-1-2018 wordt gevormd voor de actieve wethouders, wachtgelders en slapers. In 2007 heeft de gemeente ervoor gekozen geen voorziening op te bouwen, maar het risico te verzekeren voor de toen actieve wethouders en wachtgelders. Sinds 2007 is derhalve voor actieve wethouders en wachtgelders een pensioenverzekering afgesloten. Voor de kosten van toekomstige pensioenen van de zgn. slapers (in 2007) werd geen voorziening getroffen; de kosten voor de in 2007 gepensioneerde oud-wethouders zouden uit de lopende begroting betaald blijven worden. Met ingang van 2014 is verzekering van nieuwe actieve wethouders niet meer mogelijk. Het verzekeringsproduct wordt niet meer aangeboden. Conform de BBV-voorschriften en ter voorbereiding op de overdracht van de pensioenen naar het Appa-fonds wordt nu een dotatie aan de voorziening wethouderspensioenen gedaan van € 1.646.000. Daarmee zijn de pensioenverplichtingen voor alle actieve wethouders, wachtgelders en slapers per 31-12-2014 voorzien. De kosten voor de anno 2014 gepensioneerde oud-wethouders blijven betaald uit de lopende begroting.		
Overige verschillen < € 100.000	-190	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	n
Overige verschillen < € 100.000	-	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-323	v

1.1 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Ontvangen pensioenoverdrachten	-256	v
Overige verschillen < € 100.000	-67	v

(bedragen x € 1.000)

1.2 Communicatie	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	258	
Bijgestelde begroting 2014	511	-170
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	253	-170
Jaarrekening 2014	464	-210
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-47	-40
Resultaat t.o.v. primaire begroting	207	-210

(bedragen x € 1.000)

1.2 Communicatie	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	253	n
Bestuursrapportage 2014-2: Serious Request (Glazen huis)	255	n
Overige verschillen < € 100.000	-2	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-47	n
Overige verschillen < € 100.000	-47	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-170	v
Bestuursrapportage 2014-2: Serious Request (Glazen huis)	-170	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-40	v
Overige verschillen < € 100.000	-40	v

(bedragen x € 1.000)

1.3 Dienstverlening	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	11.265	-3.543
Bijgestelde begroting 2014	11.207	-3.205
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-58	338
Jaarrekening 2014	11.296	-3.295
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	89	-90
Resultaat t.o.v. primaire begroting	31	248

(bedragen x € 1.000)

1.3 Dienstverlening	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	58	n
Bestuursrapportage 2014-2: Afdracht rijksleges	325	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstellen legesopbrengst	-123	v
Overige verschillen < € 100.000	-144	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	89	n
Overige verschillen < € 100.000	89	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	338	n
Kadernota 2014: Leges burgerzaken	540	n

1.3 Dienstverlening	bedrag	v/n
Bestuursrapportage 2014-2: Leges burgerzaken	-325	v
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstellen legesopbrengst	123	n
Overige verschillen < € 100.000		
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	90	v
Overige verschillen < € 100.000	90	v

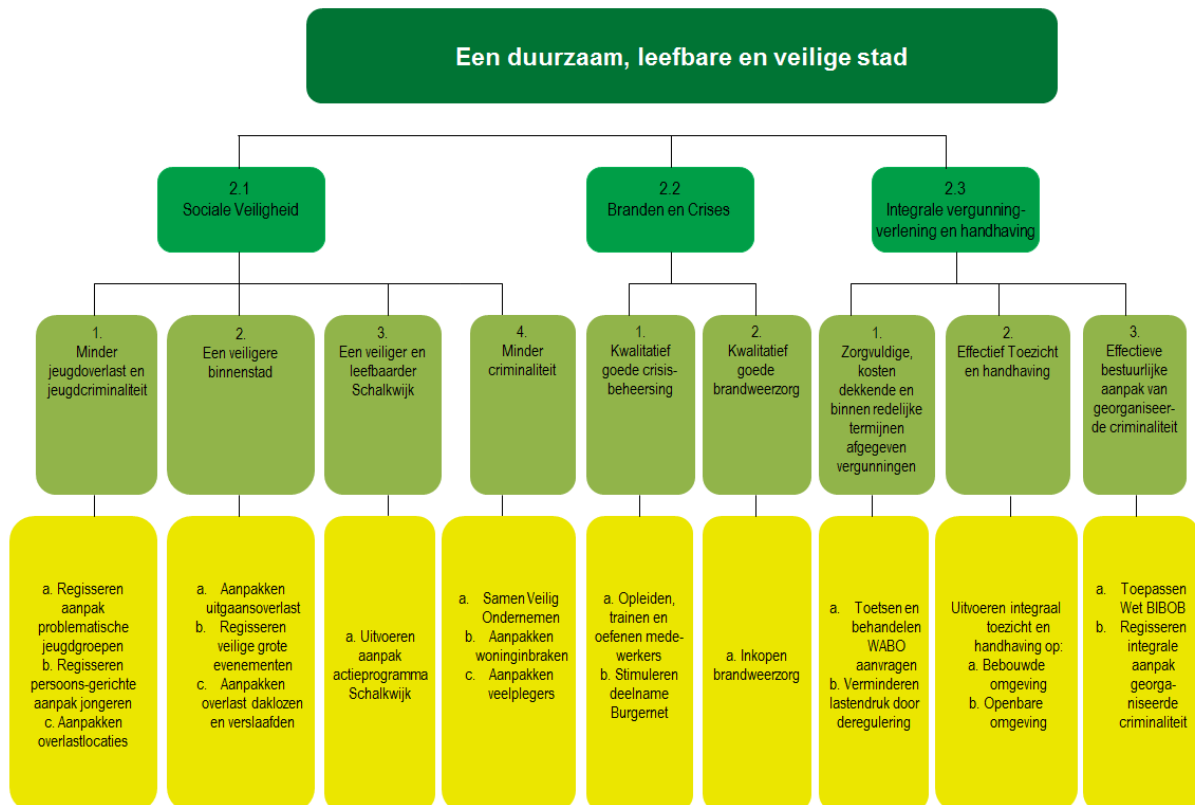
(bedragen x € 1.000)

1. Bestuur en burger	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
<i>Toevoeging aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	80	n	
Bijgestelde begroting 2014:	205	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 125.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Overheveling budget dataleveranties
Jaarrekening 2014:	205	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	0	n	
<i>Onttrekking aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-180	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-180	v	
Jaarrekening 2014:	-180	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	0	v	

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Openbare Orde en Veiligheid</i>
Afdeling(en)	<i>Veiligheid, Vergunningen en Handhaving</i>

Programma 2: Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Realisatie programmadoelstelling (missie)

De zorg voor een duurzaam leefbare en veilige stad is een belangrijke taak van het gemeentebestuur. Door goede samenwerking met alle veiligheidspartners en structurele aandacht voor de problemen waar de stad voor staat, kan die veiligheid en leefbaarheid voor de langere termijn worden gewaarborgd. De aanpak van veiligheidsproblemen is actiegericht: het probleem identificeren, beoordelen wat er aan de hand is, beslissen over de aanpak en deze uitvoeren. Dit lijkt zijn vruchten af te werpen. Haarlemmers voelen zich veiliger in de stad en in de binnenstad (zie paragraaf 1.2 Beleidsmatige resultaten). Het aantal woninginbraken is in 2014 fors gedaald. Desondanks is een aantal doelen rond bijvoorbeeld jeugd en veiligheid en de verbetering van de veiligheid in Schalkwijk nog niet gerealiseerd. Dit is echter een zaak van de lange adem.

Beleidsveld 2.1 Sociale veiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
<p>1. Minder jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De problematische jeugdgroepen Rozenprieel en Haarlem Hoog zijn in de loop van 2014 verdwenen. Gebleken is dat deze jongeren in 2014 vrijwel niet meer voor overlast hebben gezorgd. De problematische jeugdgroep Nelson Mandelapark lijkt eind 2014 ook uit elkaar te zijn gevallen. Een aantal jongeren uit deze specifieke jeugdgroep is besproken in het Veiligheidshuis Kennemerland en heeft een (persoonlijk) plan van aanpak gekregen. Door het uiteenvallen van deze drie groepen is het totaal aantal problematische jeugdgroepen in Haarlem verminderd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Er is nog steeds sprake van de criminele jeugdgroep Schalkwijk en de overlastgevende jeugdgroep Europawijk. Het aantal politiemeldingen over jeugdoverlast is gestegen ten opzichte van 2013. In 2013 was sprake van ruim 1.100 meldingen, in 2014 ging het om meer dan 1.500 meldingen. Onduidelijk is of dit komt door een gestegen meldingsbereidheid of doordat meer overlast is ervaren.</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat bij het Omnibusonderzoek aangaf dat overlast van groepen jongeren (zeer) vaak voorkomt, is niet wezenlijk toegenomen in vergelijking tot voorgaande jaren. In de beleving van de Haarlemmer komt dit echter ook (nog) niet minder vaak voor.</p>	<p style="text-align: center;">☹️</p>
<p>2. Een veiligere binnenstad.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De beleving van de veiligheid in de binnenstad is toegenomen, zo blijkt uit het Omnibusonderzoek. Bijna driekwart van de Haarlemmers gaf in 2014 aan dat de binnenstad volgens hen (zeer) veilig is. Dat is een flinke toename ten opzichte van de vorige meting, nog maar een jaar eerder.</p> <p>Het aantal meldingen van geluidsoverlast rondom horeca is toegenomen in 2014. De indruk bestaat echter dat een grotere meldingsbereidheid hierbij een rol speelt; waarbij wellicht ook sprake is van meer vertrouwen dat meldingen ook daadwerkelijk worden opgepakt.</p>	<p style="text-align: center;">😊</p>

Doel		2014
3. Een veiliger en leefbaarder Schalkwijk.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Door de integrale en intensieve aanpak van de harde kern van de criminele jeugdgroep Schalkwijk is er een goede samenwerking tussen de verschillende partners, zijn er korte lijnen tussen de jongeren en hun regisseur en kan er bij incidenten snel worden opgetreden.</p> <p>Doordat (extern) onderzoek is gedaan naar rolmodellen en sleutelfiguren in Schalkwijk heeft de gemeente een beter beeld gekregen wie deze personen zijn en hoe je daar als gemeente in kunt investeren. Die inzet kan de aanpak van jeugdproblematiek in Schalkwijk, maar ook de bredere veiligheid in Schalkwijk ten goede komen.</p> <p>Er zijn diverse informatieavonden georganiseerd over woninginbraakpreventie in de verschillende wijken van Schalkwijk, waaronder één in de moskee gericht op de Marokkaans-Nederlandse bewoners van Schalkwijk.</p> <p>De jaarwisseling 2014/2015 is in Schalkwijk rustig verlopen, onder andere door de inzet van handhaving, politie én door het aanschrijven van een aantal jongeren in Schalkwijk die voorgaande jaarwisseling voor overlast hebben gezorgd. Zij kregen een waarschuwingsbrief, of een last onder dwangsom.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het is ondanks de intensieve, integrale aanpak niet gelukt de criminele jeugdgroep Schalkwijk op te heffen. Ten opzichte van vorig jaar zijn iets meer politiemeldingen inzake jeugdoverlast in Schalkwijk binnengekomen. Ook is het niet gelukt om het veiligheidsgevoel van de bewoners van Schalkwijk te verbeteren ten opzichte van vorig jaar.</p> <p>Dit is een zaak van de lange adem. De ambities om veiligheidsbeleving te vergroten blijven, maar om dit te realiseren is meer tijd nodig.</p>	☹️
4. Minder criminaliteit.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 is het aantal zeer actief volwassen veelplegers in Haarlem gedaald tot onder de streefwaarde.</p> <p>Het aantal High Impact Crimes, dat wil zeggen misdrijven die een zeer grote impact hebben op de slachtoffers, zoals woninginbraken, straatroof en overvallen, is gedaald ten opzichte van 2013:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het aantal woninginbraken is gedaald van 898 naar 769 in 2014. • aantal overvallen is gedaald van 19 naar 16 in 2014. • het aantal straatroven is gedaald van 53 naar 44 in 2014. 	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren (zeer) vaak voorkomt.	19% (2007)	18% (2010) 15% (2011) 15% (2012) 12% (2013)	< 13%	13%	Omnibusonderzoek
1. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd in Haarlem dat bij de politie is binnengekomen.	1.653 (2010)	1.321 (2011) 1.243 (2012) 1.215 (2013)	< 1.100	1.591	Overlastmonitor Haarlem
2. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat de binnenstad van Haarlem (zeer) veilig is.	69% (2011)	68% (2012) 68% (2013)	72%	74%	Omnibusonderzoek
2. Totaal aantal meldingen van geluidhinder van horeca in Haarlem dat bij de politie is binnengekomen.	202 (2010)	110 (2011) 113 (2012) 171 (2013)	< 100	220	Overlastmonitor Haarlem

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
3. Percentage inwoners van Schalkwijk dat zich in eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt.	60% (2010)	71% (2011) 64% (2012) 59% (2013)	75%	59%	Omnibusonderzoek
3. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd in Schalkwijk dat bij de politie is binnengekomen.	433 (2010)	385 (2011) 348 (2012) 281 (2013)	< 300	286	Overlastmonitor Haarlem
4. Aantal zeer actieve veelplegers ¹	54 (2009)	46 (2010) 39 (2011) 30 (2012) 29 (2013)	≤ 26	24	Politiegegevens
4. Aantal inbraken in woningen	827 (2012)	827 (2012) 898 (2013)	< 800	769	Politiegegevens

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Regisseren aanpak problematische jeugdgroepen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Per problematische jeugdgroep is een integraal plan van aanpak gemaakt en uitgevoerd. Daarin zijn de interventiemaatregelen op elkaar afgestemd; variërend van de inzet van ambulante jongerenwerkers en straathoekwerkers tot de inzet van politie en handhaving.</p> <p>De gemeente Haarlem heeft in 2014 geëxperimenteerd met de groepsscan. Dit is een nieuw instrument van de politie en dient ter vervanging van de huidige shortlistmethodiek om problematische jeugdgroepen in een gemeente in kaart te brengen. In Haarlem is de groepsscan toegepast voor het in kaart brengen van de problematische jeugdgroep Europawijk. Het is de bedoeling dat de groepsscan landelijk (in alle politie-eenheden) gebruikt gaat worden.</p>	😊
1b. Regisseren persoonsgerichte aanpak jongeren.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Alle leden van de criminele jeugdgroep Schalkwijk hebben een persoonsgericht plan van aanpak gekregen. De inzet op deze groep heeft echter nog niet geresulteerd in de opheffing ervan. Tien leden van de problematische jeugdgroep Nelson Mandelapark zijn besproken in het Veiligheidshuis. Een advies over het individueel plan is uitgezet of loopt. Twaalf leden van de problematische jeugdgroep Europawijk zijn besproken in het Veiligheidshuis Kennemerland. Een advies voor het individueel plan is uitgezet of loopt. Bij deze aanpak is sprake van nauwe afstemming met het sociaal wijkteam, CJG-coaches en/of het samenwerkingsverband Jeugd.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Voor de problematische jeugdgroepen Rozenprieel én Haarlem Hoog was in 2014 een persoonsgerichte aanpak niet meer van toepassing. Deze jeugdgroepen zijn in de loop van 2014 uit elkaar gevallen.</p>	😊
1c. Aanpakken overlastlocaties.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 heeft de gemeente (meer) integraal overleg geïnitieerd, met een plan van aanpak per locatie met concrete acties en/of het uitvoeren van fysieke maatregelen. Deze maatregelen konden zodoende variëren per locatie. In 2014 is sprake geweest van (meer) intensieve samenwerking tussen politie, handhaving, gebiedsbeheer, streetcornerwork, wijkraden en omwonenden. Voor enkele locaties heeft dat nog in 2014 nog niet tot resultaat geleid; dit zal naar verwachting in 2015 gebeuren.</p>	😐

Prestatie		2014
2a. Aanpakken uitgaansoverlast.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 zijn diverse maatregelen voor het beperken van uitgaansoverlast uitgevoerd. Zo zijn wederom de Sus-teams ingezet tijdens drukke horeca-nachten (cofinanciering met KHN). Ook zijn tijdens 26 uitgaansnachten integrale handhavers ingezet op naleving van de Drank- en horecawet en jeugdoverlast. Tevens is calamiteitenverlichting (extra verlichting bij incidenten) gerealiseerd in de Smedestraat, Lange Veerstraat en Grote Markt. Ook heeft een integrale horecatraining plaatsgevonden met alle veiligheidspartners. Tot slot heeft de gemeente in een aantal overlastcasussen een bemiddelende rol vervuld tussen horecaondernemers en omwonenden.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De maatregelen conform het actieprogramma zijn uitgevoerd. Desondanks blijft de aanpak van uitgaansoverlast een hardnekkig probleem. Bewoners ervaren nog steeds regelmatig geluidsoverlast.</p>	
2b. Regisseren veilige grote evenementen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Alle grote evenementen zijn multidisciplinair voorbereid in de Projectgroep Grote Evenementen. Voor Serious Request is een aparte werkgroep Veiligheid en Vergunningen ingesteld. Er zijn geen noemenswaardige incidenten geweest tijdens alle evenementen in 2014.</p>	
2c. Aanpakken overlast daklozen en verslaafden.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 heeft de gemeente integraal overleg geïnitieerd om te komen tot een plan van aanpak per locatie met concrete acties (zoals op locaties invoering alcoholverbod) en/of uitvoeren van fysieke maatregelen. De realisatie van die plannen van aanpak loopt door in 2015.</p> <p>Specifieke inzet is gepleegd op daklozen onder de Schoterbrug, waarbij dit onderkomen tot twee keer toe is ontruimd. Helaas heeft dat het ontstaan van brand in januari 2015 niet kunnen voorkomen.</p>	
3a. Uitvoeren actieprogramma Schalkwijk.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De integrale aanpak van de harde kern criminele jeugdgroep Schalkwijk (Top 25) is gecontinueerd en in afstemming met de ketenpartners zijn nieuwe doelstellingen voor de aanpak geformuleerd, gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minder overlast en criminaliteit in Schalkwijk; • het vormgeven van een 'systeemgerichte' aanpak, waarbij sprake is van een integrale aanpak op de Top 25'er en zijn ouders, broertjes en/of zusjes; en • het bewerkstelligen van een groter veiligheidsgevoel bij bewoners en ondernemers in Schalkwijk. <p>Per jongere is een plan van aanpak op maat opgesteld. De voortgang op de uitvoering van deze plannen wordt intensief gemonitord. Per leefdomein is inzichtelijk gemaakt wat de aard van de problematiek is en wat de beste interventie is om de problemen aan te pakken. Er zijn korte lijnen tussen de regisseurs, de jongeren zelf en de aanvullende (vrijwillige) hulpverlening. Tevens is Bedrijf en Samenleving ingezet ten behoeve van de uitvoering van het Mentorenproject XL, dat gericht is op het motiveren van de jongeren en het bieden van ondersteuning bij het vinden van passende dagbesteding (werk/stage/school).</p> <p>Er is intensief samengewerkt met de woningcorporaties in Schalkwijk om signalen van woonfraude op te pakken en uitwassen van overbewoning tegen te gaan.</p>	

Prestatie		2014
4a. Samen Veilig Ondernemen.	<p>Wat hebben we gedaan? Er zijn zes winkelgebieden waar een project Samen Veilig Ondernemen is opgestart. Bij vijf van deze gebieden was er een actieve werkgroep met ondernemers om het project gestalte te geven. In één winkelgebied is de werkgroep niet actief geweest.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? Eén ondernemerswerkgroep is niet actief betrokken bij aanpak vanwege interne problemen bij de groep ondernemers.</p>	
4b. Aanpakken woninginbraken.	<p>Wat hebben we gedaan? Het Plan van Aanpak Woninginbraken is uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in een groot aantal acties, zoals informatiebijeenkomsten voor bewoners (over woninginbraakpreventie en babbeltruc), waaronder inzet in de Boerhaavewijk voor Nederlanders van Marokkaanse komaf (in samenwerking met de moskee en Stichting Samen), om hen te stimuleren tot het treffen van preventieve maatregelen.</p> <p>Promotie Burgernet heeft enkele duizenden extra deelnemers opgeleverd. Er is een Voetstappenactie gehouden, het Buurtautoproject is geweest en diverse communicatiemiddelen zijn ingezet om de preventiemogelijkheden onder de aandacht te brengen, zoals website, Twitter, wijkkranten, Facebook en een door heel Haarlem verspreide Preventieflyer.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? Het trainen van buurtbeheerders en buurtouders op signaleren inbraakgevoelige situaties is nog niet uitgevoerd.</p>	
4c. Aanpakken veelplegers.	<p>Wat hebben we gedaan? De aanpak van zeer actief volwassen veelplegers verloopt via het Veiligheidshuis Kennemerland. In het Justitieel Casus Overleg Veelplegers wordt van alle zeer actieve veelplegers in de regio Kennemerland de criminele carrière in kaart gebracht in een dossier, opdat de rechter een beter beeld krijgt van de dader zodat een weloverwogen keuze voor de strafmaat kan worden gemaakt. In het overleg wordt een scenario vastgesteld op basis waarvan advies wordt gegeven aan de rechter over het al dan niet opleggen van een maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders.</p> <p>Deze gezamenlijke aanpak van veelplegers heeft de afgelopen jaren al veel opgeleverd. Aan het begin van 2014 waren nog 29 zeer actief volwassen veelplegers. Aan het eind van 2014 zijn alle 24 zeer actieve volwassen veelplegers besproken in het Veiligheidshuis. Er is dus sprake van een afname.</p>	

Beleidsveld 2.2 Branden en crises

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Kwalitatief goede crisisbeheersing.	<p>Wat hebben we bereikt? Haarlem voldoet aan de basisnormen van een crisisbeheersorganisatie, zowel met betrekking tot de gemeentelijke processen als de organisatorische voorwaarden, en heeft adequaat gereageerd bij de Haarlemse calamiteiten (onder andere de branden in de Grote en Kleine Houtstraat). In 2014 is getraind en geoefend met de nieuwe structuur van de gemeentelijke crisisorganisatie. Deze trainingen zijn positief geëvalueerd.</p>	

Doel		2014
2. Kwalitatief goede brandweezorg.	Wat hebben we bereikt? De taken worden verricht door de regionale brandweer. Deze is onderdeel van de Veiligheidsregio Kennemerland Haarlem en voldoet naar verwachting aan de basisnorm brandweezorg.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten crisisbeheersing	Negatief (2007)	Positief (2008) Positief (2010) Positief (2011) Negatief/Positief (2012) positief(2013)	Positief	Positief	Gemeente Haarlem, IOOV en VRK
2. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten branden	Positief (2010)	Positief (2010) Positief (2011) Positief (2012) Positief(2013)	Positief	Positief	Gemeente Haarlem en VRK (NIFV)

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Opleiden, trainen en oefenen medewerkers.	Wat hebben we gedaan? Alle medewerkers (circa 80) van de gemeentelijke processen in de crisisbeheersing zijn opgeleid, getraind en geoefend.	😊
1b. Stimuleren deelname Burgernet	Wat hebben we gedaan? In 2014 hebben alle inwoners van Haarlem een brief gehad. Het doel van de brief was Burgernet onder de aandacht te brengen. Hierdoor is het aantal burgers dat deelnemer is van Burgernet flink toegenomen tot circa 11.500 leden.	😊
2a. Inkopen brandweezorg	Wat hebben we gedaan? De taken in de brandveiligheidsketen pro-actie, preventie, preparatie en repressie, worden ingekocht bij de Veiligheidsregio Kennemerland en worden door de regio ook naar behoren uitgevoerd.	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage medewerkers opgeleid voor een taak in de crisisbeheersing	40% (2008)	80% (2011) 90% (2012) 90% (2013)	90%	95%	Gemeente Haarlem
1b. Percentage Haarlemmers (15 jaar e.o.) dat 'deelneemt' aan Burgernet	3,5 % (2011)	3,5% (2011) 4% (2012) 5,9% (2013)	7%	7,5%	Politie Eenheid Noord-Holland
2a. Percentage van de daarvoor in aanmerking komende objecten die beschikken over actuele aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten brandweer	97% (zomer 2013)	97% (zomer 2013)	100%	p.m. ¹	VRK
2a. Percentage uitrukken brandweer die voldoen aan de vastgestelde normtijd ²	nbn	nbn	90%	p.m. ¹	VRK

¹ Dit cijfer komt in het tweede kwartaal van 2015 beschikbaar en kan zodoende niet in dit jaarverslag worden opgenomen.

² De wettelijke norm betreffende uitrukken brandweer binnen de normtijd is 90%.

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Zorgvuldige kostendekkende en binnen redelijke termijnen afgegeven vergunningen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het eerste project 'kostendekkendheid Wabo bouwdeel' is afgerond. In 2014 zijn kengetallen verzameld voor het tweede project kostendekkendheid Wabo producten. De processen zijn digitaal ingericht en dit heeft geleid tot een papierloze verwerking van de Wabo aanvragen. In bijna 100% van de gevallen wordt binnen de wettelijke termijnen beschikt.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het afronden van het tweede project 'kostendekkendheid Wabo producten' is begin 2014 doorgeschoven naar medio 2015, omdat in 2014 eerst kentallen in kaart zijn gebracht, zodat verschillende scenario's kunnen worden opgesteld. De gemeente heeft 2014 niet kostendekkend kunnen afsluiten, door het achterblijven van veel grote projecten en doordat de leges van deze grote projecten afhankelijk zijn om meer kostendekkend te werken.</p>	☹️
2. Effectief toezicht en handhaving.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De handhaving op overtredingen wordt zo integraal mogelijk en zo mogelijk interdisciplinair aangepakt. Hierdoor wordt voorkomen dat ondernemers en burgers iedere keer voor hetzelfde feit door een andere dienst, afdeling of bureau worden gecontroleerd. Binnen elk taakveld: milieu, bouwen, brandveiligheid en kinderopvang, worden naast reguliere controles ook, op grond van het Integraal Veiligheid en Handhavingsprogramma (IVH), Risicogestuurde Controles uitgevoerd.</p> <p>Parkeerhandhaving gebeurt grotendeels digitaal. De integrale handhavers zijn effectiever doordat ze meer themagericht en projectgericht handhaven.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat de zichtbaarheid van handhavers in de stad minder goed wordt beoordeeld. De bezuiniging op de formatie van handhaving heeft er dan ook toe geleid dat beperktere inzet mogelijk is geweest. Dit kan ertoe hebben geleid dat de zichtbaarheid van handhaving in de stad achteruit is gegaan.</p>	☹️
3. Effectieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De inzet van de Wet Bibob als screeningsinstrument werkt preventief waardoor nauwelijks advies hoeft te worden gevraagd aan het Landelijk bureau Bibob. Er zijn diverse projecten in uitvoering gegaan, gericht op het aanpakken van criminele samenwerkingsverbanden.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde	Realisatie	Bron
			2014	2014	
2. Percentage nalevingsgedrag bij (her)controle.	85% (2008)	96 % (2011) 90% (2012) 97 % (2013)	97%	94%	Gemeentelijke registratie

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat de gemeente en de politie meer aandacht moeten hebben voor problemen in de wijk:					Omnibusonderzoek
-hondenpoep	37% (2009)	36% (2010) 38% (2011) 40% (2012) 39% (2013)	37%	33%	
-afval/vuil op straat	33% (2009)	34% (2010) 38% (2011) 34% (2012) 38% (2013)	37%	37%	
-overlast van groepen jongeren	26% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 18% (2012) 18% (2013)	18%	17%	
-parkeren	20% (2009)	21% (2010) 23% (2011) 23% (2012) 26% (2013)	22%	26%	

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Toetsen en behandelen WABO aanvragen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De processen in het softwareprogramma zijn verbeterd. Hierdoor kon ook de papierloze en digitale verwerking van de Wabo aanvragen worden ingevoerd en het proces verbeterd. De beschikkingen zijn meer gestandaardiseerd, waardoor het neveneffect is bereikt dat de juridische kwaliteit van de beschikkingen is verhoogd. De inhaalslag bestemmingsplannen is afgerond. Nieuwe wetgeving is geïmplementeerd en geïntegreerd in de werkprocessen. Daarbij worden deze processen zo 'lean' mogelijk ingericht, rekening houdend met het beginsel 'checks and balances'.</p> <p>Door de positieve effecten van de flitsvergunning worden alle reguliere aanvragen gestart als, en waar mogelijk uitgevoerd als, flitsvergunning. Hierdoor is het aantal flitsvergunningen tot boven de 300 gestegen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De kwaliteit van alle adviezen is nog niet op het gewenste niveau. Hier wordt nadrukkelijk in overleg met de adviseurs gewerkt aan een verbeterslag.</p>	😊
Ib. Verminderen lastendruk door deregulering	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Dit project is formeel (bestuurlijk) afgesloten, maar blijft in de dagelijkse praktijk nog steeds een groeidocument. Dit komt doordat zowel op rijksniveau als binnen de gemeente continu wordt nagedacht of bepaalde regels gewenst en/of vereist zijn. Zo is in 2014 de Wabo-regelgeving aangepast, waardoor meer zaken vergunningsvrij zijn geworden voor het onderdeel bouwen. In het kader van de Crisis- en Herstelwet worden kleinere Wabo-aanvragen 'bouwdeel' niet meer getoetst aan het Bouwbesluit.</p>	😊

Prestatie		2014
<p>2a. Uitvoeren integraal toezicht en handhaving op bebouwde omgeving</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het toezicht en handhaven op meldingen en vergunningen is in 2014 uitgevoerd op grond van het Integraal Veiligheid en Handhavingsprogramma 2012 – 2016. Dit betekent onder meer dat bij het toezicht op reguliere omgevingsvergunningen, onderdeel bouw, monumentenvergunningen en sloopactiviteiten, het landelijk toezichtprotocol wordt toegepast.</p> <p>Een deel van het toezicht en de handhaving wordt door externe, verbonden partijen uitgevoerd. Het gaat om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het toezicht op de kinderopvang door de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK); - een deel van het toezicht op de brandveiligheid (grotere objecten, automatische doormelding) door de afdeling Proactie en Preventie van de VRK; - het toezicht en de handhaving op de inrichtingen die onder de Wet milieubeheer vallen en het toezicht op het verwijderen van asbest door de Milieudienst IJmond (MDIJ). <p>Deze door externen uitgevoerde controles zijn op basis van de informatie die gedeeld is in de voortgangsgesprekken goed uitgevoerd; van het onderdeel milieu en kinderopvang worden hieromtrent nog separate jaarverslagen opgesteld en ter vaststelling aan de gemeente aangeboden.</p> <p>De afgesproken controles, projecten op grond van bijlage 3 bij het Integraal Handhavingsbeleid 20012 – 2016, zijn door de gemeente uitgevoerd. Bij deze controles zijn ook, voor zover van toepassing, de brandveiligheids- en bouwkundige eisen meegenomen.</p> <p>Bij klachten en verzoeken om handhaving in de bebouwde omgeving werd tot eind 2014 de klacht en/of het verzoek getoetst aan de vastgestelde prioriteitenladder uit het Integraal Veiligheid- en Handhavingsprogramma (IVH). Alle zaken worden aangepakt met toepassing van de Algemene wet bestuursrecht. Zo nodig wordt het naleven van de voorschriften bestuursrechtelijk afgedwongen met het opleggen van een last onder bestuursdwang of een dwangsom. De doorlooptijd, indien daadwerkelijk juridisch optreden vereist is, kan vanwege wettelijke termijnen en bezwaar- en beroepsmogelijkheden langere tijd in beslag nemen.</p> <p>Vanaf 2014 is de aanpak tegen woonfraude structureel opgepakt. Dit betekent onder andere dat de gemeente is gestart met gerichte controles op overbewoning en inschrijvingen in het GBA. In verschillende zaken kon vervolgens worden aangetoond dat er sprake was van woonfraude en is handhavend opgetreden.</p>	
<p>2b. Uitvoeren integraal toezicht en handhaving op openbare omgeving</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De integrale handhaving is verder geprofessionaliseerd, waarbij meer projectmatig en themagericht is gewerkt. Het rooster is ingedeeld in een achtweekse cyclus waarbij voor elke periode de prioritering van de thema's wordt bepaald aan de hand van de ervaringen van de voorgaande periode. Op alle thema's is gehandhaafd. Rond thema's afval, honden, fietsen, drank en horeca en jeugdoverlast is projectmatig ingezet.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Door de beperking in capaciteit van drie formatieplaatsen zijn minder mensen op straat zichtbaar geweest. Tevens is hiermee minder inzet gepleegd op de minder hoge prioriteiten. Dit verklaart mogelijk ook dat in 2014 slechts 45% van de Haarlemmers aangeeft dat handhavers voldoende zichtbaar zijn in de stad.</p>	

Prestatie		2014
3a. Toepassen Wet BIBOB.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Alle vergunningaanvragen die voor toetsing in aanmerking komen zijn gescreend op Bibob-aspecten. Er is één adviesaanvraag aan het Landelijk bureau Bibob gedaan; deze aanvraag loopt nog.</p>	☺
3b. Regisseren integrale aanpak georganiseerde criminaliteit	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Integrale aanpak ondernemers Haarlem Noord is in uitvoering. Het handhavingsbeleid hennepkwekerijen is in uitvoering. Dit heeft geleid tot vier sluitingen en twaalf waarschuwingen. Er is één waarschuwing uitgereikt vanwege thuisprostitutie en een loods is gesloten waar wapens en drugs zijn aangetroffen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De aanpak van het clubhuis van een vermeende motorclub in de Waarderpolder is nog niet afgerond.</p>	☹

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	75% (2008)	90% (2009) 99% (2010) 95% (2011) 97% (2012) 99% (2013)	98%	99%	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal flitsvergunningen per jaar	166 (2012)	280 (2013)	300	± 400	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage directe uren gemeentelijke handhaving op straat ingezet op:	(2014)	-			Gemeentelijke registratie
-Parkeren	40% ¹	40% ¹	40% ¹	40% ¹	
-Jeugdoverlast	10%	10%	10%	10%	
-Drank- en horecawet	8 %	8 %	8 %	8 %	
-Hondenoverlast	7%	7%	7%	7%	
-Afval / vuil op straat	13%	13%	13%	13%	
Fietsenoverlast	7%	7%	7%	7%	
-APV overig	5%	5%	5%	5%	
- niet ingedeeld	10%	10%	10%	10%	
2b. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de handhavers van de gemeente (ruim) voldoende zichtbaar zijn in de openbare ruimte in Haarlem	51% (2011)	49% (2013)	>51%	45%	Omnibus-Onderzoek
2b. Oordeel Haarlemmers over de kundigheid/ professionaliteit van de handhavers van de gemeente (rapportcijfer)	6,0 (2011)	6,0 (2013)	>6,0	6,0	Omnibus-Onderzoek
2b. Oordeel Haarlemmers over de klantvriendelijkheid van de handhavers van de gemeente (rapportcijfer)	6,2 (2011)	6,3 (2013)	>6,3	6,2	Omnibus-Onderzoek
3b. Aantal in uitvoering zijnde integrale projecten	3 (2012)	3 (2013)	4	3	Gemeentelijke registratie

¹ De bij 'Realisatie 2014' genoemde percentages zijn een grove inschatting op basis van de vastgestelde indeling van de roosters van de betrokken handhavers.

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 02 Veiligheid, verg. & handhaving	Rekening 2013	2014		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijz.	
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
21	Sociale veiligheid	2.950	3.894	3.894	3.959
22	Branden en crisis	12.700	12.671	12.170	12.121
23	Integr.vergunning & handhaving	19.611	18.408	19.362	19.304
Totaal lasten		35.261	34.972	35.426	35.385
Baten (exclusief mutaties reserves)					
23	Integr.vergunning & handhaving	6.044	5.999	4.916	4.112
21	Sociale veiligheid	668	735	735	735
22	Branden en crisis	73			
Totaal baten		6.785	6.734	5.651	4.847
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		28.476	28.239	29.775	30.538
Toevoeging aan reserves				60	60
Onttrekking aan reserves			60	40	40
Saldo inclusief mutaties reserves		28.476	28.179	29.795	30.558

Analyse saldo programma

Het programma Veiligheid, Vergunning en Handhaving sluit met een nadelig saldo van € 30,6 miljoen. Dit is € 0,8 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

2.1 Sociale veiligheid	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	3.894	-735
Bijgestelde begroting 2014	3.894	-735
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		
Jaarrekening 2014	3.959	-735
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		66
Resultaat t.o.v. primaire begroting		66

(bedragen x € 1.000)

2.1 Sociale veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	66	n
Overige verschillen < € 100.000	66	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000	-	v

(bedragen x € 1.000)

2.2 Branden en crisis	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	12.671	
Bijgestelde begroting 2014	12.170	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-501	
Jaarrekening 2014	12.121	
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-49	
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-550	

(bedragen x € 1.000)

2.2 Branden en crises	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-501	v
Bestuursrapportage 2014-3: Lagere FLO-lasten	-518	v
Overige verschillen < € 100.000	17	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-49	v
Overige verschillen < € 100.000	-49	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000		

(bedragen x € 1.000)

2.3 Integrale vergunning & handhaving	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	18.408	-5.999
Bijgestelde begroting 2014	19.362	-4.916
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	954	1.082
Jaarrekening 2014	19.304	-4.112
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-58	804
Resultaat t.o.v. primaire begroting	896	1.886

(bedragen x € 1.000)

2.3 Integrale vergunning en handhaving	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	954	n
Bestuursrapportage 2014-1: Bijdrage RUD IJmond	1.069	n
Overige verschillen < € 100.000	-115	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-58	v
Overige verschillen < € 100.000	-58	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.082	n
Bestuursrapportage 2014-2: Leges WABO	600	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstellen legesopbrengsten	500	n
Overige verschillen < € 100.000	-18	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	804	n

2.3 Integrale vergunning en handhaving	bedrag	v/n
De legesbaten worden opgenomen op het moment dat de vergunning wordt verstrekt. Door interne en externe factoren zijn een aantal grote projecten doorgeschoven naar 2015 dan wel geheel komen te vervallen. Daarnaast is, als gevolg van wijzigingen in de planvorming en uitspraken beroep en bezwaar, in 2014 € 170.000 aan leges gerestitueerd.	563	n
<p>Medio 2013 bleek dat extra bezuinigingen bovenop de reeds ingeplande bezuinigingen nodig waren, met name vanwege de lagere algemene uitkering van het Rijk.</p> <p>Om een sluitende jaarschijf 2014 te creëren is daarom in de programmabegroting 2014 tot € 6,8 miljoen aan zogenoemde compenserende maatregelen vastgesteld. Deze betroffen efficiency maatregelen, het schrappen van taken en maatregelen om de inkomsten te verhogen. Eén van de inkomstenverhogende maatregelen is het verhogen van de totale leges voor alle producten rond parkeervergunningen van €0 naar € 620.000 (programmabegroting 2014-2019 pagina 33) (de maatregel 'hogere leges vergunningen (c.q. meer vergunningsvrij)'). Hiervoor is een nieuw legestartief ingesteld van 16,30 euro voor elk van de jaarlijks verleende 38.000 producten. Het tarief is tot stand gekomen door de geschatte gemiddelde ambtelijke tijd per product en de daarmee verbonden personeelskosten te delen door het aantal gewijzigde en nieuw aangevraagde vergunningen en ontheffingen en is per 1 januari 2014 opgenomen in de Legesverordening 2014.</p> <p>Halverwege het jaar bleek dat dit tarief voor een drietal parkeerproducten onevenredig hoog was ingeschat, afgezet tegen de ambtelijke tijd die daaraan werkelijk besteed werd.</p> <p>Het betrof;</p> <ul style="list-style-type: none"> - de beëindiging van het parkeerproduct; - de wijziging van de tenaamstelling na overlijden van de vergunninghouder; - de tweede bezoekersschijf. <p>Het eerste product staat eigenlijk nooit ter discussie en is voor de volledigheid benoemd. In de 38.000 producten was dit ook niet meegenomen. Het tweede product kwam zo weinig voor dat de inkomsten op jaarbasis vrijwel nihil bleken. De uitvoeringstijd voor de tweede bezoekersschijven bleek in de uitvoering vrijwel nihil omdat de eerste en tweede schijven meestal tegelijkertijd worden aangevraagd. Het leek daarom logisch om deze slechts één keer in rekening te brengen, als zijnde 1 product. Uit een berekening in juni 2014 op basis van de hoeveelheid in de eerste helft van het jaar verleende tweede bezoekersschijven bleek dat deze correctie minimale negatieve gevolgen voor de totale legesopbrengsten zou hebben.</p> <p>Daarom is voor de derde wijziging Legesverordening 2014 een aanpassing in de tekst van artikel 3.7.6. (parkeervergunning) aan de raad voorgelegd met de uitzondering van beëindiging van het parkeerproduct en wijziging tenaamstelling na overlijden. Hierbij is opgenomen dat voor de aanvraag of verlenging van twee bezoekersparkeervergunningen het legesbedrag één maal in rekening wordt gebracht.</p> <p>De berekening uit juni die hieraan ten grondslag lag ging uit van een verwachte verdubbeling van het aantal in de eerste helft van het jaar verleende producten.</p> <p>Totaal zou dit een maximaal negatief gevolg van ongeveer €8.000 minder inkomsten betekenen, op basis van ongeveer 500 verwachte producten.</p> <p>Uiteindelijk bleek in december 2014 dat in de berekening abusievelijk het feit niet is meegenomen dat het overgrote merendeel van de parkeerproducten in de laatste maand van het jaar wordt verleend.</p> <p>Dit resulteerde per saldo in een uiteindelijk tekort van €80.000. Binnen de programmabegroting 2014-2018 (blz. 33) zijn extra maatregelen voorgesteld om te komen tot een sluitend begrotingskader 2014. Voor parkeervergunningen werd tot 2014 geen leges gevraagd en is naar aanleiding van de programmabegroting besloten deze vanaf 2014 wel op te nemen.</p> <p>Op basis van een, wat achteraf bleek, verkeerde calculatie is in 2014 besloten om de legesverhoging op de tweede bezoekersschijven terug te draaien. Op basis van die berekening was de inschatting dat dit nauwelijks tot inkomstenderving zou leiden. De calculatiefout was niet eerder naar voren gekomen omdat de parkeervergunningen grotendeels in het laatste maand van het jaar worden uitgegeven. Daardoor was pas in het laatste kwartaal duidelijk dat de tegenvaller zo groot was. Bezien zal worden in hoeverre deze tegenvaller voor 2015 en verder valt te repareren; of door het terugdraaien van de maatregel, of met een compenserende legesverhoging.</p>	80	n
Overige verschillen < € 100.000	161	n

(bedragen x € 1.000)

2. Veiligheid, vergunning en handhaving	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
<i>Toevoeging aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	60	n	
Bijgestelde begroting 2014:	60	n	
Jaarrekening 2014:	60	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	-	n	
<i>Onttrekking aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-40	v	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 40.000 verhoogd:
Jaarrekening 2014:	-40	v	Uitstapprogramma Prostituees
Resultaat onttrekking aan reserves	0	v	

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Maatschappelijke Ontwikkeling</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken en Dienstverlening</i>

OGGZ = Openbare Geestelijke gezondheidszorg

Realisatie programmadoelstelling (missie)

De doelstelling van dit programma is dat Haarlem een sociale en betrokken stad is waarin iedereen mee kan doen en meetelt. Dit in de wetenschap dat de inzet van de gemeente slechts één van de vele factoren is die invloed heeft op welzijn en sociale kwaliteit. Bij het uitgangspunt meedoen zijn 'eigen kracht', 'eigen verantwoordelijkheid' en 'zelfredzaamheid' steeds meer centrale begrippen geworden. Voorwaarde daarbij is dat Haarlemmers zich ook betrokken voelen bij elkaar en bij de samenleving.

De cijfers over 2014 geven geen eenduidig beeld van de ontwikkelingen voor dit programma. Een aantal indicatoren is redelijk stabiel. Dit geldt voor het rapportcijfer dat Haarlemmers aan hun eigen welzijn geven, het kencijfer sociale kwaliteit, het percentage dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt en het percentage mensen dat aangeeft beperkt te worden in de dagelijkse bezigheden door de eigen gezondheid (zie paragraaf 1.2 Beleidsmatige resultaten). Deze cijfers hebben tot en met 2014 een vergelijkbaar niveau, met enkele beperkte verschillen tussen metingen per jaar.

Een duidelijk waarneembare ontwikkeling op korte termijn is wel dat, in tegenstelling tot voorgaande jaren, minder mensen actief zijn geweest om de buurt te verbeteren. Het is moeilijk hier direct een beleidsmatige of maatschappelijke verklaring voor te geven. Wellicht speelt hierbij het momentum ook een rol. De afgelopen jaren is voortdurend aangekondigd dat ondersteuning en zorg gaan veranderen en dat meer van de burger zelf verwacht wordt. Het ongewisse van de toekomstige situatie kan zich mogelijk hebben vertaald in lagere scores voor deze indicator.

2014 heeft voor wat betreft dit programma in het teken gestaan van de voorbereiding van de komst van taken van het Rijk naar de gemeente (decentralisaties). De Participatieraad is betrokken in de beleidsvoorbereiding en heeft daarnaast gevraagd en ongevraagd advies uitgebracht.

Er is gebouwd aan een nieuwe sociale infrastructuur om (professionele) ondersteuning en begeleiding te bieden met de gewenste kwaliteit, die past binnen de daarvoor beschikbare middelen. Deze middelen zijn per saldo beperkter dan voorheen. Over de algemene voorzieningen (basisinfrastructuur) zijn afspraken gemaakt met de organisaties in de stad over vernieuwing van de inzet, bijvoorbeeld over het organiseren van dagbesteding binnen het welzijnswerk voor kwetsbare groepen (zoals inwoners met beginnende dementie). Het aantal sociaal wijkteams is in 2014 uitgebreid. De kracht van deze wijkteams is dat ze 'er op af gaan'. Met een combinatie van verschillende deskundigheden weet het wijkteam op een laagdrempelige, integrale, efficiënte manier met burgers in contact te komen die tijdelijk steun kunnen gebruiken, zonder de zorg over te nemen. Hiermee wordt getracht een beroep op specialistische ondersteuning te beperken.

Beleidsveld 3.1 Sociale samenhang en diversiteit

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Sterkere sociale samenhang en sociale netwerken in wijken.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De welzijnsinstellingen richten zich meer dan voorheen op het versterken van de samenhang in buurten die aandacht verdienen op het gebied van sociale samenhang. De focus ligt op het versterken van eigen kracht, zelfredzaamheid en onderlinge steun (maatjes). De inzet verschuift steeds meer naar het mogelijk maken dat bewoners zelf en met elkaar mee doen en erbij horen in de samenleving. Ook worden voor het welzijnswerk nieuwe groepen, zoals mensen met een GGZ-achtergrond, vaker naar algemene activiteiten geleid. Het percentage Haarlemmers dat niet voldoende contact zegt te hebben is gedaald, maar minder dan beoogd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat vindt niet voldoende contact te hebben of meer contact zou willen, lag ook in 2014 rond de 30%. Daarmee is de beoogde daling naar het niveau van een aantal jaren geleden (een kwart van de Haarlemmers) nog niet ingezet.</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat in 2014 actief is geweest om de buurt te verbeteren is ten opzicht van 2013 aanzienlijk gedaald en daarmee in relatief korte tijd teruggekomen op het niveau van de periode 2005-2009. Dit is vooralsnog geen reden te concluderen dat het beleid niet goed werkt. Het is wel een signaal dat aandacht verdient en onderzocht moet worden. Mogelijk is de Haarlemmer wel actief, bijvoorbeeld in de zorg voor anderen, maar met minder directe binding met de buurt. Ook kan het zijn dat, nu de veranderingen in het sociaal domein vorm beginnen te krijgen, het grotere beroep op de mensen zelf meer gevoeld wordt. Mogelijk hebben de Haarlemmers met deze score aangegeven dat zij zich minder willen of kunnen inzetten omdat zij voorrang (moeten) geven aan andere prioriteiten.</p>	☹️
2. Meer wederzijds respect voor verschillende achtergronden en levensstijlen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlemmers bleken in 2014 nog altijd positief over het samenleven met mensen uit verschillende culturen. Het percentage dat hier neutraal of positief tegenover staat ligt sinds 2009 stabiel rond de 90%. Hoewel het doel 'meer' is lijkt een sterke stijging van dit al tamelijk hoge percentage niet reeël.</p> <p>In 2014 leken allerlei spanningen (verder) toe te nemen. Hoewel de aanleidingen hiervoor vaak (ver) buiten Haarlem spelen, is het belangrijk dat dit niet lokaal tot uiting komt. Het overgrote deel van de Haarlemmers blijkt nog altijd tolerant ten opzichte van mensen met een andere achtergrond of levensstijl. Uit onderzoek onder het Digipanel Haarlem begin 2014 bleek bijvoorbeeld dat de acceptatie van LHBT (lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender) in Haarlem groot is.</p>	😊

Doel		2014
3. Meer vrijwilligers uit diverse doelgroepen.	Wat hebben we bereikt? Het percentage Haarlemmers dat zich regelmatig vrijwillig inzet is op vergelijkbaar niveau met voorgaande jaren onverminderd hoog.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat het afgelopen jaar actief is geweest om de buurt te verbeteren	20% (2000)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012) 28% (2013)	28%	22%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt niet voldoende contact te hebben of meer zou willen	18% (2007)	26% (2009) 27% (2010) 25% (2011) 31% (2012) 30% (2013)	< 27%	29%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat neutraal of positief oordeelt over het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)	89% (2007) 93% (2008) 89% (2009) 90% (2010) 90% (2011) 90% (2012) 92% (2013)	≥ 90%	91%	Omnibusonderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat aan vrijwillige inzet doet	31% (2005)	31% (2007) 34% (2009) 35% (2010) 38% (2011) 41% (2012) 40% (2013)	≥ 41%	39%	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Faciliteren bewonersactiviteiten gericht op ontmoeten, verbinden en meedoen.	Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft de welzijnsorganisaties financieel ondersteund bij hun inzet om bewoners en -organisaties vraaggericht te ondersteunen. Voorbeelden van vernieuwende inzet zijn de wijkplaats, de werktafel, welzijn op recept, dagbesteding, maatjesprojecten en BUUV. De inzet gaat uit van het bevorderen van de 'eigen kracht'. Een voorbeeld is De KAS, een project voor ondersteuning van startende ondernemers dat eind 2014 is genomineerd voor een 'Appeltje van Oranje', de waarderingprijs van het Oranjefonds. Het welzijnswerk neemt deel in de sociaal wijkteams die via de 'er op af methodiek' bijdragen aan het op eigen kracht oplossen van problemen van mensen die tijdelijk regieverlies hebben. Het voorkomt een beroep op zwaardere vormen van ondersteuning.	😊

Prestatie		2014
<p>2a. Subsidiëren activiteiten vrijwilligersorganisaties, die zich richten op bevorderen sociale samenhang en op positieve wijze omgaan met diversiteit.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Projecten en activiteiten, die het wederzijds respect voor verschillende achtergronden en levensstijlen bevorderen en daarmee bijdragen aan de sociale samenhang en diversiteit in wijken en in de stad, zijn door de gemeente ondersteund. De regeling voor deze diversiteitsbevordering bestond in 2014 twee jaar en is geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een bijstelling in de toekenningscriteria om de regeling nog beter te laten aansluiten bij de doelstelling.</p> <p>Zeven zelforganisaties hebben een bijdrage in hun huisvestingslasten ontvangen om zo hun bijdrage aan de sociale samenhang in Haarlem en de bevordering van de participatie van hun achterban voort te kunnen zetten.</p> <p>De Participatieprijs Haarlem is een aanmoedigingsprijs voor het meest aansprekende vrijwilligersproject of -initiatief in de stad dat werkt aan een open en tolerante samenleving. De prijs, uitgeschreven door de Participatieraad, is uitgereikt aan Burenhulp Bos en Vaart.</p>	<p style="text-align: center;"></p>
<p>3a. Faciliteren werven en ondersteunen vrijwilligers en organisaties die met vrijwilligers werken.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Organisaties die werken met vrijwilligers hebben zich ook in 2014 ingezet om 'hun' vrijwilligers te ondersteunen, te begeleiden en te scholen. De veiligheidsaspecten rondom de inzet van vrijwilligers bij activiteiten met minderjarigen en/of mensen met een verstandelijke beperking worden beter geborgd door de kosten voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te vergoeden.</p> <p>In 2014 is de uitvoering van BUUV met acht partners in de stad gerealiseerd en daarmee is breed draagvlak bereikt om BUUV over de hele stad uit te breiden en is een bredere en laagdrempelige 'pool' voor vrijwillige inzet gecreëerd. Tevens is met deze samenwerking de basis versterkt om kwetsbare bewoners te bereiken. Het aantal Haarlemmers dat aan BUUV deelneemt en het aantal onderlinge matches, blijft stijgen. In 2014 is het aantal deelnemers met 33% toegenomen en zijn de geregistreerde matches tussen bewoners met 49% gestegen. De BUUV marktplaats is overgenomen door diverse andere gemeenten in Nederland.</p>	<p style="text-align: center;"></p>

Beleidsveld 3.2 Zorg en dienstverlening voor mensen met beperking

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer zelfredzaamheid voor mensen met beperking.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Ook in 2014 zijn burgers in Haarlem die dat nodig hadden ondersteund in zelfredzaamheid en participatie met collectieve en/of individuele voorzieningen vanuit de Wmo. Binnen de gemeente Haarlem staan rond de 20.000 (individuele) Wmo-voorzieningen uit die burgers hierin ondersteunen. De afgelopen jaren gaf het overgrote deel van de Haarlemmers die gebruik maakten van een voorziening uit de Wmo aan, dat de verkregen voorziening bij heeft gedragen aan het zelfstandig kunnen blijven wonen en aan het kunnen participeren in de maatschappij. Bij cliënttevredenheidsonderzoeken (SGBO) in de periode 2009-2013 gaf gemiddeld driekwart van de respondenten aan dat dit volgens hen het geval was.</p> <p>Het proces van 'de kanteling' is voortgezet. Steeds meer wordt de vraag van een burger in overleg bekeken, waarbij de eigen kracht en de inspanning die de eigen sociale omgeving (nog) kan leveren een steeds prominentere plek hebben bij het vinden van passende oplossingen.</p> <p>Loket Haarlem, een laagdrempelige voorziening voor informatie en advies, wordt nog beter gebruikt dan voorgaande jaren. Het aantal klantcontacten is met ruim 1.000 toegenomen.</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat aangeeft door gezondheidsredenen beperkt te worden bij dagelijkse bezigheden ligt al jaren op een vergelijkbaar niveau rond de 15%.</p>	😊
2. Minder overbelaste mantelzorgers.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente faciliteert inzet om overbelasting te voorkomen. Het percentage mantelzorgers dat aangeeft (vaak) overbelast te zijn, ligt al sinds 2009 stabiel rond de 10%. Er zijn geen tekenen dat deze groep in 2014 wezenlijk groter is geworden.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De inspanningen hebben er echter niet toe geleid dat minder mantelzorgers in 2014 aangeven (zeer) vaak overbelasting te ervaren.</p>	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft enigszins of ernstig beperkt te worden door gezondheid bij dagelijkse bezigheden.	14% (2007)	15% (2009) 14% (2010) 15% (2011) 15% (2012) 13% (2013)	14%	15%	Omnibusonderzoek
1. Percentage thuiswonende 75+ ^{ers} t.o.v. totaal aantal 75+ ^{ers}	88% (2007)	88% (2008) 89% (2009) 88% (2010) 89% (2011) 89% (2012)	≥ 91%	n.b. ¹	Gemeentelijke registratie
2. Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	12% (2009)	11% (2010) 10% (2011) 11% (2012) 9% (2013)	9%	11%	Omnibusonderzoek

¹Deze indicator was deels afgeleid van het bestand Bijzondere Woongebouwen. Het bijhouden van dit bestand is sinds 2013 geen gemeentelijke taak meer, waardoor dit gegeven niet meer op vergelijkbare wijze voor handen is.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Subsidiëren laagdrempelige informatie en advies.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Loket Haarlem wordt door de gemeente gesubsidieerd. Het loket is voor alle (kwetsbare) burgers van Haarlem met vragen op het brede terrein van wonen, welzijn, zorg, vervoer en inkomensondersteuning laagdrempelig bereikbaar (inloop, telefonisch en digitaal). Het aantal klantcontacten is de laatste jaren min of meer stabiel, maar in 2014 wel toegenomen. De toename is het gevolg van zowel vragen over de veranderingen in het sociaal domein als door de huidige economische situatie.</p> <p>Eind 2014 waren de sociaal wijkteams over de hele stad verspreid. Er zijn nu acht multidisciplinaire wijkteams. De ondersteuning door sociaal wijkteams is gericht op eigen kracht en het eigen netwerk van bewoners. De wijkteams kunnen beslissen over de inzet van maatwerkvoorzieningen van de Wmo in samenwerking met de klant en de gemeente.</p>	😊
1b. Subsidiëren preventieve en ondersteunende huisbezoeken.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Preventief huisbezoek is een van de weinige middelen om zonder indicatie en niet op basis van signalen 'achter de voordeur' te komen. Het geeft een algemeen beeld van de mate van zelfredzaamheid van ouderen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Voor 2014 was beoogd dit middel meer in te zetten. Deelname aan het huisbezoek is echter vrijwillig. Het aantal ouderen dat daadwerkelijk meedoet (na te zijn uitgenodigd) daalt echter. Slechts circa 25% van de ouderen stemt in met een huisbezoek. Dit vraagt om nader onderzoek naar de oorzaken daarvan.</p>	😐
1c. Beschikbaar stellen collectieve voorzieningen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De voorzieningen maatschappelijk werk, sociaal raadsliden en ouderenadviseurs zijn conform afspraken gerealiseerd.</p> <p>Begin 2014 zijn besparingsmaatregelen bij de OV-taxi doorgevoerd. Dit heeft in financiële zin opgeleverd dat er geen budgetoverschrijding heeft plaatsgevonden en dat de bezuinigingstaakstelling is gehaald. De tevredenheid van de cliënten is licht gedaald in 2013. De cijfers over 2014 komen pas medio 2015 beschikbaar. De daling kan samenhangen met het feit dat de meting van de tevredenheid over 2013 heeft plaatsgevonden in de periode dat in 2014 de besparingsmaatregelen zijn doorgevoerd.</p>	😊
1d. Verstrekken individuele voorzieningen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Individuele voorzieningen zijn conform beschikking geleverd. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de prestaties die vergelijkbaar zijn met de afgelopen jaren. Dit komt door wijzigingen in het proces en het systeem in verband met de opmaat naar de nieuwe regels en de uitvoering ervan. In 2014 is gewerkt aan een nieuwe uitwerking hiervan.</p>	😊
2a. Faciliteren ondersteuning mantelzorgers.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De ondersteuning van mantelzorgers is conform de afspraken met Tandem gerealiseerd. Het aantal mantelzorgers dat wordt ondersteund is toegenomen.</p> <p>In 2014 is op verzoek van de gemeente door Tandem een plan van aanpak opgesteld om de inzet voor de ondersteuning aan mantelzorgers met innovatieve ideeën te versterken. Accent ligt hierbij op de vraag naar en het aanbod van respijtzorg, de versterking van het sociaal netwerk van de mantelzorger en het ondersteunen van jonge mantelzorgers.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Aantal klantcontacten bij (digitale) Loket Haarlem.	5.183 (2007)	5.556 (2008) 5.735 (2009) 5.500 (2010) 5.879 (2011) 5.548 (2012) 5.418 (2013)	≥ 6.000	6.483	Registratie Kontext
1b. Aantal preventieve huisbezoeken door welzijnsorganisaties.	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009) 482 (2010) 521 (2011) 687 (2012) 494 (2013)	700	340	Registratie Welzijns-organisaties
1c. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voorziening collectief vervoer.	6,0 (2008)	6,4 (2009) 6,6 (2010) 7,2 (2011) 7,5 (2012) 7,2 (2013)	7,5	p.m. ¹	Cliënttevredenheidsonderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers over aanvraagprocedure individuele Wmo-voorziening.	6,7 (2008)	7,2 (2009) 7,0 (2010) 6,9 (2011) 6,9 (2012) 6,9 (2013)	6,9	p.m. ¹	Cliënttevredenheidsonderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voorziening hulp bij het huishouden.	7,9 (2008)	7,7 (2009) 7,7 (2010) 7,6 (2011) 7,5 (2012) 7,6 (2013)	7,6	p.m. ¹	Cliënttevredenheidsonderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers Wmo-hulpmiddelen.	7,5 (2008)	7,3 (2009) 7,3 (2010) 7,2 (2011) 7,5 (2012) 7,5 (2013)	7,5	p.m. ¹	Cliënttevredenheidsonderzoek SGBO
2a. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen.	584 (2007)	445 (2008) 1.750 (2009) 1.705 (2010) 1.863 (2011) 1.996 (2012) 2.003 (2013)	≥ 2.000	2.079	Registratie Tandem

¹ De gemeente laat het Cliënttevredenheidsonderzoek SGBO over 2014 niet meer op dezelfde wijze als afgelopen jaren uitvoeren. Dit onderzoek zou plaatsvinden in 2015 en zou als gebruikelijk vragen naar de tevredenheid over de Wmo in het voorgaande jaar: 2014. De Wmo is echter in 2015 wezenlijk veranderd en de cliënten zijn hiervan op de hoogte gebracht. Vragen over de situatie van 2014 zullen naar verwachting verwarring oproepen en is zodoende niet wenselijk. De Participatieraad kan zich hierin vinden. Er wordt in plaats van dit onderzoek ingezet op kwalitatief onderzoek naar de (eerste) ervaringen van cliënten met de (nieuwe) Wmo in 2015. De gemeente voldoet hiermee aan de horizontale verantwoordingsplicht uit de Wmo. Tevens moet dit onderzoek leereffecten opleveren voor de uitvoering van de Wmo vanaf 2015.

Beleidsveld 3.3 Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor doelgroep OGGZ.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 is aan de Wilhelminastraat in het voormalig ING-gebouw een locatie gevonden voor de 24-uursopvang ter vervanging van de huidige dag- en nachtopvang. De opvang en begeleiding van de OGGZ-doelgroep is gehandhaafd met de bestaande voorzieningen. In juni is door de raad het beleidskader voor de maatschappelijke opvang, inclusief een evaluatie van het voorzieningenniveau, vastgesteld. Dit was de basis voor nieuwe afspraken met de uitvoerende partners.</p> <p>De evaluatie van het huidige voorzieningenniveau is meegenomen in het nieuwe beleidskader op basis waarvan nieuwe afspraken worden gemaakt met de uitvoerende partners.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het realiseren van een verdere differentiatie van voorzieningen voor de doelgroep daklozen blijft moeilijk, omdat geschikte locaties schaars zijn. Een structurele opvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers kon nog niet worden gerealiseerd.</p>	☺
2. Beperking dakloosheid onder doelgroep OGGZ.	<p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het streven voor 2014 was om het aantal daklozen te verminderen, maar het omgekeerde is gebeurd. Het aantal geregistreerde dak- en thuislozen is vooral toegenomen doordat een aantal mensen buiten de OGGZ-doelgroep (in beeld) zijn gekomen, bijvoorbeeld uitgeprocedeerde asielzoekers, enkele daklozen door economische oorzaken en aanmeldingen van Europese burgers.</p> <p>Er zijn geen signalen bekend dat overlast door de doelgroep toeneemt.</p>	☹
3. Afname huiselijk geweld.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het aantal meldingen is aanzienlijk gestegen in 2014. Dit duidt echter vooral op een toename van het bewustzijn dat huiselijk geweld niet acceptabel is en stijging van de meldingsbereidheid. Het Steunpunt huiselijk geweld kan daardoor in meer gevallen (vroegtijdig) hulp verlenen om gevolgen te beperken en recidive te voorkomen.</p>	☺

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Gemiddelde verblijfsduur OGGZ- doelgroep in maatschappelijke opvang in dagen ¹ .	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 (2008) 543 (2009) 592 (2010) 747 (2011) 925 (2012) 1.020 (2013)	≤ 800	1.000	Registratie Leger des Heils
2. Aantal geregistreerde daklozen.	345 (2010)	465 (2011) 582 (2012) 640 (2013)	575	661	Veldmonitor GGD

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
3. Aantal incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland.	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) 2.026 (2010) 2.803 (2011) 2.538 (2012) 3.205 (2013)	2.900	3.598	Registratie politie

¹ Het betreft hier zowel de kort- als de langdurende opvang. In de 24-uurs-opvang is de opvang zo kort mogelijk, met het streven van een maximum van negen maanden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Faciliteren voorzieningen maatschappelijke opvang.	<p>Wat hebben we gedaan? Het bestaande niveau aan voorzieningen voor opvang en begeleiding is door de uitvoerende partners gehandhaafd. De voorbereidingen voor de opening van de 24-uursopvang zijn in 2014 gestart.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? Het aantal plaatsen in de maatschappelijke opvang is terug op het niveau van 2012. Vanaf 2013 zijn de plaatsen in De Herberg van het RIBW meegeteld. De Herberg was slechts voor een deel van de plaatsen een voorziening voor de doelgroep van het Regionaal Kompas. De bewoners van De Herberg zijn gehuisvest in andere voorzieningen of uitgestroomd naar reguliere woningen.</p>	😊
2a. Faciliteren adequaat voorzieningenniveau.	<p>Wat hebben we gedaan? Er zijn meer daklozen in beeld bij de Brede Centrale Toegang. Mensen die geplaatst worden in de opvang krijgen een trajectplan voor toeleiding naar reguliere hulp en waar mogelijk uitstroom.</p>	😊
2b. Inzetten op voorkomen huisuitzettingen en faciliteren nazorg.	<p>Wat hebben we gedaan? Het samenwerkingsverband met de woningcorporaties is gecontinueerd. De effectiviteit wordt verhoogd door ook het Sociaal Wijkteam in te zetten. Voor de aanzettingen tot huisuitzettingen van gezinnen met kinderen is per 1 november een coördinator aangesteld. Hierdoor zijn (sinds november) zeven dreigende huisuitzettingen van gezinnen met kinderen voorkomen, in samenwerking met hulporganisaties en schulddienstverlening van de gemeente. Het Veiligheidshuis Kennemerland heeft voor Haarlemse gedetineerden die langer dan twee weken in detentie hebben gezeten (366) een persoonsgericht plan van aanpak opgesteld.</p>	😊

Prestatie		2014
3a. Faciliteren van Steunpunt Huiselijk Geweld.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het Steunpunt huiselijk geweld wordt gesubsidieerd om advies en hulp te bieden bij huiselijk geweld. De aanpak huiselijk geweld, gecombineerd met de inwerkingtreding van de Wet Meldcode, heeft geleid tot een dusdanige toename van het aantal meldingen dat het Steunpunt een prioritering heeft moeten aanbrengen in de behandeling van meldingen, waarbij de veiligheid van betrokkenen in acht genomen wordt. In 2014 is het instrument huisverbod meer toegepast, waardoor een veilige situatie wordt gecreëerd en hulpverlening op gang kan worden gebracht.</p> <p>De aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld zijn bijgeschoold en het Steunpunt huiselijk geweld heeft aan diverse organisaties voorlichting gegeven. Een pilot ouderenmishandeling is gestart, onder meer met voorlichting aan professionals.</p> <p>In 2014 is gewerkt aan het omvormen van het casuoverleg van het Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling (MDCK) naar een dagelijks team dat werkt vanuit één locatie. Verwacht wordt dat dit voor de zomer 2015 in het Spaarneziekenhuis wordt geopend.</p>	😊
3b. Faciliteren van Vrouwenopvang.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het aantal plaatsen voor vrouwenopvang is gehandhaafd. De instroom in de opvang wordt door toepassing van het AWARE-systeem ('noodknop') beperkt. Het aantal aansluitingen is met 40 op gelijk niveau gebleven.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De versnelling van de uitstroom uit de opvang blijft problematisch, vanwege een tekort aan uitstroombmogelijkheden zoals contingent-woningen.</p> <p>De Blijf Groep, de organisatie die de vrouwenopvang uitvoert, komt met een voorstel om de druk op de vrouwenopvang te verminderen.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Aantal plaatsen maatschappelijke opvang.	63 (2008)	87 (2009) 91 (2010) 91 (2011) 105 (2012) 113 (2013)	111 ¹	92	OGGZ-monitor GGD
3a. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheidsregio Kennemerland.	46 (2009)	40 (2010) 55 (2011) 80 (2012) 64 (2013)	≥ 80	82	Huisverbod Online
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld.	1.832 (2011)	2.232 (2012) 3.324 (2013)	> 2.000	4.259	Registratie steunpunt huiselijk geweld

¹ In de voorziening in Hoofddorp worden vier plaatsen voor gezinnen uit Zuid-Kennemerland gerealiseerd.

Beleidsveld 3.4 Publieke gezondheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Gezondere leefstijl.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Met diverse projecten (onder meer Gezond in de Stad) is een gezonde leefstijl onder Haarlemmers gestimuleerd. Effecten in de vorm van een hogere score voor de ervaren gezondheid kunnen alleen op langere termijn en bij structurele en integrale inzet worden verwacht. Op beperkte schaal zijn wel de eerste tekenen van gedragsverandering (bewustwording) te zien. In de wijken waar het project Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) wordt uitgevoerd is een voorzichtige gedragsverandering ten aanzien van bewegen en voeding gemeten. Daarnaast is in 2014 in de hele gemeente door de uitvoering van diverse projecten binnen het onderwijs en de kinderopvang het belang van een gezonde leefstijl onder de aandacht gebracht.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De inzet is minder geweest dan gepland omdat het budget voor de uitvoering van gezondheidsprojecten in 2014 is verlaagd in verband met verminderde budgetten. De algemene waardering van de eigen gezondheid is niet wezenlijk gedaald. Het is echter onwaarschijnlijk dat de Haarlemmers in korte tijd ongezonder zijn geworden, hooguit wordt de gezondheid iets vaker slechter beoordeeld. Dit is wel een signaal over het welbevinden in het algemeen.</p>	😊
Doel		2014
2. Minder gezondheidsverschillen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Door specifieke aandacht vanuit het project De Gezonde Wijk in de Slachthuisbuurt en in Europawijk is een aantal interventies uitgevoerd waarmee de aandacht voor gezondheid is vergroot. De participatie van de wijkbewoners bij het bepalen van die interventies vergroot het draagvlak. Effecten op de gezondheid zijn pas op langere termijn zichtbaar. Op korte termijn zijn positieve effecten te zien bij terugdringen van pré-diabetes onder deelnemers aan het project Vitaal Haarlem Oost.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De inzet is minder geweest dan gepland, omdat het budget voor de uitvoering van gezondheidsprojecten in 2014 is verlaagd in verband met verminderde budgetten. Met name in Oost gaven minder inwoners aan de 'eigen gezondheid' goed te noemen. Hieraan kunnen geen zware conclusies worden verbonden. Het is aannemelijk dat in dit geval onderzoekstechnische factoren ook een rol spelen. Door de relatief lage respons in Oost kan het verschil groter lijken dan het in werkelijkheid is. Dat er gezondheidsverschillen tussen delen van Haarlem zijn wordt door onderzoek van de GGD ondersteund. Het blijft een signaal waar in het bepalen van de meer gerichte inzet rekening mee gehouden zal worden.</p>	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010) 78% (2011) 78% (2012) 78% (2013)	≥ 78%	76%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers in Schalkwijk dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	70% (2007)	73% (2009) 73% (2010) 74% (2011) 73% (2012) 71% (2013)	74%	69%	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Percentage Haarlemmers in Oost dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt ¹	76% (2007)	73% (2009) 73% (2010) 67% (2011) 75% (2012) 74% (2013)	75%	66%	Omnibusonderzoek

¹ In de stadsdelen Schalkwijk en Oost is de gezondheidsachterstand het grootst ten opzicht van het Haarlems gemiddelde.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Bijdragen aan gezond gedrag door rekening te houden met de gezondheidseffecten van beleid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De GGD heeft het project Gezonde wijk uitgevoerd in de Slachthuisbuurt en is dit project gestart in Europawijk. Het gezondheidsbeleid richt zich op inbedding in bestaande structuren. Om die reden zijn sleutelfiguren in de wijk betrokken en speelt burgerparticipatie een belangrijke rol. Er is aandacht voor gezondheid in relatie tot beleidsvelden als sport, onderwijs, welzijn, veiligheid en leefomgeving.</p> <p>Van interventies in het kader van 'De gezonde school' wordt in toenemende mate gebruik gemaakt. Eén van de speerpunten is het verder terugdringen van het gebruik van genotmiddelen. De uitgevoerde projecten zijn projecten die bewezen hebben effect te hebben (Pep & Punch, Benzies & Batchies). Uit onderzoek van de GGD blijkt dat het vroegtijdig en overmatig gebruik van alcohol onder middelbare scholieren verder is afgenomen. Een samenhangend pakket aan voorlichting in de groep acht van het basisonderwijs en de eerste klas van het middelbaar onderwijs draagt hier aan bij.</p> <p>De inrichting van de basisinfrastructuur ondersteunt de integrale aanpak. Partners weten elkaar goed te vinden en gaan allianties aan. Zo krijgen de dwarsverbanden tussen de beleidsterreinen onderwijs, sport en openbare ruimte vorm, bijvoorbeeld binnen het project Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). JOGG gaat in 2015 de laatste fase van het implementatietraject in.</p>	😊
2a. Faciliteren preventieve, eerstelijnszorg en aanbieden gezonde leefomgeving.	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Door verlaging van het budget gedurende het jaar 2014 zijn er op dit gebied geen projecten uitgevoerd.</p>	😞
2b. Faciliteren doelgroepgericht bevorderen gezondheid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er zijn diverse projecten uitgevoerd, gericht op overgewicht bij de jeugd (JOGG), seksuele weerbaarheid en gebruik van genotmiddelen. In gebieden met gezondheidsachterstanden zijn projecten uitgevoerd in het kader van Gezond in de stad. In Haarlem Oost is een project gericht op preventie bij risicogroepen (pre-diabetes) uitgevoerd (50+).</p>	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 03 Welzijn, Gezondheid en Zorg	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
31	Soc.samenhang en diversiteit	6.788	5.814	7.072	6.975
32	Zorg&dnstverl.mensen m.beperk.	36.294	28.629	28.948	27.394
33	Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	4.316	9.120	8.756	8.712
34	Publieke Gezondheid	3.121	3.165	3.114	3.105
Totaal lasten		50.519	46.727	47.890	46.186
Baten (exclusief mutaties reserves)					
31	Soc.samenhang en diversiteit				
32	Zorg&dnstverl.mensen m.beperk.	3.278	3.009	3.088	3.215
33	Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	520			
34	Publieke Gezondheid				
Totaal baten		3.798	3.009	3.088	3.215
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		46.721	43.718	44.802	42.971
Toevoeging aan reserves		2.286	710	6.766	13.825
Onttrekking aan reserves		2.562	2.735	3.706	9.280
Saldo inclusief mutaties reserves		46.445	41.693	47.863	47.516

Analyse saldo programma

Het programma Welzijn, Gezondheid, en Zorg sluit met een nadelig saldo van € 47,5 miljoen. Dit is € 0,3 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

3.1 Soc.samenhang en diversiteit	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	5.814	
Bijgestelde begroting 2014	7.072	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		1.258
Jaarrekening 2014	6.975	
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-97
Resultaat t.o.v. primaire begroting		1.161

(bedragen x € 1.000)

3.1 Sociale samenhang en diversiteit	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.258	n
Bestuursrapportage 2014-1: Overdragen Pletterij van programma 3 naar programma 1	-159	v
Bestuursrapportage 2014-2: Invulling sociaal domein	1.417	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-97	v
Overige verschillen < € 100.000	-97	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v

3.1 Sociale samenhang en diversiteit	bedrag	v/n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000	-	v

(bedragen x € 1.000)

3.2 Zorg&dnstverl.mensen m.beperk.	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	28.629	-3.009
Bijgestelde begroting 2014	28.948	-3.088
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	319	-78
Jaarrekening 2014	27.394	-3.215
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-1.555	-127
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-1.235	-206

(bedragen x € 1.000)

3.2 Zorg en dienstverlening mensen met beperking	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	319	n
Bestuursrapportage 2014-2: Verhoging Decentralisatie Uitkering (DU) Invoeringskosten Jeugdzorg.	259	n
Overige verschillen < € 100.000	60	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-1.555	v
De lasten voor de woonvoorzieningen (ruim € 0,1 miljoen) en voor huishoudelijke hulp (ruim € 0,6 miljoen) zijn achtergebleven bij de verwachte ontwikkeling.	767	v
Het momentum van de transitie sociaal domein is voor een aanzienlijk deel verschoven naar 2015. Hierdoor zijn er minder lasten dan begroot gemaakt in 2014. Het betreft uitvoeringsorganisatie sociaal domein (€ ruim 0,6 miljoen) en het project Informatie, advies en doorgeleiding (bijna € 0,1 miljoen).	-744	v
Overige verschillen < € 100.000	-44	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-78	v
Overige verschillen < € 100.000	-78	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-127	v
Er is in 2014 € 127.000 aan terugvordering PGB Hulp bij het huishouden gerealiseerd. Deze inkomsten uit terugvordering worden niet begroot.	-127	v

(bedragen x € 1.000)

3.3 Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	9.120	
Bijgestelde begroting 2014	8.756	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-364	
Jaarrekening 2014	8.712	
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-44	
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-408	

(bedragen x € 1.000)

3.3 Maatschappelijke opvang en zorg kwetsbare groepen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-364	v
Bestuursrapportage 2014-3: Regionaal budget Maatschappelijke Opvang	-432	v
Overige verschillen < € 100.000	68	n

3.3 Maatschappelijke opvang en zorg kwetsbare groepen	bedrag	v/n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-44	v
Overige verschillen < € 100.000	-44	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000		v

(bedragen x € 1.000)

3.4 Publieke Gezondheid	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	3.165	
Bijgestelde begroting 2014	3.114	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-51	
Jaarrekening 2014	3.105	
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-9	
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-60	

(bedragen x € 1.000)

3.4 Publieke gezondheid	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-51	v
Overige verschillen < € 100.000	-51	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-9	v
Overige verschillen < € 100.000	-9	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-	v
Overige verschillen < € 100.000		v

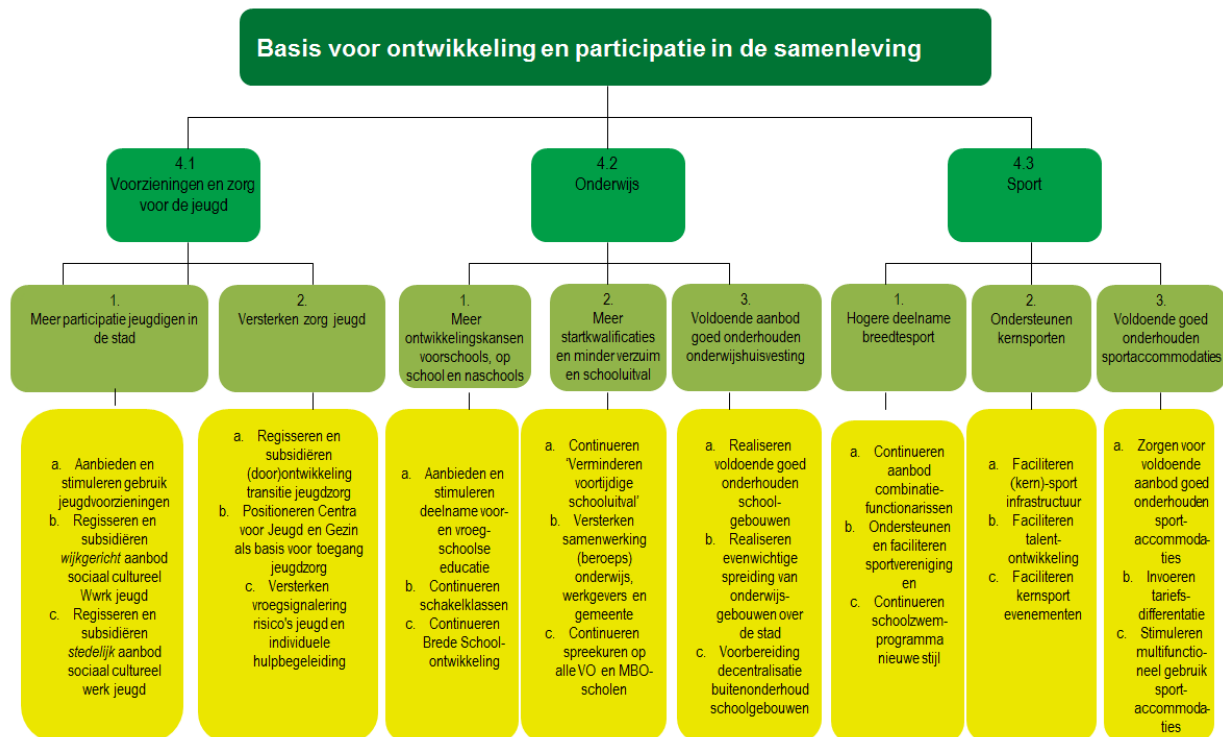
(bedragen x € 1.000)

3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Toevoeging aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	710	n	
Bijgestelde begroting 2014:	6.766	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 6.054.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Toevoeging reserve WMO: Teruglopende aanvragen € 3.134.000 • Budgetoverheveling transitie sociaal domein € 1.770.000 • Budgetoverheveling Regionaal budget Maatschappelijke Opvang € 432.000 • Toevoeging restbudget invoeringskosten decentralisatie AWBZ aan reserve sociaal domein € 75.000 • Onderbesteding budget sociaal domein naar reserve sociaal domein € 645.000
Jaarrekening 2014:	13.825	n	

3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Resultaat toevoeging aan reserves	7.059	n	<p>Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde toevoegingen € 7.059.000 hoger zijn dan begroot:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bij het opstellen van de jaarrekening bleek dat met name de lasten van individuele verstrekkingen ruim € 0,7 miljoen lager waren dan bij berap 3 werd voorzien. De terugvorderingen op onjuist bestede PGB waren ruim € 0,1 miljoen hoger dan geraamd. Daarnaast waren de uitgaven voor de voorbereiding van de transitie in het sociaal domein ruim € 0,7 lager dan geraamd. Het betreft hier steeds middelen die als Wmo-geld beschouwd worden. Meevallers worden derhalve toegevoegd aan de WMO-reserve. In 2014 ging dit om per saldo € 972.000 Er is besloten tot het opheffen van de reserve WMO en het saldo toe te voegen aan de reserve sociaal domein. De dotatie bedroeg € 6.087.000
Onttrekking aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	-2.735	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-3.706	v	<p>Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 971.000 verhoogd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Invulling transitie sociaal domein € 845.000 Inzet dotatie reserve welzijns-accommodaties ten behoeve van reserve sociaal domein € 126.000
Jaarrekening 2014:	-9.280	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	-5.574	v	<p>Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde onttrekking € 5.574.000 hoger zijn dan begroot:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vanwege een verschuiving van het momentum van de kosten ten behoeve van, voornamelijk, de transitie sociaal domein van 2014 naar 2015, zijn er in 2014 minder lasten gemaakt. Hierdoor is er ook een lagere onttrekking van € 513.000 noodzakelijk geweest. Er is besloten tot het opheffen van de reserve WMO en het saldo toe te voegen aan de reserve sociaal domein. De onttrekking bedroeg € 6.087.000

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Jeugd, Onderwijs en Sport</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

De hoofddoelstelling van programma 4 is dat de jeugd in Haarlem zich kan ontwikkelen en in staat is deel te nemen aan de samenleving. Om dit doel te realiseren is ingezet op integrale mogelijkheden, zodat de jeugd veilig kan opgroeien en goede kansen heeft zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen op school en in de vrije tijd.

In 2014 hebben alle voorbereidingen om de zorg voor jeugd te decentraliseren er, in samenwerking met alle uitvoerende partners en met andere gemeenten in de regio, toe geleid dat de inrichting van het nieuwe stelsel voor de jeugdzorg, zowel lokaal als regionaal, eind 2014 een feit was. Alle verplichtingen van de uit te voeren onderwerpen die door de VNG zijn opgesteld, zijn gehaald. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een zelfstandige organisatie geworden, die namens de gemeente verbindings legt tussen de basisinfrastructuur en bijvoorbeeld de inzet van (specialistische) zorg. Het Informatie- en Adviesteam van het CJG is in 2014 gestart en het aantal CJG-coaches is uitgebreid. De coaches werken nauw samen met de sociaal wijkteams.

De uitvoerende organisaties in de keten van jongerenwerk en straathoekwerk tot en met jeugdhulpverlening zijn een samenwerkingsverband aangegaan om zo een vraaggericht aanbod van activiteiten voor vrijetijdsbesteding van jeugdigen te realiseren. Voor nieuwe huisvesting van Jongeren centrum Flinty's is gestart met de verbouwing van het pand (voormalige locatie parkeerbeheer) op de Gedempte Gracht.

Met de huidige Lokale Educatieve Agenda (LEA) is de samenwerking met alle schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs in Haarlem optimaal. In 2014 hebben alle betrokken besturen uitgesproken een volgende LEA te willen samenstellen voor de periode 2015-2019. In 2015 wordt een voorstel hiertoe ter besluitvorming neergelegd. Onderdeel van de LEA is de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2012-2016 (SHO). Dit plan werd met alle schoolbesturen opgesteld en uitgevoerd.

Binnen de LEA zijn in 2014 met schoolbesturen voor het primair onderwijs afspraken gemaakt om de door de Rijksoverheid opgelegde decentralisatie van het buitenonderhoud van deze schoolgebouwen per 2015 te realiseren. Verder is binnen de LEA met de schoolbesturen van het primair onderwijs en de besturen van voorschoolse instellingen het vierjarig bestuursakkoord, tussen de Rijksoverheid en G-32 de Wet 'Ontwikkelingskansen voor Kwaliteit en Educatie 2011-2014' (Wet OKE), uitgevoerd om leerlingen in hun taalontwikkelingen te versterken.

Op regionaal niveau (Zuid-Kennemerland en Velsen) heeft het Regionale Besturenoverleg Onderwijs (RBO-ZK) de aansluiting tussen het primair- en het voortgezet onderwijs in 2014 verder versterkt. Daartoe is bijvoorbeeld een monitor van de schoolloopbaan van alle leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs ontwikkeld. Ook hebben alle schoolbesturen van primair-, voortgezet-, middelbaar beroeps- en hoger beroepsonderwijs en gemeenten in Zuid-Kennemerland, op basis van de ervaringen met de eerste Regionale Educatieve Agenda (REA), een tweede Regionale Educatieve Agenda voor de periode 2015-2019 voorbereid. Per augustus 2014 is het passend onderwijs in het primair- en voortgezet onderwijs ingevoerd. Hierdoor kregen zorgleerlingen een onderwijsplek op maat binnen het reguliere onderwijs.

Het sportbeleid, dat is gericht op het stimuleren van sporten door Haarlemmers, is succesvol. Het percentage Haarlemmers dat regelmatig sport laat over langere termijn een gestage groei zien. Meer Haarlemmers maakten actief kennis met sport door het aanbod van de sportstimuleringsactiviteiten. Hiervoor zijn in 2014 meer combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches ingezet.

Het schoolzwemprogramma, dat onderdeel is van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, is gecontinueerd en laat een positief resultaat zien: Bijna alle leerlingen (97,5%) verlaat de basisschool met een zwemdiploma A.

In 2014 waren in Haarlem twee grote topsportevenementen: de Haarlemse Honkbalweek en het WK softbal. Beide evenementen konden met behulp van veel vrijwillige inzet worden georganiseerd.

In 2014 is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe beleidsagenda voor de sport, waarin onderwerpen zijn opgenomen, zoals sport in het sociaal domein en het stimuleringsfonds voor ontwikkelingen van breedtesport, talentontwikkeling, topsport en sportevenementen.

Beleidsveld 4.1 Jeugd

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer participatie jeugdigen in de stad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het samenwerkingsverband van uitvoerende organisaties in de keten jongerenwerk en straathoekwerk tot en met jeugdhulpverlening heeft een aanbod van activiteiten voor vrijetijdsbesteding voor jeugdigen gerealiseerd, dat gericht is op de vraag van deze doelgroep.</p> <p>Om de participatie verder te stimuleren, is in samenwerking met de scholen gezocht naar mogelijkheden tot continuering van de maatschappelijke stages, nu de wettelijke verplichting daarvoor is afgeschaft. Op een aantal scholen is deze stage inmiddels structureel ingebed. De maatschappelijk stage is verbreed naar vrijwilligerswerk. Er zijn voorlichtingsactiviteiten georganiseerd om jongeren een goed beeld van vrijwilligerswerk te geven. Zo heeft het project 'Droom naar daad' jongeren op interactieve wijze kennis laten maken met de betekenis van vrijwilligerswerk voor organisaties. Deze activiteiten zijn in samenwerking met scholen voor voortgezet onderwijs, mbo, hbo, jongerenorganisaties, sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties uitgevoerd.</p>	😊
2. Versterken zorg jeugd.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het inhoudelijk beleidskader van de Jeugdzorg is vastgesteld en diende als basis voor de inrichting van het nieuwe stelsel voor de zorg voor jeugd in Haarlem. Met het vaststellen van de verordening Jeugdhulp heeft de gemeente de toegang voor de zorg voor jeugd belegd bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), naast de wettelijk verplichte toegangen (juridisch en medisch).</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)	28% (2007) 29% (2009) 32% (2010) 32% (2011) 33% (2012) 29% (2013)	40%	32%	Omnibus
2. Het gaat goed met jeugdigen op basis van JGZ-criteria: fysiek/mentaal/sociaal	85% (2010)	85% (2011) 85% (2012) 85% (2013)	85%	p.m. ¹	Jaarverslagen JGZ-Kennemerland en GGD-JGZ

¹ Dit cijfer komt aan het eind van het eerste kwartaal 2015 beschikbaar en kon zodoende niet tijdig in dit jaarverslag worden opgenomen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Aanbieden en stimuleren gebruik jeugdvoorzieningen.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het gebouw aan de Gedempte Oude Gracht 138 wordt verbouwd, zodat hier het stedelijk jongeren centrum Flinty's gehuisvest kan worden.</p> <p>Het Jongeren centrum Futurzz heeft, na een tijdelijk verblijf bij de Ringvaart, definitief onderdak gekregen in een nieuwe multifunctionele voorziening in Schalkwijk, de verbouwde voormalige Al Ikhlâas school. Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat meer Haarlemmers in 2014 (zeer) tevreden waren over voorzieningen voor jongeren in de buurt. De streefwaarde van 40% is echter niet gerealiseerd.</p> <p><b style="color: green;">Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Futurzz is tijdelijk gesloten geweest in verband met een brand en Flinty's is verhuisd naar een andere locatie. Hierdoor is er sprake geweest van een discontinuïteit in de openingstijden van Futurzz en een wijziging van locatie veroorzaakte een doorbreking daarvan onder jongeren.</p>	☺
1b. Regisseren en subsidiëren wijkgericht aanbod Sociaal Cultureel Werk jeugd.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>De uitvoerende organisaties die betrokken zijn bij het Sociaal Cultureel Werk jeugd hebben gezamenlijk een vraaggericht aanbod van wijkgerichte activiteiten voor vrijetijdsbesteding voor jongeren gerealiseerd. Hiervoor volgden de jongerenwerkers van de Haarlemse organisaties gezamenlijk een scholingsprogramma, dat gericht is op visieontwikkeling, samenwerking en afstemming van activiteiten aanbod. Zo is de maakplaats in Schalkwijk gestart, waarin jongeren zich in hun vrije tijd bezig hielden met diverse vormen van techniek en ambacht. Hierdoor ontdekten ze wat ze leuk vinden en waarin zij zich willen bekwamen.</p>	☺
1c. Regisseren en subsidiëren stedelijk aanbod Sociaal Cultureel Werk jeugd.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>De uitvoerende organisaties, die betrokken zijn bij het Sociaal Cultureel Werk jeugd hebben gezamenlijk een vraaggericht aanbod van stedelijke activiteiten voor vrijetijdsbesteding voor jongeren gerealiseerd, zoals activiteiten voor de jeugd rondom de thema's Luilak, Houtnacht en activiteiten rondom Serieuus Request.</p>	☺
2a. Regisseren en subsidiëren (door)ontwikkeling transitie Jeugdzorg.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>Binnen de door de Rijksoverheid gestelde deadlines is de inkoop van alle zorg voor jeugd voor 2015 gerealiseerd en is in alle contracten gestuurd op het bereiken van de inhoudelijke doelen van de transitie van de jeugdzorg. Om de uitvoering van de CJG-taken te versterken is gekozen voor een zelfstandige organisatie.</p>	☺
2b. Positioneren Centra voor Jeugd en Gezin als basis voor toegang jeugdzorg.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is een regionaal afwegingskader 'Toegang' ontwikkeld met als doel, volgens de uitgangspunten van de transitie zoals vastgelegd in het beleidskader Zorg voor jeugd, de juiste jeugdhulp in te zetten. Dit kader wordt gebruikt door het CJG maar ook door jeugdartsen en de gecertificeerde instellingen.</p> <p>De teams van CJG-coaches zijn versterkt en het Informatie- en Adviesteam in de zomer is gestart. Hiermee is de bereikbaarheid van het CJG vergroot met als doel deze functie van Bureau Jeugdzorg over te nemen als de Jeugdwet van start gaat in 2015.</p> <p>Het CJG is gemandateerd om namens de gemeente hulp in te zetten. Doordat de CJG-coaches in nauwe aansluiting op de basisinfrastructuur werken, zoals het onderwijs, de peuterspeelzaal, of het welzijnswerk kan er snel worden geschakeld met de aanbieders van specialistische zorg, zoals OCK het Spalier of de Jeugdriagg.</p>	☺

Prestatie		2014
2c. Verstrekken vroeg-signalering risico's jeugd en individuele hulpverlening.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Afgelopen jaar zijn acht nieuwe organisaties aangesloten op de Verwijsindex, waarmee het totaal aantal aangesloten organisaties komt op 64. De uitvoerende organisaties zijn op het belang van het gebruik van de verwijsindex geweest. Dit gebeurde door het toezicht van de regio-coördinatoren op de werkprocessen, de aanpassingen in het digitale systeem, het werven van nieuwe convenant partners, de periodieke rapportages over de voortgang en de ontwikkeling en werking van de Verwijsindex. Hierdoor kwam beter zicht op de verschillende hulpverleners die in een gezin werken.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Gemiddeld aantal bezoekers per week bij de jongerenwebsites (www.stad-haarlem.nl, www.inhaarlemkanalles.nl)	150 (2008)	200 (2009) 220 (2010) 900 (2011) 1.000 (2012) 1.100 (2013)	1.100	1.150	STAD Haarlem
1b/c. Gemiddeld aantal uur per week dat jongeren gebruik kunnen maken van het aanbod Sociaal Cultureel Werk Jeugd (openingstijden).	65 (2009)	70 (2010) 113 (2011) 116 (2012) 116 (2013)	116	110	Jaarverslagen/ prestatieplannen
2b. Gemiddeld aantal bezoekers per week website en locaties Centra Jeugd en Gezin	150 (2009)	500 (2010) 825 (2011) 845 (2012) 950 (2013)	900	925 ¹	Stadsbibliotheek en JGZ
2c. Aantal samenwerkingspartners die aangesloten zijn op de Verwijsindex Risico's Jeugdigen	12 (2009)	15 (2010) 28 (2011) 40 (2012) 56 (2013)	58	64	Gemeentelijke administratie

¹ Het cijfer betreft alleen het aantal unieke bezoekers CJG-website. Het aantal bezoekers op de CJG-locaties wordt niet geregistreerd.

Beleidsveld 4.2 Onderwijs

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
<p>1. Meer ontwikkelingskansen voorschools, op school en naschools.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het beleid voor- en vroegschoolse educatie (VVE) dat zich richt op taalontwikkeling van peuters en kleuters is gecontinueerd, waardoor de ontwikkelkansen van deze VVE-doelgroep is toegenomen. De kwaliteit van deze uitvoering is versterkt doordat hbo-ers op alle voorschoolse instellingen als VVE-coach zijn aangesteld. Ook zijn Intern Begeleiders op VVE-scholen gefaciliteerd. Verder is een ondersteuningstraject ingezet om de ouderbetrokkenheid te versterken.</p> <p>Binnen de gemaakte bestuursafspraken tussen gemeente Haarlem en het ministerie van OCW is opbrengstgericht werken in de voorschoolse periode voorbereid. Verder is gekozen voor hetzelfde kindvolgsysteem op alle VVE-voorschoolse instellingen, waarin alle leerontwikkelingen van kinderen gevolgd worden. Pedagogische medewerkers in de voorschoolse instellingen zijn geschoold met als resultaat dat 94% van hen aan de verhoogde taalnorm voldoet. Met schoolbesturen zijn afspraken gemaakt over de opbrengsten van VVE. Alle activiteiten zijn in samenwerking met de VVE-uitvoerders (schoolbesturen, JGZ en besturen voorschoolse VVE-instellingen) georganiseerd.</p> <p>Op 27 VVE-peuterspeelzalen en vier kinderdagverblijven zijn integrale VVE-programma's uitgevoerd.</p> <p>Hiernaast zijn twaalf schakelklassen met taalvoorzieningen in het basisonderwijs gecontinueerd, waaronder de regionale voorziening Internationale Taalklas voor anderstalige leerlingen. Ontwikkelkansen voor leerlingen op de basisschool zijn door het volgen van onderwijs in deze schakelklassen vergroot.</p> <p>Vanuit het School in de Wijk Fonds zijn elf projecten gehonoreerd die talenten van kinderen tijdens naschoolse activiteiten hebben gestimuleerd. Deze projecten zijn uitgevoerd door samenwerkingsverbanden tussen scholen, welzijns- en culturele instellingen. Deze projecten zijn verspreid over de hele stad.</p>	<p>😊</p>
<p>2. Meer startkwalificaties en minder verzuim en schooluitval.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Jongeren die het onderwijs zonder startkwalificatie (minimaal havo of mbo niveau 2 diploma) verlaten, worden begeleid en herplaatst. Dit is verplicht binnen de Leerplichtwet en de wet- en regelgeving het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten (RMC).</p> <p>In het schooljaar 2013-2014 is bereikt dat, ten opzichte van het schooljaar 2011-2012, circa 30% minder jongeren voortijdig school heeft verlaten.</p> <p>Van de 1.302 jongeren (van 18 tot 23 jaar), die bij het RMC bekend zijn, zijn 559 (43%) in het schooljaar 2013-2014 herplaatst naar scholing of een leerwerktraject. Inmiddels heeft de Rijksoverheid per schooljaar 2012 een andere meetstelsel ingevoerd: per schooljaar 2014-2015 vermindert het percentage voortijdig schoolverlaters op regionaal niveau met 25% en voor schooljaar 2015-2016 met 33%.</p> <p>Met ingang van 1 augustus 2014 zijn verdere maatregelen getroffen voor de aansluiting tussen het regulier voortgezet onderwijs, voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) om te zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen een startkwalificatie hebben.</p> <p>Op alle scholen van het voortgezet onderwijs en op alle locaties van het mbo in de regio Zuid- en Midden-Kennemerland worden in het kader van de preventieve aanpak gesprekken gehouden. Dit is één van de instrumenten van de verzuimaanpak.</p>	<p>😊</p>

Doel		2014
3. Renovatie, nieuwbouw en uitbreiding m.b.t. voldoende aanbod goed onderhouden onderwijshuisvesting	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) is in uitvoering. Het SHO heeft in 2014 bijgedragen aan voldoende aanbod van goed onderhouden schoolgebouwen op stedelijk niveau. Verschillende scholen konden uitbreiden en bij andere scholen zijn zaken verbouwd. Een van de uitbreidingen was die van basisschool de Cirkel. Verder is besloten dat de Gunningschool verhuist naar de Planetenlaan en is basisschool Al Ikhlâas sinds dit jaar goed gehuisvest.</p> <p>In 2014 is in Haarlem de eerste klimaat neutrale school Plein Oost geopend.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage VVE-geïndiceerde peuters dat deelneemt aan Voorschoolse Educatie in peuterspeelzalen en kinderopvang.	54% (2009)	61% (2010) 70% (2011) 73% (2012) 73% (2013)	75%	p.m. ¹	Jaarverslagen voorschoolse instellingen
2. Percentage vermindering aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) t.o.v. de nulmeting.	1036 nieuwe vsv-ers (2011-2012)	43% (2012-2013)	25%	p.m. ²	Ministerie OCW/DUO en CAREL
2. Slagingspercentage van de deelnemers van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo).	60% (2009)	70% (2010) 70% (2011) 70% (2012) 75% (2013)	75%	75%	Ministerie OCW is verantwoordelijk i.v.m. rechtstreekse financiering
3. Renovatie, nieuwbouw en uitbreiding m.b.t. voldoende aanbod goed onderhouden schoolgebouwen	6 (2009)	4 (2010) 9 (2011) 4 (2012) 4 (2013)	4	4	Gemeentelijke registratie + SHO

¹ Dit cijfer komt aan het eind van het eerste kwartaal 2015 beschikbaar en kon zodoende niet tijdig in dit jaarverslag worden opgenomen.

² Dit cijfer komt aan het eind van het eerste kwartaal 2015 beschikbaar en kon zodoende niet tijdig in dit jaarverslag worden opgenomen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
<p>Ia. Aanbieden en stimuleren deelname voor- en vroegschoolse educatie (VVE)</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De kwaliteit van de beroepskrachten is versterkt. Zo voldoen beroepskrachten aan de gestelde VVE-taalnorm en is er sprake van een kwalitatief hoogwaardig (taal)ontwikkelingsaanbod. De inspectie van het onderwijs heeft een tussentijdse stand van zaken opgemaakt en spreekt haar waardering uit over de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan 'Ontwikkelingskansen door kwaliteit en Educatie' (OKE) en de bestuursafspraken OKE/VVE.</p> <p>In samenwerking met consultatiebureaus, de speelgroepen, Stapprogramma's, wijkcontactvrouwen, HomeStart en de peuterspeelzalen zijn in 2014 de diverse activiteiten op elkaar afgestemd om deelname van doelgroepkinderen aan VVE te stimuleren. De voorlichting hierover en de toeleiding zijn vervroegd naar het elf maandenconsult.</p> <p>Een digitaal VVE-toeleidingsformulier en een toeleidingsmonitor zijn ontwikkeld voor een sluitende registratie en rapportage over het bereik. Ook het bereik van de VVE-doelgroepkinderen wordt gemonitord.</p> <p>Afspraken met VVE-instellingen en -scholen zijn in 2014 gemaakt over ouderbetrokkenheid; alle betrokken instellingen maken een ouderjaarplan. Beroepskrachten hebben deelgenomen aan een themadag en kregen begeleiding bij het opstellen van een kwalitatief inhoudelijk jaarplan. De Onderwijsinspectie toetst de uitvoering hiervan.</p> <p>Vanuit VVE is aansluiting gezocht bij de gebiedsgerichte 'wijktafels jeugd' in de stadsdelen Schalkwijk en Centrum-Zuid West.</p>	
<p>Ib. Continuëren schakelklassen.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De twaalf schakelklassen op reguliere basisscholen zijn voortgezet om leerlingen met een achterstand in taalontwikkeling te helpen bij de Nederlandse taal. Ook de regionale Internationale Taalklas voor anderstalige leerlingen in het primair onderwijs (ITK po) is voortgezet. Deze schakelvoorziening kent een fluctuerend leerlingenaantal. In 2014 is het aantal leerlingen dat onderwijs in deze schakelklassen volgde, mede door de grotere instroom in het ITK po, fors toegenomen. 283 leerlingen volgden onderwijs in deze schakelklassen.</p> <p>In de zomer van 2014 organiseerde de Kinderuniversiteit Haarlem in samenwerking met alle schoolbesturen voor primair onderwijs voor de tweede maal de Zomerschool. De zomerschool heeft een extra groep leerlingen in de zomervakantie taalonderwijs gegeven. In 2014 volgden 41 leerlingen gedurende twee weken extra taalonderwijs.</p>	
<p>Ic. Continuëren Brede Schoolontwikkeling.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Vanuit het School in de Wijk Fonds zijn elf projecten gehonoreerd, verspreid over de stad. De activiteiten waren zeer divers. In meerdere stadsdelen draaide het programma van het MuziekLab en het Wereld Kindertheater. Ook waren er projecten ter verbetering van schrijf en leesvaardigheid (Kinderpersburo), sociale vaardigheden en gezondheidsbevordering (kookclubs en sportactiviteiten).</p>	

Prestatie		2014
<p>2a. Continueren 'Verminderen voortijdige schooluitval' (VSV)</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het meerjarenbeleidsplan Verminderen Voortijdige Schooluitval (VSV) 2011 - 2014 en de aanvullende maatregelen in het VSV-programma 2013-2015 zijn uitgevoerd. Het VSV-convenant 2013-2015 is afgesloten met alle schoolbesturen in de regio Zuid- en Midden-Kennemerland en het Ministerie van OCW. Op alle scholen voor voortgezet onderwijs zijn trajectgroepen ingevoerd, waarin leerlingen extra leer- en zorgondersteuning krijgen. Op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn trajectcoaches benoemd, die leerlingen met multi-problematiek extra begeleiding bieden.</p> <p>De preventieve spreekuren op de scholen voor voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs zijn door het Regionale bureau leerplicht/RMC (het Leerplein) gecontinueerd. Ook de mentorenprojecten voor jongeren van 12 tot 27 jaar gingen door. Verder is extra ingezet op schoolmaatschappelijk werk in het VO.</p> <p>Ook deze zomer zijn belacties gedaan op het moment dat jongeren niet aanwezig waren en zijn extra huisbezoeken afgelegd om leerlingen terug naar school te leiden.</p> <p>Een aantal leerlingen heeft (nog) geen startkwalificatie gehaald. Eén van de redenen hiervoor is het verkeren in een multi-problematische situatie. Dit houdt in dat zij een combinatie van problemen ervaren, zoals schuldhulpverlening, een moeilijke thuissituatie en gedragsproblemen.</p> <p>Passend onderwijs is per augustus 2014 ingegaan. Hierdoor kregen zorgleerlingen een onderwijsplek op maat binnen het reguliere onderwijs. Samen met de schoolbesturen wordt binnen de VSV aanpak en de Regionale en Lokale Educatieve Agenda's verder gewerkt aan een goede aansluiting van primair naar voortgezet onderwijs en van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs.</p>	<p>😊</p>
<p>2b. Versterken samenwerking (beroeps)onderwijs, werkgevers en gemeente.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Om een nauwere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te bewerkstelligen is er samengewerkt tussen het beroepsonderwijs, werkgevers en de gemeente. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat het team van jobcoaches in het mbo leerlingen, die dreigden uit te vallen, heeft begeleid naar een stage- of leerwerkplaats. Ondanks de aanhoudende slechte economische situatie heeft inzet van de jobcoaches geleid tot een succesvolle match van 48 personen en plaatsing van 46 extra leerlingen op leerwerkplekken.</p> <p>Er is een begin gemaakt om de samenwerking tussen het Werkplein, Werkgeversservicepunt en het Leerplein te verstevigen.</p> <p>Eind 2014 is een Lokaal Sociaal Akkoord met werkgevers en onderwijsveld afgesloten om extra stageplekken, BBL plekken en banen te regelen, die ook voor jongeren zijn bedoeld.</p>	<p>😊</p>
<p>2c. Inzetten spreekuren op alle VO en mbo-scholen.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Leerplichtambtenaren en RMC-trajectbegeleiders hebben preventieve spreekuren op alle scholen voor voortgezet onderwijs en alle locaties van het mbo in Haarlem en Zuid- en Midden-Kennemerland uitgevoerd. Mede hierdoor is het schoolverzuim en de voortijdige schooluitval verminderd en hebben minder leerlingen school verzuimd.</p> <p>Op basis van een interregionale aanpak met het mbo is gestart met de voorbereidingen voor de aanpak in 2015 op verzuim van jongeren tussen 18 tot 23 jaar. In de hele regio wordt gewerkt op basis van gezamenlijke afspraken over de aanpak van thuiszitters voor leerlingen die wel ingeschreven staan op school, maar daar ongeoorloofd afwezig zijn.</p>	<p>😊</p>

Prestatie		2014
3a. Realiseren voldoende goed onderhouden schoolgebouwen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het realiseren van voldoende goed onderhouden schoolgebouwen gebeurt samen met de schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs en is in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) vastgelegd.</p> <p>De beschikbare capaciteit van de schoolgebouwen is goed benut door uitvoering van de regeling 'aanmelding en toelating brugklas Voortgezet Onderwijs'. Met ingang van het schooljaar 2014-2015 hebben de gezamenlijke schoolbesturen van het voortgezet onderwijs besloten om deze regeling te herzien. Ouders en leerlingen kunnen bij aanmelding in rangorde één tot en met vijf voorkeurscholen opgeven (voor vmbo-tl, havo en vwo). Voor praktijkonderwijs, vmbo-basis en vmbo-kader kunnen in rangorde twee voorkeurscholen worden opgegeven.</p> <p>Voor de programmalijn Schalkwijk van het SHO is gestart met een onderzoek naar het behoud van schoolgebouwen in plaats van slopen en vervangende nieuwbouw. Bij het onderzoek wordt niet alleen het onderwijs betrokken maar ook de maatschappelijke partners, de wijkraden en de afdelingen ruimtelijk beleid en monumentenzorg van de gemeente.</p> <p>Een belangrijke impuls aan het praktijkonderwijs is gegeven door de start van de werkzaamheden voor de uitbreiding en het groot onderhoud voor de praktijkschool Oosterhout. Ook bij de praktijkschool De Schakel wordt gewerkt aan vervangende nieuwbouw.</p> <p>De door de Rijksoverheid opgelegde decentralisatie met ingang van 2015 is onderwerp van gesprek met schoolbesturen voor primair onderwijs geweest. De decentralisatie gebeurt met een 'koude overdracht' en er worden geen extra financiële middelen aan de schoolbesturen overgedragen. Schoolbesturen geven informatie over de onderhoudsstatus van schoolgebouwen in hun jaarverslagen. De gemeente wijst jaarlijks gebouwen aan om te schouwen.</p>	😊
3b. Realiseren evenwichtige spreiding van onderwijsgebouwen over de stad.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Een doelstelling van het huidige SHO is een evenwichtige spreiding van schoolgebouwen over de stad. Dit is in overleg met schoolbesturen vastgelegd.</p> <p>Met de schoolbesturen is gesproken over het aanmelden en inschrijven van leerlingen om zo een evenwichtige spreiding van schoolgebouwen te blijven garanderen.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Percentage beschikbare plaatsen doelgroepkinderen Voorschoolse Educatie	52% (2007)	71% (2009) 75% (2010) 100% (2011) 100% (2012) 100% (2013)	100%	100%	SSP en Haarlem Effect
1b. Aantal leerlingen schakelklassen met taalvoorziening	30 (2007)	99 (2009) 99 (2010) 100 (2011) 212 (2012) 216 (2013)	180	324	Schoolbesturen en gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1c. Het aantal brede scholen	3 (2005)	25 (2009) 25 (2010) 25 (2011) 28 (2012) 26 (2013)	25	29	Gemeentelijke administratie
2c. Het aantal scholen met spreekuren leerplicht/RMC	4 (2011)	4 (2011) 9 (2012) 9 (2013)	20	20	Gemeentelijke registratie
3a. Uitbreiding, renovatie en/of vervangende nieuwbouw volgens het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO)	6 (2009)	4 (2010) 9 (2011) 4 (2012) 4 (2013)	4	4	Gemeentelijke registratie + SHO

Beleidsveld 4.3 Sport

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Hogere deelname breedtesport.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat regelmatig (minstens één keer per twee weken) sport neemt over de jaren nog altijd toe. In 2014 geeft, van de Haarlemmers van 15 jaar en ouder, 68% aan regelmatig te sporten: het hoogste percentage in jaren.</p> <p>Aan de hogere deelname hebben beleidsmaatregelen voor specifieke doelgroepen bijgedragen, zoals het sportaanbod voor jeugdigen, 50-plussers en mensen met een beperking. Er zijn veel activiteiten ingezet om inactieven te laten bewegen, waaronder het bewegingsaanbod en de sportstimuleringsactiviteiten die door combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches georganiseerd worden.</p>	😊
2. Ondersteuning kernsporten.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Sportverenigingen kregen ondersteuning om hun ambitie te halen, beleid te versterken en talentontwikkeling te stimuleren. Sporttalenten en sportverenigingen werden ondersteund met advies en faciliteiten, zoals mentale training, advisering naar werk en het aanbieden van huisvesting. Alle kernsportclubs (Kenamju, Kinheim, Sparks, Bato en Duinwijck) hebben hiervan gebruik gemaakt. Ook de talentontwikkelingsverenigingen - de Schaatsacademie (RTC Schaatsen) en de Rugbyschool - kregen deze ondersteuning en hebben gebruik gemaakt van het faciliteitenpakket. Al deze beleidsmaatregelen bereikten meer individuele sporttalenten en sportverenigingen dan verwacht.</p>	😊
3. Voldoende goed onderhouden sportaccommodaties.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Er is voldoende aanbod voor de vraag van binnen- en buitensportverenigingen. Met de beschikbare middelen uit het Investeringsplan is geïnvesteerd in de nieuwbouw, vervanging en renovatie van sportvelden en kleedaccommodaties. Daarnaast heeft SRO geïnvesteerd in planmatig onderhoud van sportaccommodaties.</p> <p>Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat de sportvoorzieningen in Haarlem onveranderd goed worden gewaardeerd.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers (> 15 jr) dat regelmatig sport (minstens 1x per 2 weken)	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012) 65% (2013)	64%	68%	Omnibusonderzoek
1. Percentage leerlingen die met zwemdiploma-A de basisschool verlaat	88% (2011)	94% (2012) 95% (2013)	92%	97,5%	VSG-monitor
2. Aantal sporttalenten dat gebruik maakt van ondersteunende activiteiten	60 (2009)	105 (2010) 70 (2011) 95 (2012) 95 (2013)	120	300 ¹	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
3. Oordeel Haarlemmers over de sportvoorzieningen in Haarlem (rapportcijfer)	7,3 (2007)	7,2 (2008) 7,1 (2009) 7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,0 (2012) 7,2 (2013)	≥ 7,0	7,1	Omnibusonderzoek

¹ Er is in 2014 sprake van een andere registratiewijze waarbij zowel de ondersteuning van sportverenigingen/teams als begeleiding van individuele sporttalenten zijn meegerekend.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Continueren aanbod combinatiefunctionarissen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Binnen de nieuwe regeling buurtsportcoaches vanuit de Rijksoverheid is extra formatie van 3,7 fte ingezet. In totaal wordt in het kader van de rijksregeling 'Brede impuls combinatiefuncties' 26,9 fte ingezet.</p> <p>Buurtsportcoaches/combinatiefunctionarissen van Sportsupport zijn stadsdeelgericht werkzaam voor twintig sportverenigingen in combinatie met partners uit het sociaal domein, waaronder het onderwijs. Zij werkten bij JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht), Samen Sterk, Special Heroes, Koningsspelen, Gezonde School en wijk, Vitaal Haarlem Oost. Zo vertaalde de buurtsportcoach in Centrum het pedagogisch klimaat op school naar de wijk in de vorm van wijkactiviteiten. Daarbij heeft een andere buurtsportcoach geholpen om in Schalkwijk de basketbalvereniging Triple Threat op te richten. Ook werd de Pim Mulier Sportdag voor 200 kinderen wederom georganiseerd en verzorgden combinatiefunctionarissen van SRO het schoolzwemmen. Bij Stichting Hart was een cultuuraanbod tijdens en na schooltijd. Bij schoolbestuur Sint BAVO namen leerlingen naast het cultuuraanbod ook deel aan het sportaanbod. voor mensen met een beperking en voor ouderen was er bij Koninklijke HFC een programma.</p>	😊

Prestatie		2014
1b. Ondersteunen en faciliteren sportverenigingen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>SportSupport heeft verschillende bijeenkomsten en workshops aangeboden aan sportverenigingen. Zo was er het Politiek Sportcafé, waarbij politieke partijen hun programma's op het gebied van sport toelichtten. Ook is een sportcongres georganiseerd met workshops over een gezonde sportkantine, het beheer van de accommodatie en kantine.</p> <p>Hiernaast zijn 22 schoolsporttoernooien georganiseerd, waarbij jongeren actief zijn voorgelicht over de mogelijkheden van een lidmaatschap bij een sportvereniging.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Er is een daling van het aantal kinderen met een JeugdSportPas te zien. Er is hiervoor geen direct aanwijsbare reden bekend. Sportsupport heeft de opdracht gekregen om deelname in 2015 te monitoren, en tussentijds op basis hiervan bij geconstateerde daling met acties de deelname te vergroten.</p>	
1c. Continuëren nieuw schoolzwemprogramma.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het schoolzwemprogramma, dat in samenwerking met de schoolbesturen voor het primair onderwijs en SRO in 2012 is ontwikkeld, is voortgezet. Dit programma is uitgevoerd op 26 (speciale) basisscholen, twee meer dan in 2013. Kinderen van de groepen 6,7 of 8 namen deel aan drie lesmodules met aandacht voor sport- en spelelementen, survival en veiligheid. Van alle groep 8 kinderen in Haarlem had 97,5% zijn of haar zwemdiploma A. Daarnaast hebben 181 kinderen tijdens de zwemgymlessen hun diploma B en 158 kinderen hun diploma C gehaald.</p>	
2a. Faciliteren (kern-)sport infrastructuur.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Kenamju, Kinheim, Sparks, Bato en Duinwijck hebben financiële ondersteuning gekregen. Ook zijn de clubs ondersteund op het gebied van mentale begeleiding, sponsoring, juridische zaken en accommodatiebeleid.</p> <p>Vanuit de verenigingen kwamen thema's, zoals financiële ondersteuning en contact met het bedrijfsleven aan de orde. Stichting Topsport Kennemerland faciliteerde ook twee netwerkbijeenkomsten rondom de Olympische Spelen en de Huldiging Topsportkampioenen Haarlem.</p> <p>Daarnaast zijn de Baseball Academy, Schaatsacademie (RTC) en de Rugbyschool ondersteund.</p>	
2b. Faciliteren talentontwikkeling.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Sporters maakten gebruik van het faciliteitenpakket van: juridisch advies, huisvesting, huiswerkbegeleiding, sportmedische begeleiding, een vergoedingsmogelijkheid voor voedingsadvies, fysiologische analyse en vervoersbemiddeling. Er zijn vijf aanvragen voor huisvesting via Ymere, gerealiseerd. Ruim driehonderd sporttalenten en sportverenigingen zijn gefaciliteerd, waarvan 80% in de categorie 'talent'.</p>	
2c. Faciliteren kernsport evenementen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente Haarlem verleende medewerking aan twee grote sportevenementen: de Haarlemse Honkbalweek en het WK softbal (voor het eerst in Europa). De evenementen hebben een financiële ondersteuning ontvangen (honkbalweek € 46.000, WK softbal € 50.000) en zijn ondersteund in facilitaire vragen rondom marketing, sponsorfinding en facilitaire zaken.</p>	

Prestatie		2014
3a. Zorgen voor voldoende aanbod goed onderhouden sportaccommodaties.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De atletiekbaan op het Pim Muliercomplex is voorzien van een nieuwe topklaag en de kleedkamers en de tribune zijn gerenoveerd.</p> <p>Bij DIO kregen natuurgrasvelden een drainagesysteem en is het gras opnieuw ingezaaid. De toplagen van een kunstgrasveld bij Geel Wit en bij DSS zijn vervangen. Bij Onze Gazellen wordt gewerkt aan de topklaag van het softbalveld. Dit geldt ook voor de toplagen en grasoppervlak van de honk- en softbalvelden van HBSC Sparks. Bij United Davo en bij Haarlem Kennemerland zijn ook kleedkamers gerenoveerd.</p>	😊
3b. Invoeren tariefs-differentiatie.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Voor de binnensport zijn de nieuwe kostprijs gerelateerde tarieven voor gemeentelijke zalen en sporthallen per 18 augustus 2014 ingegaan.</p> <p>Voor de buitensport is in overleg met de sportverenigingen en SRO een kostprijs gerelateerd model voor vaststelling van de huurprijs van veld- en kleedaccommodatie gerealiseerd. Hierbij is ook differentiatie naar de soort sport, het gebruiksooppervlak, de kosten van aanleg en onderhoud van de velden verwerkt. Dit betekent dat het nieuwe huurtarief is gebaseerd op de totale kostprijs van de door de verenigingen gehuurde velden (kunst- natuurgrasvelden) en kleedkamers. Deze tarieven worden per 2016 effectief ingevoerd.</p> <p>Gestart is met het in kaart brengen van de exploitatielasten voor de diverse zwemactiviteiten (sportzwemmen, recreatief zwemmen, lezswemmen) op basis waarvan een kostprijs gerelateerde tariefstructuur per activiteit volgt.</p>	😊
3c. Stimuleren multifunctioneel gebruik sportaccommodaties.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Een aantal sportparken wordt gebruikt voor naschoolse activiteiten en het geven van bewegingsonderwijs door vo-scholen.</p> <p>Een aantal sportzalen van basis- en middelbare scholen is in medegebruik gegeven voor verenigingen, zodanig dat multifunctioneel gebruik is geborgd.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Aantal combinatie-functionarissen (in fte).	10,3 (2009)	10,3 (2010) 11,8 (2011) 19,3 (2012) 23,1 (2013)	23,1	26,9	Jaarverslagen SportSupport en School in de Wijk
1a. Aantal deelnemers sportstimuleringsactiviteiten die mede vanuit de gemeente worden geïnitieerd.	15.500 (2009)	16.000 (2010) 14.000 (2011) 17.500 (2012) 23.000 (2013)	12.500	18.850 ¹	Jaarverslag SportSupport en gemeentelijke registratie
1a. Aantal kinderen 6-12 jaar dat deelneemt aan sportlessen met de JeugdSportPas.	1.565 (2008)	1.600 (2009) 1.653 (2010) 1.756 (2011) 2.034 (2012) 1.809 (2013)	1.700	1.508	Jaarverslag SportSupport
2a. Aantal workshops en bijeenkomsten voor verenigingen en sporttalenten.	5 (2010)	5 (2011) 5 (2012) 7 (2013)	5	7	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
2b. Het aantal sporttalenten dat gebruik maakt van voorzieningen (waaronder huisvesting en scholing).	0 (2009)	18 (2011) 25 (2012) 21 (2013)	22	25	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
3. Het aantal sportaccommodaties met multifunctioneel gebruik.	4 (2011)	5 (2012) 6 (2013)	5	5	Gemeentelijke registratie, Jaarverslag SRO

¹ Er zijn in 2014 twee eenmalige extra Sport-in evenementen in Haarlem georganiseerd.

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 04 Jeugd, Onderwijs en Sport	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
41	Jeugd	13.859	10.958	8.892	8.858
42	Onderwijs	23.755	28.804	30.150	30.085
43	Sport	10.565	10.618	10.569	10.574
Totaal lasten		48.179	50.379	49.611	49.518
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
41	Jeugd	4.992	324	251	242
42	Onderwijs	3.161	6.980	8.585	8.244
43	Sport	71	53	30	29
Totaal baten		8.224	7.356	8.866	8.515
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		39.955	43.023	40.745	41.003
Toevoeging aan reserves		555	25	1.546	1.546
Onttrekking aan reserves		230	365	365	312
Saldo inclusief mutaties reserves		40.280	42.683	41.927	42.237

Analyse saldo programma

Het programma Jeugd, Onderwijs en Sport sluit met een nadelig saldo van € 42,0 miljoen. Dit is € 0,1 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

4.1 Jeugd	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	10.958	-324
Bijgestelde begroting 2014	8.892	-251
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		-2.066
Jaarrekening 2014	8.858	-242
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-34
Resultaat t.o.v. primaire begroting		-2.100

(bedragen x € 1.000)

4.1 Jeugd	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-2.066	v
Bestuursrapportage 2014-2: Vrijval en inzet middelen rijksbudget OAB/OKE	-1.236	v
Bestuursrapportage 2014-2: Invulling sociaal domein	-367	v

4.1 Jeugd	bedrag	v/n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstelling budget ESF opvang Zwerfjongeren	-324	v
Overige verschillen < € 100.000	-139	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-34	v
Overige verschillen < € 100.000	-34	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	73	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstelling budget ESF opvang Zwerfjongeren	324	n
Overige verschillen < € 100.000	-251	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	9	n
Overige verschillen < € 100.000	9	n

(bedragen x € 1.000)

4.2 Onderwijs	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	28.804	-6.980
Bijgestelde begroting 2014	30.150	-8.585
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>1.346</i>	<i>-1.605</i>
Jaarrekening 2014	30.085	-8.244
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-64</i>	<i>341</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	1.282	-1.265

(bedragen x € 1.000)

4.2 Onderwijs	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.346	n
Kadernota 2014: Bijstelling kapitaalslasten	-176	v
Bestuursrapportage 2014-1: Vaststelling GR Schoolverzuimen Voortijdig Schoolverlaten	-338	v
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstelling OAB/OKE regeling 2014	1.000	n
Bestuursrapportage 2014-2: Uitgesteld onderhoud 2013 en 2014	529	n
Bestuursrapportage 2014-3: Afwaardering Santpoorterplein 28	215	n
Overige verschillen < € 100.000	116	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-64	v
Onderbesteding OAB: In 2014 hebben enkele activiteiten van het Onderwijs Achterstands Beleid niet plaatsgevonden door een wijziging in de regelgeving door de Tweede Kamer inzake de VVE-afspraken met het onderwijs en de implementatie van het observatiesysteem KIIK! ten behoeve het opbrengstgericht werken. Deze activiteiten zullen in 2015 verder ontwikkeld en uitgevoerd worden.	-502	v
Overschrijding OZB: Bij de OZB niet-woningen is sprake van een aanzienlijke stijging van kosten. De stijging van de tarieven is volgens afspraak zowel aan de baten- als de lastenkant meegenomen in de begroting, de stijging van de WOZ-waarde (4 à 5%) niet. Deze overschrijding is structureel en zal worden meegenomen in de kadernota.	251	n
Brandschade Bavinckschool: De Bavinckschool heeft in 2014 brandschade opgelopen. De volledige schade is door de verzekering aan de gemeente vergoed (€ 195.000). Het aandeel dat de gemeente aan deze schade moet betalen is € 71.000 en hierop de begroting in de derde bestuursrapportage aangepast. Nu blijkt dat de verzekering ook het aandeel dat het schoolbestuur bijdraagt (€ 124.000) aan de gemeente heeft uitgekeerd. Deze extra lasten en baten zijn niet geraamd in de begroting (zie ook baten.).	124	n
Overige verschillen < € 100.000	63	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-1.605	v

4.2 Onderwijs	bedrag	v/n
Bestuursrapportage 2014-1: Vaststelling GR Schoolverzuimen Voortijdig Schoolverlaten	-286	v
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstelling OAB/OKE regeling 2014	-1.000	v
Bestuursrapportage 2014-2: Vrijval voorziening onderschrijdingsvergoeding	-364	v
Overige verschillen < € 100.000	45	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	341	n
Onderbesteding OAB: zie verklaring lasten	502	n
Schade uitkering verzekering brandschade Bavincschool: zie verklaring bij lasten	-124	v
Overige verschillen < € 100.000	-37	v

(bedragen x € 1.000)

4.3 Sport	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	10.618	-53
Bijgestelde begroting 2014	10.569	-30
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-49	23
Jaarrekening 2014	10.574	-29
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	6	1
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-43	24

(bedragen x € 1.000)

4.3 Sport	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-49	v
Overige verschillen < € 100.000	-49	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	6	n
Overige verschillen < € 100.000	6	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	23	n
Overige verschillen < € 100.000	23	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	1	n
Overige verschillen < € 100.000	1	n

(bedragen x € 1.000)

4. Jeugd, Onderwijs en Sport	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Toevoeging aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	25	n	
Bijgestelde begroting 2014:	1.546	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 1.521.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Verbouwing buurtcentrum De Til tot Centra Jeugd en Gezin (CJG) in 2015) € 300.000 • Dotatie reserve sociaal domein € 771.000 • Dotatie reserve budgetoverheveling Huisvesting Onderwijs € 200.000 • Dotatie reserve duurzame sportvoorziening als gevolg Sportbesluit € 250.000
Jaarrekening 2014:	1.546	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	-	n	
Onttrekking aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	-365	v	

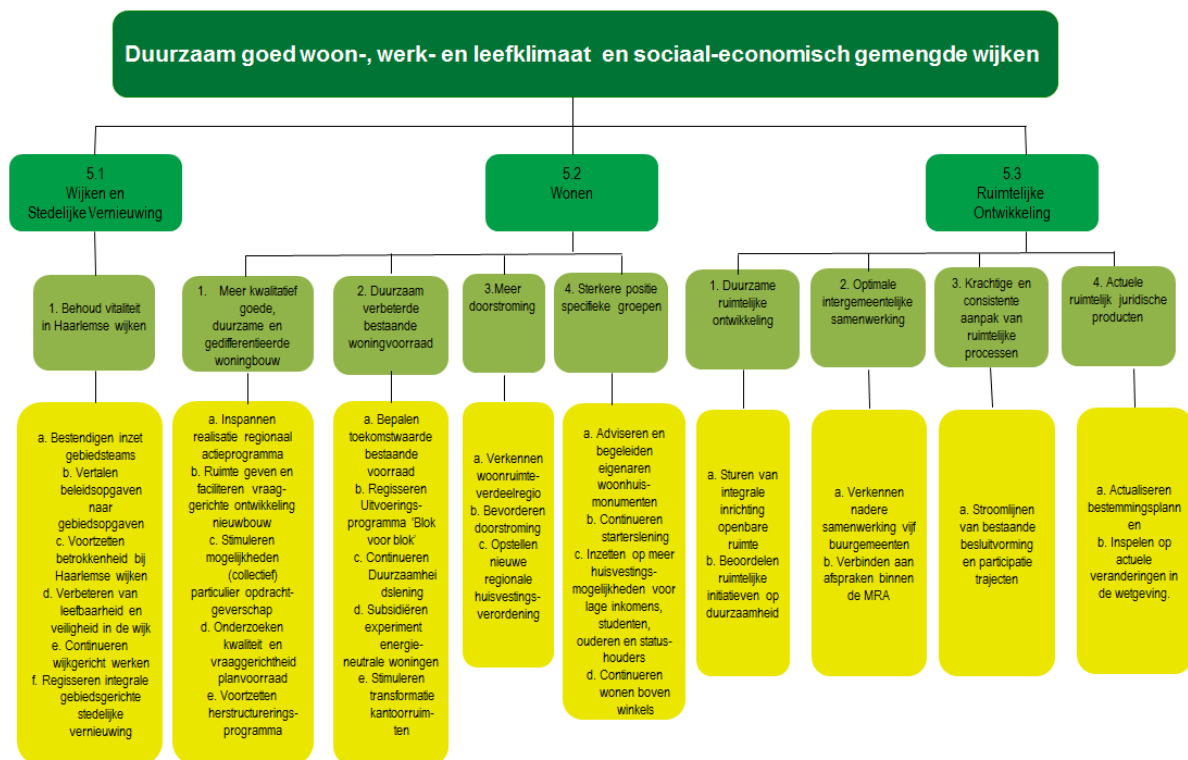
4. Jeugd, Onderwijs en Sport	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Bijgestelde begroting 2014:	-365	v	
Jaarrekening 2014:	-312	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	53	n	Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde onttrekking € 53.000 lager zijn dan begroot.
Overige verschillen < € 100.000	53	n	

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
Afdeling(en)	Stadszaken en Gebiedsontwikkeling en beheer

Programma 5: Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Centraal in dit hoofdstuk staat het behouden en ontwikkelen van een stedelijk en hoogwaardig woonklimaat. Wonen in een kwalitatief goede leefomgeving en in een stedelijke economisch-culturele diversiteit is de basis voor een prettige en toekomstbestendige stad. Het blijkt goed wonen in Haarlem; de stad bevindt zich al jarenlang in de top tien van de woonaantrekkelijkheidsindex van de Atlas voor Gemeenten (vijftig steden). Deze positie is behaald aan de hand van de scores op een aantal factoren zoals de bereikbaarheid van banen, het culturele aanbod, veiligheid (een gewogen samengestelde index op basis van het aantal geweldsmisdrijven en vernielingen), het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad, de nabijheid van natuurgebieden, de kwaliteit van het culinaire aanbod en het historische karakter van de stad (het percentage woningen gebouwd vóór 1945).

De hoofdcoers is dit jaar bevestigd in het coalitieprogramma Samen Doen, waarbij een aantal nadere accenten zijn gelegd, zoals het inspelen op maatschappelijke initiatieven, participatie & inspraak en gebiedsgericht werken. Accenten die doorspelen in de diverse onderdelen van hoofdstuk 5. Het gebiedsgericht werken is geïntensiveerd en meer aandacht wordt gegeven aan maatschappelijke initiatieven. In het kader van de doorontwikkeling van de stedelijke vernieuwing zijn eind 2014 een viertal pilots (kansrijke activiteiten) gestart gericht op het maximaal ontlokken van investeringen en proposities, alsmede het ontplooiën van (nieuwe) vaardigheden en samenwerkingen. Een goed

voorbeeld daarvan is de start van de kansrijke activiteit 'Stadsgarage'. Daarmee vormen deze pilots een belangrijke pijler bij de uitwerking van 'Samen Doen'.

Het gewenste percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt er afgelopen jaar op vooruit is gegaan, loopt niet in de pas met de ambities. Hetgeen mogelijk samenhangt met de verminderde slagkracht en versoering. Dat laatste is tevens de oorzaak van het niet (volledig) halen van een aantal prestaties.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012) (2013)	20%	17%	Omnibusonderzoek

Beleidsveld 5.1 Wijken en Stedelijke Vernieuwing

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Behoud vitaliteit in Haarlemse wijken.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente heeft vijf gebiedsteams geformeerd die verantwoordelijk zijn voor het op peil houden en waar nodig verbeteren van de vitaliteit en leefbaarheid van de wijken.</p> <p>In Delftwijk, Haarlem Oost en Schalkwijk is in 2014 verder gewerkt aan de verbetering van de leefbaarheid en vitaliteit. Herstructureringen aan onder meer het Marsmanplein, het wijkpark Delftwijk, de Berlagelaan en Europawijk-zuid hebben positieve effecten gehad op deze wijken.</p> <p>Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat bijna de helft van de Haarlemmers het eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid in de buurt. In voorgaande jaren was minstens de helft van de Haarlemmers het eens met deze stelling. Mogelijk kan dit worden verklaard doordat de gevolgen van bezuinigingen in het dagelijks onderhoud in 2013 en 2014 zichtbaar werden voor de burgers. Er is een onverminderd grote mate van betrokkenheid van bewoners bij hun wijken.</p>	☺

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	
1. Totaalscore Delftwijk op de Leefbaarometer ¹	Positief (1998)	Positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	Positief	p.m. ²	Leefbaarometer BZK
1. Totaalscore Haarlem Oost op de Leefbaarometer ¹	Positief (1998)	Positief (2002) Matig positief (2006) Positief (2008, 2010, 2012)	Positief	p.m. ²	Leefbaarometer BZK
1. Totaalscore Schalkwijk op de Leefbaarometer ¹	Matig Positief (1998)	Matig positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	Matig positief	p.m. ²	Leefbaarometer BZK

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	
1. Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	58% (2007)	51% (2009) 51% (2010) 55% (2011) 54% (2012) 50% (2013)	≥ 52%	48%	Omnibusonderzoek

¹ Op de Leefbaarometer wordt een totaalscore voor de leefbaarheidssituatie in Nederlandse wijken en buurten weergegeven die is samengesteld aan de hand van scores op zes onderliggende dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningen, samenstelling bevolking, sociale samenhang, veiligheid. Voor elke dimensie wordt berekend in hoeverre een wijk/buurt positief (+), dan wel negatief (-) afwijkt van het landelijk gemiddelde (= 0). De totaalscore wordt bepaald aan de hand van een gewogen combinatie van scores op deze dimensies. Deze geeft zodoende aan in hoeverre een wijk/buurt 'zeer negatief', 'negatief', 'matig', 'matig positief', 'positief' of 'zeer positief' afwijkt van het landelijke gemiddelde.

² De Leefbaarometer wordt tweejaarlijks aangevuld met nieuwe gegevens. De gegevens voor 2014 zijn bij het opstellen van het jaarverslag nog niet bekend; deze komen later in 2015 beschikbaar.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Bestendigen inzet gebiedsteams.	Wat hebben we gedaan? De vijf gebiedsteams (Noord, Oost-Waarderpolder, Centrum, Zuidwest en Schalkwijk) zijn actief in de uitvoering van het dagelijks beheer van de openbare ruimte en het groot- en vervangingsonderhoud en de begeleiding van grote (herontwikkelings) projecten.	😊
Ib. Vertalen beleidsopgaven naar gebiedsopgaven.	Wat hebben we gedaan? In 2014 is voor de eerste keer een gebiedsopgave (2014-2018) per gebied gemaakt en vastgesteld in het college. De gebiedsopgave bestaat uit een vertaling van stedelijke (beleids)opgave naar de vijf gebieden en uit gebiedsspecifieke aandachtspunten. Er zijn gebiedsopgaven voor Noord, Oost-Waarderpolder, Centrum, Zuidwest en Schalkwijk. De gebiedsopgave wordt jaarlijks vertaald in een gebiedsprogramma. Deze gebiedsprogramma's bevatten naast de inspanningen op het gebied van groot onderhoud en ontwikkeling ook inspanningen op sociaal en economisch gebied en de initiatieven vanuit de gebieden.	😊
Ic. Voortzetten betrokkenheid bij Haarlemse wijken.	Wat hebben we gedaan? In bijna alle gebieden is een digitaal platform opgestart op basis van open source software van PLEIO. Dit wordt gebruikt door de wijkraden en andere partners in de gebieden om samen met de gemeente beleidsthema's en leefbaarheids- en veiligheidskwesaties te bespreken. Daar waar andere bewonersgroepen actief zijn (bijvoorbeeld Ontmoet elkaar in Parkwijk, Stichting samen in Schalkwijk, Delftwijk leeft) is ook regelmatig contact en afstemming tussen initiatiefnemer en gemeente. Daarnaast is de gemeente aanwezig bij wijkraadsvergaderingen en voeren beheerders gesprekken met de wijk op thema's van schoon, heel en veilig. Stadsdeelwethouders gaan regelmatig de wijk in voor wijkgesprekken, wijkshouwen en openingen.	😊
Id. Verbeteren leefbaarheid en veiligheid in de wijk.	Wat hebben we gedaan? In elk gebied functioneren leefbaarheid- en veiligheidsoverleggen waarbij politie, handhaving, de gemeente en welzijnsorganisaties gezamenlijke knelpunten bespreken en acties bepalen en uitvoeren. Input hiervoor komt onder andere uit het gemeentelijk meldingen systeem, gesprekken in de wijk en met individuele bewoners.	😊

Prestatie		2014
<p>Ie. Continueren wijkgericht werken.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In Schalkwijk is in Meerwijk het wijkcontract, gericht op schoon, heel en veilig, in uitvoering. In Europawijk is een nieuw wijkcontract gesloten met zowel fysieke als sociale thema's. In Molenwijk is een start gemaakt om tot een contract te komen in 2015.</p> <p>In Oost lopen op dit moment geen wijkcontracten. De gemeente stimuleert en faciliteert bewoners initiatieven zoals de groene moeders, het fijnstof onderzoek van de gezamenlijke wijkraden in Oost, de ecologische werkgroep zomervaart en de opgewekte woonclub. Met groot onderhoud aan groen, speelplaatsen en de bestrating werkt de gemeente aan de verbetering. Vanuit wijkgericht werken is na de nieuwbouw bij DSK het groen rond het van Zeggelenplein verbeterd. Ook zijn, in samenwerking met Liander, in aansluiting leidingwerkzaamheden trottoirs herstraat.</p> <p>In het Centrum zijn geen wijkcontracten afgesloten. Een in het oog springend initiatief is de boerenlandtuin op het pleintje achter de Jopenkerk. Ook de door de gemeente ondersteunde jaarlijkse schoonmaakacties door bewoners van Heiliglanden/De Kamp zijn geprezen initiatieven.</p> <p>In Zuid-West is het wijkcontract Leidsebuurt in uitvoering. Het accent ligt op schoon, heel en veilig. Voor Rozenprieel is een wijkcontract in voorbereiding genomen. De belangrijkste thema's zijn door de bewoners aangedragen, zoals het verbeteren van de toegankelijkheid voor minder mobiele mensen en het plaatsen van extra fietsenrekken.</p> <p>In Noord is het wijkcontract Vondelkwartier in 2014 afgerond. In Delftwijk/Waterbuurt is een wijkshow gehouden, naar aanleiding waarvan gemeente en corporaties acties hebben ondernomen op het gebied van schoon, heel en veilig. Voor het op te starten wijkcontract Indischebuurt Noord is een wijkenquête gehouden. De respons van ruim 20% geeft de wijkraad als opdrachtgever voldoende informatie en inspiratie om in 2015 met het wijkcontract te starten. De nadruk komt voor de gemeente te liggen bij het ondersteunen en faciliteren van initiatieven vanuit de wijk. Naast "heel, schoon en veilig" wordt voor het thema ontmoeting (sociale activiteiten, mede in het kader van het sociaal domein) een belangrijke plaats ingericht.</p>	<p style="text-align: center;">😊</p>

Prestatie		2014
<p>If. Regisseren integrale gebiedsgerichte stedelijke vernieuwing.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Schalkwijk: St. Jacob heeft met haar nieuwbouw aan de Aziëweg (toren 1) en Schipholweg (zorghotel) het hoogste punt bereikt. De bouw van woningen in de Entree vordert gestaag. Pré Wonen heeft de planvorming van het complex Italiëweg opgepakt. Elan Wonen is gestart met de renovatie van circa 50 woningen aan de Van der Beltstraat. De sloop van het voormalige Damiatecollege is gereed. De voorbereidingen voor de uitbreiding en vernieuwing van het winkelcentrum Schalkwijk zijn in volle gang. Het voormalig VNU-gebouw heeft een nieuwe eigenaar gekregen die voornemens is het complex om te zetten naar woningen.</p> <p>In Schalkwijk zijn op diverse plaatsen werkervaringsplaatsen gecreëerd. De gemeente heeft de ondernemersvereniging financieel ondersteund voor het houden van ondernemersbijeenkomsten. Inmiddels zijn in alle vier de wijken van Schalkwijk sociale wijkteams actief. Al Ikhlās heeft een nieuw onderkomen aan het Spijkerboorpad. Pré Wonen faciliteert in Meerwijk aan het Da Vinciplein verschillende functies zoals het wijkcentrum, het buurtbedrijf, Katoen voor Groen, de wijkraad en een restaurant.</p> <p>Oost: De integrale stedelijke vernieuwing in Oost heeft in 2014 geresulteerd in de eerste twee nieuwe woonblokken in Slachthuisbuurt Zuidstrook, de start van de sloop / nieuwbouw bij het Drilsmapplein en de oplevering van herstructureringsproject 'Huis van Hendrik' aan de Berlagelaan. De herontwikkeling van het Peltenburg terrein is gereed en in project DSK II is in 2014 een energie arme school gerealiseerd inclusief multifunctioneel speelplein (gewaardeerd als nummer twee van Nederland).</p> <p>Bij Bavodorp en het Hof van Egmond zijn de eerste proefwoningen opgeleverd. De werkzaamheden voor een brandveilige Waarderhaven zijn in 2014 gestart. Herstructureringsproject De Groene Linten in Parkwijk is in volle gang. Scheepmakerskwartier fase I verloopt volgens planning en voor fase II is een intentieovereenkomst afgesloten met een ontwikkelaar. Het vernieuwde Reinaldapark is opgeleverd. Het Cruijffcourt op de Leonard Springerlaan is opgeknapt en is nu ook een volwaardig basketbalveld.</p> <p>Het buurtbedrijf van Oost draait op volle toeren. Er is een sociaal wijkteam bijgekomen voor de Slachthuisbuurt en vanuit school in de wijk zijn er diverse activiteiten in Oost georganiseerd. Het Prinses Beatrixplein heeft het Samen Veilig Ondernemen keurmerk gekregen.</p> <p>Delftwijk: Onder de naam Delftwijk 2020 is, in samenwerking met corporaties Pré Wonen, Ymere en Elan, een grootschalige herstructurering in uitvoering met als doel om van Delftwijk een levensloopbestendige wijk te maken waarbij bewoners hun woon carrière binnen de wijk kunnen doorlopen. In 2014 zijn de projecten Marsmanplein en het wijkpark opgeleverd.</p> <p>Delftwijk Leeft is een initiatief vanuit de wijk en verzorgt speciaal activiteiten voor de buurt. In opdracht van de gemeente wordt een symposium '10 jaar herontwikkeling Delftwijk' voorbereid.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Schalkwijk: Bij Entree 023 is in 2014 nog geen betaald parkeren ingevoerd, er wordt aansluiting gezocht met de stadsbrede invoer van fiscaal parkeren in 2015. De tweede toren die Stichting Sint Jacob zou bouwen aan de Aziëweg gaat niet door, de koopovereenkomst is ontbonden. Ook heeft St. Jacob afgezien van nieuwbouw op de locatie van het gesloopte Damiatecollege aan de Floris van Adrichemlaan. Deze grondverkoop is daarom niet doorgedaan. Daarnaast is de overeenkomst met Pré Wonen geëxpireerd voor de bouw van twee woontorens aan de Aziëweg. Pré Wonen onderzoekt een nieuwe variant die zij in februari 2015 aan het gemeentebestuur wil voorleggen. Ymere ziet af van haar voornemen aan de Brusselstraat blok 6 te realiseren.</p>	<p style="text-align: center;">😊</p>

Prestatie		2014
If. Regisseren integrale gebiedsgerichte stedelijke vernieuwing.	<p>Het stedenbouwkundig kader voor Locatie 1 in Meerwijk is niet vastgesteld omdat de ontwikkelende partij nog geen besluit heeft genomen over de nieuwe invulling. De sloop van het gebouw van het voormalig Teylercollege aan de Aziëweg is nog niet uitgevoerd. Er wordt onderzocht of het pand een tijdelijke functie kan krijgen in de wijk. De uitbreiding van de Molenwiek aan de Betuwelaan en de herbestemming van de Hildebrandschool aan de Vilnisstraat 2 hebben niet plaatsgevonden. Ymere overweegt haar complex aan de Braillelaan niet ingrijpend te herstructureren, maar te renoveren. De verkoop van de "Watermeterfabriek" aan de Belgiëlaan is vanwege een aanpassing in de verkoopprocedures doorgeschoven naar 2015.</p> <p>Oost: Woningblok V van de Slachthuisbuurt Zuidstrook is nog niet in uitvoering vanwege een discussie met de corporatie over de supermarkt die hier een plek zou krijgen.</p> <p>Delftwijk: In Delftlaan Zuid zijn twee projecten vertraagd. Gezien de gewijzigde marktomstandigheden, heeft Ymere eenzijdig haar plannen voor Delftlaan-Zuid gewijzigd. Er wordt onderhandeld over afwikkeling en voortgang van dit project. Pré Wonen geeft aan door te willen gaan met A. v/d Leeuwstraat.</p>	

Beleidsveld 5.2 Wonen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	2014
1. Meer kwalitatief goede, duurzame en gedifferentieerde woningbouw.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het aantal woningen is toegenomen. In 2014 zijn circa 600 nieuwe woningen opgeleverd. De rapportage Woningbouw laat zien dat de differentiatie van toegevoegde woningen en het beschikbare planaanbod voor de komende jaren aansluit bij de uitgangspunten van de Woonvisie: in alle stadsdelen wordt voldoende woningbouw gerealiseerd met een gedifferentieerde opbouw naar prijsklasse. Daarbij is aandacht voor duurzaamheid in materiaalkeuze en toekomstbestendigheid. Uit de Woonaanrekkelijheidsindex van de Atlas voor Gemeenten blijkt dat Haarlem op allerlei gebieden nog altijd een aantrekkelijke woonstad is. De waardering van de Haarlemmers voor de eigen woning is bovendien onveranderd hoog (7,9), zo blijkt uit het Omnibusonderzoek.</p>	😊
2. Duurzaam verbeterde bestaande woningvoorraad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Door de aanpak van verduurzaming via Watt voor Watt, de ondersteuning van maatschappelijke initiatieven op het gebied van verduurzaming, wordt de bestaande woningvoorraad op het punt van energieverbruik verbeterd. De woningcorporaties hebben in drie jaar 1.500 woningen verbeterd met twee of meer 'labelstappen'. Dat is gebeurd door middel van duurzame renovatie, groot onderhoud of na-isolatie, waarbij ook de levensloopbestendigheid en het bevorderen van het wooncomfort wordt meegenomen.</p> <p>Er is een flink aantal herstructureringsprojecten (waaronder Parkwijk, Slachthuisbuurt, Amsterdamse buurt, Boerhaavewijk, Rozenprieel, Bavodorp) in 2014 uitgevoerd of in voorbereiding genomen. Het gaat om sloop/nieuwbouw, ingrijpende woningverbetering en verkoop van bestaande woningen als kluswoning. Een groot deel van de projecten is gesitueerd in Haarlem-Oost en past binnen de prestatieafspraken die met woningcorporaties zijn gemaakt (Lokaal Akkoord Haarlem 2012-2016).</p>	😊

Doel		2014
3. Meer doorstroming.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het aantal transacties op de koopwoningmarkt lijkt in 2014 weer te zijn toegenomen ten opzichte van 2013. Dit heeft positief effect op de doorstroming op de hele woningmarkt. Via de starterslening zijn starters gestimuleerd om een woning te kopen, waardoor de doorstroming op de woningmarkt wordt bevorderd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De economische recessie en de effecten daarvan op de woningmarkt zorgen er voor dat een deel van de gemeentelijke maatregelen niet gelijk tot de gewenste effecten leiden. Dit geldt ook voor de doorstroming op de woningmarkt. Door macro-economische ontwikkelingen zit de woningmarkt nog altijd redelijk 'vast'. Het aantal vrijkomende woningen in de sociale huursector in Zuid Kennemerland is afgenomen. De gemiddelde zoekduur voor woningzoekenden is gestegen tot 5,9 jaar in 2014 (5,5 jaar in 2013).</p>	☺
4. Sterkere positie specifieke groepen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Starters op de koopwoningmarkt hebben via de veranderingen in de woningmarkt en via de starterslening een sterkere positie gekregen. Meer mensen met een verhuisindicatie vanuit de Wmo zijn verhuisd naar een passende woning met maatwerk vanuit de corporaties.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De huisvesting van vergunninghouders (vluchtelingen met een verblijfsstatus) is, mede door het toegenomen aantal, zorgelijk.</p> <p>Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat het aantal mensen dat een beroep doet op de sociale huursector de komende jaren zal toenemen. Hierdoor neemt de druk op de sociale huurwoningmarkt toe.</p>	☺

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Rapportcijfer Haarlemmers voor eigen woning	7,6 (2005)	7,7 (2007) 7,8 (2009) 7,8 (2010) 7,9 (2011) 7,8 (2012) 7,9 (2013)	8	7,9	Omnibusonderzoek
1. Toename woningvoorraad	1.792 (2009)	400 (2010) 686 (2011) 390 (2012) 808 (2013)	380	600	CBS & Gemeentelijke registratie
- aandeel sociale woningen			>30%	>34%	
1. Minimum aantal betaalbare sociale huurwoningen	20.400 (2009)	20.500 (2011) 21.500 (2012) 21.500 (2013)	18.000	21.000	Opgave corporaties

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Inspannen realisatie regionaal actieprogramma.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De bouwproductie blijft binnen de bandbreedte van de afspraken in het Regionaal Actie Programma Wonen Zuid-Kennemerland IJmond 2012-2016, maar zit wel aan de onderkant. Dat wil zeggen dat er net voldoende woningen gerealiseerd worden. Op het gebied van woonruimteverdeling, verduurzaming woningvoorraad, wonen en zorg, wonen boven winkels en zelfbouw werken we samen, onder andere via het doen van onderzoek.</p>	😊
Ib. Ruimte geven en faciliteren vraaggerichte ontwikkeling nieuwbouw.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is een Woonwensenonderzoek uitgevoerd in de regio naar de vraag van woningzoekenden. Bestemmingsplannen worden, binnen de randvoorwaarden (wettelijke eisen, goede ruimtelijke ordening en kwaliteit), zo flexibel mogelijk opgesteld, zodat ingespeeld kan worden op ontwikkelingen en vraag vanuit de markt. Ook zijn voor diverse ontwikkellocaties stedenbouwkundige en overige eisen in Stedenbouwkundige Programma's van Eisen vastgelegd. Daarnaast wordt (mee)gewerkt aan de transformatie van met name kantoren naar woonruimte. Onderzocht wordt of binnen die transformatie er meer ruimte voor initiatieven van burgers en bedrijven gegeven kan worden.</p>	😊
Ic. Stimuleren mogelijkheden (collectief) particulier opdrachtgeverschap.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is een pilot gestart om de locaties Werfstraat en Steve Bikostraat voor zelfbouwers te ontwikkelen. Beide locaties zijn vertraagd door weinig maatschappelijk draagvlak in de buurt voor herontwikkeling van deze locaties. In overleg met de provincie is afgesproken dat de pilot zelfbouw omgezet wordt naar een structureel aanbod van verschillende vormen van zelfbouw op andere locaties in de stad.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>In Haarlem experimenteerde Elan Wonen in 2014 met een pilot kluswoningen in de Amsterdamse buurt. De woningen zijn allemaal verkocht en in 2015 wordt een voorlopige evaluatie uitgevoerd. Door de economische recessie en de problemen op de woningmarkt hebben de inspanningen van de gemeente in 2014 niet geleid tot meer concrete resultaten.</p>	☹️
Id. Onderzoeken kwaliteit en vraaggerichtheid planvoorraad.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Mede op basis van de in 2014 opgestelde rapportage woningbouw heeft de gemeente met de corporaties de prioritering van projecten opnieuw vastgesteld. In regionaal verband (Provincie, Metropool Regio Amsterdam) is de woningbehoefte in beeld gebracht via het Woonwensenonderzoek. Dit vormt de basis om de plan voorraad aan te laten sluiten bij de vraag.</p>	😊
Ie. Voortzetten herstructureringsprogramma.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De herstructureringsprojecten van de corporaties in Parkwijk, de Slachthuisbuurt, Bavodorp, Hof van Egmond, Oude Amsterdamse buurt en Boerhaavewijk zijn doorgezet. Bij een aantal projecten is sprake van stagnatie van het nieuwbouw programma door de teruggang in financieringsruimte van corporaties, waaronder blok 5 Zuidstrook-Slachthuisbuurt, Aziëweg, Italiëlaan en Baden Powellstraat.</p> <p>In Delftwijk is het sloop-nieuwbouwplan Van Moerkerkenstraat (Pré Wonen) omgezet in ingrijpende woningverbetering. Het is onzeker of 120 woningen van Ymere op het complex Delftlaan Zuid in zijn oorspronkelijke vorm uitgevoerd gaat worden.</p>	😊

Prestatie		2014
2a. Bepalen toekomstwaarde bestaande voorraad.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is een regionaal onderzoek gestart naar de behoefte voor wonen en zorg en de mogelijkheden om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen. Medio 2015 komen de resultaten beschikbaar over de toekomstwaarde en de levensloopbestendigheid van de bestaande Haarlemse woningvoorraad en de behoefteraming als gevolg van extramuralisering (de omzetting van verpleeghuiszorg naar zelfstandig wonen met zorg aan huis), het scheiden van wonen en zorg en de vergrijzing in beeld.</p>	😊
2b. Regisseren Uitvoeringsprogramma 'Blok voor blok'	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het huidige programma duurzame woningverbetering en het 'Watt voor Watt' programma is succesvol afgerond. De gemeente heeft in dit programma samengewerkt met Alliander, de corporaties en enkele particulieren en via subsidie van het Blok voor Blok programma en onderlinge kennisuitwisseling verduurzaming aangejaagd. De gemeente heeft financieel en inhoudelijk diverse maatschappelijke initiatieven op het gebied van verduurzaming van de woningen ondersteund. In 2014 zijn stappen gezet om dit programma (in gewijzigde vorm) voort te zetten.</p>	😊
2c. Continueren Duurzaamheidslening.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De duurzaamheidslening is gecontinueerd. In 2014 zijn 30 leningen verstrekt, waarvan één aan een Vereniging van Eigenaren.</p>	😊
2d. Subsidiëren experiment energieneutrale woningen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Ongeveer tien huishoudens hebben hun (meestal vooroorlogse) woning (bijna) energie neutraal verbouwd. Zij hebben dat overwegend zelf gedaan.</p> <p>Het netwerk van de Energiepioniers maakt gebruik van deze bewoners door ze als ambassadeurs in te zetten. Zo verzorgt het netwerk van de Energiepioniers presentaties bij buurtbijeenkomsten.</p> <p>Het netwerk van de Energiepioniers organiseert kennissessies en begeleidt deelnemers bij het monitoren van het energiegebruik.</p> <p>Drie Haarlemmers begeleiden het netwerk met ongeveer 20 leden.</p>	😊
2e. Stimuleren transformatie kantoorruimte.	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De doelstelling was om in 2014 afspraken te maken om tenminste 30.000 m² kantooroppervlakte te transformeren naar een andere functie. Met diverse partijen (VNU: 14.500 m², Fluor: 18.000 m², gemeente: 15.000 m², overige: 30.000 m²) is de transformatie besproken en dit leidt mogelijk tot de omzetting van 77.500 m² kantoorruimte. Door de economische recessie en de problemen op de woningmarkt hebben onze inspanningen in 2014 niet geleid tot de verwachte resultaten.</p>	😊
3a. Verkennen woonruimteverdeelregio.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In opdracht van gemeenten en corporaties van Zuid-Kennemerland en IJmond heeft RIGO Research en Advies de hoofdlijnen in beeld gebracht om stapsgewijs tot één gezamenlijk woonruimte verdeelsysteem te komen (regels, inschrijving, modellen) voor de hele regio.</p>	😊
3b. Bevorderen doorstroming.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De corporaties hebben hun doorstroom instrumentarium onderling beter afgestemd. Vanuit de woonruimteverdeling wordt meer en effectiever ingezet op maatwerk.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De aanpak van woonfraude, die de doorstroming belemmert, is in 2014 doorgezet. Ook hier geldt dat door de recessie in de woningbouw de doorstroming toch onvoldoende op gang is gekomen.</p>	😊

Prestatie		2014
3c. Opstellen nieuwe regionale huisvestingsverordening.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Gemeenten in Zuid Kennemerland en IJmond hebben in overleg met de corporaties de uitgangspunten geformuleerd voor een nieuwe huisvestingsverordening op basis van de Huisvestingswet 2014. Besluitvorming en invoering van de nieuwe regels volgt in 2015.</p>	😊
4a. Adviseren en begeleiden eigenaren woonhuismonumenten.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Monumenteneigenaren krijgen advies op maat via het loket Dienstverlening en tijdens het vooroverleg bij bouwplannen. Via toezicht volgt directe restauratiebegeleiding op de bouwplaats. Er is één monumentenlening verstrekt.</p>	😊
4b. Continuëren startersleningen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Eind 2013 is extra budget beschikbaar gesteld voor 2014 en zo kon de startersregeling gecontinueerd worden. Inmiddels wordt het budget aangevuld met de ontvangen aflossingen op de eerder verstrekte leningen. Het Rijk heeft in 2014 voor elke afgegeven starterslening 50% meegefinancierd. In 2014 zijn 69 leningen verstrekt en er lopen nog dertien aanvragen.</p>	😊
4c. Inzetten op meer huisvestingsmogelijkheden voor lage inkomens, studenten, ouderen en statushouders	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Uit het regionaal onderzoek 'Verschuivende woningbehoefte' blijkt dat de druk op de sociale huursector de komende jaren toeneemt. De betaalbaarheid van de sociale huursector voor mensen die op deze sector zijn aangewezen is een toenemende zorg.</p> <p>Het huisvesten van bijzondere groepen is in een aantal gevallen gelukt (WMO-verhuis geïndiceerden, top 25-jongeren, 'housing first').</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Huisvesting van een aantal doelgroepen (doorstroom vanuit de maatschappelijke opvang, vergunninghouders) is gestagneerd, doordat er minder passende sociale huurwoningen beschikbaar zijn gekomen enerzijds en anderzijds omdat het aantal verblijfsgerechtigden is toegenomen. De leegstand van corporatiewoningen is beperkt gebleven door concrete afspraken die hierover zijn gemaakt.</p> <p>De pilot Woonservicewijk Boerhaavewijk en Slachthuisbuurt, gericht op de gebiedsgerichte samenwerking voor wonen, welzijn en zorg, is in 2014 afgerond. In de pilotfase heeft onder andere een onderzoek naar bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid op buurtniveau plaatsgevonden, zijn mogelijkheden van toekomstbestendig maken van woningen in beeld gebracht en zijn e-health oplossingen geïntroduceerd.</p>	😐
4d. Continuëren wonen boven winkels	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het project is in 2014 voor het laatste jaar gecontinueerd. Het beschikbare budget voor de periode 2010-2014 is volledig benut. Het heeft in totaal geleid tot 48 nieuwe woningen, zowel met als zonder subsidie gerealiseerd, waarvan enkelen momenteel nog in uitvoering zijn.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2b en 2c. Verstrekte duurzaamheidsleningen.	17 (2010)	10 (2011) 27 (2012) 13 (2013)	20	30 (nog onder voorbehoud)	Gemeentelijke registratie
4b. Aantal verstrekte startersleningen.	21 (2009)	52 (2010) 95 (2011) 74 (2012) 30 (2013)	-	69	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
4d. Aantal nieuwe woningen boven winkels.	9 (2009)	37 (2010) 17 (2011) 25 (2012) 33 (2013)	20	48	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Duurzame ruimtelijk ontwikkeling.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De Ontwikkelstrategie Haarlem Oost is in 2014 vastgesteld. Direct resultaat is de keuze voor twee ontwikkelzones gelegen in Haarlem Oost en Schalkwijk. Deze zones zijn gekozen, omdat het verwachte vliegwieleffect van sociale en economische verbetering in deze gebieden het grootst is. De Ontwikkelstrategie Haarlem Oost is weer als input gebruikt voor de gebiedsopgaven voor Haarlem Oost en Schalkwijk.</p> <p>Ondanks de recessie zijn her en der in de stad plannen gerealiseerd, zoals De Groene Linten en Huis van Hendrik. Ook externe partijen voelen zich steeds meer gestimuleerd om met nieuwe initiatieven te komen, waaronder Gonnetstraat en Beresteyn. Zelf heeft de gemeente eigen gronden verkocht en gegund aan ontwikkelaars, zoals het Deliterrein, waarvoor nu een nieuw bebouwingsplan wordt ontwikkeld, en Prinsen Bolwerken 3, dat nu wordt bebouwd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Onder invloed van de aanhoudende recessie zijn veel ontwikkelplannen op verzoek van de initiatiefnemers (veelal de eigenaar van de gronden) stilgelegd. Het initiatief voor zelfbouwoningen in Noord is gestrand. De locatie en de directe omgeving bleken te gecompliceerd voor snelle eenvoudige ontwikkeling.</p>	☹️
2. Optimale intergemeentelijke samenwerking.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De vijf gemeenten in Zuid-Kennemerland trekken vaak samen op binnen verschillende thema's in ruimtelijke ordening. Bij een aantal structurende beleidssectoren is dit zeer regelmatig (wonen, economie, verkeer, landschap, detailhandel) en gaat de samenwerking op natuurlijke wijze.</p> <p>Met de buurgemeentes is afgelopen jaar een haalbaarheidsstudie voor de Mariatunnel afgerond. Ter bescherming van het omringende landschap is in MRA-verband het Kwaliteitsbeeld Metropolitaan landschap opgesteld.</p>	😊
3. Krachtige en consistente aanpak van ruimtelijke processen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Gebiedsgericht werken heeft in 2014 geleid tot een betere afstemming tussen projecten onderling. Ook de snelheid waarmee vragen van externen beantwoord worden, is hiermee omhoog gegaan. Via de zogenaamde QuickScan procedure kunnen initiatiefnemers snel een reactie op hun bouwplannen krijgen. Dit instrument is in 2014 verder ontwikkeld. Hiermee beschikt een burger al aan het begin van het traject over een integrale afweging en weet of het plan kansrijk is en aan welke randvoorwaarden het uiteindelijke resultaat getoetst wordt.</p>	😊

Doel		2014
4. Actuele ruimtelijk juridische producten.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het programma Bestemmingsplannen 2014-2018 is vastgesteld. Hierin is met name opgenomen welke bestemmingsplannen de komende jaren geactualiseerd gaan worden. Hierdoor blijft de gemeente voldoen aan de wettelijke verplichting tot het hebben van actuele bestemmingsplannen en tevens ontstaat een evenredige verdeling van de werkzaamheden gedurende de genoemde periode.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Beoogd was om in 2014 tien bestemmingsplannen vast te stellen. Slechts vier van de tien geplande bestemmingsplannen zijn vastgesteld. Zowel door externe factoren (uitstellen of vertragen van eerder gestarte ontwikkeling en vertragingen in ontwikkelingen) alsmede door interne factoren (tijdelijk capaciteitstekort) is het gewenste resultaat niet bereikt. Het percentage actuele bestemmingsplannen van 95% blijft echter gehandhaafd.</p>	

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Sturen van integrale inrichting openbare ruimte.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Onder invloed van bezuinigingen zijn in 2014 veel minder herinrichtingen in de openbare ruimte gepland en uitgevoerd dan voorgaande jaren. Wel beginnen de projecten uit het recente verleden vruchten af te werpen, zoals het Stationsplein en de Turfmarkt. Er zijn meer bezoekers en er wordt meer geïnvesteerd in de omgeving. Zo zijn op verzoek van ondernemers voor beide genoemde gebieden terrasrichtingsplannen opgesteld.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Vaststelling van de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR) en Plan Milieu Effect Rapportage (MER) zijn niet gelukt. In afwachting van de uitkomst van de verkiezingen en coalitievorming is de SOR nog niet afgerond, maar doorgeschoven naar 2015. De MER is hier een onderdeel van en wordt ook in 2015 opgestart.</p>	

Prestatie		2014
1b. Beoordelen ruimtelijke initiatieven op duurzaamheid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente stimuleert duurzaamheid. De rol van de gemeente is er vooral een van verbinden. Veel meer dan in het verleden nemen burgers initiatieven voor hergebruik en renovatie van bestaande gebouwen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groene moeders- Haarlem Oost- strijd tegen energiearmoede; • Groene ambassade- Haarlem Oost - voor verduurzaming eigen woningbezit; • Coöperatie DE Ramplaan: realiseren zonnestroominstallatie dak Fablohal; • Bewonersbedrijf Leidse Buurt: Opgewekte Woning Club (een cursus om je woning te leren kennen en je eigen plan te maken voor verduurzaming); • Haarlem NOORDERlicht: coöperatie voor zonnestroominstallatie op dak Waarderpolder; • Coöperatie Garenkokerskwartier: coöperatie voor energie, zorg voor elkaar en meer groen(te) in de wijk; onder andere zonnestroominstallatie op dak Seinwezen; • Groene Zijl: energieopwekking en energiebesparing Spoorwegkwartier; • Koningin Duurzaam: onderzoek naar mogelijkheid van warmtewinning uit het riool tbv verduurzaming monumentale woningen bij Florapark; • Houtvaartkwartier: startend initiatief met oog voor zorg en energiebesparing; • WBV Rosenhaghe: heeft het Zaeltje opgeleverd als ontmoetingsplek voor de buurt; • Bakenes: duurzaam, startend initiatief voor verduurzaming panden rondom Bakenessergracht; • Parkeergarage de Kamp: bewoners maken plan voor verduurzaming parkeergarage. 	😊
2a. Samenwerken met buurgemeenten en provincie binnen de ruimtelijke ordening.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente continueert haar samenwerking binnen Zuid-Kennemerland op het gebied van landschapontwikkeling in de Binnenduinrand. De studie Binnenduinrand is in 2014 afgerond. Besluitvorming moet echter nog plaatsvinden.</p> <p>Na de Intergemeentelijke structuurscan wordt samengewerkt met IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer aan de visie MRA-West. De stad neemt deel aan provinciale initiatieven, zoals 'Maak plaats' (intensiveren van bestaande knooppunten openbaar vervoer) en de Raadsconferentie Binnenduinrand.</p>	😊
2b. Verbinden aan afspraken binnen de MRA.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In MRA-verband participeert Haarlem in de Bufferzone Amsterdam-Haarlem. Ook participeert de gemeente in 'Plabeka' (planvorming rond bedrijven en kantoren) en in de MRA Hotelstrategie. Voor de aanpak van leegstaande kantoren maakt Haarlem onderdeel uit van de regionale Kantorenloods. Voor integrale mobiliteitsafspraken met het Rijk neemt Haarlem deel aan twee studies. Enerzijds het Meerjarenprogramma infrastructuur en transport A9 (MIRT A9), met als doel het bevorderen van de doorstroming op de A9. Anderzijds aan de MIRT Stedelijke bereikbaarheid, waarmee de bereikbaarheid binnen het stedelijk gebied MRA wordt vergroot. Is dit allemaal nieuw in 2014? Anders: probeer inzichtelijk te maken wat we binnen deze structuren hebben gedaan in 2014).</p>	😊

Prestatie		2014
3a. Stroomlijnen van bestaande besluitvorming en participatie trajecten.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 is een start gemaakt met de invoer van gebiedsgericht werken in de gemeentelijke organisatie. Per stadsdeel zijn gebiedsopgaven en programma's opgesteld. De gemeente heeft een eerste overzicht gemaakt van alle stadsbrede opgaven.</p> <p>Via het digitale platform Pleio-Centrum wordt direct gecommuniceerd met wijkraden en partners. Dit is een vorm om burgerparticipatie dichterbij de burgers te organiseren.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Geen nieuwe (digitale) participatie trajecten opgepakt vanwege het uitstellen van projecten die zich hiervoor zouden lenen.</p>	😊
4a. Actualiseren bestemmingsplannen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het programma Bestemmingsplannen 2014-2018 is opgesteld. Parallel aan het opstellen van bestemmingsplannen wordt ook de Haarlemse standaard voor bestemmingsplannen actueel gehouden.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Daadwerkelijk zijn dit jaar maar vier bestemmingsplannen vastgesteld. Daarmee is het vooraf gestelde doel van tien niet gehaald. Vertragingen in ontwikkelingen (bijvoorbeeld bestemmingsplan voor 150 KV leiding), tijdelijk capaciteitstekort (uitstellen start werkzaamheden bestemmingsplannen Vondelkwartier en Garenkokerskwartier), maar ook de politieke en bestuurlijke wisselingen in 2014 hebben hier aan bijgedragen. Overigens blijkt, mede uit het Programma Bestemmingsplannen 2014-2018, dat het gestelde doel voor 2014 van tien bestemmingsplannen te hoog is geweest en rond de zeven bestemmingsplannen een reëlere inschatting zou zijn geweest.</p>	😞
4b. Inspelen op actuele veranderingen in de wetgeving.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Modernisering van de Monumentenwet beoogt de cultuurhistorie een plaats te geven binnen de bestemmingsplannen. Als vervolg op de conceptnota Erfgoed en Ruimte uit 2013 is gestart met de voorbereiding om te komen tot een Cultuurhistorische Erfgoedkaart.</p> <p>Het kabinet stuurde het wetsvoorstel Omgevingswet in juni 2014 aan de Tweede Kamer. Tegelijkertijd met de kamerbehandeling wordt hard gewerkt aan de uitvoeringsregelgeving en de voorbereiding van de implementatie van het nieuwe stelsel. De VNG en de G32 volgen beide trajecten nauwgezet. Haarlem is zowel bestuurlijk als ambtelijk direct betrokken geweest bij de standpuntbepaling en lobbyactiviteiten vanuit de G32. Ambtelijk wordt geanticipeerd op de implementatie in 2018.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1b. Aantal vastgestelde bestemmingsplannen	12 (2010)	2 (2011) 10 (2012) 15 (2013)	10	4	Gemeentelijke registratie

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 05 Wonen, wijken en sted.ontwikk.	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
51	Wonen	1.663	2.223	1.975	1.843
52	Ruimtelijke ontwikkeling	3.342	3.068	3.693	2.823
53	Vastgoed	27.272	31.302	35.026	36.741
54	Grondexploitaties	19.715	30.843	13.347	13.315
	Totaal lasten	51.992	67.436	54.041	54.722
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
51	Wonen	535	50	216	403
52	Ruimtelijke ontwikkeling	18		27	41
53	Vastgoed	19.069	25.821	32.794	32.921
54	Grondexploitaties	20.243	29.891	10.347	10.281
	Totaal baten	39.865	55.762	43.384	43.646
	Totaal saldo exclusief mutatie reserves	12.127	11.674	10.656	11.076
	Toevoeging aan reserves	13.234	69	2.043	4.088
	Onttrekking aan reserves	20.936	2.934	5.390	8.432
	Saldo inclusief mutaties reserves	4.425	8.809	7.309	6.732

Analyse saldo programma

Het programma Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling sluit met een nadelig saldo van € 6,7 miljoen. Dit is € 0,6 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

5.1 Wonen	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	2.223	-50
Bijgestelde begroting 2014	1.975	-216
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		-249
Jaarrekening 2014	1.843	-403
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-132
Resultaat t.o.v. primaire begroting		-380

(bedragen x € 1.000)

5.1 Wonen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-249	n
Kadernota 2014: Extra onttrekking reserve Volkshuisvesting t.b.v. Wonen Boven Winkels	150	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstelling begroting Woonvisie	-400	v
Overige verschillen < € 100.000	1	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-132	v
Onderbesteding kansrijke activiteiten Stedelijke Vernieuwing: Voor 4 pilotprojecten die in het kader van de doorontwikkeling van de stedelijke vernieuwing in 2014 zouden starten, is het gelukt voor de jaarwisseling met de initiatiefnemers overeenstemming over de projecten te bereiken. Echter zijn er doordat de overeenstemming eind 2014 pas is bereikt in dit jaar nog geen uitgaven gedaan. De besteding en de eerste resultaten volgen in 2015. De samenhangende onttrekking aan de reserve Wonen zal daarom in 2014 € 182.000 lager uitvallen (zie reserves).	-182	v
Afrekening volkshuisvestingsleningen SVN/NRF: De afrekening van volkshuisvestingsleningen aan particulieren die via NRF en SVN lopen, zijn aan het eind van 2014 bij de gemeente in rekening gebracht. Het gaat om beheervergoedingen, aflossingen en oninbare leningen. Deze lasten konden net zoals de baten niet worden begroot, aangezien deze per jaar verschillen en na de laatste bijstelling van de begroting door het SVN/NRF in rekening worden gebracht. Per saldo levert dit een voordeel op van € 146.000.	87	n
Overige verschillen < € 100.000	-37	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-166	v
Overige verschillen < € 100.000	-166	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-187	v
Afrekening volkshuisvestingsleningen SVN/NRF: Zie verklaring bij lasten	-233	v
Overige verschillen < € 100.000	46	n

(bedragen x € 1.000)

5.2 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	3.068	
Bijgestelde begroting 2014	3.693	-27
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	625	-27
Jaarrekening 2014	2.823	-41
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-870	-14
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-245	-41

(bedragen x € 1.000)

5.2 Ruimtelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	625	n
Bestuursrapportage 2014-1: Overhevelen deel taakstelling Ruimtelijk Beleid naar overhead	221	n
Bestuursrapportage 2014-2: Herstel administratieve fout bij reorganisatie Vastgoed	240	n
Bestuursrapportage 2014-2: Planschade	134	n
Overige verschillen < € 100.000	30	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-870	v
Interne uren: Vooruitlopend op de reorganisatie bij afdeling Ruimtelijk Beleid per 2015 (B&W 2014/309518) zijn in 2014 minder productieve uren op dit beleidsveld gemaakt. Ook is het aantal gerealiseerde uren op andere producten hoger dan begroot. Tegenover het voordeel op dit beleidsveld van € 841.000 staat een nadeel in verband met lagere dekking op programma 10 van € 677.000. Per saldo is sprake van een incidenteel voordeel van € 164.000.	-841	v

5.2 Ruimtelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Overige verschillen < € 100.000	-29	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-27	v
Overige verschillen < € 100.000	-27	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-14	v
Overige verschillen < € 100.000	-14	v

(bedragen x € 1.000)

5.3 Vastgoed	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	31.302	-25.821
Bijgestelde begroting 2014	35.026	-32.794
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>3.724</i>	<i>-6.973</i>
Jaarrekening 2014	36.741	-32.921
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>1.715</i>	<i>-127</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	5.438	-7.100

(bedragen x € 1.000)

5.3 Vastgoed	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	3.724	n
Kadernota 2014: Bijstelling kapitaalslasten	-1.485	v
Kadernota 2014: Raming inkoopvoordelen	-314	v
Bestuursrapportage 2014-1: Afwaardering boekwaarde	353	n
Bestuursrapportage 2014-1: Asbestsanering Stadhuis	300	n
Bestuursrapportage 2014-1: Achterstallig onderhoud monumenten	500	n
Bestuursrapportage 2014-2: Beheren parkeergarage Dreef	305	n
Bestuursrapportage 2014-3: Afwaardering Brinkman	250	n
Bestuursrapportage 2014-3: Verkoop pand Rijkstraatweg	147	n
Jaarrekening: Verkoop brandweerkazerne	3.420	n
Jaarrekening: Verkoop boven boekwaarde	115	n
Overige verschillen < € 100.000	133	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	1.715	n
Onderhoud Vastgoed: Extra uitgaven op onderhoud Vastgoed door calamiteiten, naar voren halen van werkzaamheden i.v.m. werk met werk maken en door extra uitgaven op verzoek van huurder, welke in kostprijs dekkende huur worden terugverdiend (kosten voor de baat uit). De sloop van het pand aan de Floris van Adrichemlaan is in 2014 met € 243.000 lager uitgevallen dan begroot. Het laatste gedeelte van sloop zal in 2015 plaatsvinden (€ 40.000). De onttrekking aan de reserve Vastgoed zal daarmee ook lager uitvallen (zie reserves). Per saldo resteert nu een nadeel van € 807.000.	807	n
Verkoopkosten: Extra advies-, taxatie en overige kosten ter voorbereiding van de verkoop van diverse panden.	363	n
Verhuurdersheffing en OZB: Met ingang van 2014 moeten verhuurders die meer dan 10 sociale huurwoningen verhuren een rijksbelasting, genaamd verhuurdersheffing, betalen. In de begroting 2014 is deze nieuwe structurele kostenpost nog niet opgenomen. Bij de OZB niet-woningen is sprake van een aanzienlijke stijging van kosten. De stijging van de tarieven is volgens afspraak zowel aan de baten- als de lastenkant meegenomen in de begroting, de stijging van de WOZ-waarde (4 à 5%) niet. Deze overschrijding is structureel en zal worden meegenomen in de kadernota.	302	n
Afwaardering boekwaarde: Afwaardering restant boekwaarde i.v.m. de brand Laan van Angers (Futurz).	125	n

5.3 Vastgoed	bedrag	v/n
Verrekening servicekosten Noord-Hollands Archief: In 2014 is met SDHD onderhandelt over (aan-) huur van het pand voor het Noord-Hollands Archief. Onderdeel van de onderhandelingen vormde een afspraak over verrekening van servicekosten over de periode 2003-2013 t.b.v. € 200.000. De afspraken zijn na totstandkoming van de Bestuursrapportage 2014-3 afgerond en leiden tot een incidenteel nadeel bij de jaarrekening.	200	n
Uitstel verkoop Rijksstraatweg 374: Na instemming van de gemeenteraad met het verkoopbesluit van de Rijksstraatweg 374 op 18 december 2014 (2014/364095) heeft zich een onvoorzien probleem voorgedaan t.a.v. asbest in de kruipruimte. In overleg met de koper is besloten de levering uit te stellen tot nadere gegevens en kosten bekend zijn. Hierdoor zal de begrote verkoopopbrengst en de bijbehorende afboeking van de boekwaarde niet in 2014 plaatsvinden. Dit leidt bij de jaarrekening 2014 tot een voordeel van € 135.000 aan de lastenkant en een nadeel van € 540.000 aan de batenkant (zie ook baten). Tenslotte levert dit ook nog een voordeel op bij de toevoeging reserve Vastgoed (zie reserves).	-135	v
Hogere lasten asbestsanering Zijlsingel: Bij de ingebruikname van het door de gemeente verkochte pand aan de Zijlsingel is door de nieuwe eigenaar asbest ontdekt. De verwijdering hiervan is voor rekening van de gemeente aangezien dit onder verborgen gebreken valt. Door deze hoge lasten wordt toevoeging aan de reserve Vastgoed van de verkoopopbrengst Zijlsingel verlaagd met hetzelfde bedrag (zie reserves).	127	n
Lagere lasten huur gebouwen: Als gevolg van afstoting van huurpanden door de gemeente blijkt nu dat er een voordeel is op de huur van gemeentelijke gebouwen.	-173	v
Overige verschillen < € 100.000	99	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-6.973	v
Bestuursrapportage 2014-1: Verkopen boven boekwaarde	-778	v
Bestuursrapportage 2014-2 Verkopen boven boekwaarde	-435	v
Bestuursrapportage 2014-2: Asbestsanering Zijlsingel 1	-421	v
Bestuursrapportage 2014-2: Parkeergarage Dreef	-216	v
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstellen voorziening erfpacht	-1.000	v
Bestuursrapportage 2014-3: Verkoop pand Rijkstraatweg	-540	v
Jaarrekening: Verkoop brandweerkazerne	-3.420	v
Jaarrekening: Verkoop boven boekwaarde	-115	v
Overige verschillen < € 100.000	-48	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-127	v
Uitkering brandschade: Na de laatste bijstelling van de begroting heeft de verzekering de brandschade aan het gebouw Futurz (laan van Angers) ter hoogte van € 252.000 uitgekeerd.	-252	v
Baten Erfpacht: De directe baten uit erfpacht zijn lager dan de geraamd. De lagere baten uit erfpacht hebben een structureel karakter. Ook het beleid om verkoop van gronden aan erfpachters te stimuleren, leidt structureel tot lagere baten. De financiële effecten hiervan worden bij de Kadernota 2015 in beeld gebracht	296	n
Omzetting Erfpacht: De opbrengsten uit grondverkoop (omzetten erfpacht naar bloot eigendom) zorgen voor een incidentele baat in 2014.	-195	v
Actualisatie voorziening Erfpacht: In het kader van de jaarrekening 2014 is de voorziening erfpacht geactualiseerd. De berekeningen die de basis vormen voor de voorziening erfpacht zijn geactualiseerd. Inmiddels is er inzicht in de dossiers van tranche 2. Tranche 2 heeft relatief meer nabetalen canon waardoor er lagere bedragen verwacht worden. Op grond van deze actualisatie moet de voorziening met € 500.000 vrijvallen.	-500	v
Uitstel verkoop Rijksstraatweg 374: zie verklaring lasten	540	n
Overige verschillen < € 100.000	-16	v

(bedragen x € 1.000)

5.4 Grondexploitaties	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	30.843	-29.891
Bijgestelde begroting 2014	13.347	-10.347
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-17.496	19.544
Jaarrekening 2014	13.315	-10.281
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-32	66
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-17.528	19.610

(bedragen x € 1.000)

5.4 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-17.496	v
Kadernota 2014: Actualisatie MPG	-12.477	v
Bestuursrapportage 2014-3: Muteren grondexploitaties jaarsnede 2014 t/m 2019	-5.019	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-32	v
Vanwege het economische klimaat zijn ontwikkelingen vertraagd. De verwachte kosten in deze ontwikkelingen (bijvoorbeeld bouwrijp en/of woonrijp maken) schuiven door naar 2015 en latere jaren.	-1.842	v
Gevolgen stagnatie bouwplannen Aziëweg	1.509	n
Vanwege het economische klimaat zijn ontwikkelingen gewijzigd. Een deel van de kosten in deze ontwikkelingen die eerder nog in 2014 werden verwacht, komen te vervallen.	-1.053	v
De overboeking van panden en grond tussen de complexen Scheepmakerskwartier en Vastgoedbeheer zijn nog niet in 2014 uitgevoerd, vanwege het uitblijven van een taxatie.	824	n
Overige verschillen < € 100.000	530	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	19.554	n
Kadernota 2014: Actualisatie MPG	14.003	n
Bestuursrapportage 2014-3: Muteren grondexploitaties jaarsnede 2014 t/m 2019	5.541	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-66	v
Overige verschillen < € 100.000	-66	v

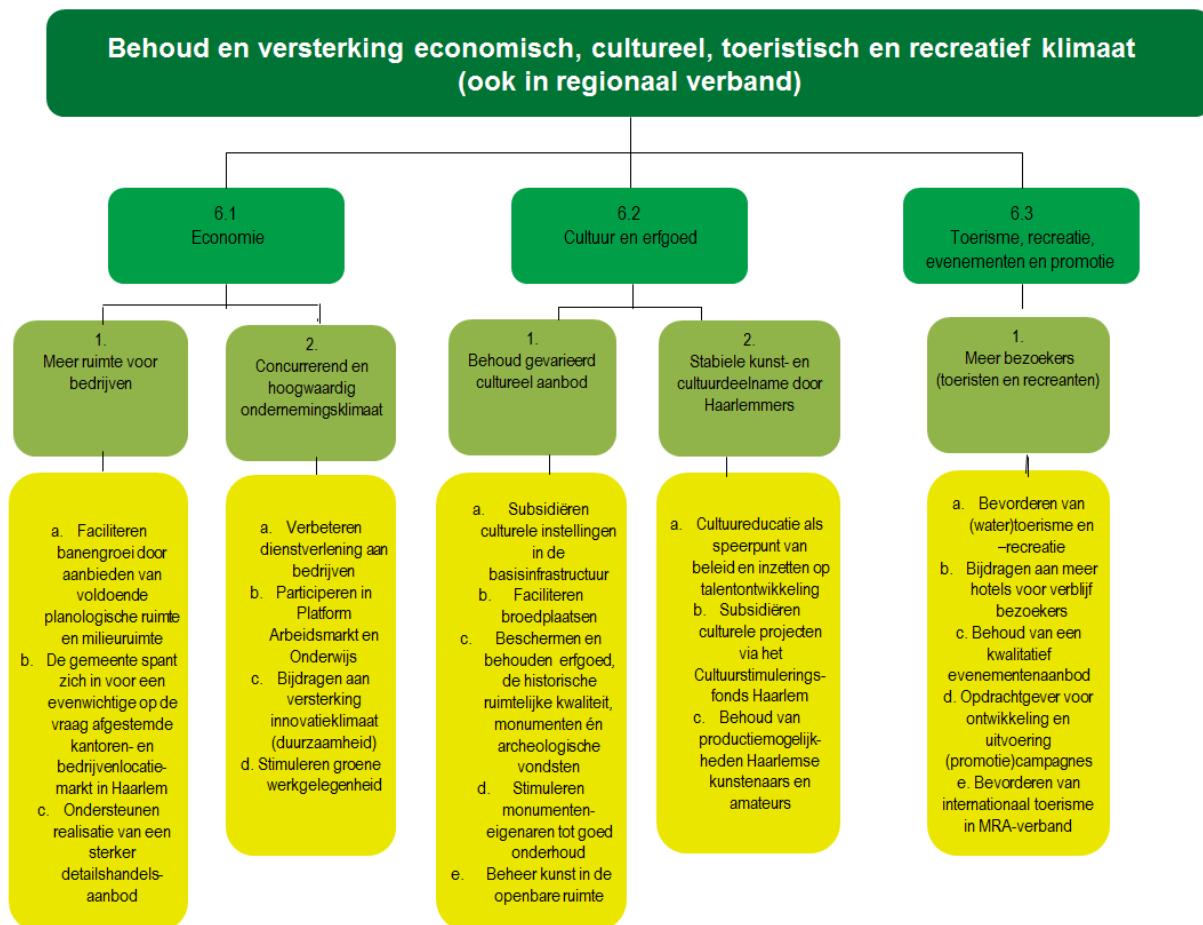
(bedragen x € 1.000)

5. Wonen, Wijken en Stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Toevoeging aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	69	n	
Bijgestelde begroting 2014:	2.043	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 1.974.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Dotatie reserve Vastgoed € 1.248.000 als gevolg van verkoopopbrengsten • Dotatie reserve Vastgoed € 421.000 voor bijdrage derden asbestsanering Zijlsingel • Dotatie reserve grondexploitatie € 306.000
Jaarrekening 2014:	4.088	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	2.045	n	Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde toevoegingen € 2.045.000 hoger zijn dan begroot:
Reserve Grondexploitatie	1.148	n	Aziëweg Toevoeging bijdrage ISV-wonen inzake de Aziëweg.

5. Wonen, Wijken en Stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Reserve Grondexploitatie	257	n	Actualisatie mei 2014 Bij de actualisatie van de grondexploitaties per eind mei bleek dat op grond van de eindresultaten van de complexen Scheepmakerskwartier een deel van de voorziening toekomstige verliezen vrijvalt. Deze vrijval is toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties.
Reserve Grondexploitatie	1.159	n	Actualisatie jaarrekening 2014 Bij de jaarrekening 2014 zijn de eindresultaten van de grondexploitaties geactualiseerd. Op grond van die actualisatie valt een deel van de voorziening toekomstige verliezen vrij. Deze vrijval is toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties.
Reserve Vastgoed	-392	v	Uitstel verkoop Rijksstraatweg 374: zie verklaring lasten beleidsveld 5.3 Vastgoed.
Reserve Vastgoed	-127	v	Hogere lasten asbestsanering Zijlsingel: zie verklaring lasten beleidsveld 5.3 Vastgoed.
Onttrekking aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	-2.933	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-5.390	v	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 2.457.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Bijstelling reserve grondexploitaties € 2.267.000 • Onttrekkingen reserve Vastgoed als gevolg onderhoud en aankopen € 620.000 • Diverse onttrekkingen reserve wonen € 510.00 • Bijstelling onttrekkingen reserve woning -/- € 925.000 • Bijstelling onttrekking reserve archeologie -/- € 15.000
Jaarrekening 2014:	-8.432	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	-3.041	v	Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde onttrekking € 384.000 hoger zijn dan begroot:
Reserve ISV-wonen	-1.148	V	Aziëweg Onttrekking ISV-wonen inzake bijdrage voor de Aziëweg
Reserve Grondexploitatie	-199	v	Actualisatie mei 2014 Bij de actualisatie van de grondexploitaties per eind mei bleek dat op grond van de eindresultaten van de complexen Waarderpolder Noordkop en Badmintonpad de voorziening toekomstige verliezen moest worden verhoogd, waardoor een hogere onttrekking aan de reserve Grondexploitatie nodig was.
Reserve Grondexploitatie	-2.206	v	Actualisatie jaarrekening 2014 Bij de jaarrekening 2014 zijn de eindresultaten van de grondexploitaties geactualiseerd. Op grond van die actualisatie is een dotatie aan de voorziening toekomstige verliezen nodig. Om deze te kunnen doen is een zelfde onttrekking aan de reserve Grondexploitatie benodigd.
Reserve Vastgoed	243	n	Lagere sloopkosten Floris van Adrichemlaan: zie verklaring lasten beleidsveld 5.3 Vastgoed
Onderbesteding kansrijke activiteiten Stedelijke Vernieuwing:	182	n	Onderbesteding kansrijke activiteiten Stedelijke Vernieuwing: Zie verklaring lasten beleidsveld 5.1 Wonen.
Overige verschillen < € 100.000	87	n	

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Cultuur, Economische Zaken en Stads promotie
Afdeling(en)	Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een aantrekkelijke stad om te werken, wonen, bezoeken en te recreëren. Als centrumstad aan de westflank van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is in 2014 bijgedragen aan het behoud van de (internationale) concurrentiepositie van de MRA. De bijdrage is geleverd door een relatief hoogopgeleide beroepsbevolking met hoge arbeidsparticipatie en door sterke economische sectoren, zoals het toerisme (cultuur, evenementen, hotels, cruise-/pleziervaart), de detailhandel, de horeca, de zorg en de zakelijke en creatieve dienstverlening.

Beleidsveld 6.1 Economie

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer ruimte voor bedrijven in de topsectoren.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Meer ruimte is beschikbaar gekomen voor nieuwe winkelformules, kantoren in de binnenstad en innovatieve bedrijven in de Waarderpolder.</p>	😊
2. Concurrerend en hoogwaardig ondernemingsklimaat.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 is het Ondernemerspanel Haarlem van start gegaan. De eerste onderzoeken onder dit digipanel waren nog kwalitatief van aard (wat gaat goed, wat kan beter; welke informatiebehoefte leeft bij ondernemers?). Het oordeel over het ondernemingsklimaat was daardoor nog niet cijfermatig uit te drukken. In de landelijke Peiling Ondernemingsklimaat (PON) en de daaraan gekoppelde benchmark door Ecorys is echter ook het oordeel van Haarlemse ondernemers gemeten. Zij gaven het ondernemersklimaat in Haarlem daarbij een ruime voldoende: 6,8 (rapportcijfer). Dit cijfer sluit aan bij het gemiddelde van de in de benchmark opgenomen gemeenten.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Oordeel ondernemers uit Haarlems Ondernemerspanel over het ondernemersklimaat in Haarlem ¹	(2014)	-	-	n.b. ¹	Ondernemerspanel Haarlem Onderzoek & Statistiek

¹ De eerste onderzoeken onder het Ondernemerspanel Haarlem waren vooral kwalitatief van aard. Het oordeel over het ondernemersklimaat is daardoor (nog) niet cijfermatig uit te drukken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Faciliteren banen- en bedrijvengroei door aanbieden voldoende planologische ruimte en milieuruimte.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De Waarderbrug is opengesteld voor tweerichtingsverkeer waardoor de bedrijven in de Waarderpolder beter bereikbaar zijn. De gemeente heeft het voormalige terrein van afvalinzamelaar Spaarnelanden NV ter beschikking gesteld aan een beheerbedrijf met de opdracht hier kleine bedrijven uit de maakindustrie te vestigen. Er zijn afspraken gemaakt met de nieuwe eigenaar van het Nieuwe Energieterrein over het opknappen van het gebied.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het onderhoudsniveau van de openbare ruimte in de Waarderpolder is als gevolg van teruglopende onderhoudsbudgetten verminderd.</p>	😊

Prestatie		2014
<p>Ib. Inspannen voor evenwichtige op de vraag afgestemde kantoren- en bedrijvenlokatiemarkt.</p>	<p>Wat hebben we gedaan? De herontwikkelde duurzame kantoorruimte van de gemeente aan de Gedempte Oude Gracht en het gerenoveerde kantoorpand aan de Zijlsingel waar het Werkplein is gevestigd, zijn opgeleverd en in gebruik genomen. De gemeente Haarlem is binnen de MRA actief in het netwerk van Platform bedrijven en kantoren (Plabeka) om regionale kantoor- en bedrijfsplannen af te stemmen. Het doel is een evenwichtig aanbod van kantoor- en bedrijfsruimte in de regio.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? Als gevolg van de effecten van de langdurige recessie zijn er weinig verhuizingen van kantoorgebruikers. Ook neemt het gebruiksooppervlak af om kosten te besparen. De gemeente zelf heeft vanwege verhuizingen lege kantoorpanden achtergelaten op het Klein Heiligland, Koningstein en de Brinkmann. De leegstand in Haarlem ligt rond het gemiddelde leegstandscijfer van de MRA, maar is wel toegenomen naar een percentage van 20%.</p>	
<p>Ic. Ondersteunen realisatie van een sterker detailhandelsaanbod.</p>	<p>Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft de benodigde ruimte voor nieuwe winkelformules zoals de tweede Apple Store van Nederland en de Zara gefaciliteerd. Met deze nieuwe publiekstrekkers is het (kleinschalige) detailhandelsaanbod in de binnenstad versterkt.</p> <p>De gemeente heeft de ondernemers in de Cronjéstraat ondersteund door op hun verzoek een ondernemersfonds te starten in dit winkelgebied. Ondernemers in de Cronjéstraat kunnen zelf kiezen voor welk doel de middelen worden aangewend. Het nieuwe reclame- en uitstallingsbeleid is in samenwerking met ondernemers geëvalueerd, aangepast en vastgesteld. De ontwerp detailhandelsvisie Haarlem Winkelstad geeft duidelijkheid aan de ondernemers waar de kansen liggen voor een sterk en evenwichtig detailhandelsaanbod.</p> <p>De gemeente Haarlem is actief in het netwerk van de winkelplanningscommissie binnen de MRA om regionale winkelplannen af te stemmen met als doel een evenwichtig aanbod van winkelruimte in de regio. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met de Centrummanagementgroep om de leegstand in de binnenstad te monitoren en faciliteert verzoeken voor transformatie naar niet-winkelfuncties.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? De winkelleegstand is wel toegenomen in Haarlem. Maar hierbij is sprake van een bredere, landelijke trend. In vergelijking met landelijke cijfers (bron: Locatus) is de leegstand in Haarlem nog relatief gering. Deze ligt met 5,6% onder het landelijk gemiddelde van 7,5%.</p>	

Prestatie		2014
2a. Verbeteren dienstverlening aan bedrijven.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft in 2014 samen met de Centrum Management Groep de City Index aan de ondernemers in de binnenstad gepresenteerd. Het doel van de City Index is het in beeld brengen van resultaten van de vele inspanningen om de (binnen)stad economisch te versterken. Uit de City Index blijkt dat de positie van de Haarlemse binnenstad is versterkt sinds 2008.</p> <p>De gemeente faciliteert ondernemersfondsen in de Waarderpolder, Cronjé en in de binnenstad ter uitvoering van het Convenant Waarderpolder en het Convenant Binnenstad. Door de convenantafspraken worden de speerpunten in de Economische Agenda 2012-2016 samen met de partners in deze prioriteitsgebieden daadwerkelijk uitgevoerd.</p> <p>In 2014 is een digitaal ondernemerspanel opgezet om de mening van Haarlemse ondernemers structureel in kaart te brengen: het Ondernemerspanel Haarlem. Gedurende het jaar heeft werving van panelleden plaatsgevonden; bijna 300 ondernemers hebben zich voor dit panel aangemeld. In 2014 hebben ook de eerste onderzoeken onder dit digipanel plaatsgevonden. Deze waren kwalitatief van aard, waarbij twee vragen centraal stonden: 'Wat gaat goed en wat kan beter?' en 'Welke informatiebehoefte hebben Haarlemse ondernemers?'. Daarnaast is een landelijke peiling gedaan naar het ondernemersklimaat in Haarlem. Dit was onderdeel van een benchmarkonderzoek (PON/Ecorys), zodat vergelijking mogelijk is met andere gemeenten. In samenwerking met Haarlem Marketing is de nieuwe zoekmachine www.ondernemeninhaarlem.nl opgezet.</p>	😊
2b. Participeren in Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO).	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Samen met onder andere de partners uit het PAO (Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs) is het Lokaal Sociaal Akkoord opgesteld, waarbij is afgesproken dat de partners in 2015 zorgen voor 40 extra stageplekken en de zeventien grootste werkgevers van Haarlem voor 50 extra werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking.</p> <p>Samen met de partners uit het PAO heeft de gemeente het evenement 'Waarderpolder Werkt' georganiseerd. Dit evenement brengt de verschillende partijen in het onderwijs en bedrijfsleven samen. Ook zijn afspraken gemaakt ter versterking van de regionale arbeidsmarkt.</p> <p>Het door het PAO gewenste Werkplein is geopend aan de Zijlsingel. Hierdoor is een betere match mogelijk tussen wat werkgevers aan opleiding vragen en wat onderwijsinstellingen aan opleidingen bieden.</p>	😊
2c. Bijdragen aan versterking innovatieklimaat (duurzaamheid).	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft samen met onderwijsinstellingen en ondernemers bijgedragen aan de versterking van het innovatieklimaat door de opening van Maak Haarlem in de Waarderpolder; voor innovatieve bedrijven die actief zijn en/of een link hebben met 3D print technologie. In deze ruimte van de gemeente worden ook projecten voor en door studenten en ondernemers uit Haarlem uitgevoerd die als doel hebben de nieuwe 3D print technologie beter bekend te krijgen bij studenten en ondernemers zodat zij hier in de praktijk mee aan de slag kunnen. Het 3D printen zorgt voor minder vervoersbewegingen en minder opslagruimte en daarmee voor een meer duurzame economische ontwikkeling.</p>	😊
2d. Stimuleren groene werkgelegenheid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Vanuit Parkmanagement Waarderpolder/Energiecoach is een bijeenkomst georganiseerd gericht op installatiebedrijven en aannemers die energiebesparende maatregelen kunnen treffen bij andere ondernemers. Vanuit het SER Energieakkoord is de verwachting dat energiebesparende maatregelen landelijk gaan leiden tot 15.000 nieuwe groene banen. Verwacht wordt dat dit ook in Haarlem tot nieuwe groene banen leidt.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2a. Aantal bedrijvenbezoeken door ambtenaren van de gemeente in het kader van dienstverlening	>50 (2013)	51 (2013)	60	60	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Cultuur en erfgoed

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Behoud van een gevarieerd cultureel aanbod.	Wat hebben we bereikt? Het basisaanbod kunst en cultuur in Haarlem is gevarieerd met podia, musea, een bibliotheek en erfgoed. Diverse organisaties (o.a. Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem, Frans Hals Museum De Hallen Haarlem, De Toneelschuur, Bibliotheek Zuid-Kennemerland) houden dit in stand. Ook in 2014 heeft het cultuuraanbod van de inwoners van Haarlem een hoge waardering gekregen, namelijk een 7,3.	😊
2. Stabiele kunst- en cultuurdeelname door Haarlemmers.	Wat hebben we bereikt? De Haarlemmers nemen actief deel aan het culturele leven. In 2014 zijn de bezoekersaantallen hoger dan in 2013. Patronaat had een bezoekersrecord en werd nationaal verkozen tot beste poppodium van 2014.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer).	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009) 7,1 (2010) 7,6 (2011) 7,5 (2012) 7,6 (2013)	7,5	7,3	Omnibusonderzoek
1. Aantal leden bibliotheek (x 1.000).	39 (2008)	40 (2009) 39 (2010) 42 (2011) 43 (2012) 44 (2013)	41	44	Bibliotheek
2. Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten (x 1.000) ¹	633 (2008)	693 (2009) 647 (2010) 681 (2011) 733 (2012) 734 (2013)	730	756	Jaarverslagen instellingen

¹ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, Museum het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Behoud basisinfrastructuur door subsidiëren culturele instellingen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente subsidieert de culturele basisinfrastructuur van podia, musea, bibliotheek, lokale omroep en erfgoed. De aanvullende bezuiniging op cultuur uit het Coalitieprogramma 2014-2018 is ingevuld en wordt, met ingang van 2016, verdeeld over de zeven grote culturele instellingen. Deze instellingen hebben de bezuinigingen gezamenlijk verdeeld.</p>	😊
1b. Faciliteren broedplaatsen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 is invulling gegeven aan de locatie Terschellingerpad (ambachtelijke maakbedrijfjes) en is Maak Haarlem (3D printbedrijven) gestart op de Oudeweg. De gemeente faciliteerde hier in het gebouw en menskracht. Een eerste Creatieve Industrie Meeting is georganiseerd; hier waren diverse broedplaats ondernemers bij aanwezig. Daarnaast zijn op de diverse broedplaatsen ZZP-sprekuren georganiseerd.</p>	😊
1c. Beschermen en behouden erfgoed, de historische ruimtelijke kwaliteit, monumenten en archeologische vondsten.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Binnen de gemeente is de kennis over monumenten via www.monumentengemeenten.nl geïntensiveerd. Een ICT- en datastructuur voor de Erfgoedkaart Haarlem is in ontwikkeling genomen. Op scholen in Schalkwijk is het eerste cultuurhistorische project gestart over na-oorlogse monumenten (wederopbouwperiode).</p>	😊
1d. Stimuleren monumenteneigenaren tot goed onderhoud.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente verbetert haar dienstverlening aan monumenteneigenaren, onder meer door begeleiding en toezicht bij restauraties. Over het verband tussen monumenten en duurzaamheid is gerichte kennis en informatie beschikbaar. Met de private bouwmarkt is een samenwerking gestart via de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Het doel hiervan is gedeelde kennis over wat goed restaureren is, zodat het met de nieuwe wetgeving verantwoord naar de markt kan verschuiven.</p>	😊
1e. Beheer kunst in de openbare ruimte.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Volgens plan is het regulier onderhoud van kunst in de openbare ruimte uitgevoerd en daarnaast is het inlopen van het achterstallig onderhoud vrijwel gereed. Het herstel van het Hildebrandmonument in Haarlemmerhout verdient specifieke vermelding. Samen met de Stichting Herstel Hildebrand Monument zorgde de gemeente voor een aansprekende beeldengroep na jarenlang verval.</p>	😊
2a. Cultuureducatie als speerpunt van beleid en inzetten op talentontwikkeling.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In vervolg op de afspraken die Rijk, provincies en gemeenten in december 2013 vastlegden in het 'Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs' is het 'Convenant Cultuur en Primair Onderwijs Haarlem 2014-2022' tot stand gekomen. Hierin spreken schoolbesturen primair onderwijs, culturele instellingen en de gemeente Haarlem af dat zij zich, elk vanuit eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden, inzetten voor versterking van cultuuronderwijs op de basisscholen. Cultuuronderwijs is als agendapunt toegevoegd aan de Lokale Educatieve Agenda.</p>	😊
2b. Subsidiëren culturele projecten uit het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de drie tranches van het Cultuurstimuleringsfonds zijn in totaal 66 projecten ondersteund (zowel professioneel als amateur), ondanks het feit dat in 2014 eenmalig € 75.000 op het fonds werd bezuinigd, en door het wegbezuinigen van de derde subsidieronde van 2013 een groter beroep op het fonds werd gedaan (zestien aanvragen uit 2013 werden doorgeschoven naar 2014). De adviescommissie heeft de aanvragen daardoor extra kritisch moeten beoordelen.</p>	😊

Prestatie		2014
2c. Behouden productiemogelijkheden Haarlemse kunstenaars en amateurs.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem (CSF) stond ook in 2014 open voor projectaanvragen van Haarlemse kunstenaars, organisaties en amateurs. In het najaar van 2014 heeft Cultuur-Ondernemen uit Amsterdam in opdracht van de gemeente Haarlem een uit zes dagdelen bestaande cursus cultureel ondernemerschap verzorgd voor twaalf instellingen uit het Haarlemse culturele middenveld. De cursus werd gefinancierd door de Rabobank Haarlem en omstreken.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2c. en 2d. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	79 (2007) 65 (2008) 95 (2009) 95 (2010) 96 (2011) 81 (2012) 47 (2013)	30	66	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer bezoekers (toeristen en recreanten).	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het nationale evenement Serious Request is georganiseerd door de gemeente Haarlem in samenwerking met partners uit de stad en 3FM. Dit evenement heeft ruim 1.000.000 bezoekers getrokken (verdeeld over zes dagen) en is daarmee het grootste evenement dat ooit in Haarlem is georganiseerd. Het aantal toeristische binnenlandse dagbezoekers is hierdoor positief beïnvloed. Daarnaast is het aantal toeristische buitenlandse dagbezoekers vanuit Amsterdam in de regio ten opzichte van vijf jaar geleden met 30% toegenomen (bron: Amsterdam Marketing).</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Aantal toeristische dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000).	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.234 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012) 1.057 (2013)	1.250	1.087	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1. Aantal verblijfstoeristen en zakelijke bezoekers (x 1.000) (mensen die overnachten).	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009) 281 (2010) 271 (2011) 292 (2012) 260 (2013)	300	nbn	Toeristenbelasting

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Bevorderen van (water)toerisme en -recreatie.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft (inter)nationaal toerisme bevorderd door regionale samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam onder andere in het project Amsterdam Bezoeken Holland Zien (ABHZ). De gemeente heeft samengewerkt met de Amsterdam Cruise Port om (internationale) riviercruiseschepen naar Haarlem te trekken. In 2014 zijn tien riviercruises aangelopen in Haarlem (circa 1.250 passagiers).</p> <p><b style="color: green;">Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De kanskaart watertoerisme heeft nog niet geleid tot concrete uitvoering door marktpartijen. Wel zijn locaties aangedragen, waarbij de gemeente kan faciliteren en is een aantal initiatieven in 2014 in voorbereiding.</p>	😊
Ib. Bijdragen aan meer hotelkamers voor verblijf bezoekers.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>Haarlem heeft in samenwerking met Amsterdam de regionale hotelmonitor opgezet. Deze monitor geeft een overzicht en prognose van de beschikbare hotelbedden in de regio. Dit instrument biedt mogelijkheden voor regionale afstemming voor hotelplannen.</p> <p><b style="color: green;">Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Er zijn diverse initiatieven in voorbereiding die door de gemeente gefaciliteerd worden, maar dit heeft nog niet concreet geleid tot de gewenste uitbreiding van het aantal hotelkamers met 65. In 2014 zijn er 21 kamers bijgekomen (Hotel Haarlem).</p>	😐
Ic. Behoud van een kwalitatief evenementenaanbod.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>Ondanks de reductie op de beschikbare capaciteit van de evenementenmanager is door meer zelfredzaamheid van de evenementenorganisaties het kwalitatief evenementenaanbod behouden gebleven.</p>	😊
Id. Opdracht geven voor ontwikkeling en uitvoering (promotie)campagnes.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente geeft opdracht aan Haarlem Marketing voor de ontwikkeling en uitvoering van (promotie)campagnes. Dit doet Haarlem Marketing in het bijzonder voor de zakelijke bezoekersmarkt. Ze voert de promotie uit in samenwerking met bedrijfsleven, culturele instellingen, horeca en detailhandel. Het afgelopen jaar hingen er abricampagnes met promotie voor een bezoek aan Haarlem door het hele land en is een billboardcampagne op Schiphol uitgevoerd.</p>	😊
Ie. Bevorderen van internationaal toerisme in MRA-verband.	<p><b style="color: green;">Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft samengewerkt in MRA-verband in het project 'Amsterdam Bezoeken, Holland Zien', dat sinds de start vijf jaar geleden heeft geleid tot 30% meer internationale bezoekers die vanuit Amsterdam een bezoek brengen aan de regio en daar per jaar bijna € 300 miljoen besteden (bron: Amsterdam Marketing).</p>	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 06 Economie en Cultuur	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
61	Economie	1.999	1.599	1.715	1.610
62	Cultuur en Erfgoed	25.742	24.121	24.200	24.137
63	Toerisme, recreatie etc.	1.406	1.417	1.421	1.411
Totaal lasten		29.147	27.137	27.336	27.158
Baten (exclusief mutaties reserves)					
61	Economie	-2		194	149
62	Cultuur en Erfgoed	338	291	350	335
63	Toerisme, recreatie etc.	144	139	139	125
Totaal baten		480	429	683	609
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		28.667	26.708	26.653	26.549
Toevoeging aan reserves		160			
Onttrekking aan reserves		1.057	215	257	258
Saldo inclusief mutaties reserves		27.770	26.493	26.396	26.292

Analyse saldo programma

Het programma Economie, Cultuur en Economie sluit met een nadelig saldo van € 26,3 miljoen. Dit is € 0,1 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

6.1 Economie	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	1.599	
Bijgestelde begroting 2014	1.715	-194
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		116
Jaarrekening 2014	1.610	-149
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-105
Resultaat t.o.v. primaire begroting		11

(bedragen x € 1.000)

6.1 Economie	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	116	n
Bestuursrapportage 2014-1: Glasvezel Haarlem	135	n
Overige verschillen < € 100.000	-19	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-105	v
Overige verschillen < € 100.000	-105	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-194	v
Bestuursrapportage 2014-1: Subsidie glasvezel Haarlem	-132	v
Overige verschillen < € 100.000	-62	v

6.1 Economie	bedrag	v/n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	45	n
Overige verschillen < € 100.000	45	n

(bedragen x € 1.000)

6.2 Cultuur en Erfgoed	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	24.121	-291
Bijgestelde begroting 2014	24.200	-350
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	79	-60
Jaarrekening 2014	24.137	-335
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-63	16
Resultaat t.o.v. primaire begroting	16	-44

(bedragen x € 1.000)

6.2 Cultuur en erfgoed	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	79	n
Overige verschillen < € 100.000	79	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-63	v
Overige verschillen < € 100.000	-63	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-60	v
Overige verschillen < € 100.000	-60	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	16	n
Overige verschillen < € 100.000	16	n

(bedragen x € 1.000)

6.3 Toerisme, recreatie etc.	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	1.417	-139
Bijgestelde begroting 2014	1.421	-139
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	4	
Jaarrekening 2014	1.411	-125
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-10	14
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-6	14

(bedragen x € 1.000)

6.3 Toerisme en recreatie	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	4	n
Overige verschillen < € 100.000	4	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-10	v
Overige verschillen < € 100.000	-10	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	14	n
Overige verschillen < € 100.000	14	n

(bedragen x € 1.000)

6. Economie en Cultuur	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
<i>Toevoeging aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-	n	
Bijgestelde begroting 2014:	-	n	
Jaarrekening 2014:	-	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	0	n	
<i>Onttrekking aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-215	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-257	v	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 42.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve Frans Hals museum voor opschoning en verhuizing kunstcollectie extern depot € 42.000
Jaarrekening 2014:	-257	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	0	v	

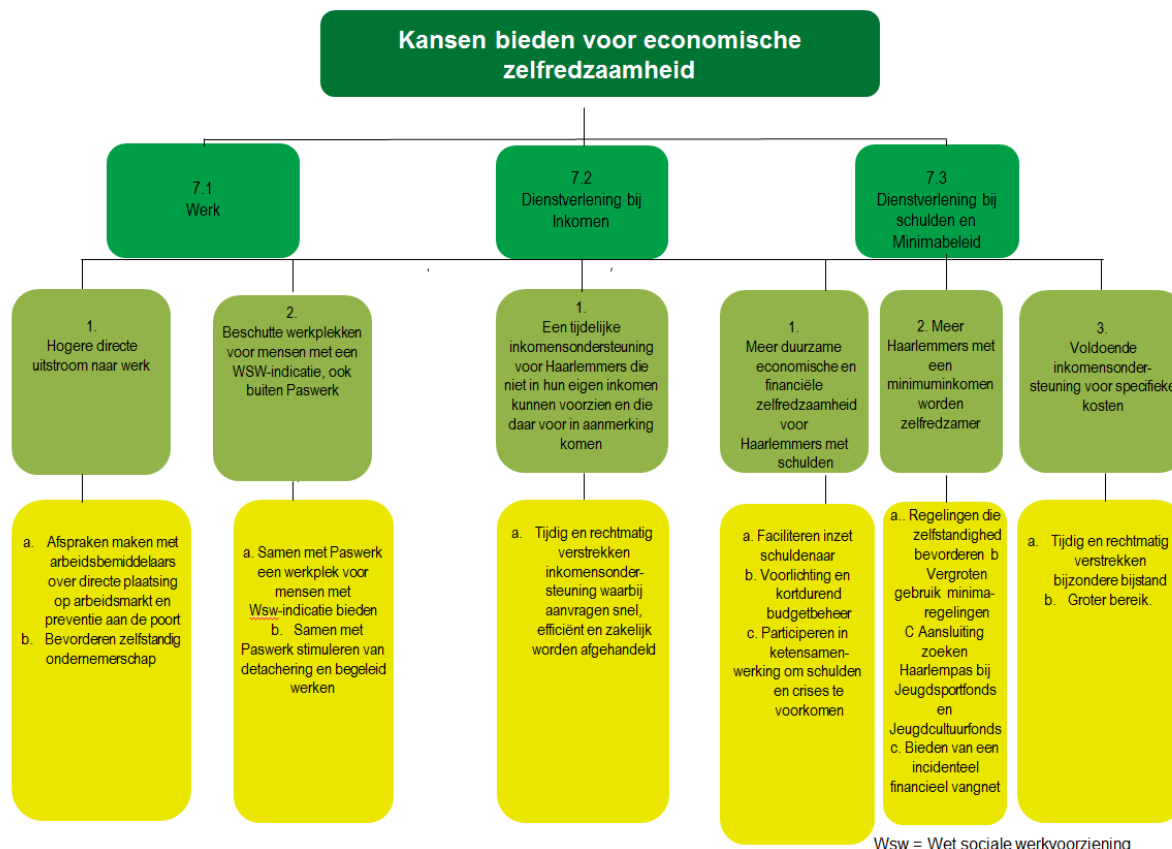

Programma 7 Werk en inkomen

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Sociale Zaken
Afdeling(en)	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Programma 7: Werk en inkomen

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: zoveel mogelijk Haarlemmers financieel en economisch zelfredzaam laten zijn door het hebben van werk.

De hoofddoelstelling van het programma Werk en Inkomen is zoveel mogelijk Haarlemmers financieel en economisch zelfredzaam te laten zijn door het hebben van werk.

De gemeente heeft nog steeds te maken met forse bezuinigingen van het Rijk op het Participatiebudget. Met de ingang van de Participatiewet op 1 januari 2015 zijn weliswaar meer doelgroepen en taken naar de gemeente gekomen, maar hier is in verhouding beperkt extra budget voor overgedragen. In 2014 heeft de gemeente hier al op in moeten spelen. De economische recessie lijkt op basis van enkele parameters weliswaar tot een eind te komen, maar de economische situatie heeft nog altijd effect op de uitstroombmogelijkheden van mensen in de bijstand. Het aantal aanvragen voor een uitkering blijft daarnaast stijgen. Zodoende is in 2014 het cliëntenbestand dat vanuit de

gemeente ondersteuning krijgt verder toegenomen. De verwachting is dat deze trend zich de komende tijd nog zal voortzetten.

Om mensen beter naar werk te kunnen begeleiden, heeft de gemeente in 2014 de samenwerking in de regio versterkt, zowel met regiogemeenten als met werkgevers, het UWV en andere partners. In oktober 2014 is het Werkplein en het Werkgeversservicepunt geopend. Hier werkt de gemeente Haarlem met al deze partners samen om een bijdrage te leveren aan de programmadoelstelling voor de komende jaren. Ook het Lokaal Sociaal Akkoord speelt een belangrijke rol in het begeleiden van gemeentelijke doelgroepen naar werk in Haarlem en Zuid-Kennemerland door lokale afspraken te maken met werkgevers. Dit akkoord is eind 2014 gesloten.

De verdergaande regionale samenwerking met de gemeente Zandvoort heeft geleid tot het overnemen van alle beleidsmatige en uitvoerende werkzaamheden op het terrein van het sociaal domein van de gemeente Zandvoort door de gemeente Haarlem. In 2014 zijn hiervoor de noodzakelijke voorbereidingen getroffen.

In 2014 zijn de laatste stappen gezet naar de inrichting van de nieuwe uitvoeringsorganisatie sociaal domein op het gebied van werk en inkomen, om voorbereid te zijn op de uitvoering van de nieuwe taken die met ingang van 1 januari 2015 naar de gemeente zijn overgedragen.

Financiële en economische zelfredzaamheid betekent dat Haarlemmers, al dan niet met hulp, zelfstandig functioneren. Voor inwoners, die niet kunnen voorzien in hun eigen inkomen, heeft de gemeente een financieel vangnet met tijdelijke inkomensondersteuning geboden. Zo heeft de gemeente in 2014 een bijdrage geleverd aan de versterking van economische en sociale structuur van de stad. Het uitgangspunt is dat de Haarlemmer waar mogelijk op eigen kracht zijn of haar problemen oplost in het sociale domein; de gemeente stimuleert en faciliteert. Dit doet de gemeente onder andere door actief in te zetten op Social Return of Investment (SROI). Van alle bedrijven die een contract met de gemeente sluiten wordt gevraagd een bijdrage te leveren aan de werkgelegenheid voor mensen met een arbeidshandicap.

De kerntaken van de gemeente richten zich op dienstverlening bij inkomen en dienstverlening bij schulden.

Voor werk, scholing en zorg is doorverwezen naar de daarvoor toegeruste partners. Voor werk is onder andere doorverwezen naar Paswerk en diverse uitzendorganisaties. De gemeente heeft daartoe afspraken gemaakt met betreffende partners en regie gevoerd over het resultaat. Waar het zorg betreft vindt vooral doorverwijzing plaats naar diverse partners in het maatschappelijk veld.

Beleidsveld 7.1 Werk en participatie

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer directe uitstroom naar werk.	Wat hebben we bereikt? In 2014 zijn 372 Haarlemmers direct naar werk bemiddeld door Paswerk en 130 door Agros, waarmee in totaal 502 klanten op de arbeidsmarkt geplaatst zijn. Dit is meer dan de vooraf beoogde streefwaarde.	😊

Doel		2014
2. Beschutte werkplekken voor mensen met een WSW-indicatie, ook buiten Paswerk.	<p>Wat hebben we bereikt? Eind 2014 bedroeg het aantal beschutte werkplekken (WSW) voor Haarlemmers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt 684.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt? Het aantal plaatsingen buiten Paswerk bij reguliere werkgevers blijft achter als gevolg van het economisch klimaat. Bovendien wordt door reguliere werkgevers meer gevraagd van medewerkers dan op basis van de capaciteiten van deze doelgroep gerealiseerd kan worden. Tevens is het voor werkgevers in 2014 minder aantrekkelijk geweest een WSW-er een beschutte werkplek aan te bieden met de komst van de Participatiewet in 2015 en de daarmee samenhangende garantiebanen.</p>	☺

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Aantal klanten geplaatst op de arbeidsmarkt. ¹	300 (2007)	219 (2008) 279 (2009) 213 (2010) 263 (2011) 490 (2012) 327 (2013)	400	502	Gemeentelijke registratie
2. Aantal Haarlemmers met een WSW indicatie.	703 (2009)	729 (2010) 729 (2011) 702 (2012) 685 (2013)	660	684	Paswerk

¹ Het betreft klanten met een Wwb (Wet werk en bijstand) uitkering, met een IOAW (Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers) uitkering, IOAWZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) uitkering en klanten met een BBZ uitkering. Daarnaast gaat het om zowel potentiële klanten die een aanvraagprocedure voor bijstand volgen (preventie) als klanten die al inkomensondersteuning ontvangen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Afspraken maken met arbeidsbemiddelaars over directe plaatsing op arbeidsmarkt en preventie aan de poort.	<p>Wat hebben we gedaan? In 2014 heeft de gemeente met twee arbeidsbemiddelaars (Pasmatch en Agros) resultaatafspraken gemaakt in de vorm van contracten voor directe plaatsing en preventie. Er zijn 502 klanten direct geplaatst op de arbeidsmarkt.</p>	☺
1b. Bevorderen zelfstandig ondernemerschap.	<p>Wat hebben we gedaan? Door het BBZ-instrument in te zetten zijn veertien ondernemers gestart als zelfstandig ondernemer in 2014.</p>	☺
2a. Samen met Paswerk een beschutte werkplek voor mensen met Wsw-indicatie bieden.	<p>Wat hebben we gedaan? Paswerk heeft in opdracht van de gemeente 684 Haarlemmers een beschutte werkplek geboden. Dit aantal is gebaseerd op het door het Rijk toegekende aantal plekken. Haarlemmers op de wachtlijst voor de WSW komen als eerste in aanmerking voor deze plekken.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? De wachtlijst is toegenomen met zestien Haarlemmers. Dit betekent dat de gemeente Haarlem ondanks een hoger aantal plaatsingen onvoldoende WSW-werkplekken beschikbaar heeft gekregen van het Rijk, dan nodig was om de wachtlijst tot 100 te beperken.</p>	☺

Prestatie		2014
2b. Samen met Paswerk stimuleren van detachering en begeleid werken.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Op 31 december 2014 waren via Paswerk 286 mensen gedetacheerd, waarvan 88 collectief en 198 individueel. Dit betekent een toename van 28 mensen ten opzichte van 2013, een stijging van circa 10%. Eind 2014 was 29% van de populatie van de Sociale Werkvoorziening gedetacheerd (ten opzichte van 27% op 1 januari 2014). Het stimuleren van detachering samen met Paswerk werpt hiermee zijn vruchten af.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De inzet op begeleid werken buiten Paswerk is in 2014 minder geweest vooruitlopend op de komst van de Participatiewet. Vanaf 2015 telt het aannemen van een WSW-klant als garantiebaan, waardoor het in 2014 minder aantrekkelijk was een WSW-klant aan te nemen. In het landelijk sociaal akkoord is afgesproken dat er 125.000 garantiebanen voor arbeidsgehandicapten worden gerealiseerd. Het percentage WSW-klanten dat buiten Paswerk werkt is 1%. Dit komt ook doordat het vanwege economische omstandigheden nog steeds moeilijk is deze mensen te plaatsen op de arbeidsmarkt.</p>	☹️

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1b. Aantal gestarte BBZ trajecten nieuwe ondernemers.	24 (2006)	12 (2010) 30 (2011) 33 (2012) 20 (2013)	10	14	Gemeentelijke registratie.
2a. Aantal klanten op wachtlijst Wsw.	270 (2007)	155 (2010) 139 (2011) 154 (2012) 153 (2013)	100	116	Gemeentelijke registratie, Paswerk.
2b. Percentage Wsw klanten dat werkt buiten Paswerk.	2% (2007)	3% (2008) 1% (2009) 1% (2010) 1,5% (2011) 2,8% (2012) 2,0% (2013)	5%	1%	Gemeentelijke registratie, Paswerk.

Beleidsveld 7.2 Inkomen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Een tijdelijke inkomensondersteuning voor Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien en die daarvoor in aanmerking komen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Alle Haarlemmers, die recht hebben op tijdelijke inkomensondersteuning, hebben in 2014 inkomensondersteuning gekregen. Voor 2014 is een goede inschatting gemaakt van het aantal Haarlemmers dat hierop een beroep zou kunnen gaan doen, aangezien de daadwerkelijke realisatiecijfers vrijwel overeenkomen met de streefwaarde.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Aantal klanten met een aanvullende inkomensondersteuning 18 – 64 jaar.	2.536 (2008)	2.532 (2009) 2.955 (2010) 2.648 (2011) 2.808 (2012) 3.245 (2013)	3.465	3.441	Gemeentelijke registratie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Tijdig en rechtmatig verstrekken inkomensondersteuning.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De streefwaarde is behaald: 75% van de aanvragen is binnen de wettelijke termijn van acht weken afgehandeld. Deze termijn van acht weken kan worden opgeschort of opgerekt indien er sprake is van het leveren van aanvullende informatie door de klant of er een beroep op de hersteltermijn wordt gedaan. In 25% van de aanvragen is dat gebeurd, waardoor de termijn van 8 weken in die gevallen legitiem werd overschreven.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Percentage aanvragen aanvullende inkomensondersteuning binnen wettelijke 8 weken afgehandeld.	88% (2011)	55% (2012) 71% (2013)	75%	75%	Gemeentelijke registratie.

Beleidsveld 7.3 Minimabeleid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Meer duurzame en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het aantal cliënten budgetbeheer, dat in 2014 is door- of uitgestroomd, is hoger dan de streefwaarde. Tevens is een toename te zien in vergelijking met de laatste jaren. Door een efficiëntere werkwijze en beter toezicht op klanten is daarmee een grotere groep Haarlemmers begeleid op weg naar financiële zelfredzaamheid.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>In 2014 is het aantal cursisten dat deelneemt aan de algemene voorlichtingsbijeenkomsten 'Omgaan met geld' lager dan de genoemde streefwaarde. Dit komt door een lagere frequentie van voorlichting op scholen. In 2015 wordt dit weer geïntensiveerd door samenwerking met Kikid. Kikid richt zich met theatervoorlichtingsprojecten en trainingen op jongeren om hen vaardigheden bij te brengen, bijvoorbeeld over het geld en schulden.</p>	😊
2. Meer Haarlemmers met een minimuminkomen worden zelfredzamer.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 zijn meer Haarlempassen verstrekt dan vooraf was ingeschat. Daarmee is het bereik van de minima vergroot en worden meer Haarlemmers met een minimuminkomen zelfredzamer.</p>	😊

Doel		2014
3. Voldoende inkomensondersteuning voor specifieke kosten.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 hebben 1.562 mensen gebruik gemaakt van individuele bijzondere bijstand. De streefwaarde is hiermee ruimschoots behaald. In 2014 zijn 15% meer mensen met individuele bijzondere bijstand dan in 2013. Deze toename is enerzijds te danken aan een beter bereik van de doelgroep voor deze inkomensondersteuning, maar anderzijds te wijten aan het grotere aantal Haarlemmers dat hier een beroep op moet doen gezien het economisch klimaat.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Doorstroom Budgetbeheer ¹	50 (2011)	50 (2012) 62 (2013)	100	127	Gemeentelijke registratie
1. Aantal cursisten dat deelneemt aan voorlichtings-bijeenkomsten SDV	30 (2009)	180 (2010) 200 (2011) 250 (2012) 619 (2013)	600	525	Gemeentelijke registratie
2. Aantal minimahuishoudens met Haarlempas	5.162 (2011)	3.412 (2012) 4.986 (2013)	3.500	4.240	Gemeentelijke registratie
3. Aantal mensen met individuele bijzondere bijstand	1.442 (2006)	1.769 (2009) 2.275 (2010) 1.881 (2011) 1.531 (2012) 1.354 (2013)	1.550	1.562	Gemeentelijke registratie

¹ Budgetbeheer betreft het geheel van activiteiten in het kader van het beheren van het inkomen van de rekeninghouder en het verrichten van betalingen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Faciliteren inzet schuldenaar.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Net als in voorgaande jaren worden Haarlemmers met schuldenproblematiek in samenwerking met Stichting Humanitas en andere vrijwilligers geholpen bij het compleet maken van een aanvraag voor een schuldienstverleningstraject, het invullen van de formulieren en het op orde brengen van de administratie. In 2014 zijn 653 klanten verwezen naar Humanitas, waarmee een kleine daling te zien is ten opzichte van 2013 en ten aanzien van de inschatting voor 2014. Het aantal intakes is echter wel gestegen, van 424 in 2013 naar 579 in 2014. Dit betekent dat van 90% van de klanten die worden doorverwezen naar Humanitas, de aanvraag compleet wordt gemaakt binnen de termijn van vier weken, waarna de eerste fase van het traject wordt ingezet.</p>	😊

Prestatie		2014
Ib. Voorlichting en kortdurend budgetbeheer.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Binnen het schulddienstverleningstraject hebben 127 klanten de verplichte cursus 'Omgaan met geld' gevolgd. Hiermee is de streefwaarde van 100 ruimschoots behaald. Het volgen van de verplichte cursus leidt tot afbouw binnen budgetbeheer van totaal naar basis waardoor de klant weer in eigen kracht wordt gezet.</p> <p>Daarnaast worden voorlichtingsbijeenkomsten aangeboden aan risicogroepen en minima. Het onderwerp 'Omgaan met geld' wordt in kleine groepen behandeld op scholen (lager, middelbaar en voortgezet onderwijs), bij maatschappelijke organisaties (Voedselbank, Blij van Lijf) en in justitiële inrichtingen. In 2014 hebben 525 Haarlemmers hieraan deelgenomen. Dit aantal is lager dan de streefwaarde van 600. Dit komt door een lagere frequentie van voorlichting op scholen. In 2015 wordt dit geïntensiveerd in samenwerking met Kikid.</p>	😊
Ic. Participeren in ketensamenwerking om schulden en crises te voorkomen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Ook in 2014 is regelmatig met woningbouwcorporaties overleg gevoerd en verder geïnvesteerd in de goede relatie met de woningbouwcorporaties. Er is een intergemeentelijke werkgroep gestart met als doel het opstellen van een protocol ter voorkoming van huisuitzettingen van gezinnen met kinderen. Door de goede samenwerking is in een aantal gevallen al huisuitzetting voorkomen.</p> <p>Tevens is de gemeente lid van het NVVK, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. In mei 2014 heeft de gemeente met succes de audit doorlopen en vanaf dat moment wordt het NVVK logo gehanteerd. Dit maakt dat sommige schuldeisers van Haarlemmers eerder bereid zijn mee te werken aan een schuldbetaling, waardoor samen gewerkt kan worden aan een oplossing.</p>	😊
2a. Bieden regelingen die zelfstandigheid bevorderen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Naast de reguliere bijzondere bijstand mogelijkheden en bestaande minima regelingen heeft de gemeente Haarlem in 2014 aanvullende regelingen geboden die zelfstandigheid bevorderen. Dit zijn: de Haarlemse studielening en Huiswerkbegeleiding.</p>	😊
2b. Vergroten gebruik minimaregelingen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 hebben 988 kinderen een succesvol beroep gedaan op JSF/JCF (Jeugd sportfonds/ Jeugd cultuurfonds). Hiervan hebben 708 kinderen via hun gezin een Haarlempas. Het totaal resultaat is aanzienlijk beter dan de streefwaarde 2014. In 2014 is de samenwerking met JCF en JSF gecontinueerd. Deze twee partijen voeren het Haarlemse minimale beleid voor de jeugd uit.</p> <p>Naast het gebruik van deze minimaregelingen door jongeren, zijn eind 2014 actief informatiefolders verspreid waarin alle minimaregelingen zijn opgenomen voor 2015. Tevens is in 2014 een bijeenkomst met minimaorganisaties georganiseerd en zijn er speciale regelingen voor de minima bijgekomen.</p>	😊
2c. Aansluiting zoeken bij Haarlempas en vangnetregelingen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 is de doelstelling ruimschoots behaald. Ondanks dat in 2014 het minimale beleid is gewijzigd, doordat de categoriale regeling chronisch zieken en ouderen is beperkt naar alleen chronisch zieken, zijn 1.114 huishoudens bereikt met een Haarlempas.</p>	😊
2d. Bieden van een incidenteel financieel vangnet	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Haarlemmers die recht hadden op een incidenteel financieel vangnet, hebben die in 2014 ook ontvangen. Het betreft 2.322 mensen die een categoriale regeling hebben ontvangen. 1.114 van hen hebben een Haarlempas, wat betekent dat 1.208 mensen daarvan geen Haarlempas hebben. Er is daarmee zelfs een vergroting van het bereik gerealiseerd, wat blijkt uit de realisatiecijfers van de prestatie-indicatoren.</p>	😊

Prestatie		2014
3a. Tijdig en rechtmatig verstrekken bijzondere bijstand.	Wat hebben we gedaan? Het percentage aanvragen bijzondere bijstand, dat binnen de wettelijke acht weken afgehandeld moet worden, is ruim gehaald. Door een strakke sturing op de termijnen en klantgerichtheid is het percentage aanvragen bijzondere bijstand dat binnen wettelijke acht weken is afgehandeld verder gestegen ten opzichte van 2013.	😊
3b. Groter bereik.	Wat hebben we gedaan? Er is sprake van groter bereik van de doelgroep van dit beleidsveld. De realisatie 2014 is zowel ten opzichte van de streefwaarde 2014 als de realisatie 2013 hoger. Dit is mede het gevolg van de maatregelen die de gemeente genomen heeft om de bestaande minimaregelingen onder een groter publiek bekend te maken (zie punt 2b.).	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Aantal schuldenaren ondersteund door Stichting Humanitas	450 (2011)	710 (2012) 677 (2013)	675	653	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal kinderen dat via de HaarlemPas beroep doet op JSF/JCF	193 (2010)	378 (2011) 480 (2012) 424 (2013)	725	708	Registratie JSF en JCF
2c. Aantal personen met HaarlemPas dat een beroep doet op een vangnetregeling	1758 (2013)	1758 (2013)	550	1.114	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen wettelijke 8 weken afgehandeld	92% (2011)	87% (2012) 89% (2013)	90%	91%	Gemeentelijke registratie
3b Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	1.442 (2006)	1.769 (2009) 2.275 (2010) 1.881 (2011) 1.531 (2012) 1.354 (2013)	1.550	1.562	Gemeentelijke registratie

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1.000)

Beleids- veld	Programma 07 Werk en inkomen	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
71	Werk en reïntegratie	26.418	24.593	23.899	23.232
72	Inkomen	57.350	56.532	60.609	59.329
73	Minimabeleid	7.943	8.905	10.308	9.777
Totaal lasten		91.711	90.029	94.817	92.338
Baten (exclusief mutaties reserves)					
71	Werk en reïntegratie	24.689	23.716	23.358	24.373
72	Inkomen	54.421	46.538	55.018	55.535
73	Minimabeleid	827	1.721	954	925
Totaal baten		79.937	71.974	79.330	80.833
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		11.774	18.055	15.486	11.505
Toevoeging aan reserves		3.430		3.693	3.693
Onttrekking aan reserves		2.438	944	944	944
Saldo inclusief mutaties reserves		12.766	17.111	18.236	14.254

Analyse saldo programma

Het programma Werk en Inkomen sluit met een nadelig saldo van € 17,1 miljoen. Dit is € 1,2 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x €1.000)

7.1 Werk en reïntegratie	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	24.593	-23.716
Bijgestelde begroting 2014	23.899	-23.358
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		-694
Jaarrekening 2014	23.232	-24.373
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-667
Resultaat t.o.v. primaire begroting		-1.361

(bedragen x €1.000)

7.1 Werk en reïntegratie	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-694	v
Bestuursrapportage 2014-1: Invulling stelposten	-679	v
Bestuursrapportage 2014-1: Overdracht Wet Educatie Beroepsonderwijs	-616	v
Bestuursrapportage 2014-1: Bijstelling Wet Sociale Werkvoorziening	352	n
Bestuursrapportage 2014-2: Continuatie inzet leerwerkbedrijf perspectief op probleemjongeren	406	n
Overige verschillen < € 100.000	-157	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-667	v

7.1 Werk en reïntegratie	bedrag	v/n
Doordat er in 2014 in toenemende mate is gewerkt met No cure-No pay contracten is er minder uitgegeven aan re-integratiemiddelen. Bovendien is er meer bevoorschot aan Perspectief voor de begeleiding van probleemjongeren en is er meer inzet geweest van de eigen medewerkers. Dit samen heeft geleid tot lagere lasten.	-468	v
Overige verschillen < € 100.000	-199	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	357	n
Bestuursrapportage 2014-1: Invulling stelposten	679	n
Bestuursrapportage 2014-1: Overdracht Wet Educatie Beroepsonderwijs	616	n
Bestuursrapportage 2014-1: Bijstelling Wet Sociale Werkvoorziening	-352	v
Bestuursrapportage 2014-2: Continuatie inzet leerwerkbedrijf perspectief op probleemjongeren	-406	v
Overige verschillen < € 100.000	-180	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-1.014	v
In 2015 is de wet Participatie budget afgeschaft. In januari 2015 heeft het Rijk besloten dat het overschot, voor zover dit niet meer bedraagt dan 25% van het totale budget, vrij dient te vallen als dit re-integratie en/of inburgering betreft.	-1.303	v
Omdat er minder lasten ten behoeve van de re-integratieactiviteiten zijn gemaakt, zijn er ook minder baten onttrokken van de balans. Hier tegenover staat dat er wel baten zijn onttrokken van de balans ter dekking van de voorschotten die aan perspectief zijn betaald.	194	n
Overige verschillen < € 100.000	95	n

(bedragen x €1.000)

7.2 Inkomen	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	56.532	-46.538
Bijgestelde begroting 2014	60.609	-55.018
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>4.077</i>	<i>-8.480</i>
Jaarrekening 2014	59.329	-55.535
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-1.280</i>	<i>-517</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	2.797	-8.997

(bedragen x €1.000)

7.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	4.077	n
Bestuursrapportages 2014: Bijstelling Inkomensdeel Wet Werk en Bijstand	6.069	n
Bestuursrapportage 2014-1: Doorbelasting Schulddienstverlening	-2.071	v
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstelling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	-600	v
Bestuursrapportage 2014-3: Eenmalige koopkracht tegemoetkoming	639	n
Overige verschillen < € 100.000	40	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-1.280	v
Ten laste van het inkomensdeel zijn er minder lasten vanwege uitstroombevorderende activiteiten geweest. Dat grotendeels vanwege de invoering van No cure- no pay constructies. Daarnaast zijn er minder uitkeringslasten op grond van de Wet werk en bijstand geweest, maar meer uitkeringslasten op grond van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen. Door een adequaat terugvorderingsbeleid, is er ook aanzienlijk minder gedoteerd aan de voorziening dubieuze debiteuren. Tot slot zijn de lasten vanwege de eenmalige regeling tegemoetkoming minima minder geweest dan begroot.	-1.137	v
Overige verschillen < € 100.000	-143	v
Toelichting Baten		

7.2 Inkomen	bedrag	v/n
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-8.480	v
Bestuursrapportage 2014-1: Bijstelling Inkomensdeel Wet Werk en Bijstand	-8.683	v
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstelling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	600	n
Bestuursrapportage 2014-2: Lagere opbrengst debiteuren WWB en BUIG	500	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstelling Buig	-658	v
Bestuursrapportage 2014-3: Dotatie reserve Wet Werk en Bijstand	-351	v
Overige verschillen < € 100.000	112	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-517	v
Hogere doeluitkering BBZ	-379	v
Mutatie diverse voorzieningen	-118	v
Overige verschillen < € 100.000	-20	v

(bedragen x €1.000)

7.3 Minimabeleid	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	8.905	-1.721
Bijgestelde begroting 2014	10.308	-954
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>1.404</i>	<i>767</i>
Jaarrekening 2014	9.777	-925
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-531</i>	<i>28</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	873	795

(bedragen x €1.000)

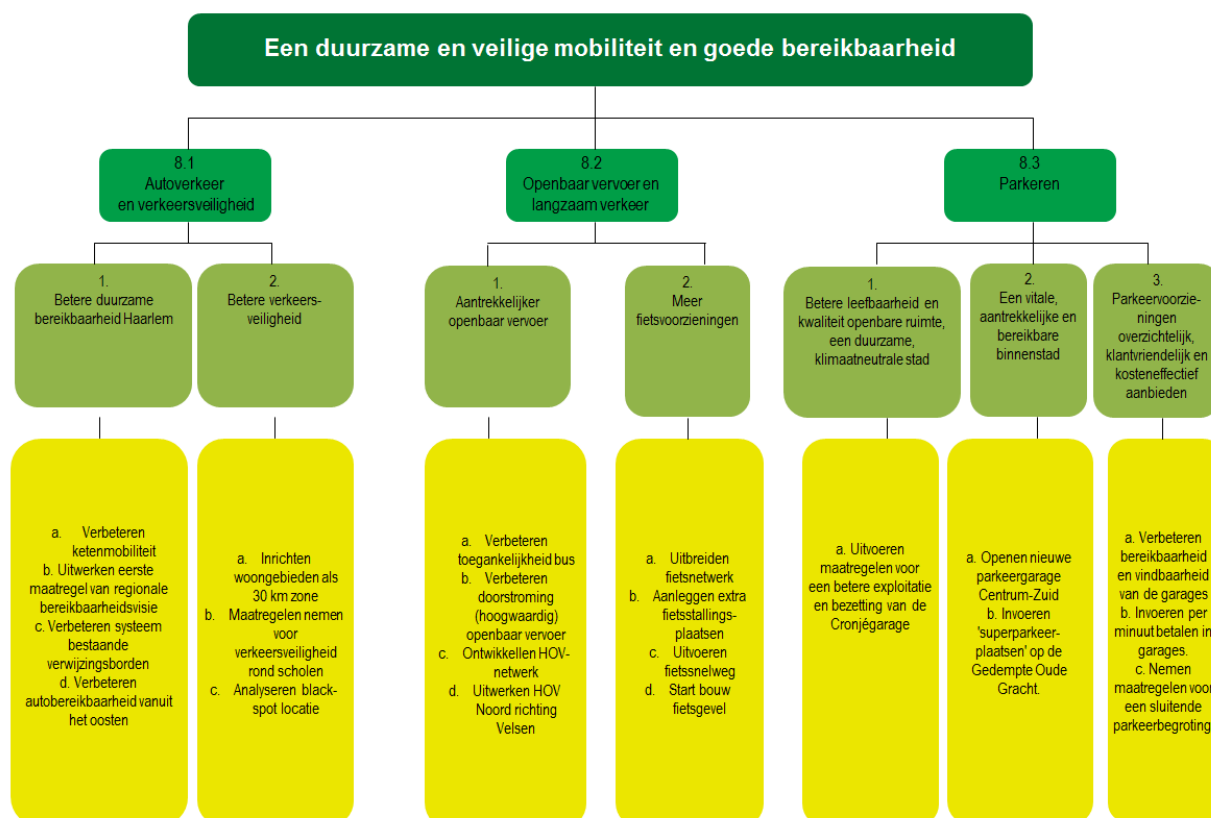
7.3 Minimabeleid	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.404	n
Bestuursrapportage 2014-1: Doorbelasting Schulddienstverlening	2.071	n
Bestuursrapportage 2014-1: Bijstelling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	-377	v
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstelling minimabeleid	-300	v
Overige verschillen < € 100.000	10	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-531	v
Inzet voor schulddienstverlening heeft grotendeels met eigen mensen kunnen plaatsvinden. Waardoor het minder noodzakelijk was om externe inhuur te plegen.	-221	v
Overige verschillen < € 100.000	-310	v
7.3 Minimabeleid	bedrag	v/n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	767	n
Bestuursrapportage 2014-1: Bijstelling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	377	n
Bestuursrapportage 2014-2: Intensiveren armoedebeleid	390	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	28	n
Overige verschillen < € 100.000	28	n

(bedragen x €1.000)

7. Werk en Inkomen	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
<i>Toevoeging aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-	n	
Bijgestelde begroting 2014:	3.693	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 1.974.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Toevoeging verwacht overschot BUIG 2014 aan reserve BUIG € 1.048.000 • Toevoeging reserve sociaal domein van de onderbesteding minimabeleid 2014 € 300.000 • Budgetoverheveling actieplan Jeugdwerkloosheid € 480.000 • Budgetoverheveling uitvoering ESF € 100.000 • Overschot BUIG naar reserve WBB € 1.765.000
Jaarrekening 2014:	3.693	n	
<i>Onttrekking aan reserves</i>			
Primaire Begroting 2014:	-944	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-944	v	
Jaarrekening 2014:	-944	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	0	v	

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie	<i>Beheer</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Verkeer- en vervoersbeleid</i>
Afdeling(en)	<i>Gebiedsontwikkeling en beheer</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Dit programma heeft als doel een verkeersveilige, leefbare, duurzame en goed bereikbare stad. In 2014 droegen verschillende prestaties van de gemeente daaraan bij. Zo is de fietsenstalling Botermarkt opgeknapt, het buslijnnet van R-net uitgebreid en de bouw van de fietsgevel op het Kennemerplein gestart. Het rapportcijfer dat Haarlammers aan de bereikbaarheid van de stad en de binnenstad geven is gestegen naar respectievelijk een 7,3 en een 6,2. Ook aan de verkeersveiligheid van de stad gaven zij een ruime voldoende, namelijk een 6,6.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Oordeel over diverse aspecten van bereikbaarheid en mobiliteit (rapportcijfer):					

Maatschappelijk effect	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
a. Oordeel Haarlemmers ¹ over bereikbaarheid van de stad ²	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012) 7,0 (2013)	7,0	7,3	Omnibusonderzoek
b. Oordeel Haarlemmers ¹ over bereikbaarheid van de binnenstad ²	5,4 (2007)	5,8 (2008) 5,4 (2009) 5,5 (2010) 5,4 (2011) 5,7 (2012) 5,9 (2013)	6,0	6,2	Omnibusonderzoek
c. Oordeel Haarlemmers ¹ over verkeersveiligheid in de stad.	6,1 (2007)	6,4 (2008) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,1 (2011) 6,3 (2012) 6,5 (2013)	6,5	6,6	Omnibusonderzoek
d. Oordeel bezoekers van Haarlemse parkeergarages van buiten de regio over de bereikbaarheid van de binnenstad per auto	7,3 (voor- jaar 2011)	7,3 (najaar 2011) 7,2 (najaar 2012)	7,3	n.b. ³	Parkeermonitor Haarlem

¹ Het Omnibusonderzoek houdt alleen peilingen onder inwoners van Haarlem, niet onder bezoekers en ondernemers.

² Het gaat over bereikbaarheid in algemene zin; van auto, bus, trein, (brom)fiets en motor.

³ De Parkeermonitor is in 2012 voor het laatst uitgevoerd.

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Betere duurzame bereikbaarheid Haarlem.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2014 heeft de gemeente de bereikbaarheid van Haarlem verbeterd. Het openbaar vervoer en de fietsvoorzieningen zijn op een hoger peil gebracht. Het aantal laadpalen voor het opladen van elektrische voertuigen is uitgebreid. Het rapportcijfer dat Haarlemmers aan de autobereikbaarheid van Haarlem geven is in 2014 een 6,1. Daarmee is de streefwaarde van een zes gehaald. Bovendien is sprake van een relatief sterke stijging van dit rapportcijfer met vier tienden tussen de laatste twee metingen. Ook uit enkele andere indicatoren uit het Omnibusonderzoek blijkt dat tussen 2013 en 2014 Haarlemmers de bereikbaarheid van hun stad beter zijn gaan waarderen. Het rapportcijfer voor de (algemene) bereikbaarheid (van 7,0 in 2013 tot 7,3 in 2014) en de bereikbaarheid van de binnenstad (5,9 in 2013 naar 6,2 in 2014) wijzen op deze hogere waardering binnen de relatief korte periode van een jaar.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Dynamisch verkeersmanagement is nog niet ingevoerd vanwege problemen in de afstemming tussen de verschillende partners die eraan meewerken. De verkenning naar de modernisering van straatparkeren is niet afgerond, onder andere vanwege de aandacht die de fiscalisering van het vergunningparkeren vergde. Het opstellen van de Fietsparkeernota is stopgezet. Besloten is in de Werkgroep Fiets Binnenstad plannen te maken hoe de knelpunten met betrekking tot fietsparkeren kunnen worden opgelost. Een studie naar een nieuwe parkeergarage in de oostelijke binnenstad is niet uitgevoerd. De parkeergarages in de binnenstad bieden, mede sinds de garage aan de Dreef is geopend, voldoende capaciteit om de parkeervraag op te vangen. Het fietsparkeren in de Stationspleingarage maakt onderdeel uit van de plannen die, in samenwerking met ProRail en NS, voor het gehele fietsparkeren rond het station worden gemaakt.</p>	😊
2. Betere verkeersveiligheid.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente heeft het gevaarlijke kruispunt Prins Bernhardlaan - Zomervaart heringericht. Diverse verkeersveiligheids campagnes, zoals de campagneborden aan lichtmasten, zijn gecontinueerd en de gemeente heeft een verkeersveiligheidsonderzoek uitgevoerd naar de Verspronckweg-Noord. Naar aanleiding daarvan zijn op de weg met belijningen fietsoversteekplaatsen gemarkeerd. Deze belijning is positief ontvangen. Haarlemmers gaven de voetgangersvoorzieningen in de binnenstad in 2014 het rapportcijfer 7,4.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De registratie van verkeersongevallen is nog niet op orde. Landelijk is sinds enkele jaren sprake van onbetrouwbare statistieken. Het duurt nog enkele jaren voor de cijfers weer zo betrouwbaar zijn dat een trend in de verkeerveiligheid op te maken is. Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat Haarlemmers de verkeersveiligheid in de stad in 2014 waarderen met het rapportcijfer 6,6.</p>	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1b. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer).	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010) 5,3 (2011) 5,6 (2012) 5,7 (2013)	6,0	6,1	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Aantal verkeersdoden als gevolg van verkeers-ongevallen.	3 (2009)	3 (2009) 5 (2010) 3 (2011) 2 (2012) 5 (2013) ¹	3	2 ¹	ViaStat
2. Oordeel Haarlemmers over voetgangersvoorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer).	6,9 (2002)	6,8 (2007) 7,1 (2008) 7,2 (2009) 7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,3 (2012) 7,4 (2013)	7,4	7,4	Omnibusonderzoek

¹ Sinds 2011 is er een tijdelijke, landelijke afname van de betrouwbaarheid van de ongevallenstatistiek. De politie heeft weliswaar cijfers over 2013 en 2014 ter beschikking gesteld, maar geeft daarbij aan dat de cijfers niet geheel betrouwbaar zijn.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Verbeteren ketenmobiliteit.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De bouw van de Fietsgevel op het Kennemerplein is gestart. Op NS Station Spaarnwoude zijn NS Zonetaxistandplaatsen gecreëerd. Bij NS station Haarlem is de fietsparkeercapaciteit tussen het kantoor van het UVW en het spoortalud uitgebreid. Bij halte Winkelcentrum Schalkwijk zijn overkapte fietsenstallingen geplaatst.</p>	😊
Ib. Uitwerken eerste maatregelen regionale bereikbaarheidsvisie.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Verschillende regionale bereikbaarheidsstudies zijn afgerond of opgestart. De haalbaarheidsstudie naar de oostelijke ring is afgerond. De effectstudie naar de Mariatunnel en het onderzoek naar het regionale fietsnetwerk zijn opgestart. Het R-net richting Amsterdam en Uithoorn is uitgebreid.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Fase 1 van Dynamisch verkeersmanagement (DVM) is niet in werking getreden. Naar verwachting worden in 2015 de eerste maatregelen op de Bolwerkenroute uitgevoerd. Met dynamisch verkeersmanagement kan de capaciteit en de intensiteit op het wegennet beter met elkaar in balans worden gebracht. DVM wordt uitgevoerd in regionaal verband.</p>	😐
Ic. Verbeteren systeem bestaande verwijzingsborden.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Parkeergarage De Dreef is in het parkeerverwijzingssysteem opgenomen.</p>	😊
Id. Verbeteren autobereikbaarheid vanuit het oosten.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De Waarderbrug is in twee richtingen voor autoverkeer geopend.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De herinrichting van de Oudeweg, die de verkeersveiligheid en de doorstroming verbetert, is niet uitgevoerd, vanwege het uitvoeren van extra onderzoek, onder andere naar kabels en leidingen.</p>	😐
2a. Inrichten woongebieden als 30 km/h zone	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De Albert Schweitzerlaan is heringericht tot de veertiende Haarlemse fietsstraat waar maximaal 30 km/u gereden mag worden. Op de Robertus Nurksweg is ter hoogte van het Liewegje een 30 km/u regime ingesteld.</p>	😊

Prestatie		2014
2b. Maatregelen nemen voor verkeersveiligheid rond scholen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Basisschool Ter Cleeff opende een dependance aan de Korte Verspronckweg. Ter hoogte van de oversteek voor fietsende scholieren over de Korte Verspronckweg is de verkeersveiligheid op peil gebracht. Bij verschillende andere Haarlemse scholen zijn verkeersveiligheidscampagnes en -acties uitgevoerd.</p>	😊
2c. Analyse en aanpak black spot	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Een black spot is een verkeersonveilige locatie waar in de laatste drie jaar zes of meer letselongevallen zijn gebeurd. De black spot op het kruispunt Prins Bernhardlaan - Zomervaart is aangepakt door de fietsoversteek te verbeteren.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Vanwege de onbetrouwbaarheid van de registratie van ongevallen zijn ook in 2014 geen black spots geanalyseerd.</p>	😞

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2a. Aandeel 30 km-straten in km dat conform Duurzaam Veilig is ingericht	227,5 (2011)	229 (2012) 229 (2013)	240	p.m. ¹	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen waar verkeersveiligheidsmaatregelen worden genomen.	20 (gedaan t/m 2006)	3 (2007) 3 (2008) 4 (2009) 4 (2010) 3 (2011) 3 (2012) 3 (2013)	3	3	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black spots dat per jaar wordt geanalyseerd / verbeterd	1 per jaar (t/m 2006)	1 (2007) 1 (2008) 1 (2009) 1 (2010) 1 (2011) 0 (2012) 0 (2013)	1	0 ²	Viastat / Gemeentelijke registratie

¹ Omdat de mutaties van het aandeel 30 km-straten nog onbekend zijn, kan dit niet tijdig in dit jaarverslag verwerkt worden.

² Aandachtspunt is de landelijke afname van de betrouwbaarheid van de verkeersongevallenstatistieken van Viastat, door een veranderde verkeersongevallenregistratie. Het ontbreken van onderzoeksmateriaal bemoeilijkt de analyse van black spots.

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Aantrekkelijker openbaar vervoer.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Op verschillende plekken zijn maatregelen genomen om de doorstroming en de betrouwbaarheid van de lijnbussen te verbeteren. Ook zijn slagen gemaakt in het verbeteren van het comfort voor de openbaar vervoerreiziger. Oudeabri's zijn vervangen door nieuwe exemplaren, de zitgelegenheden op het busstation op het Stationsplein zijn verbeterd, het aantal R-net lijnen is uitgebreid en de frequentie is verhoogd. Tevens is op de drukke halte bij het kruispunt Schipholweg/Europaweg de ruimte om beschut op de bus te wachten vergroot door de plaatsing van een tweedeabri. Het percentage Haarlemmers dat tevreden is over de openbaar vervoervoorzieningen in de buurt is in 2014, 78%.</p>	😊

Doel		2014
2. Meer fietsvoorzieningen.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De voorzieningen voor fietsers zijn verder verbeterd. Zowel het fietsnetwerk als het aantal en de kwaliteit van de fietsenstallingen is vergroot. Het percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt is 46%. De streefwaarde van 52% is daarmee niet gehaald. Het rapportcijfer dat Haarlemmers geven aan het totale voorzieningenniveau voor fietsers komt wederom uit op een 6,5. Het aandeel fiets in het woon-werkverkeer is licht gestegen naar 60%.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het opstellen van de Fietsparkeernota is stopgezet. Het college heeft in plaats van het opstellen van een nota gekozen voor een praktische aanpak met een werkgroep, waarin bewoners, wijkraden en Fietsersbond betrokken zijn. De gemeente participeert nu in de werkgroep Fiets Binnenstad. De werkgroep overlegt met verschillende partijen, waaronder ondernemers en bewoners, over het anders organiseren en verbeteren van het fietsparkeren in de binnenstad. Om de ideeën van de werkgroep te realiseren is subsidie aangevraagd.</p>	☹️

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010) 74% (2011) 76% (2012) 78% (2013)	80%	78%	Omnibusonderzoek
1. Tevredenheid klanten over openbaar vervoer in de regio Haarlem-IJmond	7,4 (2009)	7,7 (2010) 7,5 (2011) 7,6 (2012) 7,6 (2013)	7,5	p.m. ¹	OV-Klantenbarometer
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012) 47% (2013)	52%	46%	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	6,2 (2010) 6,3 (2011) 6,4 (2012) 6,5 (2013)	6,4	6,5	Omnibusonderzoek
2. Aandeel fiets in woon-werkverkeer binnen Haarlem	56,4% (2010)	59% (2011) 56% (2012) 59% (2013)	58%	60%	Omnibusonderzoek

¹ Omdat de OV-Klantenbarometer pas eind maart 2015 wordt gepubliceerd kunnen de gegevens niet tijdig in dit jaarverslag worden verwerkt.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Verbeteren toegankelijkheid bus.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De beide perrons van de halte Zijlvest zijn toegankelijk gemaakt voor mensen die minder goed ter been zijn.</p>	😊

Prestatie		2014
1b. Verbeteren doorstroming (hoogwaardig) openbaar vervoer.	Wat hebben we gedaan? Op de Zijlvest zijn maatregelen genomen om de doorstroming van het openbaar vervoer te verbeteren. Ook op de Schipholweg en bij het Delftplein zijn de verkeersregelinstallaties zo geprogrammeerd dat de bussen beter kunnen doorrijden waarmee de betrouwbaarheid van de dienstregeling verbeterd.	😊
1c. Deelnemen ontwikkeling HOV-netwerk.	Wat hebben we gedaan? De gemeente nam deel aan de ontwikkeling van het regionaal Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV-)netwerk, waaronder richting Amsterdam langs de A9. Dit heeft geleid tot een betere afstelling van verkeerslichten op de Schipholweg.	😊
1d. Uitwerken HOV-Noord richting Velsen.	Wat hebben we niet gedaan? In 2014 zijn geen concrete, fysieke maatregelen genomen in het project HOV Noord, omdat in dit project nog nadere afstemming met de provincie Noord-Holland nodig was. In 2016 worden de eerste maatregelen verwacht.	😞
2a. Uitbreiden fietsnetwerk.	Wat hebben we gedaan? Het fietspad langs de Prins Bernhardlaan is aangepakt; het is nu mogelijk om in twee richtingen over het fietspad te fietsen. Het Reinaldapark is geopend en hierin zijn ook nieuwe fietspaden opgenomen. Er is een vrijliggend fietspad aangelegd achterlangs de bushalte Zijlvest en langs een deel van de Spaarndamseweg. De fietsstroken langs de Merovingenstraat zijn verbeterd. De fietsdoorsteek richting de toekomstige fietsstraat in de Jetty Velusstraat is geopend. De fietsstraat langs de Oudeweg, ter hoogte van de Sportheldenbuurt, is in gebruik genomen.	😊
2b. Aanleggen extra fietsstallingsplaatsen.	Wat hebben we gedaan? De fietsenstalling in de Jacobijnestraat is op zaterdag opengesteld voor publiek. Dat heeft op zaterdag 400 extra fietsparkeerplekken opgeleverd. De bruikbare capaciteit van de fietsenstalling op de Botermarkt is vergroot. De fietsgevel bij NS station Haarlem is nog niet geopend. Dit wordt in 2015 verwacht.	😊
2c. Uitvoeren fietssnelweg.	Wat hebben we niet gedaan? Er zijn in 2014 door een extra bezuinigingsmaatregel geen concrete maatregelen genomen voor de fietssnelweg richting Amsterdam Sloterdijk.	😞
2d. Start bouw fietsgevel.	Wat hebben we gedaan? De bouw van de Fietsgevel op het Kennemerplein is gestart.	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2a. Aantal m ² x 1.000 fietspadennetwerk (-paden) in beheer bij gemeente ¹	261 (2008)	273 (2009) 277 (2010) 294 (2011) 296 (2012) 301 (2013)	300	p.m. ¹	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsenstallingsplaatsen (inclusief NS station Haarlem) in de binnenstad	4.675 (2004)	4.700 (2008) 5.065 (2009) 9.065 (2010) 9.200 (2011) 9.600 (2012) 9.600 (2013)	11.500	10.000	Gemeentelijke registratie

¹ Omdat de mutaties van de fietsvoorzieningen nog onbekend zijn, kan dit niet tijdig in dit jaarverslag verwerkt worden.

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Betere leefbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte en op termijn een duurzame, klimaatneutrale stad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Met de opening van de nieuwe garage aan de Dreef is meer capaciteit gekomen voor ondergronds parkeren ter verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte en het verminderen van zoekverkeer.</p> <p>De stijging van het tarief voor parkeren op straat ten opzichte van het garageparkeren leidt ertoe dat minder bezoekers aan de binnenstad op straat parkeren, en meer in de garages. Daarnaast heeft de invoering van dalurenabonnementen de mogelijkheid om in garages te parkeren vergroot.</p>	😊
2. Een vitale, aantrekkelijke en bereikbare binnenstad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Met de invoering van de dalurenabonnementen is de mogelijkheid om in garages te parkeren vergroot. De opening van de nieuwe garage aan de Centrum Zuid/Dreef biedt meer plek aan parkeerders aan de zuidkant van het centrum en biedt extra piek-capaciteit bij evenementen of op drukke winkeldagen. Dit is ook gebeurd tijdens Serious Request.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De garage aan de Dreef is nog niet goed bezet, de vindbaarheid kan vergroot worden, in 2015 zal hier aparte actie op worden gericht.</p>	😊
3. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Er zijn inmiddels diverse landelijk aangeboden applicaties van mobiele providers en navigatie-leveranciers beschikbaar die de mogelijkheden van parkeergarages in de stad aangeven.</p> <p>Haarlem draagt hier financieel aan bij. In de garages is optimaal betaalgemak ontstaan door de nieuwe applicaties.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt.	29 % (2010)	27% (2011) 28% (2012) 31% (2013)	28%	29%	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Invoeren maatregelen voor betere exploitatie en bezetting van de Cronjégarage.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het overleg met ondernemers uit de Cronjéstraat is gevoerd. Dit heeft nog niet geleid tot overeenstemming over de mogelijkheden om het gebruik van de Cronjégarage te stimuleren. De verwachting is dat dit in 2015 tot nieuwe arrangementen leidt.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Omdat het invoeren van de eerste twee uur gratis parkeren gezien de gemiddelde parkeerduur zou leiden tot een inkomstenderving, is dit niet ingevoerd. Het weer invoeren van betaald parkeren in de winkelstraat heeft een negatief effect op de bezetting in de garage, doordat meer bezoekers weer in de straat kunnen parkeren. De evaluatie is toegezegd voor augustus 2015.</p>	😞

Prestatie		2014
2a. Openen parkeergarage Centrum-Zuid.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De garage is inmiddels geopend en in gebruik, dit levert 200 extra garageplaatsen op waarvan er 100 op werkdagen worden gehuurd door de Provincie Noord-Holland voor haar werknemers.</p>	😊
2b. Invoeren 'superparkeerplaatsen' in op de Gedempte Oude Gracht.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In het coalitieprogramma is modernisering van het parkeren opgenomen als onderwerp om efficiency te behalen en opbrengsten te verhogen. In dit programma wordt onder andere het invoeren van flexibele tarieven meegenomen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het inrichten van superparkeerplaatsen is niet uitgevoerd. In de parkeervisie was deze maatregel opgenomen voor de lange termijn. Invoering hangt mede samen met de technische mogelijkheden van de te vervangen parkeerautomaten. Een nadere lasten en baten-analyse wordt in 2015 gemaakt.</p>	😞
3a. Verbeteren bereikbaarheid en vindbaarheid van de garages .	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is opdracht gegeven voor de parkeerwijzing naar de nieuwe garage Centrum-Zuid/Dreef. Deze wordt in 2015 uitgevoerd.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Een aparte campagne om meer parkeerders in de Centrum Zuid/Dreef garage te trekken is nog niet gevoerd.</p>	😊
3b. Invoeren per minuut betalen in garages.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het onderzoek naar de invoering is voortgezet, de technische voorwaarden in de garages zijn geschapen. De besluitvorming volgt in 2015.</p>	😊
3c. Nemen maatregelen voor een sluitende parkeerbegroting.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De begroting is bijgesteld naar realistische baten en de tarieven zijn verhoogd om een sluitende begroting te behalen, hetgeen geleid heeft tot een sluitende begroting in 2014. Een aantal maatregelen om een sluitende parkeerbegroting te krijgen is doorgevoerd, zoals tariefsverhoging en het invoeren van dalurenabonnementen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Betaald parkeren op zondag is nog niet doorgevoerd vanwege het nog ontbreken van een regeling voor bezoekers van bewoners. Uit een nadere kosten-baten analyse van de businesscase parkeergarages is gebleken dat deze per saldo niet of nauwelijks bijdraagt aan een sluitende begroting.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2a. Aantal garageparkeerplaatsen in de binnenstad (excl. Cronjégarage)	2.576 (2006)	1.936 (2009) 2.136 (2010) 3.326 (2011) 3.099 (2012) 3.099 (2013)	3.136	3.299	Gemeentelijke registratie

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids veld	Programma 08 Bereikbaarheid en mobiliteit	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
81	Autoverk. en verkeersveiligh.	3.680	671	652	790
82	OV en langzaam verkeer	259	190	190	134
83	Parkeren	10.436	10.262	10.697	10.916
Totaal lasten		14.375	11.123	11.538	11.840
Baten (exclusief mutaties reserves)					
83	Parkeren	14.625	16.686	15.673	16.262
81	Autoverk. en verkeersveiligh.	81			9
82	OV en langzaam verkeer	-3			30
Totaal baten		14.703	16.686	15.673	16.301
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		-328	-5.563	-4.135	-4.461
Toevoeging aan reserves		415			
Onttrekking aan reserves					
Saldo inclusief mutaties reserves		87	-5.563	-4.135	-4.461

Analyse saldo programma

Het programma Bereikbaarheid en Mobiliteit sluit met een voordelig saldo van € 4,5 miljoen. Dit is € 0,4 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

8.1 Autoverk. en verkeersveiligh.	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	671	
Bijgestelde begroting 2014	652	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		-19
Jaarrekening 2014	790	-9
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		138
Resultaat t.o.v. primaire begroting		119

(bedragen x € 1.000)

8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-19	v
Overige verschillen < € 100.000	-19	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
	138	n
Overige verschillen < € 100.000	138	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
	-9	v
Overige verschillen < € 100.000	-9	v

(bedragen x € 1.000)

8.2 OV en langzaam verkeer	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	190	
Bijgestelde begroting 2014	190	
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		
Jaarrekening 2014	134	-30
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-30
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-56	-30

(bedragen x € 1.000)

8.2 Openbaar Vervoer en langzaam verkeer	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-56	n
Overige verschillen < € 100.000	-56	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-30	v
Overige verschillen < € 100.000	-30	v

(bedragen x € 1.000)

8.3 Parkeren	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	10.262	-16.686
Bijgestelde begroting 2014	10.697	-15.673
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	434	1.013
Jaarrekening 2014	10.916	-16.262
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	220	-589
Resultaat t.o.v. primaire begroting	654	424

(bedragen x € 1.000)

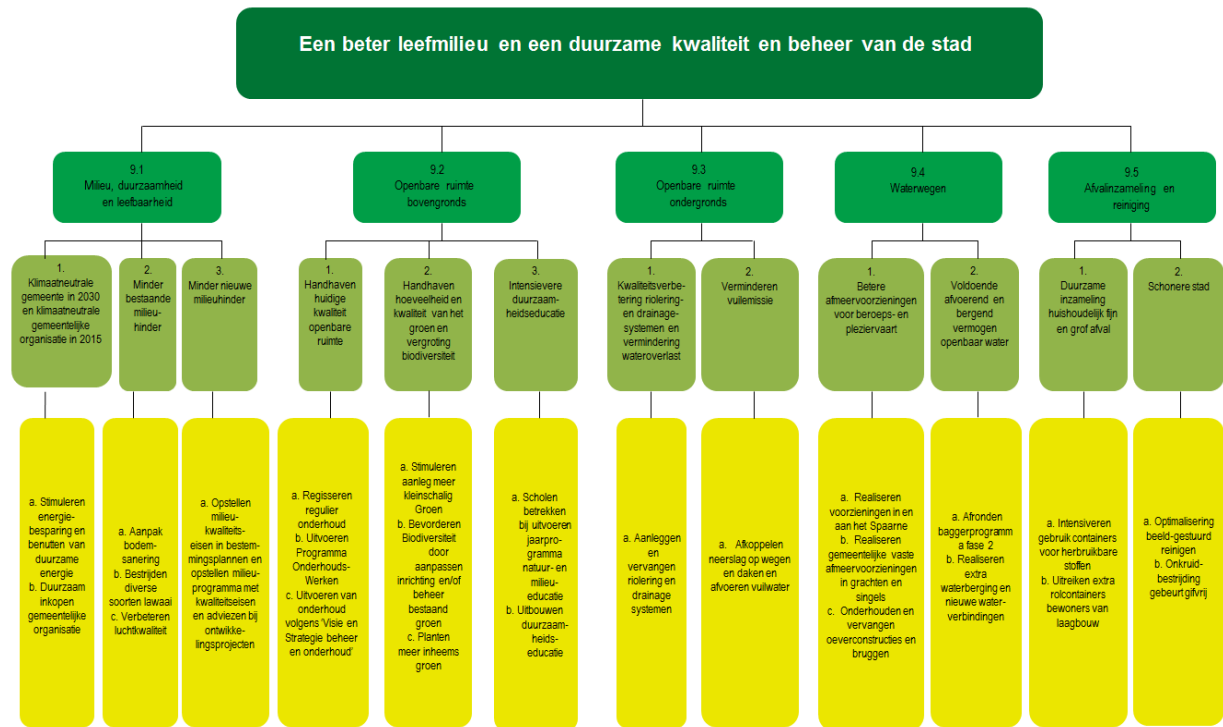
8.3 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	434	n
Bestuursrapportage 2014-1: Correctie parkeren Schalkstad zie ook 9.5	216	n
Bestuursrapportage 2014-2: Beheren parkeergarage Dreef	140	n
Overige verschillen < € 100.000	78	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	220	n
De onderhoudskosten vanuit de VvE Cronjégarage waren hoger dan begroot. Het saldo hiervan wordt verrekend met product Parkeren.	180	n
De kosten die horen bij het parkeren in Schalkwijk (schoonmaak, elektra, publieke heffingen) zijn voor de afgelopen drie jaar door de CVvE in rekening gebracht. Deze waren niet in 2014 begroot en deze zijn verrekend met de voorziening Parkstad.	222	n
Diverse verschillen < € 100.000,-	-182	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	1.013	n
Bestuursrapportage 2014-2: Lagere parkeerbaten	1.299	n
Bestuursrapportage 2014-2: Beheren parkeergarage Dreef	-246	v
Overige verschillen < € 100.000	-40	v

8.3 Parkeren	bedrag	v/n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-589	v
De tarieven voor parkeervignetten zijn per eind 2013 met 28% verhoogd, waarbij de begrote baten niet zijn verhoogd. De begroting is tussentijds met 15% opgehoogd. De werkelijke baten lagen 25% hoger dan de oorspronkelijke begroting, of 20% hoger dan de baten over 2013.	-213	v
De tarieven voor straatparkeren zijn begin 2014 met 16% verhoogd, de begrote baten zijn ten opzichte van de begroting 2013 met 18% verhoogd. De ontvangen baten tot en met mei lagen 9% hoger dan de baten uit 2013, waarna de begroting omlaag is bijgesteld. In de tweede helft van het jaar zijn de parkeerbaten voor straatparkeren toegenomen, om uiteindelijk 13% hoger uit te komen dan 2013. Dit is 5% minder dan de oorspronkelijke begroting, of 12% hoger dan de bijgestelde begroting.	-545	v
De Dreefgarage is per 1 juni geopend en kent een aanlooperperiode waarin de baten achterblijven bij de begroting.	218	n
De kosten die horen bij het parkeren in Schalkwijk (schoonmaak, elektra, publieke heffingen) zijn voor de afgelopen drie jaar door de CVvE in rekening gebracht. Deze waren niet in 2014 begroot en deze zijn verrekend met de voorziening Parkstad.	-222	v
Diverse verschillen < € 100.000,-	173	n

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte, Milieu
Afdeling(en)	Gebiedsontwikkeling en beheer, Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad.

In de afgelopen periode lijkt de Haarlemse trend van een steeds toenemende CO₂-uitstoot gekeerd, mede door de ruim 30 uitgevoerde projecten in het kader van het programma Haarlem Klimaat Neutraal. Het percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet blijft onverminderd hoog (71%). Daarnaast is het oordeel van de Haarlemse bevolking over geluidsoverlast en luchtverontreiniging vrijwel gelijk gebleven.

De kwaliteit van de openbare ruimte in Haarlem is nog relatief hoog. Dat was ruim tien jaar geleden niet zo, toen was sprake van een forse onderhoudsachterstand. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit een rekenkameronderzoek in 2005 is het afgelopen decennium fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en daar plukt de gemeente nu de vruchten van. De waardering voor de algehele kwaliteit van de openbare ruimte van Haarlemmers is al enige jaren stabiel. Ook dit jaar waarderen Haarlemmers dit in het Omnibus onderzoek met rapportcijfer 6,6. Echter door de compenserende maatregelen 2013 en 2014 (resp. € 2 en € 3 miljoen) op het beheer en onderhoud zijn een groot aantal projecten niet volgens planning uitgevoerd. Hierdoor dreigt een achterstand te ontstaan waardoor de onderhoudsbehoefte op middellange termijn onevenredig zal toenemen. Lagere uitgaven aan onderhoudswerken kunnen hebben geleid tot lagere scores op beleving van de burgers rondom de kwaliteit openbare ruimte, voornamelijk op het gebied van wegen, fietspaden en kwaliteit groen.

Beleidsveld 9.1 Milieu, duurzaamheid en leefbaarheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Klimaatneutrale gemeente in 2030 en klimaatneutrale gemeentelijke organisatie in 2015.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Uit de CO₂-monitor 2013 blijkt dat de trend van een steeds toenemende CO₂-uitstoot is omgebogen. Ook de prognose over 2014 geeft een dergelijk beeld (definitieve cijfers 2014 komen medio 2015 beschikbaar).</p> <p>Het percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet is in vergelijking met vorig jaar onveranderd gebleven (71%).</p> <p>De gemeentelijke organisatie heeft onder andere vorderingen gemaakt bij het verduurzamen van het vastgoed door verankering van duurzaamheidseisen in de onderhoudscontracten. Duurzaam inkopen is al jaren een vast onderdeel in het inkoopproces.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het college heeft eind 2013 besloten 24 extra elektrische laadpalen te realiseren. Door de noodzakelijke procedures is de feitelijke plaatsing van de helft daarvan doorgeschoven naar 2015.</p>	😊
2. Minder bestaande milieuhinder.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het oordeel van de Haarlemmers over het leefmilieu is vrijwel gelijk gebleven. Dit blijkt uit de cijfers over geluidoverlast en luchtverontreiniging. De streefwaarden worden daarmee dicht genaderd.</p>	😊
3. Minder nieuwe milieuhinder.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Vrijwel alle geplande werkzaamheden (milieutoelichting en –kwaliteitseisen) voor bestemmingsplannen zijn uitgevoerd. Standaard wordt daarbij aandacht besteed aan geluidhinder, lucht- en bodemverontreiniging, milieuzonering en duurzame stedelijke ontwikkeling met als doel het creëren van een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Nieuwe ontwikkelingen zoals bouwplannen bieden de beste kansen om de milieuhinder in een gebied per saldo te verminderen. Het is een toetsingsmoment voor de strengere hedendaagse eisen. Door de recessie is het aantal ontwikkelingsprojecten echter sterk verminderd, waardoor geen nieuwe eisen en adviezen konden worden opgesteld.</p>	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet ¹	52% (2007)	56% (2008) 61% (2009) 71% ¹ (2010) 75 % (2011) 70% (2012) 71% (2013)	70%	71%	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over geluids-overlast op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast).	3,8 (2007)	3,7 (2008) 4,3 (2009) 4,0 (2010) 3,8 (2011) 3,9 (2012) 3,8 (2013)	3,5	3,8	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast).	3,8 (2007)	4,0 (2008) 4,3 (2009) 3,7 (2010) 3,7 (2011) 3,7 (2012) 3,9 (2013)	3,5	3,8	Omnibusonderzoek
2. Concentratie NO ₂ in de lucht in microgram per m ³ .	40 (2006)	39 (2007) 41 (2008) 40 (2009) 41 (2010) 38(2011) 36 (2012) 36 (2013)	≤ 40	34 ²	RIVM-meetpunt Amsterdamsepoort
2. Concentratie fijn stof ³ in de lucht in microgram per m ³ .	37 (2006)	36 (2007) 30 (2008) 29(2009) 27 (2010) 28 (2011) 23(2012) ³ 25 (2013)	≤ 30	24 ²	RIVM-meetpunt Amsterdamsepoort

¹ Tot en met 2009 werd gevraagd naar energiebesparing uit milieu overwegingen; vanaf 2010 is dit motief niet meer in de vraagstelling opgenomen.

² Het betreft voorlopige cijfers over de periode 1 december 2013 tot en met november 2014.

³ Meetwaarden 2006 t/m 2012 zijn aangepast aan een recente herijking door RIVM van hun fijn stof metingen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Stimuleren energiebesparing en benutten van duurzame energie.	Wat hebben we gedaan? Het overgrote deel van de activiteiten, zoals genoemd in het onderdeel Haarlem Klimaat Neutraal van het Duurzaamheidsprogramma 2014, is uitgevoerd. Daarnaast heeft de gemeente een groepsaankoop van zonnepanelen georganiseerd.	😊
1b. Duurzaam inkopen gemeentelijke organisatie.	Wat hebben we gedaan? Duurzame inkoop is een reguliere activiteit geworden sinds de beleidsmatige vastlegging hiervan in 2011 in de nota Inkoop- en aanbestedingsbeleid. Bij iedere centrale inkoop hebben ook in 2014 duurzaamheidsoverwegingen een rol gespeeld.	😊
2a. Aanpak bodemsanering.	Wat hebben we gedaan? Alle in het bodemprogramma opgenomen projecten zijn in gang gezet. De gesaneerde bodemoppervlakken en volumes, net als de grondstromen bij de gemeentelijke grondbank, zijn geregistreerd. In 2014 betrof het gesaneerde oppervlakte 199.272 m ² met een volume van 454.340 m ³ .	😊
2b. Bestrijden diverse soorten lawaai.	Wat hebben we gedaan? De geluidsanering van 470 woningen langs het traject Haarlem-Heemstede is afgerond. Dit geldt ook voor de gevelisolatie van de laatste, meest belaste woningen, wat betreft wegverkeerslawaai. Volgens planning zijn in 2014 bij twaalf bestaande bedrijven nieuwe maatwerkvoorschriften opgesteld. Hiermee is invulling gegeven aan het geluidreductie- en zonebeheersplan Waarderpolder.	😊

Prestatie		2014
2c. Verbeteren luchtkwaliteit.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het rijden op elektriciteit is bevorderd door met inzet van rijkssubsidie tien laadpalen te plaatsen. Eveneens met rijkssubsidie is een aantal fietsprojecten gerealiseerd (onder andere Fietsstraat Albert Schweitzerlaan, fietsoversteek Pr. Bernardlaan, Fietsstraat Oudeweg. De fietsbrug Houtvaartpad is nog niet uitgevoerd door de Provincie (naar verwachting wordt de verbinding in 2016 gerealiseerd). In plaats daarvan is met rijkssubsidie de fietsstalling Botermarkt verbeterd en uitgebreid, is de fietsstalling Jacobijnenstraat voor het publiek toegankelijk gemaakt op zaterdag en is achter het CWI gebouw een fietsstalling gerealiseerd. Zie ook programma 8 (Bereikbaarheid en mobiliteit).</p>	😊
3a. Opstellen milieu kwaliteitseisen in bestemmingsplannen en opstellen milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Bij alle nieuwe bestemmingsplannen is een milieuparagraaf inclusief milieukwaliteitseisen opgesteld.</p> <p>In totaal is bij zes ontwikkelingsprojecten zoals de Remise en de Poort van Boerhaave een milieu-advies opgesteld.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Aantal uitvoeringsprojecten Haarlem Klimaatneutraal	35 (2009)	33 (2010) 35 (2011) 32 (2012) 31 (2013)	30	32	Duurzaamheidsmonitor
1b. Percentage inkopen volgens duurzaamheidscriteria	100% (2009)	99% (2010) 100% (2011) (2012) (2013)	100%	n.b. ¹	Monitor duurzaam inkopen ministerie van Infrastructuur en Milieu*
3. Aantal nieuwe ontwikkelingsprojecten met een milieuparagraaf	21 (2007)	15 (2008) 10 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012) 3 (2013)	5	6	Gemeentelijke registratie

¹ De landelijke monitor heeft sinds 2011 niet meer plaats gevonden. Duurzaam inkopen maakt sindsdien standaard onderdeel uit werkwijze van de gemeente.

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
<p>1. Handhaven huidige kwaliteit openbare ruimte.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Bij de openbare ruimte wordt onderscheid gemaakt tussen dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Bij het dagelijks onderhoud worden aan de hand van meldingen en inspecties reparaties verricht. Als het gaat om ‘het groen’ valt daar ook het kort-cyclisch onderhoud onder: het frequent terugkerende maaien, snoeien, enzovoort. Daarnaast worden het inzamelen van afval en straatreiniging tot het dagelijks onderhoud gerekend. In totaal gaat in het dagelijks onderhoud ongeveer € 35 miljoen per jaar om.</p> <p>Als blijkt dat een deel van de openbare ruimte versleten is komt het in aanmerking voor groot onderhoud of vervanging. Zo is in 2014 als groot onderhoud de versleten deklaag van een deel van de Prins Bernhardlaan en een deel van de Wilhelminastraat vervangen. In andere gevallen was ook de fundering van wegen aangetast, bijvoorbeeld de Albert Schweitzerlaan en een deel van het fietspad langs de Europaweg zijn volledig vervangen.</p> <p>Groot onderhoud en vervanging hebben een planmatig karakter. Dit soort werken wordt jaarlijks vastgelegd in het Programma Onderhoudswerken, het POW. De eerste jaarsnede van het POW bevat de daadwerkelijk dat jaar uit te voeren projecten (bijvoorbeeld de Nieuwe Gracht fase 2, herstel Hildebrand monument en de riolering Zuidstrook Slachthuisbuurt), de volgende jaren hebben een meer indicatief karakter. Een vastgesteld afwegingskader bepaalt de prioriteit, binnen de budgettaire ruimte. Werken die over de jaargrens heenlopen, zoals bijvoorbeeld de Nieuwe Gracht fase 3, Frankrijklaan, fietspaden Amerikaweg, leggen de eerste claim op de beschikbare middelen in het opvolgende jaar.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is in Haarlem nog relatief hoog. Verschillen in kwaliteitsniveau blijven bestaan. Het areaal “slijt” niet gelijkmatig. Echter door de compenserende maatregelen 2013 en 2014 (resp. € 2 en € 3 miljoen) op het beheer en onderhoud zijn een groot aantal projecten niet volgens planning uitgevoerd. Hierdoor dreigt een achterstand te ontstaan waardoor de onderhoudsbehoefte op middellange termijn onevenredig zal toenemen.</p> <p>Lagere uitgaven aan onderhoudswerken kunnen hebben geleid tot lagere scores op beleving van de burgers rondom de kwaliteit openbare ruimte, voornamelijk op het gebied van wegen, fietspaden en kwaliteit groen. De indicator uit het Omnibusonderzoek voor wat betreft het onderhoud wegen en fietspaden laat dan ook in 2014 een opvallend verschil zien met 2013.</p>	<p style="text-align: center;">☹</p>
<p>2. Handhaven van hoeveelheid en kwaliteit van het groen en vergroting van de biodiversiteit.</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De precieze areaal verbeteringen over 2014 zijn nog niet te benoemen, omdat revisiegegevens (datagegevens over hetgeen daadwerkelijk is gerealiseerd -waar is bijvoorbeeld welke boom precies geplant-) nog niet zijn aangeleverd danwel nog niet zijn verwerkt. In de boombalans (vergelijking oude versus nieuwe situatie, 2013 versus 2014) is bijvoorbeeld het Reinaldapark nog niet meegenomen, de revisiegegevens zijn pas begin 2015 ontvangen.</p> <p>Het Reinaldapark is in omvang gelijk gebleven maar met de nieuwe aanleg heeft de kwaliteit een grote impuls gekregen. De natuur moet nu nog de rest doen.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De jaarlijkse inboet (herplant na kap van zieke/dode bomen) heeft niet plaatsgevonden. Medio 2014 bleek dat de boomonderhoudskosten het beschikbare budget zouden overschrijden onder andere door de zware stormen eind 2013. In overleg met de onderhoudspartners is bezien hoe de overschrijding, rekening houdende met de gemeentelijke zorgplicht, door het verschuiven van werkzaamheden naar 2015 kon worden teruggedrongen. De voor de inboet gereserveerde gelden zijn ingezet voor het dagelijks boomonderhoud.</p>	<p style="text-align: center;">☹</p>

Doel		2014
3. Intensievere duurzaamheidseducatie.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De focus binnen de Natuur en Milieu Educatie (NME) is gericht op educatie. De stadskweektuin, de boerderijen en schooltuinen zijn dienstbaar aan dit doel. Zo goed als alle Haarlemse basisscholen worden bediend met natuur en milieulesmateriaal. Daarnaast zijn er evenementen en diverse workshops waarmee een breed publiek wordt bereikt.</p> <p>In het kader van de met Nedvang¹ gesloten raamovereenkomst 'Verpakkingen 2013-2022' kan subsidie (€ 1,19 per inwoner) worden verkregen om met ingang van 2015 het aspect zwerfafval onder de aandacht van de jeugd te brengen. Dit is in uitvoering, en een deel van de subsidie is al ontvangen.</p>	😊

¹ Nedvang regisseert de inzameling en recycling van verpakkingsafval: papier en karton, glas, kunststof, metaal en hout. Het Afvalfonds Verpakkingen heeft de monitoring en stimulering van de inzameling en recycling van dit verpakkingsafval uitbesteed aan Nedvang.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59% (2005)	45% (2007) 46% (2009) 56% (2010) 54% (2011) 58% (2012) 55% (2013)	60%	49%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (openbare verlichting, banken, afvalbakken)	46% (2010)	47% (2011) 50% (2012) 48% (2013)	50%	46%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de inrichting van de openbare ruimte in hun wijk (bestrating, openbare verlichting, banken, afvalbakken)	53% (2010)	58% (2011) 58% (2012) 58% (2013)	60%	57%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de speelmogelijkheden voor kinderen in hun buurt	52% (2000)	56% (2005) 53% (2007) 61% (2009) 59% (2010) 61% (2011) 62% (2012) 64% (2013)	62%	64%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt dat er (ruim) voldoende groen in hun wijk aanwezig is	55% (2010)	54% (2011) 61% (2012) 61% (2013)	60%	59%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de kwaliteit van het groen in hun wijk	51% (2010)	51% (2011) 56% (2012) 58% (2013)	55%	54%	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Regisseren regulier onderhoud.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het dagelijks beheer en onderhoud is ondergebracht in diverse onderhoudscontracten (groen, bomen, asfalt, bestrating, straatmeubilair, verkeersmaatregelen, serviceverlening bij evenementen, bruggen, beschoeiingen, grondwater en riolering) met Spaarnelanden en marktpartijen.</p> <p>In 2014 is het dagelijks onderhoud grotendeels volgens “traditioneel” (niet in regie) uitgevoerd. Doordat in 2014 hard is gewerkt aan het in regie zetten van het beheer en onderhoud, zijn per 1 januari 2015 de regiecontracten met Spaarnelanden en marktpartijen ingegaan.</p>	😊
1b. Uitvoeren projecten volgens Programma onderhoudswerken 2013-2017.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het Programma Onderhoudswerken (POW) is deels uitgevoerd. In verband met de compenserende maatregelen uit de Bestuursrapportage 2013-2 is een aantal in 2013 stilgelegde projecten weer opgestart.</p> <p>Projecten, zoals de vervanging van de kademuur en het straten van de verharding aan de Nieuwe Gracht, het inrichten van een fietsstraat in de Albert Schweitzerlaan, het vervangen van de slijtlaag van de Catherijnebrug en de aanleg van het Reinaldapark zijn dit jaar afgerond. Van een aantal andere projecten zijn de voorbereidende werkzaamheden door de markt in uitvoering genomen, zoals de projecten fietspaden Amerikaweg, verharding Bernadottelaan en de verharding Van Eedenstraat.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Een aantal projecten is vertraagd, zoals het project IJdijk en de aanleg van de kademuur van de Bakenessergracht. Een groot gedeelte van de wegverharding is echter wel gerealiseerd bij dit project. Deze vertragingen zijn ontstaan door gebrek aan capaciteit dan wel procedurele tegenvallers.</p>	😐
1c. Uitvoeren onderhoud openbare ruimte volgens Visie en Strategie beheer onderhoud.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Zoals omschreven onder 1a en 1b is het dagelijks onderhoud en groot/vervangingsonderhoud uitgevoerd conform de beheerplannen uit de visie en strategie. Doel is en blijft het nastreven van een gelijkmatig kwaliteitsniveau. Daarnaast is de kwaliteitsambitie voor 2015 en verder verlaagd. Dit als uitwerking van het coalitieprogramma waarin een structurele verlaging van de onderhoudsbudgetten met €1 miljoen is opgenomen.</p>	😊
2a. Faciliteren aanleg kleinschalig groen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Zonder uitputtend te zijn, kunnen worden genoemd activiteiten gefaciliteerd in Bolwerken, Burgwal, Floris van Adrichemlaan, Florence Nightingalestraat, Tobias Asserstraat, de participatie bakken willekeurig geplaatst, Deliterrein, Van Zeggelenplein, bloembollen op Waarderweg (tpv Schoterbrug), Diakenhuisweg, Prins Bernhardlaan en Buitenrustlaan, Westerstraat, Van Marumstraat, Tuin van Jonker. Daarnaast worden de stadslandbouw en het platform Haarlem Groener gefaciliteerd. Voorts zijn samen met Landschap NH, wooncorporatie Ymere en basisscholen Huibers en Piramide een groen educatief pad en schooltuinen aangelegd.</p>	😊

Prestatie		2014
2b. Bevorderen biodiversiteit door aanpassen inrichting en/of beheer bestaand groen.	<p>Wat hebben we gedaan? Een groot aantal acties uit het ecologisch beleidsplan, die bijdragen aan de biodiversiteit, is uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn: inrichting groenstrook Amerikavaart, herstellen vlindergras Engelandpark en Romolenpark. De renovatie van grootschalig groen in 2014 was met 14,6 hectare fors meer dan de streefwaarde van 3,5 hectare. Grote werken die in 2014 zijn uitgevoerd waren de aanplant van het Reinaldapark (dat eerder gepland stond voor 2013) en de Haarlemmerhout rondom het Hildebrandmonument, waar 4,5 hectare in plaats van de geplande halve hectare is aangepakt.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? De monitoring van wettelijke beschermde soorten; dit wordt gestart in 2015.</p>	😊
2c. Planten meer inheems groen.	<p>Wat hebben we niet gedaan? Om budgettaire reden is de inboet van bomen in 2014 getemporeerd. Daardoor is nog geen invulling gegeven aan het aanplanten van meer inheems groen conform het Ecologisch Beleidsplan.</p> <p>Het verschil tussen de streefwaarde en de realisatie 2014 is reeds toegelicht onder doel 2. Daarnaast is in het geheel minder groen geplant, vanwege terugloop in het aantal projecten.</p>	😞
3a. Meer scholen betrekken bij uitvoering van het jaarprogramma natuur- en milieueductaioe (NME).	<p>Wat hebben we gedaan? Ook in 2014 namen vrijwel alle Haarlemse basisscholen deel aan één of meer activiteiten uit het NME-programma van het Natuur- en milieucentrum.</p>	😊
3b. Uitbouwen duurzaamheidseducatie.	<p>Wat hebben we gedaan? De voorgenomen projecten en activiteiten zijn uitgevoerd, zie hiervoor de verslaglegging van het Natuur- en milieucentrum.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Kwaliteitsverbetering verharding in hectare per jaar.	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009) 17,3 (2010) 19,7 (2011) 28 (2012) 14,5 (2013)	14	13,1	Gemeentelijke registratie (SISA 2009)
1c. Onderhoudsbehoefte wegen in hectare per jaar	156 (2009)	145 (2010) 135 (2011) 100 (2012) 140 (2013)	56	127	Gemeentelijke registratie
2b. Renovatie grootschalig groen in hectare per jaar.	6,2 (2005)	20,8 (2006) 13,3 (2007) 19,0 (2008) 26,5 (2009) 7,8 (2010) 23,0 (2011) 20 (2012) 10 (2013)	3,5	14,6	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
2c. Toepassen meer inheems groen gemeten aan de hand van het aantal geplante inheemse bomen in relatie tot het totaal in %.	23% (2011)	49% (2012) 15% (2013)	40%	18%	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het NME-programma.	65% (2007)	65% (2007) 70% (2011) 95% (2012) 95% (2013)	95%	95 %	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Kwaliteitsverbetering van de riolering- en drainagesystemen en vermindering van wateroverlast.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Waterschappen en de gemeenten werken samen in de Verbrede Samenwerking Afvalwaterketen (VSA). Haarlem werkt samen met Rijnland (regionale waterkwantiteits- en kwaliteitsbeheerder). Deze samenwerking is gericht op de doelmatigheid van investeringen met onder ander als doel lagere lasten voor de burger.</p> <p>De Visitatiecommissie Waterketen, ingesteld door het ministerie van Infrastructuur en Milieu, onder leiding van oud-minister Karla Peijs, heeft eind 2014 de voortgang van de 60 regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, waterschappen en soms ook drinkwaterbedrijven beoordeeld.</p> <p>Haarlem, als deelnemer in het cluster Zuid Kennemerland, en Rijnland kregen een positief oordeel.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Er is achterstand op de realisatie van de doelstellingen uit het BasisRioleringsPlan (BRP) opgelopen. De gedachte investeringen worden nogmaals kritisch bezien en nader afgestemd met Rijnland conform het vastgestelde Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP). De vier BRP's vormen de onderleggers van het VGRP.</p> <p>Het aantal rioolklachten nam toe. De meteorologische omstandigheden (droge jaren leveren minder klachten op) zijn hier mede debet aan. 2014 was niet natter dan normaal, maar heftige buien in juli en augustus hadden 208 klachten tot gevolg.</p>	☹️
2. Vermindering vuilemissie.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De meetprogramma's Schalkwijk en Zuiderpolder zijn in gang gezet. Ook is het aantal gescheiden rioolstelsels verder uitgebreid. Hierdoor wordt het afvalwater naar de zuivering efficiënter afgevoerd, waardoor minder vuilemissie op het oppervlaktewater is.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Vanwege heftige buien in juli en augustus is het aantal emissies niet gedaald.</p>	☹️

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Aantal klachten en meldingen m.b.t. riolering in Haarlem	623 (2011)	755 (2012) 718 (2013)	700	790	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1. Aanleggen en vervangen riolering en drainagesystemen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 is 1,5 kilometer vervangen onder andere in de zuidstrook van de Slachthuisbuurt en de Albert Schweitzerlaan. Ook is op een gedeelte van de Bakenessergracht de levensduur van de riolering verlengd door relining (het aanbrengen van een kunststof voering in een bestaande betonnen rioolbuis, waarmee de levensduur van die buis met meer dan 40 jaar wordt verlengd).</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het project om circa 40 (particuliere) woningen in Spaarndam, waarvan de huisriolering nu nog op open water loost, aan te sluiten op de gemeentelijke riolering stagneerde. Nog niet alle huiseigenaren hebben toestemming gegeven voor het aanleggen van riolering onder hun grond.</p>	😊
2. Afkoppelenneerslag wegen en daken en afvoeren vuilwater.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2014 zijn de zuidstrook Slachthuisbuurt en Albert Schweitzerlaan afgekoppeld. In totaal is circa vijf hectare afgekoppeld. Dit is minder dan de streefwaarde. IVOREZ fase 5 t/m 6 kwamen niet in 2014 tot uitvoering. Oosterduin is sneller gerealiseerd dan verwacht, en telde dus mee in 2013 in plaats van het gedachte 2014.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De vijf bergbezinkbassins, genoemd in het VuiluitworpReductiePlan staan 'onhold' in afwachting van het gezamenlijk onderzoek met Rijnland naar de doelmatigheid.</p>	😐

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a/2a. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering en drainage per jaar	16 (2009)	6,5 (2010) 12 (2011) 24,7 (2012) 5 (2013)	1,5	1,5	Gemeentelijke registratie
2. Aantal gerealiseerde ha afgekoppelde verharding van het gemengd rioolstelsel	10 (t/m 2010)	16 (2011) 19,2 (2012) 20 (2013)	15	5	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Betere afmeervoorzelingen voor beroeps- en pleziervaart.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De steiger in de Vissersbocht is geheel vernieuwd. Aan de Raamvest en Noorder Emmakade zijn de oevervoorzieningen aangepakt. Het aantal ligplaatsen op de Raamvest is met 8 toegenomen tot 43 en op de Noorder Emmakade met 10 naar 43.</p> <p>Het aantal doorvaarten is echter verminderd, dit kan niet los gezien worden van de economische omstandigheden. Deze tendens is in geheel Nederland merkbaar. De doorvaart kosten op de “staande masten route” (tussen Amsterdam en Rotterdam) in Haarlem stegen, de alternatieve “staande masten route” via de Ringvaart bleef gratis.</p>	😊

Doel		2014
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen openbaar water.	Wat hebben we bereikt? In 2014 is door het oplossen van een aantal knelpunten in het Haarlemse watersysteem het afvoerend en bergend vermogen toegenomen.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren rondom Haarlem (rapportcijfer) ¹	7 (2010)	7 (2010) 7,4 (2013)	-	-	Klanttevredenheids-onderzoek <i>Pleziervaart op het Spaarne</i>
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezier en charter, Waarderbrug) ²	10.360 (2009)	11.145 (2011) 10.432 (2012) 10.341 (2013)	11.500	9.964	Gemeentelijke registratie (Havendienst)

¹ Wordt eens per drie jaar uitgevoerd

² Aantal doorvaarten waarvoor brugopeningen plaatsvonden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Realiseren voorzieningen in en aan het Spaarne.	Wat hebben we gedaan? Grote delen van de Wrijfgording (een horizontale houten of kunststof balk die is aangebracht tegen de palen of profielen van een kade of damwand) langs de Spaarne zijn vernieuwd. Er is een camera ten behoeve van een vloeiender doorvaart in het Zuider Buiten Spaarne geplaatst. De Programmable Logistic Computer (PLC) Prinsenbrug is verbeterd, waardoor minder storingen optreden. Op de Schoterbrug is een windmeter geplaatst om bediening bij hoge windkrachten te voorkomen zodat minder vaak storing optreedt. De Waarderbrug kreeg LED-verlichting voor het landverkeer geplaatst. Remmingswerken bij de Buitentrustbrug zijn hersteld.	😊
1b. Realiseren gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen in grachten en singels.	Wat hebben we gedaan? Met de vernieuwde steiger in de Vissersbocht en de aanpak van de Raamvest en Noorder Emmakade zijn de oevervoorzieningen verbeterd.	😊
1c. Onderhouden en vervangen oeverconstructies en bruggen.	Wat hebben we gedaan? Onderhoud voegwerk Houtmarkt is uitgevoerd. Op 12 bruggen is de slijtlaag vervangen. Aan de Catherijnebrug is groot onderhoud uitgevoerd. Het bedieningshuis Langebrug is aangepast. De Waarderbrug is opnieuw ingericht. De aanrijdingsschade aan de Schoterbrug is hersteld. Zeven schades door aanrijding/aanvaring zijn hersteld. Sierverlichting Nagtzaambrug is vervangen voor LED-verlichting. Circa 1900 meter beschoeiingen en circa 400 meter houten damwanden zijn vervangen. Wat hebben we niet gedaan? Circa 600 meter beschoeiing waarvan vervanging was gepland, is nog niet vervangen. Milieuonderzoek vertraagde de voorbereiding op die rakken, de uitvoering is doorgeschoven naar 2015 en ondergebracht in het DDO Kunstwerken en Oevers.	😊
2a. Afronden baggerprogramma fase 2.	Wat hebben we gedaan? De baggerwerkzaamheden fase 2 (fase 1 betref de primaire waterwegen zoals het Spaarne en de grachten, fase 2 de secundaire wateren) zijn begin 2014 afgerond.	😊

Prestatie		2014
2b. Realiseren extra waterberging en nieuwe waterverbindingen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Waterverbindingen (duikers) onder N208, Zuid Schalkwijkerweg en Toekanweg zijn verbeterd (verruimd). Voorbereidende werkzaamheden verbeteren watersysteem Kleverlaanzone zijn gestart. De voorbereidende werkzaamheden voor de centrale watergang Waarderpolder zijn uitgevoerd.</p>	😊

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling en reiniging

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Duurzame inzameling huishoudelijk fijn en grof afval.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Er is opdracht verstrekt aan Spaarnelanden om de stromen papier en kunststof aan de bron te gaan verzamelen voor laagbouw woningen (Duurzaam Afval Beheer) ter verbetering van de scheidingsresultaten.</p> <p>De uitvoering hiervan start in de Boerhavewijk, Molenwijk en het Ramplaankwartier begin 2015. De hiervoor benodigde duo-containers en een inzamelvoertuig zijn in 2014 aangeschaft. Een communicatiecampagne voor de uitrol ligt klaar ('de tafel van X'). Bij succes van deze pilot vindt stadsbrede uitrol plaats.</p>	😊
2. Schonere stad.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het percentage afvalscheiding, fijn- en grof afval door huishoudens, is licht verbeterd. De hoeveelheid afval per inwoner (in kilo's) is licht gedaald. De tevredenheid over het onderhoud in de wijk met betrekking tot straatreiniging is gestegen. Het nieuwe milieuplein is geopend waardoor de scheidingsmogelijkheden voor de burger zijn verbeterd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het is niet gelukt binnen het beschikbare budget (gebaseerd op eerdere bestrijding met het middel RoundUp) met een gifvrije techniek het gewenste kwaliteitsbeeld te realiseren conform de vastgestelde kwaliteitsambitie visie strategie en beheer onderhoud 2013-2022. De gifvrije werkwijze is veel arbeidsintensiever en dus duurder (factor drie in 2014).</p>	😐

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van huishoudelijk afval	80% (2007)	80% (2008) 74% (2009) 74% (2010) 75% (2011) 77% (2012) 79% (2013)	≥ 80%	79%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van grof afval	75% (2007)	75% (2008) 78% (2009) 73% (2010) 75% (2011) 75% (2012) 79% (2013)	≥ 79%	78%	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1. Percentage afvalscheiding fijn afval door huishoudens	28% (2007)	29% (2008) 28% (2009) 28% (2010) 23% (2011) 29% (2012) 28% (2013)	37%	29%	Registratie Spaarnelanden
1. Percentage afvalscheiding grof afval door huishoudens	36% (2007)	51% (2008) 45% (2009) 50% (2010) 54% (2011) 55% (2012) 53% (2013)	60%	54%	Registratie Spaarnelanden
1. Hoeveelheid afval per inwoner (in kilo per jaar)	523 (2007)	525 (2008) 507 (2009) 494 (2010) 489 (2011) 485 (2012) 485 (2013)	485	480	Registratie Spaarnelanden
2. Percentage Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk m.b.t. straatreiniging	63% (2001)	72% (2007) 77% (2008) 76% (2009) 82% (2010) 79% (2011) 81% (2012) 79% (2013)	≥ 80%	81%	Omnibusonderzoek
2. Objectief gemeten vervuiling zwerfafval. Schaal: 1 (zeer vuil) tot 5 (zeer schoon) ²	3,4 (2007)	3,5 (2008) 3,4 (2009) 3,7 (2010) 3,7 (2011) 4,1 (2012)	-	n.b. ¹	Zwerfafvalmonitor
2. Objectief gemeten vervuiling onkruid. Schaal: 1 (geen/ge-ring onkruid) tot 5 (zeer zwaar onkruid) ²	2,1 (2007)	2,3 (2008) 2,2 (2009) 2,8 (2010) 2,8 (2011) 2,2 (2012)	-	n.b. ¹	Onkruidmonitor

¹ Vanaf 2013 is, als gevolg van een bezuinigingsmaatregel, geen monitoronderzoek naar zwerfafval en onkruid gehouden. In 2014 is voor het eerst gemonitord op basis van de CROW beeldmeetlatten. Deze cijfers uit beide methodieken zijn onvergelykbaar. In algemene zin is voor zwerfafval voldaan aan de gewenste beeldkwaliteit.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
Ia. Intensivering gebruik containers voor herbruikbare stoffen.	<p>Wat hebben we gedaan? Na de besluitvorming over Duurzaam Afval Beheer (DAB) heeft Spaarnelanden, conform de afgesproken planning, de nodige eerste stappen gezet (aankoop duo-containers, aanschaf inzamelvoertuig en dergelijke).</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? Spaarnelanden heeft in 2014 in afwachting van de DAB-uitrol geen extra ondergrondse containers geplaatst.</p>	☹️

Prestatie		2014
1b. Uitreiken extra rolcontainers bewoners van laagbouw.	Wat hebben we niet gedaan? Er was onvoldoende tijd om na de besluitvorming nog in 2014 tot uitrol te komen. Dit gebeurt in 2015 alsnog.	☹
2a. Optimalisering beeldgestuurd reinigen.	Wat hebben we gedaan? De nieuwe contracten beheer en onderhoud (Domein Dienstverlening Overeenkomsten) zijn voorbereid. In 2014 werd nog, als voorheen, op basis van frequentie gewerkt (uitgezonderd zwerfafval en onkruid).	☺
2b. Onkruidbestrijding gifvrij.	Wat hebben we gedaan? Onkruidbestrijding vindt gifvrij plaats. Er wordt gebruik gemaakt van machines die onkruid met heet water bestrijden en daarnaast is extra veeginzet gepleegd. Deze methodes zijn veel arbeidsintensiever dan de bestrijding van onkruid met gif.	☺

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
1a. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 (2007)	845 (2008) 1.043 (2009) 1.112 (2010) 1.221 (2011) 1.372 (2012) 1.360 (2013)	1.421	1.433	Registratie Spaarnelanden
1a. Percentage huishoudens dat gebruik maakt van een ondergrondse container voor restafval	35% (2006)	40% (2007) 49% (2008) 60% (2009) 60% (2010) 75% (2011) 74% (2012) 82% (2013)	81%	88%	Registratie Spaarnelanden
1a. Totaal aantal ondergrondse locaties papier, glas, kunststof (cumulatief)	40 (2007)	52 (2008) 81 (2009) 299 (2010) 304 (2011) 300 (2012) 326 (2013)	359	326	Registratie Spaarnelanden

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 09 Kwaliteit fysieke leefomgeving	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
91	Milieu, leefbaarhd en duurzmd	12.733	6.765	7.373	7.206
92	Openbare ruimte bovengronds	37.195	35.971	34.210	34.859
93	Openbare ruimte ondergronds	11.917	10.611	10.376	10.351
94	Waterwegen	9.178	10.555	10.048	9.390
95	Afval	19.646	18.379	18.764	19.064
Totaal lasten		90.669	82.279	80.771	80.871
Baten (exclusief mutaties reserves)					
91	Milieu, leefbaarhd en duurzmd	2.357	1.525	1.865	1.806
92	Openbare ruimte bovengronds	1.535	1.811	2.109	1.869
93	Openbare ruimte ondergronds	11.678	12.460	12.460	12.444
94	Waterwegen	871	1.043	1.051	996
95	Afval	21.009	19.934	20.535	20.860
Totaal baten		37.450	36.773	38.021	37.975
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		53.219	45.506	42.750	42.896
Toevoeging aan reserves		17.116	2.165	8.586	8.586
Onttrekking aan reserves		12.022	2.941	4.136	4.079
Saldo inclusief mutaties reserves		58.313	44.730	47.200	47.403

Analyse saldo programma

Het programma Kwaliteit Fysieke Omgeving sluit met een nadelig saldo van € 47,4 miljoen. Dit is € 0,2 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

9.1 Milieu, leefbaarhd en duurzmd	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	6.765	-1.525
Bijgestelde begroting 2014	7.373	-1.865
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		608
Jaarrekening 2014	7.206	-1.806
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		-167
Resultaat t.o.v. primaire begroting	441	-281

(bedragen x € 1.000)

9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	608	n
Bestuursrapportage 2014-1: Invullen taakstelling	536	n
Bestuursrapportage 2014-1: Uitvoering bodemprogramma 2014	483	n
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstelling projecten milieu	-188	v
Overige verschillen < € 100.000	-223	v

9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	bedrag	v/n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-167	v
Toevoeging voorziening Begraafplaatsen: Aangezien er in 2014 een aantal meerjarige vooruitbetalingen voor grafleges zijn geweest heeft conform de huidige systematiek een hogere toevoeging aan de voorziening plaatsgevonden.	109	n
Interne uren Milieu: Er zijn minder interne uren tbv. Milieu (Bodem en Leefomgeving) op dit beleidsveld doorbelast dan begroot. Tegenover het voordeel op dit beleidsveld van € 304.000 staat een nadeel in verband met lagere dekking op programma 10 van € 267.000. Per saldo is sprake van een incidenteel voordeel van € 37.000.	-304	v
Overige verschillen < € 100.000	28	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-340	v
Bestuursrapportage 2014-1: Bijdrage Rijnland baggeren	-286	n
Bestuursrapportage 2014-1: Bijdrage MRA uitrol oplaadinfrastructuur elektrische voertuigen	-121	v
Bestuursrapportage 2014-3: Bijstellen reserve baggeren	215	n
Overige verschillen < € 100.000	-148	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	59	n
Overige verschillen < € 100.000	59	n

(bedragen x € 1.000)

9.2 Openbare ruimte bovengronds	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	35.971	-1.811
Bijgestelde begroting 2014	34.210	-2.109
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>-1.760</i>	<i>-298</i>
Jaarrekening 2014	34.859	-1.869
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>649</i>	<i>240</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-1.111	-58

(bedragen x € 1.000)

9.2 Openbare ruimte bovengronds	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-1.760	v
Kadernota 2014: Bijstelling kapitaalslasten	-170	v
Kadernota 2014: Bestemming rekeningresultaat 2013	200	n
Kadernota 2014: Raming inkoopvoordelen	-249	v
Bestuursrapportage 2014-1: Aanpassen programma onderhoudswerken	-921	v
Bestuursrapportage 2014-2: Aanpassen programma onderhoudswerken	-249	v
Bestuursrapportage 2014-3: Aanpassen programma onderhoudswerken	-356	v
Overige verschillen < € 100.000	-15	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	649	n
Vanwege de herfststormen van eind 2013 vielen de kosten voor dagelijks onderhoud aan met name bomen in 2014 hoger uit dan begroot. Vanwege de zorgplicht die de gemeente heeft was het maar beperkt mogelijk dit op te vangen door ander werk niet uit te voeren of naar achteren te schuiven.	321	n
In 2009 is afgesproken dat de gemeente een bijdrage zou doen in de inrichting van de openbare ruimte op het DeoNeo terrein. Het jaar van betaling hing samen met de aanleg van de openbare ruimte. Dit volgt de nieuwbouw, wat afhankelijk was van de voortgang van de verkoop. Uiteindelijk is deze bijdrage in 2014 betaald, terwijl deze niet meer was begroot.	189	n
Het in regie zetten van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte heeft geleid tot niet-begrote eenmalige kosten voor het (laten) opstellen van overeenkomsten en beoordelen van plannen.	445	n
Vanwege het economische klimaat is het aantal Anterieure Overeenkomsten lager dan verwacht, wat leidt tot lagere kosten dan begroot. Hier staan lagere baten tegenover.	-372	v

9.2 Openbare ruimte bovengronds	bedrag	v/n
Overige verschillen < € 100.000	66	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-298	v
Bestuursrapportage 2014-2: Aanpassing budget schade-inkomsten	-298	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
Vanwege het economische klimaat is het aantal Anterieure Overeenkomsten lager dan verwacht, wat leidt tot lagere baten dan begroot. Hier staan lagere lasten tegenover.	334	n
Er zijn meer kabels en leidingen vervangen door de nutsbedrijven dan in andere jaren, leidend tot hogere vergoedingen dan begroot.	-121	v
Overige verschillen < € 100.000	27	n

(bedragen x € 1.000)

9.3 Openbare ruimte ondergronds	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	10.611	-12.460
Bijgestelde begroting 2014	10.376	-12.460
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-235	
Jaarrekening 2014	10.351	-12.444
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-25	16
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-260	16

(bedragen x € 1.000)

9.3 Openbare ruimte ondergronds	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-235	v
Kadernota 2014: Bijstelling kapitaalslasten	-324	v
Overige verschillen < € 100.000	89	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
Overige verschillen < € 100.000	-25	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
Overige verschillen < € 100.000	16	n

(bedragen x € 1.000)

9.4 Waterwegen	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	10.555	-1.043
Bijgestelde begroting 2014	10.048	-1.051
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-506	-8
Jaarrekening 2014	9.390	-996
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-658	56
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-1.164	48

(bedragen x € 1.000)

9.4 Waterwegen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-506	v
Kadernota 2014: Bijstelling kapitaalslasten	-460	v
Bestuursrapportage 2014-1: Wijziging budget groot onderhoud	535	n
Bestuursrapportage 2014-1: Onderlinge mutatie grootonderhoud	-230	v
Bestuursrapportage 2014-2: Aanpassen Programma Onderhoudswerken	-264	v
Bestuursrapportage 2014-3: Aanpassen programma onderhoudswerken	-128	v
Overige verschillen < € 100.000	41	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-658	v
De uitvoeringskosten van duikers in Schalkwijk waren lager dan vooraf ingeschat	-169	v
De kosten voor elektriciteit en dagelijks onderhoud van de Havendienst waren lager dan begroot.	-220	v
Vanwege vertraging in het afsluiten van overeenkomsten met bewoners is de uitvoering van de Waarderhaven later gestart dan verwacht, waardoor een aantal kosten die in 2014 waren begroot in 2015 zullen komen.	-115	v
Er is minder tijd besteed aan beleid voor waterwegen, leidend tot lagere kosten.	-108	v
Overige verschillen < € 100.000	-46	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-8	v
Overige verschillen < € 100.000	-8	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	56	n
Overige verschillen < € 100.000	56	n

(bedragen x € 1.000)

9.5 Afval	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	18.379	-19.934
Bijgestelde begroting 2014	18.764	-20.535
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	385	-601
Jaarrekening 2014	19.064	-20.860
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	301	-324
Resultaat t.o.v. primaire begroting	686	-926

(bedragen x € 1.000)

9.5 Afval	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	385	n
Bestuursrapportage 2014-1: Kosten Huisontruiming	101	n
Bestuursrapportage 2014-1: Correctie parkeren Schalkstad – zie ook 8.3	-216	v
Bestuursrapportage 2014-2: Invoeren Duurzaam Afvalbeheer	245	n
Bestuursrapportage 2014-2: Inzamelen plastic/kunststof zwerfafval	182	n
Bestuursrapportage 2014-3: Inzamelen plastic kunststof zwerfafval	-100	v
Bestuursrapportage 2014-3: Vertraging invoer duurzaam afvalbeheer	-200	v
Bestuursrapportage 2014-3: Doteren resultaat verwerking textiel en huisraad aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	371	n
Overige verschillen < € 100.000	1	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	301	n
Omdat de baten van de afvalstoffenheffing hoger waren dan begroot, is een hoger dan begrote dotatie aan de egalisatievoorziening gedaan.	142	n

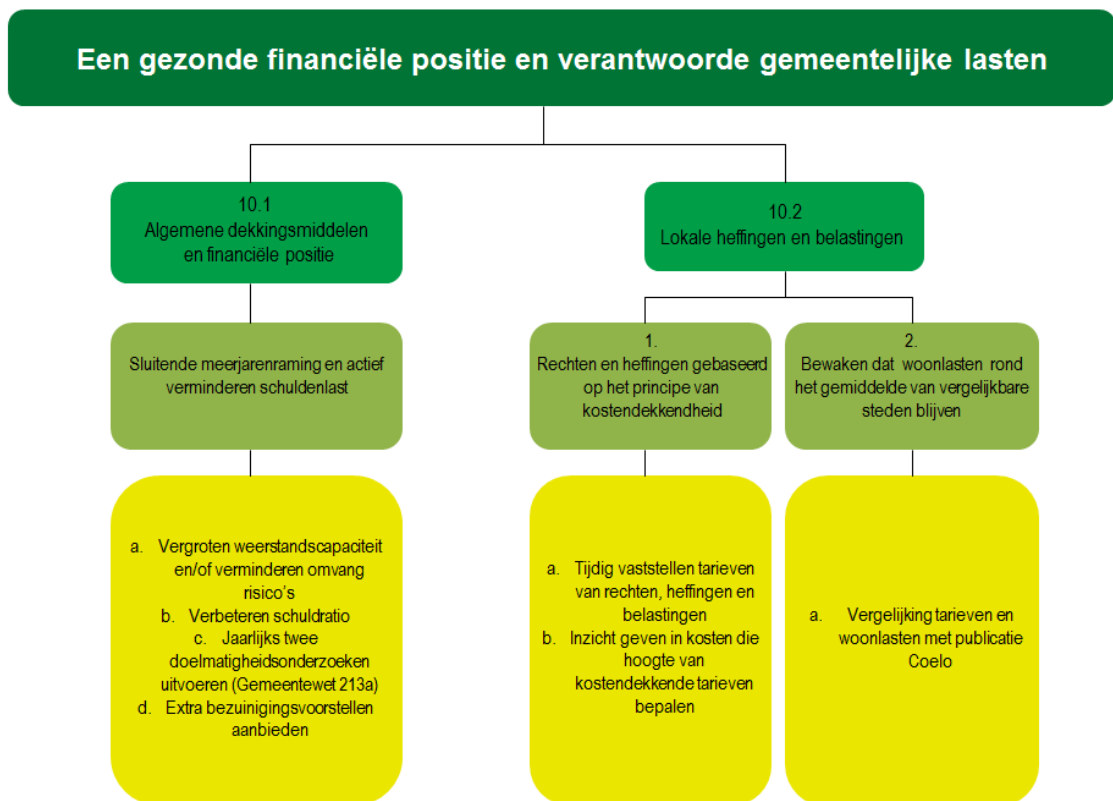
9.5 Afval	bedrag	v/n
Overige verschillen < € 100.000	159	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>		
Bestuursrapportage 2014-1: Opbrengsten Huisontruiming	-101	v
Bestuursrapportage 2014-2: Invoeren Duurzaam Afvalbeheer	-245	v
Bestuursrapportage 2014-2: Zwerfafval vergoeding Nedvang	-182	v
Bestuursrapportage 2014-3: Inzamelen plastic kunststof zwerfafval	100	n
Bestuursrapportage 2014-3: Vertraging invoer duurzaam afvalbeheer	200	n
Bestuursrapportage 2014-3: Doteren resultaat verwerking textiel en huisraad aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	-371	v
Overige verschillen < € 100.000	1	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>		
De baten van de afvalstoffenheffing waren hoger dan begroot.	-116	v
Vanwege verschillende hogere lasten in het product Afval was een hogere onttrekking aan de egalisatievoorziening nodig dan was begroot.	-190	v
Overige verschillen < € 100.000	-18	v

9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Toevoeging aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	2.156	n	
Bijgestelde begroting 2014:	8.586	n	<p>Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 6.430.000 verhoogd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Decentralisatie Uitkering Bodem € 611.000 • Dotatie reserve baggeren € 286.000 • Dotatie reserve Bodem nav uitspraak in procedure € 85.000 • Overhevelen reserve Openbare Ruimte naar Reserve ISV-Leefomgeving € 250.000 • Aanpassen Programma Onderhouds Werken 2014 € 700.000 • Verwijderen 12 voetgangers verkeersreginstallaties € 111.000 • Bijstelling reserve baggeren -€ 215.000 • Budgetoverheveling Reinaldapark € 255.000 • Doteren van programma openbare werken naar reserve budget-overheveling € 229.000 • Verhogen decentralisatie uitkering Klokhuisplein 5 e.o € 4.094.000
Jaarrekening 2014:	8.586	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	0	n	
Onttrekking aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	-2.941	v	

9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Mutaties reserves			
Bijgestelde begroting 2014:	-4.136	v	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 1.195.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve baggeren € 85.000 • Invullen taakstelling Bodem/Milieu € 471.000 • Onttrekken reserve ISV Milieu tbv uitvoeren van het bodemprogramma 2014 € 483.000 • Overhevelen reserve Openbare Ruimte naar Reserve ISV-Leefomgeving € 250.000 • Uitvoeren aanpak Boerhaavewijk € 38.000 • Actualisatie bodemprogramma - € 59.000 • Bijstellen project geluidwerende maatregelen - € 72.000
Jaarrekening 2014:	-4.079	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	57	n	Uit de jaarrekening blijkt dat de gerealiseerde onttrekking € 58.000 lager zijn dan begroot:
Reserve bodembeheer	57	n	verschil < € 100.000

Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Financiën en Personeel</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Middelen en Services</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Werken aan een gezonde financiële positie met verantwoorde gemeentelijke lasten.

In 2014 vertoonde Nederland een broos economisch herstel, waardoor geen aanvullende bezuinigingen vanuit het Rijk zijn doorgevoerd. Dat betekende dat de begroting hierdoor, minder dan in voorgaande jaren, nadelig werd beïnvloed. Daarnaast is ook verder gewerkt aan de verbetering van het financieel beheer van de gemeentelijke organisatie door uitvoering van het programma 'Haarlem presteert beter'. Meer hierover staat in de paragraaf 3.6 bedrijfsvoering. Mede als gevolg van deze ontwikkelingen is het gelukt een sluitende begroting voor 2014 te presenteren en deze begroting ook sluitend te houden. Ook de jaarrekening is met een positief saldo afgesloten.

Bij de presentatie van de begroting 2014 kon nog geen sluitende meerjarenraming worden aangeboden. In de Kadernota 2013 is vastgelegd dat keuzes voor verdere bezuinigingen worden gemaakt door het tegen elkaar afwegen van diverse taken. Op basis van een voorbereide

takeninventarisatie zijn de keuzes, na de gemeenteraadsverkiezingen, gemaakt door de nieuw gekozen gemeenteraad en de coalitie. Op grond van besluitvorming bij de Kadernota 2014, kon voor 2015 en verder (er is geen sluitend meerjarig kader inclusief taakstellingen voor 2016 en 2019) een sluitende meerjarenbegroting worden opgesteld. Hierbij geldt een kanttekening dat in 2016 nog een taakstelling van ruim € 1,9 miljoen ingevuld moet worden.

Tegen de achtergrond van de landelijke economische ontwikkelingen en gelet op de prioriteit van de gemeente om de dienstverlening aan burgers op peil te houden, kan ten aanzien van de doelstelling het weerstandsvermogen te vergroten of de schuldratio te verbeteren het volgende worden opgemerkt. De schuldpositie is met € 11 miljoen gedaald en de schuldratio is verbeterd van 122% in 2014 tegen 135% in 2013.

Ten aanzien van de ontwikkeling van gemeentelijke lasten is gekozen voor een beperkte stijging van de gemeentelijke woonlasten van € 736 naar € 750 per woonruimte, ofwel een stijging van 1,9%, hetgeen ongeveer gelijk is aan de geraamde inflatie (2%).

Voor de totstandkoming van het rekeningsaldo en een toelichting op de belangrijkste wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf 1.3.

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen en financiële positie

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Sluitende meerjarenraming en verminderen schuldenlast.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Voor 2014 is een sluitende begroting vastgesteld. Conform de gemaakte afspraken heeft een takendiscussie plaatsgevonden.</p> <p>In de Kadernota 2013 is vastgelegd dat de keuzes voor verdere bezuinigingen worden gemaakt door diverse taken tegen elkaar af te wegen. De keuzes, op basis van een voorbereide takeninventarisatie, zijn gemaakt door de nieuw gekozen gemeenteraad en coalitie na de gemeenteraadsverkiezingen. Op grond van besluitvorming bij de Kadernota 2014, kon een sluitende meerjarenbegroting worden opgesteld. Uitsluitend de jaarschijf 2019 vertoont nog een tekort.</p> <p>Onder meer door het achterblijven van realisatie van voorgenomen investeringen is de netto schuld verminderd van € 555 miljoen in 2013 naar € 544 miljoen in 2014. Indien nog niet gerealiseerde investeringen doorschuiven naar 2015 en verder kan dit consequenties hebben voor de omvang van de schuld.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Vergroten weerstandscapaciteit en/of verminderen omvang risico's.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De ratio van het weerstandsvermogen blijft ruim voldoende. Het weerstandsvermogen (de algemene reserve) is toegenomen van € 24,5 miljoen (raming begroting 2015) naar € 26,1 miljoen in 2014. Daarnaast is het risicoprofiel gedaald van € 16 miljoen (begroting 2015) naar € 13,3 miljoen. Dit komt onder meer omdat beheersmaatregelen zijn getroffen, waaronder het creëren van een reserve sociaal domein. Een ander voorbeeld betreft de risico's ten aanzien van de takendiscussie, die zijn verminderd, omdat invulling van de bezuinigingen inmiddels heeft plaatsgevonden.</p>	😊

Prestatie		2014
Ib. Verbeteren schuldratio.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Er is een investeringsplafond ingesteld en in de meerjarenraming is € 2,5 miljoen aan financiële ruimte gecreëerd om met ingang van 2016 de schuldenlast te verminderen. In 2014 is de schuldratio gedaald van 135% naar 122%.</p>	😊
Ic. Jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren (Gemeentewet 213a)	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van onderwijshuisvesting is in 2014 afgerond.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Om het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de besteding en aansturing van WMO gelden goed en tijdig te kunnen gebruiken was gepland dit onderzoek uit te voeren in het eerste kwartaal van 2014. Door tekort aan capaciteit in het eerste kwartaal 2014 was prioritering van de capaciteit noodzakelijk. Om het onderzoek WMO-beleid te laten renderen voor de transitie sociaal domein was afgesproken dat het onderzoek uiterlijk eerste kwartaal 2014 uitgevoerd zou worden. Door de herprioritering was het niet mogelijk het onderzoek tijdig uit te voeren en is daarom ook niet meer uitgevoerd.</p>	😞
Id. Maatregelen voor taakreductie.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de Kadernota 2014 zijn voorstellen aangeboden en vastgesteld voor taakreductie voor een bedrag van ruim € 10 miljoen, onderverdeeld in incidentele bezuinigingen en structurele bezuinigingen. De consequenties van dit besluit zijn in de meerjarenbegroting verwerkt. Hierdoor kon een sluitende meerjarenbegroting worden vastgesteld.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2014	Realisatie 2014	Bron
Ic. Aantal onderzoeken Gemeentewet 213a	2 (2008)	1 (2009) 1 (2010) 3 (2011) 4 (2012) 0 (2013)	2	1	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2014
1. Rechten en heffingen gebaseerd op het principe van kostendekkendheid.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De mate van kostendekkendheid is inzichtelijk gemaakt door de VNG-modellen integraal op te nemen in de programmabegroting en de programmarekening (bijlage 6.6).</p> <p>Met ingang van 2014 zijn de afval- en rioolheffing 100% kostendekkend. Andere heffingen worden gefaseerd meer kostendekkend gemaakt.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Niet alle heffingen zijn, conform het uitgangspunt, kostendekkend. Volledige kostendekkendheid kan immers op gespannen voet staan met andere beleidsdoeleinden, zoals een beperkte woonlastenontwikkeling. In paragraaf 1.2 lokale heffingen is de mate van kostendekkendheid verder gespecificeerd.</p>	😊

Doel		2014
2. Verantwoorde gemeenschappelijke lasten.	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Via de kadernota en de begroting is invulling gegeven aan het voortdurend monitoren van de woonlasten en vergelijking met andere grote gemeenten.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Voor wat betreft het uitgangspunt voor verantwoorde gemeentelijke lasten is gekozen voor een beperkte stijging van de gemeentelijke woonlasten van € 736 naar € 750 per woonruimte, ofwel een stijging van 1,9%, ongeveer gelijk aan de geraamde inflatie van 2%. De netto-woonlasten van een meerpersoonshuishouden in 2014 in Haarlem bedroegen € 750 per woning, tegen € 661 gemiddeld bij de grote gemeenten. Van de 35 grote gemeenten is Haarlem van plaats tien in 2013 naar plaats zeven in 2014 gestegen (COELO-rapport 2014). Dat betekent dat zes grote gemeenten hogere woonlasten hebben dan Haarlem.</p>	☺

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2014
1a. Tijdig vaststellen tarieven van rechten, heffingen en belastingen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De tarieven van de heffingen en belastingen zijn tijdig vastgesteld. Daarnaast zijn ook wijzigingen en bijbehorende verordeningen tijdig vastgesteld.</p>	☺
1b. Inzicht geven in kosten die hoogte van kostendeckende tarieven bepalen.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De kostendeckendheid is inzichtelijk gemaakt door de VNG-modellen integraal op te nemen in de programmabegroting en -rekening (bijlage 6.6). In de paragraaf lokale heffingen wordt ook inzicht gegeven in de kostendeckendheid van de heffingen.</p>	☺
2a. Vergelijking tarieven en woonlasten met publicatie Coelo.	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de Kadernota 2014 en de Programmabegroting en -rekening 2014 wordt de raad actief geïnformeerd over de ontwikkeling van de woonlasten in Haarlem en de ontwikkeling van de woonlasten van Haarlem ten opzichte van het gemiddelde van de grote gemeenten. De publicatie van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) wordt hiervoor gebruikt.</p>	☺

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 10 Financiën en dekkingsmiddelen	Rekening 2013	Primaire begroting	2014 Begroting na wijz.	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
101	Algemene dekkingsmiddelen	11.175	9.647	9.032	11.019
102	Lokale belastingen & heffingen	4.394	4.340	4.480	4.627
Totaal lasten		15.569	13.987	13.512	15.646
Baten (exclusief mutaties reserves)					
101	Algemene dekkingsmiddelen	198.568	198.580	208.434	209.848
102	Lokale belastingen & heffingen	41.497	44.189	43.882	43.824
Totaal baten		240.065	242.769	252.315	253.672
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		-224.496	-228.782	-238.804	-238.026
Toevoeging aan reserves		5.985	13.025	13.019	13.019
Onttrekking aan reserves		15.715	4.895	7.849	7.798
Saldo inclusief mutaties reserves		-234.226	-220.652	-233.633	-232.805

Analyse saldo programma

Het programma Financiën sluit met een voordelig saldo van € 232,8 miljoen. Dit is € 0,8 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo.

(bedragen x € 1.000)

10.1 Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	9.647	-198.580
Bijgestelde begroting 2014	9.032	-208.434
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		-615
Jaarrekening 2014	11.019	-209.848
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		1.987
Resultaat t.o.v. primaire begroting		1.372

(bedragen x € 1.000)

10.1 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-615	v
Kadernota 2014: Actualisatie IP: mutatie dekkingsbronnen	1.825	n
Kadernota 2014: Niet realiseren taakstellingen	1.860	n
Kadernota 2014: Bestemming rekeningresultaat 2013	1.627	n
Kadernota 2014: Raming inkoopvoordelen	-339	v
Kadernota 2014: Leges burgerzaken	-255	v
Bestuursrapportage 2014-1: Septembercirculaire 2013	872	n
Bestuursrapportage 2014-1: Decembecirculaire 2013	630	n
Bestuursrapportage 2014-1: Overheveling deel taakstelling Ruimtelijk Beleid	-221	v
Bestuursrapportage 2014-1: Realiseren aanvullende taakstelling 2014	285	n
Bestuursrapportage 2014-1: Tijdelijke formatie vastgoed	239	n
Bestuursrapportage 2014-1: Intensiveren Social Return	118	n
Bestuursrapportage 2014-1: Incidenteel budget Programma Organisatie sociaal domein	-425	v

10.1 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Bestuursrapportage 2014-1: Implementatie Kans & Kracht	425	n
Bestuursrapportage 2014-1: GR Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	624	n
Bestuursrapportage 2014-1: Toetreding GR Milieudienst IJmond	-814	v
Bestuursrapportage 2014-1: Overheveling budget sociaal domein	-4.145	v
Bestuursrapportage 2014-2: CAO stijging	550	n
Bestuursrapportage 2014-2: Dekking incidentele nadelen	-906	v
Bestuursrapportage 2014-2: Meicirculaire 2014	867	n
Bestuursrapportage 2014-2: Verhoging decentralisatie invoeringskosten Jeugdzorg	-259	v
Bestuursrapportage 2014-2: Volttooiing reorganisatie Kans & Kracht	175	n
Bestuursrapportage 2014-2: Intensivering armoede beleid	-648	v
Bestuursrapportage 2014-2: Invulling taakstelling sociale zaken	138	n
Bestuursrapportage 2014-2: Bijstellen budgetten WMO wegens teruglopende aanvragen	-1.181	v
Bestuursrapportage 2014-2: Sanering archieven	227	n
Bestuursrapportage 2014-3: Voormalig personeel arbeidsongeschikt	-150	v
Bestuursrapportage 2014-3: Septembecirculaire 2014	4.526	n
Bestuursrapportage 2014-3: Omzetten materieel budget naar urenbudget	-1.315	v
Bestuursrapportage 2014-3: Correctie taakstelling overhead	117	n
Bestuursrapportage 2014-3: Omzetting reserve frictiekosten naar voorziening bovenformatieven	-150	v
Bestuursrapportage 2014-3: Dotatie duurzame sportvoorziening	-250	v
Bestuursrapportage 2014-3: Eenmalige koopkrachttegemoetkoming 2014	-639	v
Bestuursrapportage 2014-3: Invullen taakstelling korting WMO	207	n
Bestuursrapportage 2014-3: Verhogen decentralisatie uitkering Bodem (Klokhuisplein)	-4.094	v
Bestuursrapportage 2014-3: Dotatie reserve sociaal domein	-101	v
Overige verschillen < € 100.000	-35	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	1.987	n
Bovenformatieven	4.072	n
Gedurende het jaar zijn diverse ontwikkelingen geweest in het aantal bovenformatieve medewerkers. Nu inmiddels bekend is wie bovenformatief is, kan berekend worden wat de frictiekosten zijn. Daarom is een actualiseerde berekening gemaakt van de kosten van bovenformatieven t/m 2018. Op grond van regelgeving moet de voorziening toereikend zijn voor de toekomstige verplichtingen. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen is een extra dotatie aan de voorziening bovenformatieven gedaan van € 2,9 miljoen. Het naar voren halen van deze lasten heeft een voordelig effect voor de meerjarenraming. Dit voordeel wordt verwerkt in de kadernota 2015. Daarnaast is € 1,2 miljoen aan lasten voor bovenformatieven verantwoord welke niet zijn geraamd, maar wel zijn gedekt door opbrengsten uit detacheringen (zie toelichting bij baten, per saldo neutraal). Samen leidt dit tot een nadeel in de lasten van afgerond € 4,1 miljoen (€ 2,9 + € 1,2).		
Mutatie voorziening debiteuren	186	n
Actualisatie van de voorziening dubieuze debiteuren leidt tot een nadeel van € 186.000 aan de lastenkant en voordeel van € 153.000 aan de batenkant (per saldo een nadeel van € 33.000)		

10.1 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
<p>Saldo kostenplaatsen</p> <p>Op het saldo kostenplaatsen komen de verschillen in de overhead en de doorbelaste uren naar de producten of investeringen tot uiting. De verschillen in 2014 bestaan grofweg uit de volgende componenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De doorbelaste uren naar de exploitatie van de hoofdafdeling Stadszaken zijn ruim € 1 miljoen lager dan begroot, Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door ingezette reorganisatie van de afdeling Ruimtelijk Beleid bij de hoofdafdeling Stadszaken. Tegenover dit nadeel staat een voordeel in de beleidsvelden 5.2 Ruimtelijke Ontwikkeling en 9.1 Milieu, Leefbaarheid en Duurzaamheid van € 1.145.000. - Bij de hoofdafdeling Middelen en Services zijn de lasten in 2014 € 1,4 miljoen lager dan begroot. Dit is onder andere het gevolg van: <ul style="list-style-type: none"> • Onverwachte voordelen zoals een belastingteruggave van €300.000 over de basispremie WAO/WIA. • de herijking van de informatievoorziening, tempoverschillen ontstaan in (digitaliserings) projecten. Dat resulteerde in bijna € 200.000 minder uitgaven, naast eenmalige inkoopvoordelen van € 250.000. • Daarnaast is het voorzichtigheidsprincipe toegepast bij fluctuerende kostenposten als de (brand)verzekering, waar zich uiteindelijk geen calamiteit voordeed. Voordeel € 180.000. • Lagere uitgaven voor personeels-, advertentie-, arbo- en opleidingskosten van in totaal € 500.000. - Bij de hoofdafdeling Gebiedsontwikkeling en Beheer is het saldo van de hulpkostenplaatsen € 500.000 nadeling. Dit wordt veroorzaakt door een lagere doorbelasting van uren van circa € 300.000 aan de exploitatie en doordat de kosten voor personeel en overige zaken € 200.000 hoger zijn dan begroot. 	677	n
<p>Uren investeringen</p> <p>Tegenover dit voordeel bij de lasten staat een even groot nadeel bij de baten.</p>	-2.985	v
Overige verschillen < € 100.000	37	n
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	-9.854	v
Bestuursrapportage 2014-1: Septemercirculaire 2013	-897	v
Bestuursrapportage 2014-2: Meicirculaire 2014	-4.107	v
Bestuursrapportage 2014-2: Lagere kosten leningenportefeuille	-865	v
Bestuursrapportage 2014-2: Dividend bijstelling	-548	v
Bestuursrapportage 2014-3: Renteresultaat	-195	v
Bestuursrapportage 2014-3: Septemercirculaire	-4.616	v
Bestuursrapportage 2014-3: Omzetten materieel budget naar urenbudget	1.315	n
Overige verschillen < € 100.000	59	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	-1.414	v
<p>Afwikkeling BTW/BCF</p> <p>In december 2014 is de gemeente Haarlem tot overeenstemming gekomen met de Belastingdienst over de afwikkeling van BTW\BCF over de jaren 2009-2013. In 2013 was hiervoor reeds een voorziening getroffen. Per saldo is er een voordeel van € 3,5 miljoen. Dit wordt deels veroorzaakt omdat de ingeschatte risico's zich lager of niet voordeden, daarnaast zijn er gedurende het traject ook voordelen naar voren gekomen die niet in de voorziening waren meegenomen.</p>	-3.476	v
<p>Renteresultaat</p> <p>Er is een positief renteresultaat gerealiseerd van € 308.000. Het voordeel wordt veroorzaakt door het renteverskil tussen korte en lange financiering en het absoluut lage renteniveau voor de korte en de lange rente.</p>	-308	v

10.1 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Algemene Uitkering Uit de najaarsnota van het Rijk valt af te leiden dat er in 2014 sprake is van onderuitputting van de rijksuitgaven. Voor de algemene uitkering jaar 2014 wordt daarom rekening gehouden met een negatieve bijstelling van het accres 2014 met € 60 miljoen. Voor Haarlem betekent dat een nadelige bijstelling van € 641.000. Voor de afloop van de uitkering over de jaren 2012 en 2013 is per saldo sprake van een voordelig effect van € 91.000 wat hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door herziening van de uitkeringsfactor.	550	n
Minder dividend SRO In 2014 is rekening gehouden met een extra dividend van € 160.000 van de NV SRO. In de algemene vergadering van aandeelhouders SRO is echter (nog) geen besluit genomen over de bestemming van het voordelig resultaat 2013 en is geen extra dividend uitgekeerd. In de jaarrekening 2014 ontstaat hierdoor een nadeel van 160.000. Het is mogelijk dat in 2015 alsnog extra dividend van SRO wordt ontvangen.	160	n
Mutatie voorziening debiteuren Actualisatie van de voorziening dubieuze debiteuren leidt tot een nadeel van € 186.000 aan de lastenkant en voordeel van € 153.000 aan de batenkant (per saldo een nadeel van € 33.000)	-153	v
Bovenformatieven In 2014 is € 1,2 miljoen aan niet geraamde opbrengsten uit detacheringen ontvangen ter dekking van lasten voor bovenformatieven (zie ook toelichting bij lasten, per saldo neutraal).	-1.167	v
Uren investeringen Tegenover dit nadeel bij de baten staat een even groot voordeel bij de lasten.	2.985	n
Overige verschillen < € 100.000	-5	v

(bedragen x € 1.000)

10.2 Lokale belastingen & heffingen	Lasten	Baten
Primaire begroting na conversie 2014	4.340	-44.189
Bijgestelde begroting 2014	4.480	-43.882
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	140	307
Jaarrekening 2014	4.627	-43.824
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	147	58
Resultaat t.o.v. primaire begroting	287	365

(bedragen x € 1.000)

10.2 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	140	n
Bestuursrapportage 2014-1: Haarlemse belastingvoorstellen	140	n
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	147	n
Voorziening dubieuze debiteuren belastingen	151	n
De bijgestelde raming van het beleidsveld is met € 147.000 overschreden vanwege een hogere dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren van € 151.000 op grond van de ontwikkeling van de debiteurenstand.		
Overige verschillen < € 100.000	-4	v
Toelichting Baten		
<i>Mutatie tijdens het begrotingsjaar:</i>	307	n
Bestuursrapportage 2014-1: Aanpassing opbrengst OZB	439	n
Bestuursrapportage 2014-1: Haarlemse belastingvoorstellen	298	n
Bestuursrapportage 2014-2: Wijziging belastingopbrengsten	-430	v
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting:</i>	58	n

10.2 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Overige verschillen < € 100.000	58	n

(bedragen x € 1.000)

10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen Mutaties reserves	bedrag	v/n	Verklaring financiële afwijking
Toevoeging aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	13.025	n	
Bijgestelde begroting 2014:	13.019	n	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de toevoeging met € 6.000 verlaagd: <ul style="list-style-type: none"> Budgetoverheveling digitaal informatiebeheer € 73.900 Budgetoverheveling Digitaliseringsprojecten € 352.000 Dotatie aan reserve sociaal domein € 527.000 Toevoeging aan Reserve Opleidingen voor traineepool ten laste van stelpost € 100.000 Wijziging ivm omzetting reserve frictiekosten naar voorziening bovenformatieven -€ 2.686.000 Bestemming rekeningresultaat 2013 € 1.627.314
Jaarrekening 2014:	13.019	n	
Resultaat toevoeging aan reserves	0	n	
Onttrekking aan reserves			
Primaire Begroting 2014:	-4.895	v	
Bijgestelde begroting 2014:	-7.849	v	Tijdens het begrotingsjaar heeft de raad de onttrekkingen met € 1.196.000 verhoogd: <ul style="list-style-type: none"> Implementatie Kans & Kracht € 425.000 Correctie foutieve codering Vastgoed € 240.000 Onttrekking bestemmingsreserve sanering archieven € 227.000 Voltooiing reorganisatie Kans en kracht € 175.000 Wijziging ivm omzetting reserve frictiekosten naar voorziening bovenformatieven € 150.000 Inzet nieuw beleid € 40.000 Bestemming rekeningresultaat 2013 € 1.997.000
Jaarrekening 2014:	-7.849	v	
Resultaat onttrekking aan reserves	0	v	

Deel 3 • Paragrafen

3.1 Inleiding

In dit deel van het jaarverslag staan de volgende wettelijk voorgeschreven paragrafen:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- verbonden partijen en subsidies;
- grond- en vastgoedbeleid;
- sociaal domein (niet verplichte paragraaf).

In de paragrafen komen onderwerpen aan de orde die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van Haarlem. De paragrafen geven de verantwoording weer over het beleid en het beheer dat het afgelopen jaar over deze onderwerpen is gevoerd. Het gevoerde beleid is van invloed op de financiële flexibiliteit van de gemeente. In deze inleiding wordt – aan de hand van een aantal indicatoren, – samengevat weergegeven hoe de financiële positie van de gemeente zich ontwikkelt.

Het is van belang om inzicht te hebben in zowel de financiële positie van de gemeente als de mate van flexibiliteit om tegenvallers te kunnen opvangen. Zit er bij tegenvallers nog rek in de meerjarenbegroting? Is het weerstandsvermogen toereikend genoeg om niet alleen de risico's af te dekken, maar ook om tegenvallers op te vangen? In hoeverre belemmert de schuldpitatie de gemeente om snel in te spelen op gewijzigde omstandigheden? Voor dat inzicht zijn de paragrafen financiering en weerstandsvermogen en risicobeheersing en de saldi van de algemene reserves van belang. Al deze elementen komen terug in de toetsing van de financiële flexibiliteit van de gemeente.

Belangrijke indicatoren om de financiële positie te kunnen bepalen zijn:

- beïnvloedbaarheid van de lokale lasten;
- beschikbare weerstandscapaciteit;
- onderhoudssituatie;
- schuldratio;
- renterisiconorm;
- resultaten grondexploitaties;
- meerjarenbegroting;
- beoordeling provincie.

De financiële positie is kritisch beoordeeld op deze indicatoren. In onderstaand overzicht worden de resultaten samengevat, waarna de score op elke indicator kort wordt toegelicht.

	Indicator	Gunstig	Neutraal	Ongunstig
1	Beïnvloedbaarheid lokale lasten			
2	Beschikbare weerstandscapaciteit			
3	Onderhoudssituatie			
4	Schuldratio			
5	Renterisiconorm			

	Indicator	Gunstig	Neutraal	Ongunstig
6	Resultaten grondexploitaties			
7	Meerjarenbegroting			
8	Beoordeling provincie			

Lokale lasten

De indicator lokale lasten laat zien of mogelijke toekomstige tegenvallers opgevangen kunnen worden door een verhoging van de lokale lasten. De lokale lasten kunnen worden uitgesplitst in woonlasten en overige lasten.

Indicator:

De flexibiliteit in verhoging van de gemeentelijke woonlasten is zeer beperkt, omdat Haarlem al relatief hoge woonlasten kent. Van de 35 grote gemeenten staat Haarlem in 2014 op een zevende plaats van hoogste woonlasten. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden ten opzichte van de andere gemeenten. De indicator is daarom ongunstig.

NB: Deze indicator is gekoppeld aan het beleid waarvoor de gemeente kiest. Er zijn geen wettelijke belemmeringen lokale lasten te verhogen, als heffingen maar niet meer dan 100% kostendekkend zijn.

Weerstandscapaciteit

In de paragraaf weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 13,7 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 26,1 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 1,9 en dat is ruim voldoende.

Indicator:

Groen; ratio 1,4 of hoger. Er is ruimte binnen de Algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Oranje; ratio 1 t/m 1,4. Er is beperkt ruimte binnen de Algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Rood; ratio lager dan 1. De Algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen (om risico's te kunnen opvangen) en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen.

Dat betekent dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

Onderhoud

Eén van de indicatoren om te bezien of de begroting materieel sluitend is, betreft het vermogen van de gemeenten om te voorzien in het onderhoud van de kapitaalgoederen inclusief gemeentelijk vastgoed (panden).

De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat circa tien tot vijftien procent van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Met het verlagen van het kwaliteitsniveau zijn de kosten van het op niveau houden van het areaal ook lager. Daar staat wel een lagere beeld- en gebruikskwaliteit tegenover.

Indicator:

Groen: minder dan 10% voldoet niet aan het gewenst onderhoudsniveau.

Oranje: tussen de 10-15% voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau.

Rood: meer dan 15% voldoet niet aan het gewenste onderhoudsniveau.

Meer dan 15% voldoet nog niet aan het gewenste onderhoudsniveau.

De indicator is daarom ongunstig.

Schuldpositie

Als gemeentelijk beleid is vastgelegd dat de schuldratio (de netto schuld gedeeld door de totale exploitatielasten) op termijn lager dan 100% moet zijn. Als het percentage daar boven komt, maar nog onder de 150% is, bevindt de gemeente zich in de oranje zone (aandacht vereist) en als de schuldratio hoger dan 150%, dan bevindt de gemeente zich in de rode zone (onvoldoende).

Indicator:

Groen: schuldratio lager dan 100%

Oranje: schuldratio hoger dan 100%, maar lager dan 150%

Rood: schuldratio hoger dan 150%

De schuldratio, zoals berekend in de jaarstukken 2014 bedraagt 122% (oranje).

Renterisiconorm

De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze norm benoemt het maximaal geleende bedrag per jaar dat aan rentewijziging onderhavig mag zijn. De norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem lag de norm voor 2014 op € 84 miljoen.

Indicator:

De indicator is gunstig, omdat de risico's voor herfinanciering zijn gespreid en omdat de norm voor herfinanciering niet wordt overschreden.

Grondexploitaties

De lasten en baten van grondexploitaties worden geactiveerd en leiden tot bezitsvorming (voorraad gronden). In die zin speelt de grondexploitatie geen directe rol in de financiële uitkomsten van de rekening. Toch zijn de grondexploitaties wel van belang voor de financiële positie van de gemeente. Positieve dan wel negatieve uitkomsten van grondexploitaties komen ten goede of ten laste van de algemene middelen.

Om deze risico's te kunnen dekken is een reserve grondexploitaties gevormd. De voordelige resultaten worden aan die reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden hieraan onttrokken.

Indicator:

Groen: de grondexploitaties vergroten de flexibiliteit van de begroting.

Oranje: de grondexploitaties zijn neutraal ten opzichte van de begroting.

Rood: de grondexploitaties verkleinen de flexibiliteit van de begroting.

De actualisatie van de ramingen heeft het resultaat van de grondexploitaties met € 874.000,- verslechterd ten opzichte van 30 september 2014 (Bestuursrapportage 2014-3). Dit wordt met name veroorzaakt door het bijstellen van opbrengstverwachtingen in de Waarderpolder en in Schalkwijk. De voorziening toekomstige verliezen is als gevolg hiervan met € 632.000,- toegenomen ten opzichte van 30 september 2014.

Rekening houdende met de volgende ontwikkelingen:

- In Haarlem blijft de woningprijs relatief gezien stabiel, kleinschalige bouwprojecten worden gestart.
- De afzet van bedrijfsgronden ligt nog op een zeer laag niveau.
- De Retailsector heeft het (behoudens supermarkten) moeilijk, de trend met toenemende leegstand en lagere huurprijzen houdt aan.
- De corporaties worden vanuit het Rijk aan strengere regels onderworpen wat invloed heeft op hun ontwikkelmogelijkheden.

Conclusie: de gevolgen van de economische crisis zijn nog steeds merkbaar en blijven invloed hebben op de verwachte resultaten van de grondexploitaties. De flexibiliteit van de begroting wordt hierdoor verkleind.

De indicator is daarom rood.

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting is één van de indicatoren waaruit de financiële positie van de gemeente blijkt. Is de meerjarenraming materieel sluitend en biedt de meerjarenraming ruimte om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn?

Indicator:

De begroting voor 2015 was bij aanbidding sluitend. De verwerking van de septembercirculaire leidt tot een incidenteel nadeel voor 2015, dat gedeeltelijk wordt gecompenseerd door structureel hogere belastingopbrengsten (Haarlemse belastingvoorstellen). Ook de jaren na 2015 bieden een sluitend meerjarenperspectief op 2019 na. De indicator is daarom gunstig. Kanttekening hierbij is dat de ingeboekte bezuinigingen nog wel tot realisatie moeten leiden. Hiermee is bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen rekening gehouden.

Oordeel provincie

Elk jaar geeft de provincie, als toezichthouder, een oordeel over de financiële positie van de gemeente. De provincie heeft de financiële positie over 2014 als matig beoordeeld.

Indicator:

Groen: oordeel is goed

Oranje: oordeel is matig/voldoende.

Rood: oordeel is slecht.

Conclusie

Op basis van de scores van verschillende indicatoren beoordeelt het college de ontwikkeling van de financiële positie van Haarlem als ongewijzigd ten opzichte van de Programmabegroting 2015.

3.2 Lokale heffingen

3.2.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. Er bestaan twee soorten gemeentelijke heffingen, te weten rechten en belastingen. Bij rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de tegenprestatie. Dat wil zeggen: de kostendekkendheid mag niet meer dan honderd procent zijn. Bij belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van een groot aantal heffingen ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling, te weten Cocensus. Ook de kwijtscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed. Cocensus handelt voor Haarlem af: de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, parkeerbelasting (navorderingen), reclamebelasting en de heffing Bedrijfsindustriële-zones Waarderpolder (verder genoemd BIZ-heffing).

3.2.2 Verantwoording uitvoering

Voor de uitvoering van deze belastingen is een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Cocensus gesloten. In 2014 zijn hierin geen belangrijke wijzigingen aangebracht. De uitvoering van deze overeenkomst is conform de afspraken uitgevoerd.

Aanslagoplegging

Met betrekking tot de aanslagoplegging is in de DVO opgenomen dat voor 1 maart van het belastingjaar 95% van de belastingplichtigen de aanslagen heeft ontvangen. In 2014 is voor 1 maart 99% opgelegd. Hiermee is aan de opgenomen doelstelling vanuit het DVO voldaan.

Afhandeling bezwaarschriften

Over 2014 zijn in totaal 3.478 bezwaarschriften ontvangen, waarvan 1.113 gericht op de WOZ-beschikkingen (dat wil zeggen de waardebeoordeling van de onroerende zaken) en 2.365 op de verschillende heffingssoorten (de belastingaanslag als zodanig). Dit is inclusief 1.143 bezwaren tegen naheffingsaanslagen parkeerbelasting. Van de WOZ-bezwaren zijn er 906 afgedaan (81%) en van de heffingsbezwaren zijn er 2.206 afgedaan (93%). De nog te behandelen bezwaarschriften zijn van recentere datum en afdoening wacht nog op afronding van overleg met betrokkenen.

Kwijtschelding

Over 2014 zijn 5.106 verzoeken ontvangen. Hiervan zijn er 2.306 geautomatiseerd kwijtgescholden. Van de resterende 2.800 verzoeken zijn 2.618 afgehandeld (94%).

In 163 gevallen is tegen afwijzing administratief beroep aangetekend. Hiervan zijn er 56 afgehandeld per 1 december.

Invordering

Van de totaal in te vorderen bedragen aan belastingen en rechten is 97% ingevorderd.

Realisatie WOZ-opbrengsten

Voor de uitvoering van de WOZ geldt dat van de totale geraamde waarde van € 20.469 miljoen, € 20.592 miljoen is gerealiseerd (vanwege een hogere WOZ-waarde dan oorspronkelijk geraamd).

Kwaliteit uitvoering waardering onroerende zaken (WOZ)

De Minister van Financiën heeft een orgaan ingesteld dat toezicht houdt op de taxaties die de gemeenten uitvoeren, de Waarderingskamer. Dit orgaan geeft ook jaarlijks een oordeel over de kwaliteit van de uitvoering van de werkzaamheden die voortvloeien uit de uitvoering van de wet. Over 2014 heeft Cocensus het oordeel goed ontvangen van de Waarderingskamer.

3.2.3 Opbrengst belastingen en heffingen

In de navolgende tabel zijn de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen opgenomen. Daarbij worden de rekeningcijfers vergeleken met de geraamde opbrengsten na wijziging en de rekeningcijfers 2013. Afwijkingen van € 100.000 of meer tussen rekeningcijfers en geraamde opbrengsten zijn toegelicht. De verschillen die betrekking hebben op de kostendekkende heffingen worden in de volgende paragraaf toegelicht, waarbij +/- een nadeel is.

(bedragen x € 1.000)

Belastingen/heffingen	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014	Saldo Begroting/ Rekening
Belastingen				
OZB-woningen	18.213	19.301	19.339	38
OZB- niet woningen eigenaren	8.816	9.773	9.664	-109
OZB- niet woningen gebruikers	6.099	6.652	6.503	-149
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelasting	89	55	62	7
Hondenbelasting	509	533	521	-12
Toeristenbelasting	601	901	994	93
Precario ondergrondse infrastructuur	4.643	4.843	4.842	-1
Overige precario	560	573	529	-44
Parkeerbelasting	6.491	6.293	7.005	712
Naheffing parkeren	1.871	1.069	932	-137
Parkeeropbrengsten Schalkwijk	415	532	504	-28
Reclamebelasting	508	518	468	-50
BIZ-heffing	353	317	313	-4
Totaal belastingen	49.168	51.360	51.676	316
Rechten/heffingen				
Afvalstoffenheffing	19.783	19.661	19.778	117
Rioolrecht	11.646	12.415	12.413	-2
Bouwleges	2.766	2.329	1.764	-565
Leges Burgerzaken	2.779	2.957	3.096	139
Leges vergunningen	197	440	368	-72
Begraafrechten	984	931	889	-42
Havengelden	730	973	933	-40
Marktgeden	381	400	356	-44
Totaal rechten	39.266	40.106	39.597	-509
Kwijtscheldingen	-938	-1.229	-1.152	77
Mutatie dubieuze debiteuren	236	-340	-491	-151
Netto-opbrengst	87.732	89.897	89.630	-267

Toelichting afwijkingen

OZB-niet woningen

Met name door een lagere opbrengst over 2013 van € 175.000 (eigenaren) en van € 116.000 (van niet-eigenaren) ten opzichte van eerdere prognoses, is de verantwoorde opbrengst over 2014 lager dan geraamd. Dit is in hoofdzaak veroorzaakt doordat een aantal verzorgingshuizen niet meer als niet-woning kon worden aangemerkt op basis van jurisprudentie. Ook zijn door afhandeling van bezwaren de WOZ-waarden verlaagd.

Parkeerbelastingen en naheffing parkeren

De tariefsverhogingen voor 2014 voor de parkeervignetten (28%) en het parkeren op straat (circa 16%) hebben geleid tot hogere baten uit parkeerbelastingen ten opzichte van 2013. In de eerste helft van 2014 bleek dat de stijging van baten niet gelijk was aan de tariefstijgingen en de met die stijging opgehoogde begroting 2014. In de eerste helft van het jaar lagen de baten uit straatparkeren zelfs onder het niveau van 2013. Op basis daarvan is bij de tweede bestuursrapportage de begroting aangepast. In de tweede helft van het jaar zijn de inkomsten uit parkeerbelastingen aangetrokken tot uiteindelijk het bedrag van de oorspronkelijke begroting en de opbrengsten uit naheffingen zijn iets lager uitgevallen.

Afvalstoffenheffing

Er zijn ten opzichte van de begroting 2014 meer nieuwe objecten in de heffing betrokken en er blijken minder aanslagen te zijn verminderd, dan waarmee was gerekend. Hierdoor is een hogere opbrengst van € 117.000 is gerealiseerd.

Leges burgerzaken

De opbrengst van alle legesproducten burgerzaken bedragen in totaal ongeveer € 3 miljoen. De ontvangen leges laten op alle producten burgerzaken kleine meeropbrengsten zien. Deze betreffen de leges voor onder meer huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen.

Bouwleges

Door interne en externe factoren is een aantal grote projecten doorgeschoven naar 2015 of zelfs geheel komen te vervallen. Daarnaast is, als gevolg van wijzigingen in de planvorming en uitspraken beroep en bezwaar, € 170.000 aan leges gerestitueerd. Daardoor is opbrengst € 565.000 lager uitgevallen dan de raming.

Dotatie aan dubieuze debiteuren

Het budget voor dubieuze debiteuren houdt geen gelijke trend met de toename van de belastingbaten. Op grond van een toename van de debiteurenstand en de afgesproken staffel (oplopend naar de oudheid van de vordering) die aangehouden wordt was een hogere dotatie nodig dan eerder was geraamd.

3.2.4 Kostendekkendheid heffingen

In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de rechten opgenomen. Indien de realisatie 2014 sterk afwijkt van de bijgestelde raming van 2014 is daarvoor een toelichting opgenomen.

Een verdere kostenonderbouwing van de heffingen is als afzonderlijke bijlage in de jaarstukken opgenomen.

Riolering

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	12.415	12.413
Lasten totaal	12.415	12.089
Kostendekkendheid	100%	102,7%

Toelichting

De hogere dekking wordt veroorzaakt door lagere lasten. Doordat er minder is geïnvesteerd dan geraamd, zijn ook de kapitaallasten lager uitgevallen dan geraamd.

Afvalstoffenheffing

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	19.661	19.778
Lasten totaal	19.661	19.874
Kostendekkendheid	100%	99,5%

Vergunningen

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	440	368
Lasten totaal	1.094	963
Kostendekkendheid	40%	38%

Wabo

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	2.929	1.764
Lasten totaal	4.977	3.948
Kostendekkendheid	59%	45%

Toelichting

De lagere dekking wordt veroorzaakt door minder baten. Zie toelichting paragraaf 3.2.3.

Leges dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	3.387	3.096
Lasten totaal	4.841	5.107
Kostendekkendheid	70%	61%

Toelichting

De lagere dekking wordt in hoofdzaak veroorzaakt door minder baten. Zie toelichting paragraaf 3.2.3.

Begraven

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	931	889
Lasten totaal	1.483	1.505
Kostendekkendheid	63%	59%

Haven

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	993	956
Lasten totaal	2.147	1.927
Kostendekkendheid	46%	50%

¹ Naast havengelden wordt ook nog een bedrag aan leges ontvangen, waardoor de baten hoger zijn dan de havengelden.

Markt

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2014	Rekening 2014
Baten totaal	400	356
Lasten totaal	468	474
Kostendekkendheid	85%	75%

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1 Inleiding

In deze paragraaf staan de risico's van de gemeente Haarlem centraal en wordt inzichtelijk gemaakt wat de financiële capaciteit is die nodig is om de risico's op te vangen. Eerst wordt het begrip risicomanagement beschreven en wordt er een inventarisatie van de risico's gepresenteerd. Daarna wordt de weerstandscapaciteit berekend aan de hand van de Algemene reserve en de ontwikkeling daarvan. Tot slot wordt een waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

3.3.2 Risicomanagement

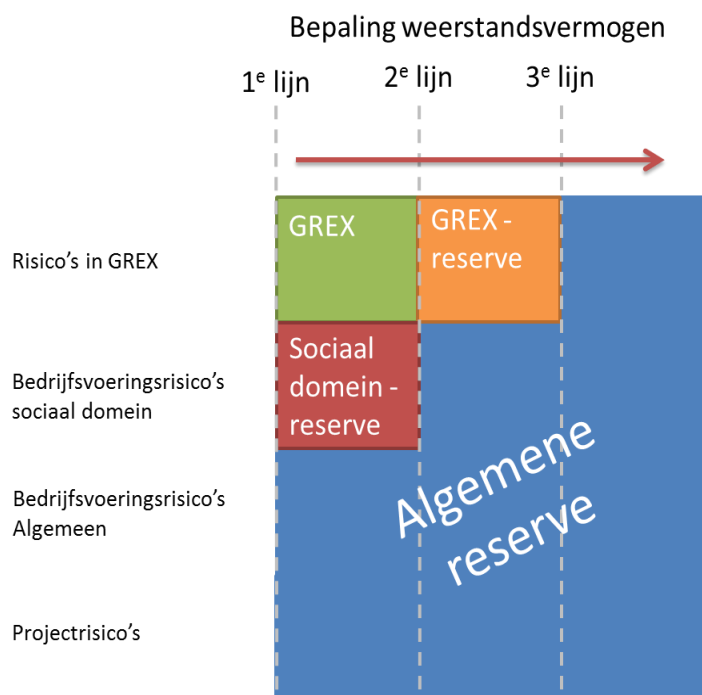
De gemeente Haarlem heeft, zoals iedere organisatie, te maken met risico's en deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de uitvoer van beleidsdoelen van de gemeente nadelig kunnen beïnvloeden, moet hier inzicht in zijn. Om het begrippenkader en de randvoorwaarden voor risicomanagement eenduidig vast te leggen is de Nota Risicomanagement (2014/425781) door het college vastgesteld en aangeboden aan de commissie bestuur. De nota is tijdens een raadsmarkt onderwerp van bespreking geweest. In de nota wordt risicomanagement gedefinieerd als: het *effectief* en *systematisch* omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden. Risicomanagement is gericht op *proactief* handelen. Dat hoeft niet te betekenen dat risico's niet meer voorkomen. Om het risicobewustzijn van medewerkers in de organisatie te blijven stimuleren zijn in de nota ontwikkeltrajecten geschetst.

Voor de belangrijkste risico's moeten passende beheersmaatregelen worden getroffen. Om de financiële gevolgen die samenhangen met de risico's te kunnen opvangen, dient een weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve aangehouden te worden. Om te bepalen hoe groot deze moet zijn, is de waarde van de risico's ingeschat. Hiervoor wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd. Bij alle hoofdafdelingsmanagers is gevraagd risico's en beheersmaatregelen te actualiseren en te bespreken in hun managementteams. De gekwantificeerde risico's zijn vervolgens in de directie besproken in de afzonderlijke staven van de portefeuillehouders. Tenslotte is op basis van de geïnventariseerde en gewaardeerde risico's een risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan risico's te dekken. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De simulatie is gebaseerd op een wetenschappelijk verantwoorde methodiek en houdt rekening met de kansverdeling. De risico-inventarisatie is een effectief instrument om inzicht te hebben in het risicoprofiel van de organisatie. De risico-inventarisatie is echter geen totaaloverzicht van alle risico's van de gemeente Haarlem.

3.3.3 Risico's

We onderscheiden drie soorten risico's die een gefaseerde impact hebben op het aan te houden weerstandsvermogen. Kortom: elk soort risico spreekt een specifiek soort reserve aan waaruit de financiële gevolgen worden gedekt.

In het schema is in één oogopslag te zien dat projectrisico's direct in de algemene reserve vallen, en dat bedrijfsvoeringsrisico's sociaal domein eerst de reserve sociaal domein aanspreken, en vervolgens in de tweede lijn vanuit de algemene reserve worden gedekt:

Figuur: Bepaling weerstandsvermogen

a. Risico's grondexploitaties

Voor de benodigde weerstandscapaciteit van de risico's van grondexploitaties wordt per grondexploitatie bekeken of een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet voor de dekking van de risico's. Voor de risico's die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Als dat niet het geval is, dient voor het restrisico weerstandsvermogen aangehouden te worden. De nu berekende restrisico's van grondexploitatie kunnen worden gedekt uit de reserve grondexploitatie (zie figuur bepaling weerstandsvermogen).

Tabel risico's grondexploitaties

(bedragen x € 1.000)

Risico's	Benodigd weerstandsvermogen	Dekking binnen grondexploitatie	Dekking t.l.v. reserve grondexploitatie	Dekking t.l.v. algemeen weerstandsvermogen
Grondexploitatie Slachthuisterrein	1.002	1.002	0	0
Grondexploitatie Europawijk Zuid	230	187	43	0
Waarderpolder Zuidwest complex 010	60	60	0	0
Watergang Meerwijk.	60	18	42	0
Grondexploitatie Land in Zicht	36	0	36	0
Totaal	1.388	1.267	121	0

b. Bedrijfsvoeringsrisico's

De risicoinventarisatie heeft in totaal 38 bedrijfsvoeringsrisico's met financieel gevolg in beeld gebracht. Dit gaat om 34 algemene bedrijfsvoeringsrisico's en vier bedrijfsvoeringsrisico's sociaal domein met kwantificeerbare financiële impact.

Algemene bedrijfsvoeringsrisico's zijn risico's als claims, realisatie van bezuinigingen of leges uit vergunningen. In de tabel top tien bedrijfsvoeringsrisico's staan de tien bedrijfsvoeringsrisico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Bedenk dat een risico geen zekerheid is, maar een kans dat het zich voordoet.

De bedrijfsvoeringsrisico's zijn berekend op afgerond € 138 miljoen. Om met 90% zekerheid de risico's te kunnen afdekken is in Naris, de door de gemeente Haarlem gebruikte applicatie voor risicomangement, berekend dat bij dit specifieke samenstel van risico's € 16,385 miljoen aan weerstandsvermogen aangehouden moet worden. Van dit bedrag heeft € 81,5 miljoen betrekking op het sociaal domein (zie specificatie risico's sociaal domein), waarvoor afgerond € 3,5 miljoen aan weerstandsvermogen aangehouden moet worden. De algemene reserve sociaal domein kent per 31-12-2014 een saldo van afgerond € 8,6 miljoen, waardoor er voor deze risico's geen algemene weerstandsvermogen aangehouden moet worden.

Dat betekent dat voor de resterende € 56,5 miljoen aan risico's € 12,88 miljoen aan algemeen weerstandsvermogen aangehouden moet worden.

Tabel bedrijfsvoeringsrisico's

(bedragen x € 1 miljoen)

	Risico's totaal	Benodigd weerstandsvermogen
Algemene bedrijfsvoeringsrisico's	56,50	12,88
Financiële risico's sociaal domein	81,50	3,50
af: Algemene reserve sociaal domein		-3,50
Totaal	138,00	12,88

Risico's sociaal domein

Per 1 januari 2015 is de transitie van taken in het sociaal domein geëffectueerd en is de gemeente verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken. Bij deze verantwoordelijkheden doen zich ook een aantal risico's voor. In januari 2014 is hiervoor een risico-inventarisatie vastgesteld (2014/38221), met daarin drie vormen van risico's. Deze zijn bij de Programmabegroting 2015 geactualiseerd en uitgebreid. Het gaat om de volgende hoofdvormen:

1. Transitierisico's
2. Transformatierisico's
3. Bedrijfsvoeringsrisico's
4. Risico's met kwantificeerbare financiële impact (nieuw)

Veel risico's rondom de transformatie zijn kwalitatief van aard en moeilijk te kwantificeren. Aangegeven wordt of er ook financiële gevolgen zijn (niet te verwarren met financiële risico's) als een bepaald risico zich voordoet. Indien mogelijk is de financiële impact berekend; risico's waarvan de financiële impact gekwantificeerd kan worden zijn nu apart benoemd. Eventuele financiële gevolgen worden primair gedekt door de algemene reserve sociaal domein en vormen geen belasting voor de algemene reserve. Bij onvoldoende omvang van de algemene reserve sociaal domein dient algemeen weerstandsvermogen aangehouden te worden.

Hieronder wordt per hoofdvorm ingegaan op de geconstateerde risico's en wordt een geactualiseerde stand van zaken weergegeven. Daarbij geven we aan wat de status van het benoemde risico is ten opzichte van de Programmabegroting 2015. Voortgezet, betekent dat het risico ongewijzigd van kracht is; gewijzigd, betekent dat de risico-situatie is aangepast; vervallen, betekent dat het risico niet meer van kracht is.

1. Transitierisico's

Er was in 2014 een aantal risico's geconstateerd die verband hielden met de daadwerkelijke transitie van taken per 1 januari 2015. Dit had met name betrekking op het 'transitie-proof' zijn van de gemeente (zowel de eigen als uitvoerende organisaties). Dit waren risico's die zijn ontstaan bij de overgang van de oude naar de nieuwe situatie. In principe was het belangrijkste transitierisico dan ook 'de voorbereiding op de invoering van de nieuwe taken is niet op tijd klaar'.

Er kan nu geconstateerd worden dat de voorbereiding van de transitie en cruciale elementen daarin op tijd gereed waren. Onder andere de juridische, inhoudelijke en financiële kaders, inrichting van het toegangsproces, de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie en de inbedding van Zandvoort, de inkoop van dienstverlening en de communicatie naar cliënten en burgers. Van 'transitie' zoals bedoeld in deze hoofdvorm is inmiddels geen sprake meer; transitierisico's zijn dan ook niet meer aan de orde en deze hoofdvorm van risico's vervalt met het vaststellen van de Jaarrekening 2014. Eventuele risico's die na 1 januari 2015 nog bestaan zijn onderdeel van de bedrijfsvoeringsrisico's.

2. Transformatierisico's

Dit betreft de risico's die horen bij de inrichting van het nieuwe sociaal domein; hoe werken beleidskeuzes uit? Welke risico's kunnen we onderscheiden in het bereiken van beleidsdoelen? Er zijn in de Programmabegroting 2015 zeven transformatierisico's gesignaleerd. Hieronder wordt aangegeven of ze nog van toepassing zijn.

Risico	Status	Toelichting
1 Toename vraag	<i>Voortgezet</i>	Door een toename van de vraag treden afgesproken budgetplafonds in werking, waardoor wachtlijsten kunnen ontstaan.
2 Onvoldoende effect ingezet beleid	<i>Voortgezet</i>	Veranderingen door ingezet beleid zijn niet van de ene op andere dag gerealiseerd; de komende jaren zullen we ontwikkelingen moeten volgen om het effect van beleid te kunnen beoordelen.
3 Onvoldoende greep toegangsproces specialistische ondersteuning	<i>Voortgezet</i>	Het gaat hier specifiek over beslisbevoegdheid voor toegang door huisartsen en rechters. De gemeente heeft hierover geen zeggenschap. Als, met name, huisartsen niet of niet snel genoeg mee-transformeren betekent dit een risico in de toegang voor voorzieningen. De verwachting is dat ook huisartsen steeds meer naar eigen kracht verwijzen of naar het sociaal wijkteam, waardoor de toegang wordt gestroomlijnd. Het toewijzingsbeleid van huisartsen kan leiden tot het een groter beroep op zorg, waardoor afgesproken budgetplafonds in werking treden en wachtlijsten kunnen ontstaan. Door met huisartsen hierover in gesprek te gaan wil de gemeente dit risico beheersen.
4 De onbekende populatie	<i>Gewijzigd</i>	Zie bedrijfsvoeringsrisico's.
5 Uitvoerende partijen en partners	<i>Gewijzigd</i>	Zie bedrijfsvoeringsrisico's
6 Transitie en transformatie behalen niet het gewenste resultaat	<i>Vervallen</i>	Valt onder risico's genoemd onder 1, 2 en 3.
7 Participatie en re-integratie	<i>Gewijzigd</i>	Zie bedrijfsvoeringsrisico 11

3. Bedrijfsvoeringsrisico's

Bedrijfsvoeringsrisico's gaan over de gemeentelijke bedrijfsvoering, financiële huishouding en beheersmatige vraagstukken rondom de nieuwe verantwoordelijkheden in het sociaal domein. In de Programmabegroting 2015 zijn zeven risico's geconstateerd (allen voortgezet of gewijzigd). In deze geactualiseerde staat zijn vijf nieuwe risico's benoemd.

Risico	Status	Toelichting
1	ICT en interne systemen	<i>Gewijzigd</i> Het inrichten van ICT-koppelingen is gebeurd en de gemeente is aangesloten op de noodzakelijke loketten (zoals iWmo). Interne systemen (ook voor interne beheersing) zijn ingericht en gevuld. Onderdelen van de gebruikte ICT-systemen zijn nieuw voor zowel gemeentelijke medewerkers als uitvoerende partijen. Dit kan in de beginfase leiden tot onvolledig of onjuist gebruik, ook bij het functioneren van de landelijke gegevenssystemen. Op het functioneren van landelijke systemen kan de gemeente niet direct sturen. Door medewerkers te trainen in de omgang met systemen en te wijzen op het belang van administratieve juistheid wordt dit risico beheersbaar gemaakt. Dit risico heeft op dit moment geen voorzienbare financiële gevolgen.
2	Inrichting uitvoeringsorganisatie	<i>Gewijzigd</i> Het inrichtingsplan voor de organisatie is vastgesteld en de gemeentelijke formatie is daarop aangevuld. Ook is financiering geborgd bij de Programmabegroting 2015. Gedurende 2015 wordt gevolgd hoe het inrichtingsplan uitwerkt en welke bijstelling er eventueel nodig is. De inrichting (zowel nieuwe mensen als nieuwe werkwijzen) heeft tijd nodig om volledig als 'regulier' te worden gezien en eventuele aanloopperiodes zijn uitgebannen. Desondanks bestaat het risico dat blijkt dat inschattingen, verwachtingen en uitgangspunten die tijdens de voorbereidingen zijn opgesteld in de praktijk onvoldoende bewaarheid worden waardoor extra kosten nodig zijn om de tekortkomingen alsnog recht te trekken. Dit wordt periodiek gemonitord. Mocht er in 2015 sprake zijn van extra benodigde inzet, dan kan dit vanuit het Programmabudget Samen voor Elkaar worden gedekt.
3	Inkoop en aanbesteding	<i>Gewijzigd</i> De inkoop en aanbesteding voor alle dienstverlening is afgerond, alle contracten zijn op tijd gesloten. Daarmee zou het risico kunnen vervallen. Echter, nu blijkt in de uitvoering dat er in specifieke, individuele gevallen cliënten worden aangemeld door aanbieders waar de gemeente geen contract mee heeft en waarvoor wel zorgcontinuïteit geldt (veelal elders uit het land). Dit risico heeft daarmee financiële gevolgen. Vooral nog is dit marginaal en kan binnen bestaande budgettaire kaders worden opgevangen. Mocht er (later in het jaar) aanleiding zijn hiervoor uit de reserve te putten dan wordt dit via de bestuursrapportages gemeld.
4	Solidariteit Jeugdzorg	<i>Gewijzigd</i> Besluitvorming over solidariteit in de regio is afgerond. De risico's zijn daarmee gespreid tussen individuele gemeenten in Zuid-Kennemerland. De maatregel voor beheersing van dit risico is daarmee uitgevoerd. Het risico op overschrijding van de zorgvraag kan zich nog voordoen: dit hangt samen met de transformatierisico's op de onbekende populatie en overconsumptie van zorg (zie ook onder 5).
5	De onbekende populatie	<i>Gewijzigd</i> Met de onbekende populatie werd bedoeld op de onzekerheid in de cliëntgegevens die we van het Rijk ontvingen. Inmiddels zijn we zelf verantwoordelijk voor het monitoren van de aantallen en soort cliënten. Daarmee is dit een bedrijfsvoeringsrisico geworden in plaats van een transformatierisico. Het monitoren gebeurt via onze eigen systemen en het contractmanagement op de zorgaanbieders. Het zal enige tijd duren voordat trends en ontwikkelingen zichtbaar zullen zijn en bepaald kan worden welke maatregel nodig is. Dit risico heeft op dit moment geen voorzienbare financiële gevolgen.

Risico	Status	Toelichting
6	Uitvoerende partijen en partners	<i>Voortgezet</i> Er gaan grote bedragen om in de contracten binnen het sociaal domein. Uitvoerende partijen moeten prestaties leveren tegen de kwaliteit en prijs die is afgesproken. Om hierop te sturen voert de gemeente actief contractmanagement, in samenhang met de beleidsinhoud. Hiervoor worden ook risicoprofielen gehanteerd (mede afhankelijk van de omvang van de organisatie, het contract en eventuele kwaliteitsrisico's). Daarnaast voert de gemeente een toezichtmeldpunt in. Dit neemt niet weg dat er met zoveel contracten en zoveel organisaties die complexe en minder complexe zorg leveren risico's bestaan op het niet, niet tijdig of tegen minderwaardige kwaliteit leveren van dienstverlening. Dit is met name een kwalitatief risico.
7	Budgetbeheersing contracten (o.a. open-einde regelingen)	<i>Voortgezet</i> Zie risico's met kwantificeerbare impact.
8	Financiële positie uitvoerende partijen	<i>Nieuw</i> De uitvoerende partijen in het sociaal domein zijn private instellingen met een eigen bedrijfsvoering. Elk bedrijf kent zijn eigen bedrijfsrisico's. In relatie tot de contracten die de gemeente heeft gesloten werkt dit door in het risico dat partijen niet in staat zouden kunnen zijn hun verplichtingen na te komen. Naast een kwalitatief risico (continuïteit dienstverlening zoals bij 6. omschreven), kan dit in sommige gevallen ook financiële gevolgen hebben. Dit geldt met name wanneer voorschotten zijn betaald. Op dit moment is er geen aanleiding om dit risico te kwantificeren; voor zover bekend verkeert geen van onze gecontracteerde partijen in financiële problemen. Dit wordt gemonitord door onder andere de risicoprofielen in het contractmanagement.
9	Wachlijsten	<i>Nieuw</i> De middelen in het sociaal domein zijn schaarser dan voorheen en de uitdagingen groot. In het kader van budgetbeheersing zijn voor verschillende onderdelen budgetplafonds afgesproken. Dit betekent dat aanbieders niet zonder toestemming boven het voor hen gestelde budgetplafond kunnen leveren. Hier wordt maandelijks op gemonitord. Wanneer dit plafond is bereikt, een alternatieve maatwerk oplossing niet voor handen is, en budgettair geen ruimte, kunnen er wachlijsten ontstaan. Dit is in essentie niet nieuw in het sociaal domein: deze wachlijsten bestonden voor 1 januari 2015 ook al. Het ontstaan van wachlijsten is aan de ene kant een kwalitatief risico (ten aanzien van de dienstverlening en het imago van de gemeente en zorgaanbieders). Afhankelijk van politieke keuzes kan dit ook een financieel gevolg hebben; bijvoorbeeld inzet van extra middelen om wachlijsten te beperken.
10	Open-einde regelingen	<i>Nieuw</i> Tegenover het risico van wachlijsten staat het risico van open-einde regelingen die gevolgen hebben voor de contract- en budgetbeheersing. Niet voor alle maatwerkvoorzieningen is het wettelijke toegestaan om zorg uitgesteld te verlenen. Dit betekent dat het risico bestaat dat het open-einde karakter van een aantal van deze voorzieningen leidt tot overschrijdingen. Dit was onder andere al het geval voor het 'oude' gedeelte van de Wmo (zie onder Risico's met kwantificeerbare impact nr. 4). Dit geldt ook voor onderdelen van de nieuwe taken, bijvoorbeeld in de verhouding tussen PGB en zorg in natura en voor zorg door vrijevestigden in de Jeugdzorg. Voor de nieuwe taken is ook een budgetbeheersingsrisico opgenomen (zie Risico's met kwantificeerbare impact nr. 1).

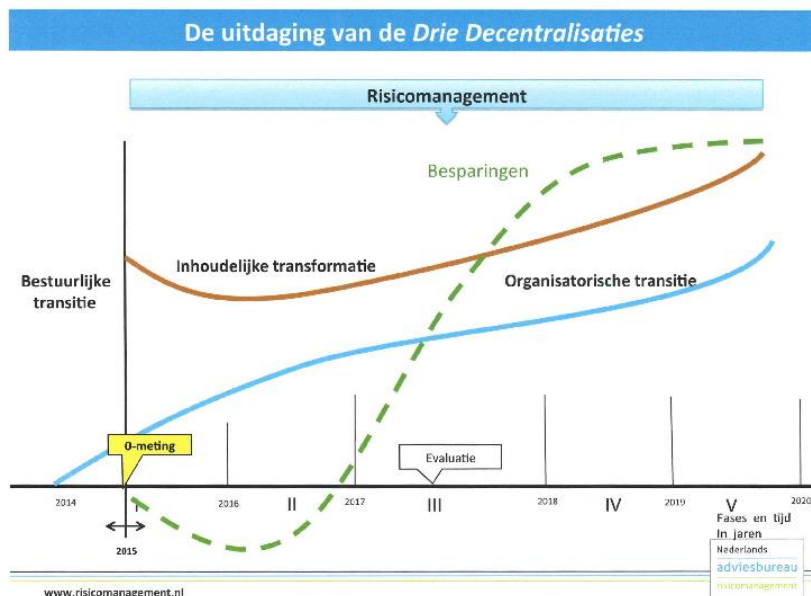
Risico	Status	Toelichting
11 Incidenten en calamiteiten	<i>Nieuw</i>	Er kunnen zich in de zorgverlening incidenten en calamiteiten voordoen. Dit is in eerste instantie een aangelegenheid van de betreffende instelling en bijbehorende inspectie. Niettemin zal de gemeente als opdrachtgever (politiek of via de media) betrokken worden zodra incidenten en calamiteiten zich voordoen. Dit betekent iets voor het imago van de gemeente. Daarbij bestaat ook de kans dat zowel de organisatie als de politiek in een risico-regelreflex schiet. Nieuwe regelgeving kan ontstaan waarvan een toegevoegde waarde voor zorgverlening niet altijd aantoonbaar is. Dit is een kwalitatief risico. Je hiervan bewust zijn is de belangrijkste beheersmaatregel.
12 Teruglopende rijksbijdragen	<i>Nieuw</i>	De komende jaren wordt verder gekort op de uitkering sociaal domein en zal een aantal verdeelmodellen (of wijzigingen daarin) worden ingevoerd. Gelet op de huidige raming van uitgaven betekent dit als risico dat het tekort op het sociaal domein verder kan oplopen indien het beroep op beschikbare voorzieningen en de daaraan gekoppelde programma- en beheerskosten niet evenredig zullen verminderen. Beheersmaatregelen (bij onverminderde vraag naar voorzieningen) zijn dan een structurele versobering van het aanbod – indien wettelijk mogelijk – en het incidenteel aanwenden van de beschikbare reserve sociaal domein.

4. Risico's met een financieel gevolg

Een aantal risico's hebben een financieel gevolg dat te kwantificeren is. Deze risico's zijn mede bepalend om de toereikendheid van de reserves te bepalen.

Risico	Omvang	Toelichting
1 Budgetbeheersing contracten (o.a. open-einde regelingen)	<i>5% van maximaal €80.00.000</i>	In de Programmabegroting 2015 is het risico op contractvorming bij voorbaat bepaald op € miljoen. Naar aanleiding van de gesloten contracten worden alle contracten en contractpartners beoordeeld en in een risicoprofiel geplaatst (op een schaal van 1-4). Daar wordt op dit moment aan gewerkt. Dit zou aanleiding kunnen zijn om de omvang van het bedrag dat met de reserve moet kunnen worden gedekt aan te passen. Indien aan de orde zal hierover in 2015 (via bestuursrapportages) nader worden bericht. Vooralsnog blijft de inschatting gehandhaafd.
2 Participatiebudget (exclusief budget voor sociale werkvoorziening)	<i>30% van maximaal €600.000</i>	Als uitgaven ten laste van het werkdeel van het participatiebudget naar het oordeel van de accountant niet rechtmatig zijn besteed, bestaat de kans dat ontvangen gelden moeten worden terugbetaald aan het Rijk. Daarnaast is de rijksbijdrage in 2015 verlaagd naar € 4,8 miljoen en zal rekening moeten worden gehouden met de kosten van instroom van de WA-Jong. Beheersing: Risico-verzachtende maatregelen zijn opgenomen binnen de primaire processen en worden getoetst binnen het Interne Beheersingsplan. Het budget wordt regelmatig gemonitord en de ontwikkelingen bij Werkpas worden nauwlettend gevolgd. Bij de Kadernota 2014 is besloten dat € 1,5 miljoen van dit participatiebudget wordt ingezet voor tegenvallers in het sociaal domein. Het is onzeker of het resterende bedrag voldoende is om de benodigde uitgaven te dekken. Daarom is dit budget als risico opgenomen.

Risico	Omvang	Toelichting
3 Tekort Sociale werkvoorziening	€50% van maximaal €500.000	<p>In de Kadernota 2014 is de raad geïnformeerd dat de invoering van de Participatiewet negatieve financiële gevolgen heeft voor de sociale werkvoorziening en dat sprake is van een oplopend en structureel tekort op het bedrijfsresultaat. Voor 2015 bedraagt het verwachte tekort € 1,1 miljoen (Haarlems aandeel), waarbij al rekening is gehouden met de opbrengst van nog te nemen optimaliseringsmaatregelen. Het risico bestaat dat het tekort in 2015 hoger zal zijn dan de verwachte € 1,1 miljoen en dat het Participatiebudget dan onvoldoende ruimte heeft om ook nog deze verhoging te dekken.</p> <p>Beheersing: de ontwikkelingen bij Paswerk zullen nauwlettend worden gevolgd. Daarnaast kan in het dagelijks bestuur van Paswerk besloten worden de eigen Algemene reserve in te zetten om tekorten in de komende jaren (deels) op te vangen. Voor de gemeente is een risico van vijftig procent van maximaal € 500.000 ingeschat.</p>
4 WMO-oud:	€50% van maximaal €1.000.000	<p>Conform de open einde regeling Wmo, is er bij alle individuele voorzieningen sprake van een open einde regeling. Dit betekent dat de vraag hoger kan zijn dan het beschikbare budget. De stand van de Wmo-reserve ultimo 2014 zal voldoende zijn om dit risico volledig af te dekken, maar in de begroting 2015 is besloten deze reserve op te laten gaan in een reserve sociaal domein. Daarnaast zijn er in 2015 taakstellingen voor de Wmo-oud als gevolg van een lagere rijksbijdrage; het risico daarbij bestaat dat de getroffen beheersmaatregelen onvoldoende financieel effect hebben.</p>

Reservevorming

De vorming van een algemene reserve sociaal domein is een beheersmaatregel om financiële gevolgen van de geconstateerde risico's in het sociaal domein af te dekken. Bij de behandeling van de Kadernota 2014 heeft de raad besloten tot het instellen van een reserve, die bij de Programmabegroting 2015 is gerealiseerd. Deze reserve wordt primair gekoppeld aan alle beleidsonderdelen die redelijkerwijs te koppelen zijn aan de taken die met de integratie-uitkering van het Rijk worden bekostigd. Enerzijds is de reserve bedoeld voor een zachte landing en het borgen van zorgcontinuïteit. Anderzijds moet eerst worden geïnvesteerd voordat effecten (ook financieel) zichtbaar zullen zijn. Besparingen lopen daarmee achter op de financiële uitgave, wat een buffer noodzakelijk maakt. In bovenstaande grafiek wordt dit weergegeven.

De omvang van de reserve sociaal domein per 31 december 2014 bedraagt afgerond € 8,6 miljoen en is ruim voldoende om risico's (met financiële gevolgen) zoals genoemd, geheel te kunnen afdekken. Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt afgerond € 3,5 miljoen.

Belangrijk is om hier de volgende kanttekeningen bij te plaatsen. Er is een aantal risico's benoemd (met name bedrijfsvoeringsrisico's) die wel een financieel gevolg kunnen hebben maar waarvan nu nog niet ingeschat kan worden wat de mogelijke omvang is. Daarom is het van belang om bovenop de gekwantificeerde risico's ruimte te blijven houden om onvoorzienbare tegenvallers op te vangen.

c. Projectrisico's

Ook projectrisico's worden periodiek geïnventariseerd en beoordeeld. Projectrisico's zijn alle risico's die verband houden met projecten en grondexploitaties. Voorbeelden zijn vertraging van een project, relaties met externe partijen, marktontwikkelingen, subsidies en bijdragen van derden. Aan projectrisico's resteert na actualisatie één risico, waarvoor weerstandsvermogen aangehouden dient te worden; het project Pim Mulier. Het risico is of de voorziene opbrengst ook daadwerkelijk wordt behaald. De benodigde weerstandscapaciteit voor de projectrisico's komt uit op afgerond € 0,4 miljoen.

d. Top tien risico's gemeente Haarlem

Belangrijkste financiële risico's		Kans	Financieel gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in €
1	Budgetbeheersing contracten sociaal domein: In de programmabegroting 2015 is het risico op contractvorming bij voorbaat bepaald op €4.000.000. Naar aanleiding van de gesloten contracten worden alle contracten en contractpartners beoordeeld en in een risicoprofiel geplaatst (op een schaal van 1-4). Daar wordt op dit moment aan gewerkt. Dit zou aanleiding kunnen zijn om de omvang van het bedrag dat met de reserve moet kunnen worden gedekt aan te passen. Indien aan de orde zal hierover in 2015 (via bestuursrapportages) nader worden bericht. Vooralsnog blijft de inschatting van € 80.000.000 gehandhaafd.	5%	max.€ 80.000.000	€ 3,1 miljoen aan te houden weerstandsvermogen algemene reserve sociaal domein
2	Wet werk en bijstand: als het aantal bijstandsgerechtigden oploopt, draagt de gemeente het risico tot maximaal een overschrijding van tien procent. Het financiële gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen. De reserve WWB had ultimo 2013 de maximale stand van ruim € 5 miljoen bereikt, maar bij de Kadernota 2014 is besloten om deze reserve voor € 4,5 miljoen in te zetten als incidentele bezuinigingsmaatregel. Bij bestuursrapportage 2 en 3 is een bedrag van € 2,7 miljoen toegevoegd aan de reserve en bij begroting 2015 is een bedrag van € 1,5 miljoen ingezet ter dekking van tegenvallers. Per saldo is op begrotingsbasis ultimo 2014 een bedrag van € 1,7 miljoen beschikbaar ter dekking van het risico met betrekking tot uitkeringen. Verder is onduidelijk hoe het bestand van uitkeringsgerechtigden zich in 2015 zal ontwikkelen; de vraag is of de in 2014 ingezette stijging van de instroom van het aantal uitkeringsgerechtigden in 2015 zal afnemen. Duidelijk is dat de hoogte van de rijksbijdrage zal afnemen. Deze drie factoren vergroten het risico op een overschrijding	50%	max.€ 5.100.000	€ 1,9 mln.

Belangrijkste financiële risico's		Kans	Financieel gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in €
3	<p>Algemene uitkering de algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt € 170 miljoen (exclusief sociaal domein). Een afwijking van vijf procent leidt al tot een botsingsrisico van € 8,5 miljoen.</p> <p>NB: Baten sociaal domein worden buiten beschouwing gelaten, omdat hiervoor een afzonderlijk regime geldt (rijksbudget= werkbudget) en de reserve sociaal domein als afzonderlijke beheersmaatregel is ingezet..</p>	30%	max.€ 8.500.000	1,9 mln.
4	<p>Realisatie bezuinigingen: voor 2015 is € 9,4 miljoen aan bezuinigingen ingevuld (zie pagina 30 programmabegroting 2015). Een risico is of deze bezuinigingen ook daadwerkelijk worden gehaald. Het wordt gezien als een incidenteel risico, omdat niet realisatie in het lopende jaar wordt gecompenseerd door compenserende maatregel voor het eerstvolgende jaar.</p> <p>Gelet op ervaringen bij de begroting 2015 wordt de kans van voordoen van het niet-realiseren verhoogd naar 20%.</p>	20%	max.€ 9.400.000	€ 1,4 mln.
5	<p>Achterstallig onderhoud vastgoed: voor de komende jaren is een verkoopopbrengst nodig van € 2,5 miljoen boven boekwaarde, bedoeld voor het inlopen van achterstallig beheer en onderhoud. Daarnaast is in het coalitieprogramma opgenomen dat de verkopen van het gemeentelijk vastgoed € 0,5 miljoen op jaarbasis extra dienen op te brengen. In totaal gaat het in 2015 om een gezamenlijk bedrag van € 3 miljoen boven boekwaarde.</p> <p>Een analyse van de op korte termijn (2015, 2016) te verkopen panden laat zien dat, gelet op de aanwezige boekwaarde en verkoopcomplexiteit, het risico bestaat dat de gewenste doelstelling niet zal worden behaald. Indien dit niet afdoende is, kan niet worden ingelopen op achterstallig beheer en onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed.</p>	50%	max.€ 3.000.000	€ 1,1 mln
6	<p>Overschrijdingsregeling onderwijs er is een juridisch conflict met de schoolbesturen van het bijzonder basisonderwijs over de overschrijdingsregeling tot 2006. De schoolbesturen zijn van mening dat zij recht hebben op een financiële vergoeding van de gemeente. De gemeente deelt deze opvatting niet. Het is niet gelukt zonder gerechtelijke stappen tot overeenstemming te komen. Op grond van de wet dienen geschillen aan de provincie voorgelegd te worden. Dat is inmiddels gebeurd. Er loopt nu een nader onderzoek naar de relevante uitgaven in de betreffende periode. Zonder duidelijkheid hierover is het vrijwel onmogelijk een inschatting te maken van de mogelijke betaling aan de schoolbesturen.</p>	50%	max.€ 2.500.000	€ 0,9 mln
7	<p>Herijking gemeentefonds er vindt een herijking (2e deel) plaats van de uitkering uit het gemeentefonds voor 2016. Of Haarlem voor- of nadeel gemeente wordt, is niet bekend. Het nadeel kan maximaal € 11,25 per inwoner bedragen</p>	50%	max.€ 1.650.000	€ 0,6 mln
8	<p>Claim (vertrouwelijk ter inzage)</p>	30%	max.€ 1.700.000	€ 0,4 mln
9	<p>Functionele aanpassingen: de schoolbesturen van het primair onderwijs kunnen voorfunctionele aanpassingen een beroep doen op de Verordening Materiële en financiële gelijkstelling. Over de uitvoering hiervan in 2009 en 2010 is een geschil ontstaan.</p>	50%	max.€ 1.000.000	€ 0,4 mln

Belangrijkste financiële risico's		Kans	Financieel gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in €
10	Calamiteiten: onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten. Hieronder vallen alle grotere, onvoorspelbare rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken. Maar het gaat ook over calamiteiten zoals bouwtechnische problemen of milieurisico's.	50%	max.€ 1.000.000	€ 0,4 mln

Bedrijfsvoeringsrisico's	Inschatting benodigde capaciteit in miljoenen €
Subtotaal 10 bedrijfsvoeringsrisico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit	9
Overige 29 geïdentificeerde risico's	3,9
Risico's grondexploitaties	0
Projectrisico's	0,4
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's	13,3

Disclaimer

Als gevolg van mogelijke wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen baten en lasten van de gemeente worden beïnvloed. Naar aanleiding van Europese jurisprudentie heeft het kabinet het voornemen om het gelegenheid geven tot sportbeoefening vrij te stellen van btw. Het gaat om situaties waarin geen winst wordt beoogd. In die gevallen is geen btw (6%) verschuldigd over de opbrengsten, maar er mag ook geen inkoop-btw (21%) in aftrek worden gebracht. De gemeente en SRO maken gebruik van deze faciliteit en het voordeel is in de meerjarenbegroting opgenomen. Een inschatting is dat als het 'sportbesluit' daadwerkelijk wordt gewijzigd, dit een nadeel betekent voor de gemeente/SRO van circa € 1 miljoen structureel. Het is op dit moment niet bekend wanneer er meer duidelijkheid wordt verschaft door het ministerie. Wel is duidelijk dat het jaar van invoering na 2015 ligt.

Analyse wijziging risico's ten opzichte van de begroting 2015

De benodigde weerstandscapaciteit is in de paragraaf weerstandsvermogen van de Programmabegroting 2015 op € 16 miljoen berekend, tegen € 13,3 miljoen nu, een vermindering van € 2,3 miljoen. Dit is in hoofdzaak het gevolg van de volgende wijzigingen in het risicoprofiel:

Omdat de projectrisico's zijn verminderd hoeft er voor projecten € 0,4 miljoen minder aan weerstandsvermogen aangehouden te worden.

De belangrijkste wijzigingen in de bedrijfsvoeringsrisico's betreffen:

1. Een nieuw risico voor realisatie opbrengst Wabo is aangeleverd.
2. Door het mogelijk niet realiseren van verkoopopbrengsten vastgoed, kan achterstallig onderhoud vastgoed niet worden ingelopen (zie top tien).
3. Een juridische claim (ligt vertrouwelijk ter inzage, zie top tien).

Daartegenover staat dat er ook risico's zijn vervallen.

1. Een eerder gemeld risico van € 1 miljoen (rechtszaak participatiebudget);
2. verontreiniging Joh. Enschedéterrein van € 8 miljoen (hiervoor is een rijksbijdrage ontvangen);
3. Risico-inschatting exploitatie stichting Hart (€ 1 miljoen) is verminderd van tachtig naar tien procent.

4. De risico's van Wmo-oud, de sociale werkvoorziening en het participatiebudget worden afgedekt door de algemene reserve sociaal domein. Dit vermindert het benodigde algemene weerstandsvermogen.

Van de top tien van de vermelde risico's wordt onderstaand beknopt aangegeven of en welke beheersmaatregelen worden getroffen.

Risico		Beheersmaatregelen
1	Budgetbeheersing contracten sociaal domein	Naar aanleiding van de afgesloten contracten worden alle contracten en contractpartners beoordeeld en in een risicoprofiel geplaatst (op een schaal van 1-4). Daar wordt op dit moment aan gewerkt
2	Wet werk en bijstand	De uitkeringen in het kader van de participatiewet betreffen een open einde regeling. Als beheersmaatregel wordt monitoring op overschrijding ingezet. Bijsturing is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Daar waar mogelijk worden maatregelen voorgesteld om de instroom te beperken en tevens worden extra maatregelen genomen om de uitstroom te stimuleren.
3	Algemene uitkering	Dit betreft een extern risico. Het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen zo spoedig mogelijk vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.
4	Realisatie bezuinigingen	Voor de verdere uitwerking van de bezuinigingen is een afzonderlijk rapportage traject opgezet voor directie en college. Daarnaast wordt ter voorbereiding van de bestuursrapportages aan de hoofdafdelingsmanagers gevraagd met voorstellen te komen voor nog openstaande taakstellingen. Voor niet te realiseren taakstellingen stelt het beleidskader dat er een alternatieve invulling dient te worden voorgelegd.
5	Achterstallig onderhoud vastgoed	Zoeken naar versnelling van verkopen waar mogelijk. Panden toevoegen aan de concrete verkooplijst.
6	Overschrijdingsregeling onderwijs	Op grond van de wet dienen geschillen aan de provincie voorgelegd te worden. Dat is inmiddels gebeurd. Het wachten is op de uitspraak van de provincie.
7	Herijking gemeentefonds	Dit betreft een extern risico. Het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen zo spoedig mogelijk vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.
8	Juridische claim	Monitoring op dit dossier door de vakafdeling in samenspraak met de juridische afdeling.
9	Functionele aanpassingen onderwijs	Beheersmaatregelen zijn uitgesloten aangezien deze zaak is behandeld door de bezwaarcommissie. Het verzoek van de schoolbesturen is door de bezwaarcommissie toegewezen. Het college heeft het advies van de bezwaarcommissie niet overgenomen. De verwachting is nu dat de schoolbesturen een gerechtelijke procedure gaan starten.
10	Calamiteiten	Calamiteiten hebben zich tot en met 2014 niet voorgedaan. Voor algemene rampen mogen geen voorzieningen worden getroffen. Derhalve is er geen voorziening opgenomen.

3.3.4 Weerstandscapaciteit

Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn nauw met elkaar verbonden. Het doel van het hebben van **weerstandsvermogen** is dat er een buffer is om de financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Kortom: weerstandsvermogen is het vermogen om risico's te dekken. Het weerstandsvermogen staat in artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) als volgt gedefinieerd:

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
  - a. de weerstandscapaciteit; dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de provincie, respectievelijk de gemeente, beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;

b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

2. De paragraaf over het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Figuur: Verhouding tussen bruto risico's en weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert de algemene reserve als ultieme weerstandscapaciteit. De overige algemene reserves (reserves grondexploitatie en reserve sociaal domein), worden primair ingezet voor dekking van risico's voor de betreffende beleidsvelden. Indien deze niet toereikend zijn, dient de algemene reserve voor voldoende weerstandscapaciteit te zorgen. Bestemmingsreserves hebben in de meeste gevallen al een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar.

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen (2008 /101659). Hierin wordt een samenvatting gegeven van de regelgeving, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen. In Haarlem zijn enkele aanvullende afspraken gemaakt die ertoe moeten leiden dat er niet allerlei 'potjes' ontstaan en blijven bestaan. Eén van de aanvullende afspraken is dat de algemene reserve primair als buffer dient voor risico's en ter egalitatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig. Daarnaast kan een bestemmingsreserve alleen bestaan als de gemeenteraad hiermee heeft ingestemd. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, kan nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens worden gemaakt.

In het coalitieprogramma is opgenomen dat het college een financieel gezonde stad nastreeft en dat financiële meevallers worden toegevoegd aan de algemene reserve totdat de ratio weerstandsvermogen op het niveau ruim voldoende staat.

Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente Haarlem wordt het saldo van de algemene reserve gehanteerd. Het saldo bedraagt per 31 december 2014 € 26,1 miljoen.

3.3.5 Beoordeling weerstandsvermogen

Nu het risicoprofiel bekend is, kan de relatie worden gelegd tussen de netto-financieel gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit), en de beschikbare weerstandscapaciteit. Met netto-financieel wordt bedoeld het saldo aan risico's dat resteert na inzet voor voorzieningen, ruimte in grondexploitatie en inzet van de algemene reserves grondexploitatie en sociaal domein.

De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op € 13,7 miljoen en de daadwerkelijk beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 26,1 miljoen, het saldo van de algemene reserve per 31 december 2014.

De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, moet worden vastgesteld welke ratio Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt de volgende waarderingstabel gebruikt:

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen 0,8 en 1,0	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

In het coalitieprogramma is opgenomen dat gestreefd wordt naar een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is, dus een ratio tussen 1,4 en 2,0.

Berekening ratio weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{26,1}{13,3} = 1,9$$

Kengetallen

Omschrijving	Realisatie					Raming
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Weerstandratio	1,25	1,66	1,9	1,06	1,9	1,53

Conclusie

De ratio van 1,9 valt binnen de categorie ruim voldoende.

De toename van het weerstandsratio ten opzichte van de raming in de Programmabegroting 2015 is te verklaren uit een stijging van het saldo van de algemene reserve van € 24,5 miljoen naar € 26,1 miljoen.

Het benodigde weerstandsvermogen is gedaald van € 16 miljoen naar € 13,7 miljoen.

Dit heeft tot gevolg dat het ratio stijgt van 1,53 naar 1,9.

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. Daaronder vallen bijvoorbeeld (objecten in) de openbare ruimte, gebouwen en gronden. Aan de orde komen de beleidsdoelstellingen, de beschikbare financiële middelen en de prestaties die de komende jaren worden geleverd om deze kapitaalgoederen te onderhouden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen kapitaalgoederen in de openbare ruimte, schoolgebouwen, sportaccommodaties en vastgoed.

3.4.2 Onderhoud openbare ruimte

In de Visie strategie beheer en onderhoud 2013-2022 is beschreven wat de stand van zaken is van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en hoe Haarlem deze wil beheren en onderhouden. Waar tot 2012 de nadruk lag op het inhalen van onderhoudsachterstanden, is de strategie voor 2013-2022 op hoofdlijnen gericht op het vasthouden van de bereikte onderhoudskwaliteit en het stabiliseren van de benoemde kwaliteitsambitie. Belangrijk onderdeel van de strategie is dus het verplaatsen van de aandacht voor vervanging en grote onderhoudsmaatregelen naar het dagelijks onderhoud.

Het coalitieprogramma stelt dat, hoewel Haarlem de afgelopen jaren veel achterstanden op het gebied van beheer en onderhoud heeft kunnen wegwerken, de gemeente nu niet langer ontkomt aan bezuinigingen op het beheer. Ondanks de bezuinigingen streeft de gemeente ernaar zo min mogelijk achterstanden op te lopen bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte.

De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat een deel van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud.

Per eind 2013 was onderhoudsachterstand rekenmatig bepaald op € 38,8 miljoen (zie Jaarrekening 2013). In de Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 is berekend dat de jaarlijkse gelden in de begroting 2014-2018 van circa € 27 miljoen voldoende zijn om geen verdere achterstand op te lopen, uitgaande van enkele ingrepen vanuit het investeringsplan. In 2014 is circa 26,5 miljoen besteed aan beheer en onderhoud vanuit de begroting. Dit bedrag is opgebouwd uit de onderhoudskosten die zijn toegelicht in deze paragraaf plus de kosten voor straatvegen. Rekenkundig is de onderhoudsachterstand daarmee in 2014 licht opgelopen tot 39,3 miljoen.

Per begin 2015 wordt een inventarisatie uitgevoerd van de staat van de openbare ruimte door de contractpartners die met ingang van dit jaar het dagelijks beheer uitvoeren. Deze inventarisatie, gericht op beeldkwaliteit, geeft inzicht in de onderhoudsbehoefte van de openbare ruimte. Het uitdrukken van de onderhoudsbehoefte in geld vraagt ook inzicht in de technische staat van het areaal. Het interval van een technische inspectie verschilt per domein, voor speeltoestellen is dat één keer per jaar, voor riolering één keer per veertien jaar. Daarom kan ook niet elk jaar de onderhoudsbehoefte op basis van inspecties worden doorgerekend. In 2018, als de visie en strategie geactualiseerd dient te worden, wordt een nieuwe rekenexercitie uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000)

Categorie Kapitaalgoederen	Primaire begroting 2014	Bijgestelde begroting 2014	Werkelijke uitgaven 2014
Openbare ruimte			
Verhardingen (wegen, straten, pleinen)	11.426	6.030	6.383
Bruggen (kunstwerken)	920	2.101	2.085
Openbare Verlichting	2.499	2.499	2.470
Verkeersregelinstantaties	1.960	1.386	1.119
Riolering en drainage (incl. reservering baggeren)	2.574	2.819	2.629
Oevers en water	1.728	688	539
Groenvoorzieningen	7.206	8.567	9.077
Straatmeubilair ¹	562	1	1
Openbare speelgelegenheden	624	676	663
Totaal	29.499	24.766	24.956

¹Tussen het opstellen van de begroting 2014 (primaire begroting) en het opstellen van de jaarrekening is de gemeentebegroting anders ingedeeld. Uren die voorheen werden begroot op onderhoud, zijn nu apart begroot. Daarnaast zijn categorieën samengevoegd (straatmeubilair is bijvoorbeeld niet meer apart begroot) en zijn budgetten verschoven (bijvoorbeeld van oevers naar water).

3.4.3 Bovengrondse infrastructuur

Bovengrondse infrastructuur bestaat uit wegen, straten, pleinen, verkeersregelinstantaties, beweegbare afzetzpalen, viaducten, bruggen, tunnels, duikers, oevervoorzieningen, openbare verlichting, etc. Op de grotere categorieën infrastructuur wordt hieronder verder ingegaan.

Verhardingen (wegen, straten, pleinen)

Beleidskader

De technische kwaliteit is leidend bij de aanpak van het onderhoud. De slechtste wegen worden het eerste aangepakt, waarbij asfalt op hoofdwegen voorrang krijgt. De prioritering is uitgebreider omschreven in het Strategisch beheerplan Wegen 2013-2022. Er is een directe afstemming met rioleringswerkzaamheden. Vanaf 2013 ligt meer accent op onderhoudsmaatregelen, gericht op een langere levensduur van de wegen. De kwaliteitsambitie voor het onderhoud van wegen wordt gehouden op niveau B. Dit wil zeggen dat de kwaliteit van de wegen voldoende en functioneel is. Een uitzondering hierop zijn de buitengebieden, deze wegen worden minimaal op niveau C gehouden.

Financieel

Het beschikbare exploitatiebudget voor groot onderhoud en vervanging wegen was in 2014 € 6,0 miljoen. De werkelijke uitgaven aan dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging bedroegen € 6,4 miljoen.

Prestaties

In 2014 is uitvoering gegeven aan de aanpak van (asfalt)wegen met groot onderhoud aan onder meer Spaarne-Turfmarkt en de Albert Schweitzerlaan. De Spaarndamseweg fase 2 is afgerond. In Oost en Centrum is in aansluiting op de sanering van oude gasleidingen in Oost en Centrum de verharding vernieuwd. Ook is vanuit het budget groot onderhoud asfalt op diverse plaatsen de asfaltverharding vernieuwd. Daarnaast is in 2014 gestart met de voorbereiding van wegonderhoud aan de Europaweg, de Frankrijklaan in Europawijk en de Bernadottelaan.

Kunstwerken

Beleidskader

In het recente verleden heeft het areaal kunstwerken een grote kwaliteitsimpuls gekregen in het kader van het Draagkracht herstelprogramma 2001-2008 en het vervolg Vervangingsprogramma Kunstwerken 2008. Dankzij deze investeringen ligt het areaal kunstwerken over het algemeen op een hoog kwaliteitsniveau. In 2014 en de komende jaren is en wordt nog gewerkt aan groot onderhoud aan

een enkele verkeersbruggen, waaronder de Buitenrustbruggen. Het accent wordt vervolgens langzaam verschoven naar dagelijks onderhoud en consequent inspecteren.

Financieel

Het budget voor groot onderhoud aan bruggen (kunstwerken)bedraagt in 2014 € 2,1 miljoen. Dit is volledig besteed.

Prestaties

In 2014 is gestart met de voorbereiding van het noodzakelijk onderhoud aan de ophaalbruggen van de Buitenrustbruggen. Tot het moment van aanpak wordt jaarlijks noodherstel uitgevoerd aan de Buitenrustbruggen. Om ernstige storingen te voorkomen is de elektrische installatie in 2013 reeds vervangen. De voorbereiding en aanbesteding van het van het nieuwe brugwachtershuisje bij de Melkbrug hebben in 2014 plaatsgevonden, de uitvoering is gestart in januari 2015. De Eendjesbrug is hersteld met de herinrichting van de Turfmarkt.

Openbare verlichting

Beleidskader

De afgelopen jaren heeft een groot aantal ontwikkelingen op het gebied van de openbare verlichting plaatsgevonden. Vanuit de samenleving wordt voldoende lichtniveau gevraagd om niet alleen verkeersveiligheid, maar ook sociale veiligheid te waarborgen. Aan de andere kant spelen energiebesparing en het tegengaan van lichthinder een belangrijke rol in de maatschappelijke discussie. Daarnaast staat de techniek niet stil en verschijnen er voortdurend nieuwe typen lampen, armaturen en voorschakelapparatuur op de markt. Hiermee is een potentiële besparing van circa 27% op het eigen energieverbruik mogelijk.

De strategie voor verlichting blijft het groepsgewijs vervangen van lichtmasten, armaturen en lampen op basis van leeftijd en branduren. Dimmen en de overschakeling naar LED binnen de reguliere vervangingen leveren een lager energieverbruik, verlenging van de levensduur en minder storingen op. In het straatbeeld verschijnen steeds meer nieuwe lichtmasten. De vervanging wordt uitgerold bij de grote herinrichtingswerken. Basis voor de vervanging vormt het beleid voor de openbare verlichting dat in 2007 door de raad is vastgesteld (raadsbesluit 71/2007). Daarnaast maken beleids- en uitvoeringsaspecten voor de openbare verlichting integraal deel uit van de onderstaande vigerende beleidsdocumenten, bijvoorbeeld op het terrein van duurzaamheid en energie.

Financieel

Het beschikbare budget om de openbare verlichting op normniveau te brengen is in 2014 € 1,4 miljoen. Dit is exclusief de kosten voor de levering en transport van energie. Hiervan is in 2014 € 1,1 miljoen besteed aan dagelijks en onderhoud en vervanging van lampen, masten en armaturen.

Prestaties

In 2014 is ingezet op het vervangen van de huidige armaturen door een LED-oplossing en in dimbare uitvoering als dat mogelijk is. Deze aanpak draagt bij aan de Klimaat neutrale gemeente in 2030 en maakt deel uit van het Duurzaamheidsprogramma 2012. Daarnaast draagt het bij aan het handhaven van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte. In 2014 zijn circa 1.200 armaturen vervangen in onder meer De Krim, het Ramplaankwartier en het Vondelkwartier. In het centrum zijn 120 armaturen vervangen waarbij in een deel van het uitgaansgebied meteen calamiteitenverlichting is gerealiseerd. Bij het groot onderhoud aan de Spaarndamseweg en de Albert Schweitzerlaan is meteen de openbare verlichting vervangen.

Verkeersregelininstallaties

Beleidskader

In 2014 is uitvoering gegeven aan een eerder besloten bezuiniging op onderhoudskosten door het verwijderen van 13 Verkeersregelingen bij Voetgangers Oversteek Plaatsen (VOP). Het raadsstuk

DVM (Dynamisch Verkeers Management) Zuid-Kennemerland (raadsbesluit 2013/64085) beschrijft hoe verkeersregelingen worden aangepast om een zo goed mogelijke doorstroming te bereiken.

Financieel

In de begroting is een bedrag van € 1,4 miljoen opgenomen voor onderhoud en aanpassingen aan verkeersregelininstallaties. Hier is in 2014 € 1,1 miljoen van besteed.

Prestaties

In 2014 zijn drie verkeersregelininstallaties vervangen bij de Raaksbruggen (Zijlvest), de Zaanenstraat en de Kleine Houtweg - Rustenburgerlaan. Een deel van het (oude) koperkoppelpnet, voor de aansturing van de installaties, is vervangen door glasvezel. Bij vervangingswerkzaamheden is het toepassen van led-lampen de standaard. Onderdeel van het onderhoud is een jaarlijkse inspectie van elke verkeersregelininstallatie. In 2014 is gestart met het verwijderen van de eerste verkeerslichten bij oversteekplaatsen.

3.4.4 Ondergrondse infrastructuur

De gemeentelijke ondergrondse infrastructuur bestaat voornamelijk uit het riolerings- en drainagestelsel.

Beleidskader

In het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2017 is beschreven waar de gemeente haar aandacht op richt. De nadruk ligt op de vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater en een adequate afwatering, transport en ontwatering van hemelwater, afvalwater en grondwater.

Om de vuilemissie van de overstorten op het oppervlaktewater te verminderen investeert de gemeente waar mogelijk in de ombouw van het gemengde stelsel naar een (verbeterd) gescheiden stelsel, zodat het vrijwel schone hemelwater niet samen met het vuile water wordt afgevoerd, maar door een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. In delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is, bouwt de gemeente zogenoemde bergbezinkbassins als bufferopslag.

Het grondwaterbeleid is gericht op een adequate afvoer van grondwater, om grondwateroverlast in de openbare ruimte te voorkomen.

Financieel

De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool worden middels de kostendeckende rioolheffing gefinancierd. In bijlage 6.6 van de begroting is een kostenonderbouwing opgenomen. Dit zogeheten omslagstelsel heeft tot gevolg dat de jaarlijkse lasten direct worden gefinancierd uit de opbrengst van de heffing.

In de begroting 2014 is € 2,8 miljoen beschikbaar voor dagelijks onderhoud aan rioleringen, pompen, drainages en kolken. Hiervan is € 2,6 miljoen in 2014 besteed.

Prestaties

In 2014 zijn riolen vervangen aan de Spaarndamseweg en de Bakenessergracht (relining). Ook is gewerkt aan afkoppelprojecten Slachthuisbuurt zuidstrook en de Albert Schweitzerlaan. Er is een begin gemaakt met de vervanging van het rioolgemaal Parklaan.

3.4.5 Waterwegen

Oevers en water

Beleidskader

Het te beheren water is vrijwel geheel overgedragen aan het Hoogheemraadschap van Rijnland. Enkele geïsoleerde wateren in parken en de duikers resteren als te beheren areaal door de gemeente. Met de verwachte verandering van het klimaat en het effect daarvan op de stad, moet het huidige watersysteem versterkt en verbeterd worden. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in het Integraal Waterplan 2013-2018.

Het totaal areaal aan oevers in Haarlem bedraagt circa 122 kilometer. Hiervan wordt zo'n 85 kilometer beheerd door de gemeente. Het overige deel wordt beheerd door onder andere het Hoogheemraadschap van Rijnland. In het kader van het inlopen van het achterstallig onderhoud zijn de afgelopen jaren veel oevers in Haarlem opgeknapt door groot onderhoud of vervanging.

Met de aanpak van enkele kademuuren wordt nog achterstallig onderhoud ingelopen. Voor het hele areaal oevers komt meer accent te liggen op onderhoud, regelmatige inspecties, monitoring en het regelmatig uitvoeren van kleinere maatregelen. Ten aanzien van water ligt de nadruk op het reageren en oplossen van knelpunten en het afronden van de overdracht van water.

Financieel

In de begroting 2014 is een bedrag opgenomen van € 688.000 voor dagelijks en groot onderhoud aan oevers en watergangen. Hiervan is € 538.000 besteed.

Prestaties

Het project Nieuwe Gracht (fase 1) dat in 2013 in uitvoering is gegaan is in 2014 afgerond. De vervanging van de Nieuwe Gracht (fase 3) en de kademuur Leidsevaart zijn in 2014 in voorbereiding genomen.

Met het vervangingsprogramma beschoeiingen en steigers is in 2014 drie kilometer aan houten beschoeiingen vervangen, waaronder de Delft, de Meerwijksingel, de Noorder Emmakade en de Garenkokersgracht. Ook is de steiger bij de Vissersbocht vervangen.

3.4.6 Groenvoorzieningen

Beleidskader

Volgens het strategisch beheerplan Groenvoorzieningen is een meer constante beeldkwaliteit het uitgangspunt, waarbij vooral de groenvoorzieningen in de wijken aandacht gaan krijgen. Goede groeiplaatsen en regelmatig onderhoud moeten zorgen voor een zo lang mogelijke levensduur. Diverse beleidsambities ten aanzien van uitbreiding, renovatie en/of duurzaam behoud van de stedelijke grondstructuren, zoals onder andere het Bomenbeleidsplan uit 2010, zijn evenals diverse grotere multidisciplinaire werken als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen tot nader order bevroren.

Financieel

In 2014 is voor dagelijks en groot onderhoud de exploitatie een budget beschikbaar van € 8,6 miljoen. Er is in 2014 een bedrag van € 9,0 miljoen besteed aan dagelijks en groot onderhoud.

Prestaties

De herinrichting van het Reinaldapark is in 2014 afgerond. Bij de renovatie van dit park is vanwege het gewenste doorlopende gebruik en om ecologische redenen gekozen voor een gefaseerde aanpak,

die ook gelijke tred houdt met het beschikbaar komen van geld. Op deze wijze is de kwaliteit van de groenvoorzieningen gehandhaafd, daar waar nodig op normniveau gebracht en is het achterstallig onderhoud verder ingelopen.

De investeringsmiddelen voor de jaren 2014 tot en met 2017 worden ingezet voor het Schoterbos en de Haarlemmerhout. Voor beiden is in 2014 begonnen met de voorbereiding. In de Haarlemmerhout is met de vervanging van het Hildebrand monument ook de uitvoering gestart.

In combinatie met onderhoud aan de verharding zijn in 2014 de bomen vervangen aan de Spaarndamseweg en de Albert Schweitzerlaan.

3.4.7 Straatmeubilair

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van straatmeubilair is aangegeven in het strategisch beheerplan Straatmeubilair. De in dit plan genoemde ambitie maakt deel uit van de kwaliteitsambitie voor beheer en onderhoud voor alle beheerdomeinen en de hele stad. Voor straatmeubilair is deze kwaliteitsambitie B op de hoofdinfrastructuur, de parken en groengebieden, woonwijken en op de bedrijventerreinen. 'B' betekent dat het straatmeubilair functioneel en veilig in gebruik zijn.

Haarlem kent nog steeds een grote diversiteit in verschijning en toepassing van straatmeubilair. Het doel is om in de periode tot en met 2017 het aantal elementen in straatmeubilair terug te brengen, alsmede meer eenheid te brengen in de toepassing en het verhogen van de (beeld)kwaliteit.

Voor vervangingen wordt aansluiting gezocht met andere werken. Ook wordt aangehaakt bij de wijkgerichte aanpak van grote onderhoudsmaatregelen aan elementenverhardingen.

Voor de binnenstad is een nadere detaillering uitgewerkt in een Handboek Inrichting Openbare ruimte. De grootschalige en wijkgerichte vervangingen, zoals deze enkele jaren geleden zijn uitgevoerd, zijn als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen tot nader order bevroren.

Financieel

Voor het beheer en onderhoud aan straatmeubilair is in de nieuwe begrotingsindeling geen apart budget meer benoemd. Deze gelden zijn onderdeel van de gelden voor onderhoud aan verharding, zodat flexibel kan worden ingesprongen op de door de jaren heen fluctuerende onderhoudsbehoefte aan straatmeubilair.

Prestaties

In 2014 is met dagelijks onderhoud gewerkt aan het verhelpen van met name scheefstand, beplakking en verontreiniging. Met het opstellen van beeldgestuurde prestatie-eisen voor het dagelijks beheer en onderhoud heeft Haarlem geborgd dat met ingang van 2015 op een pro-actieve manier wordt gewerkt om de gewenste (beeld)kwaliteit te leveren. Voorheen gebeurde dit vooral in reactie op meldingen. Op deze wijze wordt de kwaliteit van het straatmeubilair gehandhaafd, daar waar nodig op normniveau gebracht en wordt het achterstallig onderhoud verder ingelopen.

3.4.8 Openbare speelgelegenheden

Beleidskader

In het in 2013 geactualiseerde Speelruimteplan heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om het maximale te doen op het gebied van spelen voor de jeugd. Echter door de huidige financiële situatie is een rustige start oplopend tot een hoge ambitie voor speelruimte de enige mogelijkheid.

Voor 2014 ligt de nadruk op het technisch veilig houden en in stand houden van de huidige voorzieningen (speeltoestellen en valondergronden) met de huidige speelwaarde. Bij vervangingen wordt als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen op de exploitatie meer ingezet op solistische vervanging van speelvoorzieningen in plaats van een integrale aanpak van de speellocatie met andere domeinen.

De strategie voor onderhoud en vervanging is beschreven in het strategisch beheerplan Speelvoorzieningen. De wettelijke zorgplicht en de daaraan verbonden veiligheidseisen zijn leidend voor het beheer. Op deze wijze wordt de kwaliteit van de openbare speelvoorzieningen gehandhaafd.

Financieel

In 2014 is binnen de exploitatie voor vervanging en vernieuwing een budget beschikbaar van € 676.000. Dit is vrijwel volledig benut, er is € 663.000 uitgegeven.

Prestaties

In 2014 zijn verspreid over de stad 21 speelplaatsen vervangen, zoals aan de Muntstraat, de Parklaan, de Herenstraat, de Zuid Brouwerstraat, de Dublinstraat en de Paul Krugerkade. Daarnaast is met dagelijks beheer de wettelijke zorgplicht uitgevoerd en wordt de veiligheid van openbare speelvoorzieningen geborgd.

3.4.9 Investerings en onderhoud schoolgebouwen

Beleidskader

Investerings in onderwijsgebouwen vinden plaats op basis van het Strategisch Huisvestingsplan (2012/130442). Het SHO heeft als doel het realiseren van voldoende huisvesting voor de leerlingen die op de scholen staan ingeschreven en in de aankomende jaren worden verwacht. Het SHO is gebaseerd op de wettelijke teldatum, de leerlingenprognoses, het noodzakelijke bruto-vloeroppervlak en het aanwezige bruto-vloeroppervlak van scholen, de landelijke trend en aanverwante ontwikkelingen, zoals kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk.

De uitvoering ligt in handen van de schoolbesturen. Per wet is geregeld dat zij bouwheer zijn en de ontwikkeling moeten realiseren. Het college is bevoegd om een besluit te nemen over de kredieten opgenomen in het gemeentelijk investeringsplan. Uitgangspunt is een sober en doelmatig ambitieniveau. Dit ambitieniveau komt overeen met de normvergoeding vanuit de Verordening Voorzieningen huisvesting Onderwijs gemeente Haarlem 2009 en het protocol Teruggave Schoolgebouwen.

Voor het grootschalig onderhoud, konden de schoolbesturen voor het primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs tot 31 december 2014 een vergoeding bij de gemeente aanvragen. Per 1 januari 2015 is deze zorgplicht gedecentraliseerd naar de schoolbesturen. Zij ontvangen hiervoor een lumpsumuitkering van het Rijk. In 2014 zijn met de besturen van het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs afspraken gemaakt over de decentralisatie van het buitenonderhoud en aanpassingen. De belangrijkste afspraak was dat de stelselwijziging zonder nabetaling van financiële middelen of verplichtingen kon plaatsvinden ("koude overdracht"). Dit is ook zo gerealiseerd.

Financieel

De middelen die de gemeente voor onderhoud beschikbaar heeft, zijn gebaseerd op meerjarenonderhoudsplannen (MJOP). In het MJOP zijn alle onderhoudsactiviteiten opgenomen waarbij per onderhoudsactiviteit de bouwkundige en technische staat van het te onderhouden object is weergegeven. Het jaarlijks in de begroting opgenomen bedrag is ingezet om de scholen te voorzien van een adequaat onderhoudsniveau. Deze middelen zijn, vanwege de wetswijziging, niet meer beschikbaar per 2015.

De noodzakelijke middelen om te voldoen aan het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs zijn opgenomen in het gemeentelijk investeringsplan. In 2014 was voor € 7.250.000 aan krediet beschikbaar. Binnen dit totaal krediet is de uitvoering gemandateerd aan het college.

Prestaties

In 2014 zijn verbouwingen gerealiseerd ten behoeve van basisschool Al Ikhlâas en de school voor voortgezet speciaal onderwijs Gunningschool. Beide hebben hun intrek genomen in een bestaand schoolgebouw dat voor het type onderwijs geschikt is gemaakt. De basisschool ML King en de speciale school Hildebrand hebben onder de naam Plein Oost hun intrek genomen in de nieuwbouw aan het Van Zeggelenplein. Dit is een klimaat-neutraal schoolgebouw. Daarnaast is de uitbreiding van basisschool De Cirkel afgerond en is besloten een krediet te verstrekken voor het aanpassen en uitbreiden van praktijkschool Oost ter Hout.

Ook is begin 2014 de financiële verantwoording van een aantal projecten uit voorgaande jaren definitief vastgesteld (Sancta Maria, De Ark, Bavinckschool, Dolfijn en Beatrixschool) en via het investeringsplan met de schoolbesturen afgerekend.

Ten behoeve van de onderwijshuisvesting is in 2014 onderzoek gedaan naar het transformeren en renoveren van bestaande schoolgebouwen in plaats van nieuwbouw. Op deze wijze kan voldaan worden aan meerdere doelstellingen (onder andere kwaliteit, duurzaamheid, financiën). Hiervoor is in 2014 specifieke inzet op het huisvestingsvraagstuk in Schalkwijk geleverd, met als doel een breed gedragen en haalbare programmering (onder meer in tijd, capaciteit en financiën) van onderwijshuisvesting te realiseren.

Naast het uitbreiden en vervangen van schoolgebouwen was de gemeente, tot 1 januari 2015, verantwoordelijk voor het onderhoud van de gebouwen voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. In 2014 is ten behoeve van het onderhoud van de schoolgebouwen primair en (voortgezet) speciaal onderwijs ongeveer € 900.000 uitgegeven. Aan functionele aanpassingen is € 800.000 uitgegeven. De uitgaven passen binnen het geraamde bedrag.

3.4.10 Investeringen en onderhoud sportaccommodaties

Beleidskader

De strategische visie sportaccommodaties 2012-2016 (2011/430082) legt speerpunten en ambities vast voor de inrichting van het sportaccommodatiebestand in relatie tot de ruimtelijke inrichting van de stad. De strategische visie is uitgewerkt in een Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties (2013/59413).

Voor investeringen in sportaccommodaties zijn binnen het Investeringsplan 2013-2018 middelen beschikbaar voor het (wegwerken van achterstallig) onderhoud van de kleedkamers op de gemeentelijke (buiten)sportcomplexen. Ook zijn middelen opgenomen ter bekostiging van renovatie van (gras)velden en vervanging toplagen van kunstgrasvelden. Het ambitieniveau is een sober en doelmatig onderhoudsniveau. Prioriteit is het verbeteren van de kwaliteit van de binnensportaccommodaties en het op niveau houden van de buitensportaccommodaties.

Financieel

Met het raadsbesluit (2013/32514) zijn voor 2014 middelen uit het investeringsplan voor vervanging of vernieuwing van de sportvelden en andere sportvoorzieningen beschikbaar gesteld (totaalkrediet van € 1.274.864). Met het raadsbesluit (2014/129120) werd voor 2014 € 624.527 uit het investeringsplan beschikbaar gesteld voor kleedkamers (renovatie en vervangingsinvesteringen).

Prestaties

Met de in 2014 beschikbaar gestelde kredieten uit het investeringsplan is het atletiekcomplex Pim Mulier voorzien van een nieuwe topplaat van de atletiekbaan en zijn kleedkamers, tribune gerenoveerd. Ook is in 2014 gestart met het onder handen nemen van het clubgebouw (renovatie). Bij DIO zijn natuurgrasvelden opnieuw bruikbaar gemaakt. De toplagen van een kunstgrasveld bij Geel Wit en een

bij DSS zijn vervangen. Ook bij Onze Gazellen zijn deze werkzaamheden met het softbalveld gestart. Dit geldt ook voor de toplagen en grasoppervlak van de honk- en softbalvelden van HBSC Sparks. Vier kleedkamers bij United Davo en twee kleedkamerunits bij Haarlem Kennemerland zijn in 2014 gerenoveerd.

Op basis van de conditiemeting van buiten- en binnensportvoorzieningen is inzicht verkregen in hetgeen meerjarig aan onderhoud nodig is om de accommodaties op een sober en doelmatig conditieniveau te onderhouden. Op basis hiervan heeft SRO het jaarwerkplan 2014 voor de buiten- en binnensportaccommodaties uitgevoerd.

3.4.11 Investerings en onderhoud vastgoed

Beleidskader

Het gemeentelijk vastgoedbezit is een belangrijk instrument voor de realisatie van fysieke en maatschappelijke doelstellingen en het kan dan ook daarop strategisch worden ingezet. De vastgestelde nota's strategisch vastgoed, maatschappelijk vastgoed, verhuurbeleid en onderhoud zijn de kaders waarbinnen dit wordt uitgevoerd.

Financieel

Voor het planmatig en klein onderhoud is in 2014 ruim € 800.000 meer besteed dan beschikbaar was. Daarom is een bedrag van € 1.170.000 aan de reserve Vastgoed onttrokken (bestemmingsvoorstel in deze jaarrekening), als volgt verdeeld:

(bedragen x € 1.000)

Budget	
Onderhoudskosten	807
Advies-, taxatie- en onderzoekskosten	363
Totaal	1.170

Prestaties

In 2014 is voortvarend gewerkt aan het wegwerken van achterstallig onderhoud van het gemeentelijk bezit en extra inzet gepleegd op de voorbereiding van verkoop van (niet-strategisch) bezit. Vanaf mei 2014 is - na afronding van de aanbesteding van grote delen van het planmatig onderhoud - een goede start gemaakt met het noodzakelijke onderhoud van daken en gevels. In totaal is een bedrag van € 2.700.000 besteed aan planmatig onderhoud, o.a. voor de volgende panden: Gedempte Voldersgracht 22, Schoterstraat 4 en Transvaalstraat 7-13. Ook is voor meerdere panden 'werk met werk' gemaakt door het planmatig onderhoud tegelijkertijd met het levensduurverlengend onderhoud uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de Korte Verspronckweg 7-9, de Kleine Houtweg 24 en de Lange Wijngaardstraat 20-22. Daarnaast is veel werk verricht in de voorbereiding van de verkoop/herontwikkeling van panden, o.a. de voormalige gemeentelijke huisvesting (m.n. Brinkmann en Koningstein). De intensieve inzet op beide taken heeft geleid tot meer uitgaven in het jaar 2014.

De kredieten voor levensduurverlengend onderhoud in het Investeringsplan 2014 zijn volledig besteed aan groot onderhoud (vervangen cv installatie Stadhuis en het vernieuwen/vervangen van de daken van de Korte Verspronckweg 7-9, de Kleine Houtweg 24A en de Lange Wijngaardstraat 20-22). Ook het krediet voor de verbouwing en inrichting Kleine Houtweg 24a is in 2014 volledig besteed.

De uitvoering van onderhoudswerkzaamheden is afgestemd met de concept-verkooplijst. Dit betekent ook dat de verkoop van de panden actief is opgepakt om gecombineerd het achterstallig onderhoud in te lopen en het gemeentelijk bezit op het gewenste onderhoudsniveau te brengen. In 2014 is tevens invulling gegeven aan het portefeuillebeheer en is gestart met de uitvoering van het verhuurbeleid, waarbij (in clusters van panden) naar tenminste kostprijsdekkende huur wordt toegewerkt.

3.4.12 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente circa 330 erfpachtrelaties. Het doel van de uitgifte in erfpacht is:

- Behoud van de toekomstige waardestijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van de toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van de tijdvakken van de overeenkomsten) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

In 2013 zijn problemen geconstateerd bij de erfpachtcanons. Een deel van de knelpunten met betrekking tot de vaststelling van de grondwaarden is opgelost en voor de eerste tranche nagenoeg afgewikkeld, maar dit project loopt nog door in het eerste halfjaar van 2015. De hiervoor ingestelde voorziening is op basis van de actualisatie naar beneden bijgesteld met € 1 miljoen.

De inkomsten voor erfpacht worden in de begroting 2015 aangepast, omdat de canon naar beneden is bijgesteld en vanwege (toenemende) belangstelling erfpacht om te zetten in bloot eigendom.

3.5 Financiering

3.5.1 Inleiding

De gemeentelijke treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) en het gemeentelijk kader als vastgelegd in de artikel 212 financiële verordening. Onderdeel daarvan is liquiditeitenbeheer en beheer van de leningportefeuille. Omdat de uitgaven en inkomsten van de gemeenten niet synchroon in de tijd lopen, lenen we enerzijds geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en hebben we anderzijds (tijdelijk) overtollige liquide middelen.

De gemeente kent een centrale financiering met in 2014 een omslagrente van 5%. In dit systeem bestaat geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen (zoals bij projectfinanciering). Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de omslagrente. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten worden beheerst met als doel zo laag mogelijke rentelasten.

Het algemene beeld over 2014 laat zien dat de schuldpositie is verbeterd. Na een aantal jaren waarin de vaste schuld is gestegen neemt deze in 2014 iets af. Dit is echter mede veroorzaakt door het achterblijven van investeringen en onttrekkingen aan reserves in 2014, waardoor nog geen conclusies kunnen worden getrokken voor de stabilisatie op lange termijn. Mogelijk schuiven investeringen door naar latere jaren en wordt dan alsnog een beroep gedaan op financiering. De verdere ontwikkeling van de schuldenlast is mede afhankelijk van politieke keuzes omtrent investeringen en onttrekkingen aan reserves. Het renteresultaat is, door zowel achterblijvende financieringsbehoefte als lage rente op de markt, gunstiger uitgevallen dan begroot.

3.5.2 Ontwikkelingen 2014

In 2014 zijn verscheidene ontwikkelingen, zowel in de organisatie als van buitenaf, van invloed geweest op de treasuryfunctie. De belangrijkste ontwikkelingen worden hier toegelicht.

Ontwikkelingen in de organisatie

In 2014 is meer grip en sturing op de treasuryfunctie, mede door verbeteringen uit het programma Haarlem Presteert Beter. Daarvoor was in 2013 de maandelijkse rapportage uitgebreid en een rentemodel ontwikkeld. Er is nu meer grip op de cashflow op korte en lange termijn, waardoor een beter afweging gemaakt kan worden tussen leningen op korte of lange termijn. Mede hierdoor is voor 2014 een beter renteresultaat bereikt (€1,37 miljoen meer ten opzichte van de primaire begroting).

De schuldpositie van de gemeente is in 2014 verbeterd: de schuldstand is met € 11 miljoen verlaagd (zie 3.5.6 leningportefeuille). Dit is voor een deel toe te schrijven aan het achterblijven van het investeringsniveau. Deze investeringen schuiven veelal door naar volgende jaren en daarmee ook de behoefte aan financiering. Dit betekent dat ondanks een daling in de schuldstand anno 2014, deze in de komende jaren weer kan toenemen. Overigens zal het doorschuiven van niet behaalde investeringen vanaf 2016 niet meer mogelijk zijn vanwege de gemaakte afspraken omtrent het kasstroomplafond op investeringen. Het achterblijven van de realisatie van geplande investeringen betekent ook dat er een groter verschil ontstaat tussen de prognose van de financieringsbehoefte en de daadwerkelijke behoefte (zie ook Liquiditeitsprognose). Dit heeft er mede toe geleid dat er in 2014 minder lang geld is aangetrokken dan was voorzien.

Ontwikkelingen van buitenaf

Er is een aantal veranderingen doorgevoerd in de wetgeving ten aanzien van de treasuryfunctie.

Decentrale overheden zijn verplichte deelnemers aan schatkistbankieren. Dat betekent dat, als een gemeente overtollige (liquide) middelen heeft, deze verplicht worden aangehouden in de schatkist.

Hiervoor is de schatkistlimiet ingesteld; zodra de overtollige middelen deze limiet overschrijden worden ze in de schatkist opgenomen. Dit voorkomt dat overheden hun middelen kunnen uitzetten bij derden (zoals buitenlandse banken). Ook draagt dit bij aan het verlagen van het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Zoals onderstaande tabel aangeeft had de gemeente in 2014 niet de beschikking over dusdanig overtollige middelen dat de schatkistlimiet is overschreden. Er was in 2014 geen noodzaak om overtollige middelen uit te zetten in de rijksschatkist.

(bedragen x € 1 miljoen)

Schatkistlimiet in 2014	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Gemiddeld creditsaldo	0,2	1,0	3,1	0,9
Drempelbedrag schatkistlimiet	3,2	3,2	3,2	3,2
Ruimte onder de schatkistlimiet	3,0	2,2	0,1	3,2
Overschrijding schatkistlimiet	-	-	-	-

In 2014 is de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën ingegaan, waaruit ook verplichtingen voor gemeenten voortvloeien. Zo moeten gemeenten gegevens aanleveren om het EMU-saldo van decentrale overheden gezamenlijk te bepalen. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond gesteld; indien dit in zijn totaliteit wordt overschreden volgen maatregelen. Vooralsnog lijkt daar geen sprake van te zijn en zijn er geen gevolgen, noch voor Haarlem noch voor andere gemeenten.

Mede naar aanleiding van de parlementaire enquête over de corporatiesector en de komende herziening van de Woningwet staan de woningcorporaties en het toezicht daarop volop in de aandacht. Dit betekent onder andere dat de rol en positie van de gemeenten ten opzichte van de corporaties onderwerp van gesprek is. Daarnaast heeft het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) naar aanleiding van de kritische geluiden haar eigen toezicht en risicomanagement aangepast. Zij zullen corporaties strenger beoordelen bij financieringsvragen en gaan gemeenten daar uitgebreider over informeren. Deze veranderingen zijn eind 2014 in gang gezet en zullen vanaf 2015 leiden tot betere informatievoorziening aan gemeenten.

3.5.3 Rentebeeld 2014

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft het monetair beleid in 2014 verder verruimd. De herfinancieringsrente voor banken, de zogenaamde refi-rente, werd verlaagd naar 0,05%. Hierdoor was voor de gemeente gedurende het jaar 2014 de korte rente ook laag en liep deze zelfs terug naar nul procent. Ook de tarieven van de lange rente, gemeten naar het prijsniveau voor een 10-fixe-lening, daalden in 2014 en liepen terug naar een niveau van rond de 1,5 %.

3.5.4 Financieringsrisico's

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het renterisico op de kortlopende financiering wordt beperkt door de zogenaamde kasgeldlimiet. De totale omvang van de kortlopende schuld mag op basis van de wet Fido maximaal 8,5% bedragen van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet voor 2014 bedroeg voor Haarlem € 36 miljoen (8,5% van € 424 miljoen). De gemeente mag gemiddeld per kwartaal geen grotere korte schuld hebben dan deze kasgeldlimiet. Indien de kasgeldlimiet gedurende drie kwartalen wordt overschreden dient de toezichthouder (de provincie) geïnformeerd te worden. In onderstaand overzicht wordt de stand van de korte schuld gedurende het jaar 2014 weergegeven ten opzichte van de kasgeldlimiet. In 2014 was geen sprake van een overschrijding gedurende 3 kwartalen van de kasgeldlimiet.

(bedragen x € 1 miljoen)

Kasgeldlimiet in 2014	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
1. Vlottende schuld	62,00	36,33	-1,33	7,50
2. Vlottende middelen	1,50	1,50	1,50	1,50
3. Netto vlottende schuld (1-2)	60,50	34,83	2,83	6,00
4. Kasgeldlimiet	36,00	36,00	36,00	36,00
5. Ruimte onder de kasgeldlimiet		1,17	38,83	30,00
6. Overschrijding van de kasgeldlimiet	-24,50			

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

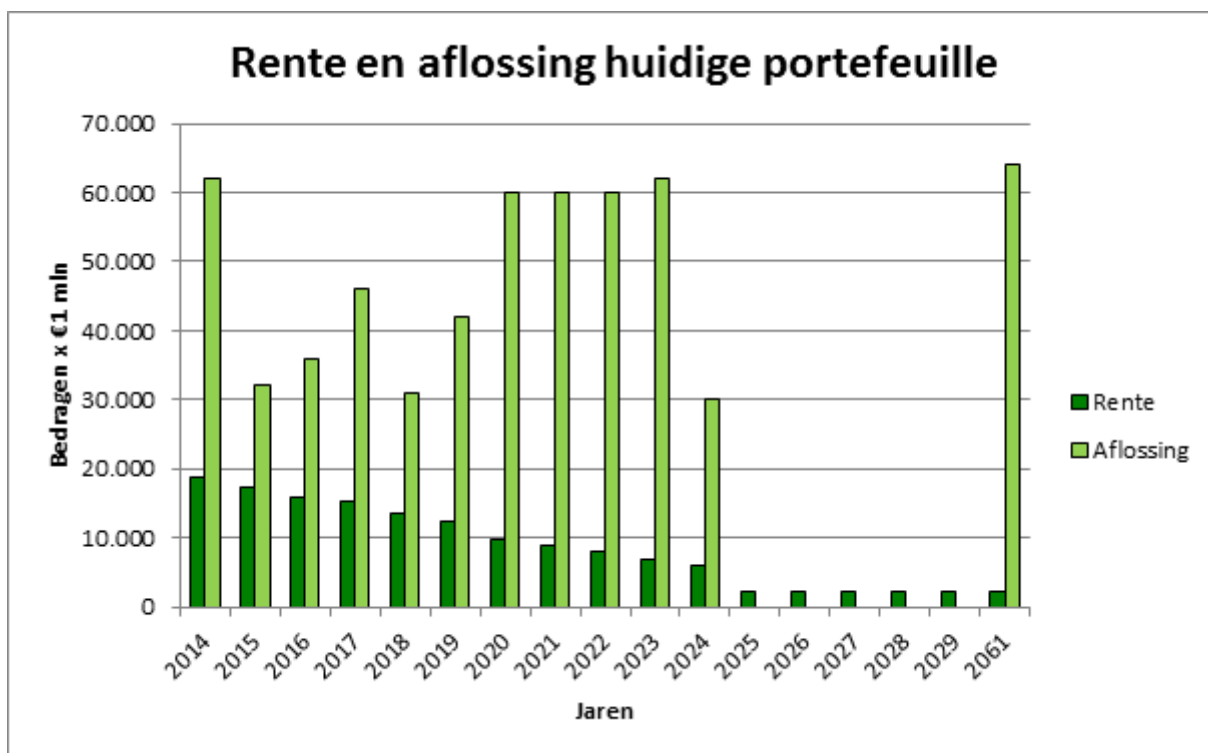
Voor het jaar 2014 bedroeg de renterisiconorm voor Haarlem € 84 miljoen. Deze is in 2014 niet overschreden. De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft het maximale geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal van €424 miljoen.

(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld	2012	2013	2014
1. Begrotingstotaal	406	391	424
2. Werkelijk percentage (wet Fido)	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1x2)/100	81	78	84
4. Renteherzieningen	0	0	0
5. Aflossingen	32	61	61
6. Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (4+5)	32	61	61
7. Ruimte onder de renterisiconorm (3-6)	49	17	23

Rente en aflossing huidige portefeuille

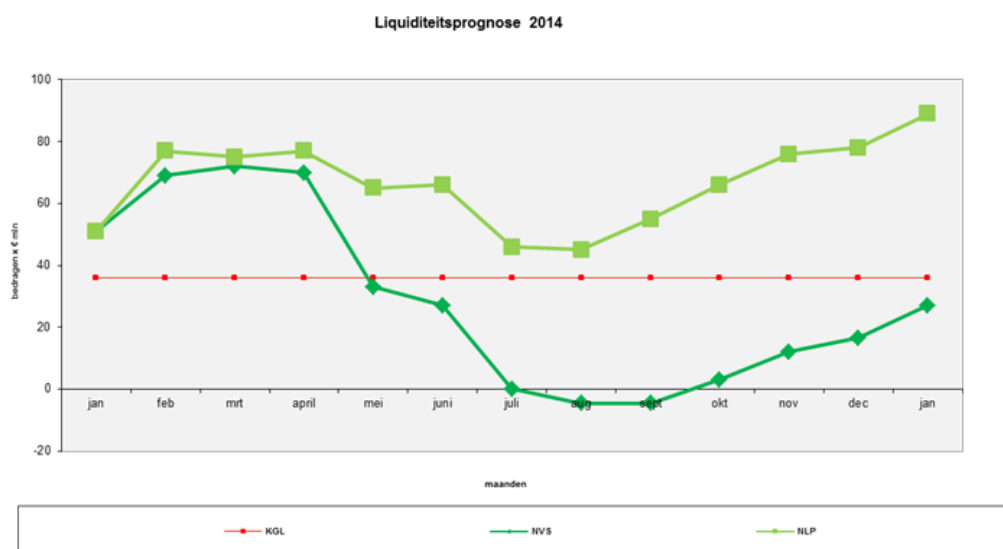
De onderstaande grafiek biedt inzicht in de aflossing in enig jaar en het daarbij behorend renterisico bij herfinanciering. Tevens biedt de grafiek inzicht in de betaalde rente in enig jaar voor de gehele leningportefeuille.

3.5.5 Gemeentefinanciering

Liquiditeitsprognose

Maandelijks wordt het verloop van de liquiditeiten gevolgd aan de hand van de prospectie. De lichtgroene lijn geeft de prospectie weer en de groene lijn geeft de gerealiseerde omvang van de korte schuld weer. De rode lijn geeft de hoogte van de kasgeldlimiet weer. De kasgeldlimiet (KGL) bedroeg zoals eerder aangegeven, in 2014 € 36 miljoen.

Uit de tabel blijkt een verschil tussen de prospectie 2014 en de realisatie 2014. Deze wordt verklaard door het aantrekken van lang geld, het achterblijven van investeringen ten opzichte van de planning, door extra dotaties aan reserves en het minder onttrekken aan reserves. Door deze ontwikkelingen zijn zowel de korte als de lange schuld in 2014 teruggelopen.

Renteresultaat

De gerealiseerde rentelast bedraagt €19,1 miljoen. Hierbij gaat het om de gemaakte rentekosten over de bestaande leningenportefeuille.

Daarnaast is er een renteresultaat geboekt: het totale renteresultaat komt bij de jaarrekening op €13.444.000. Dit is een voordeel ten opzichte van €1,37 miljoen ten opzichte van de primaire begroting.

Tot en met Bestuursrapportage 2014-2 is een voordeel op het treasuryresultaat gemeld van €865.000. Bij Berap 2014-3 is een aanvullend voordeel van €195.000 gemeld, waarmee het verwachte voordeel op €1.060.000 was geraamd. Het gerealiseerde voordeel over 2014 is gestegen tot €1.370.000 ten opzichte van de begrootte rentelast, tot een totaal resultaat van €13.444.000.

Het verschil tussen het bij Berap 2014-3 verwachte en daadwerkelijk gerealiseerde resultaat is €308.000. Dit is veroorzaakt door het renteverskil tussen korte en lange financiering; rente op korte financiering is lager. Er is geen lange financiering meer aangetrokken, waardoor de rentelast lager uitvalt dan verwacht. Daarnaast zijn de investeringen ook de laatste maanden van 2014 achtergebleven bij de prognose.

Dividend

In onderstaande tabel worden de begrote en de reeds ontvangen dividenden van het jaar 2014 weergegeven. Het betreft de dividenden over het boekjaar 2013 van de verschillende partijen die in het jaar 2014 betaalbaar worden gesteld. Daarnaast kijkt de tabel terug naar de ontvangsten in het jaar 2013. De bedragen zijn inclusief de terug te ontvangen dividendbelasting.

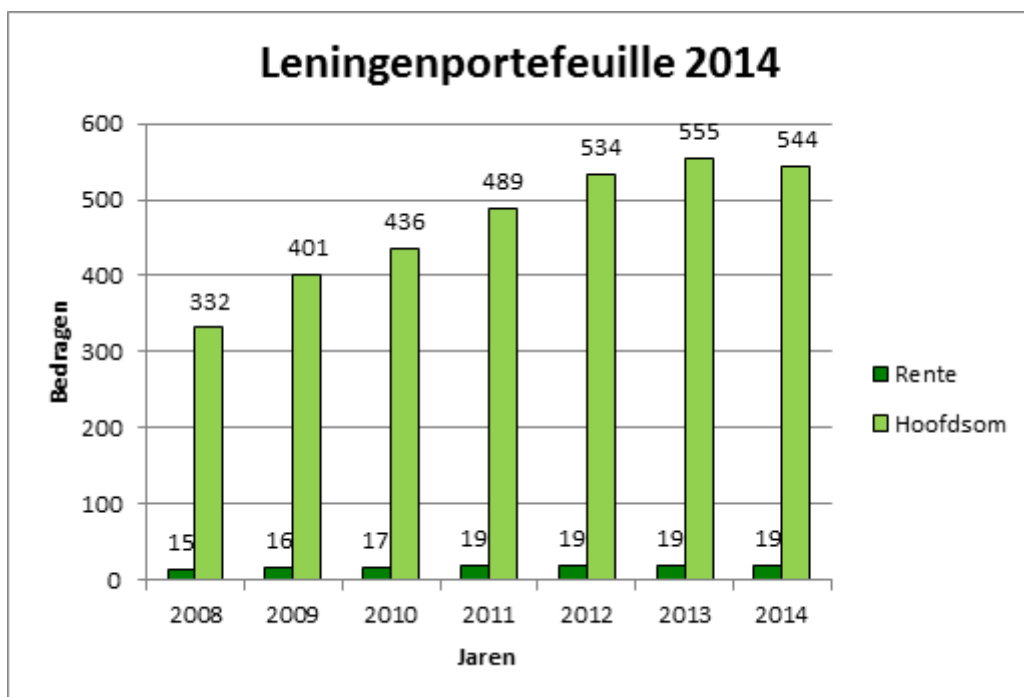
De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van SRO heeft medio december 2014 besloten tot het uitkeren van een dividend van € 200.000 aan de gemeente Haarlem.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht dividenden	Ontvangen 2013	Begroting 2014 (na Berap 2014-2)	Ontvangen 2014	Verskil bij rekening 2014
BNG	343	292	292	0
SRO	685	360	200	-160
Spaarnelanden	500	500	500	0
Nuon Nuts	38	38	38	0
Liander nuts	69	115	115	0
Divers		6	6	0
Totaal	1.635	1.311	1.151	-160

3.5.6 Leningenportefeuille

Onderstaand overzicht laat het verloop van de aangetrokken vaste middelen zien en de daarbij behorende rentelast voor de jaren 2008 tot en met 2014. In 2014 is € 61 miljoen afgelost en € 50 miljoen aan nieuwe leningen aangetrokken. De schuldpositie bij aanvang van 2014 bedroeg € 555 miljoen en aan het einde van 2014 € 544 miljoen. De rentelast behorend bij de leningenportefeuille bedroeg in 2014 € 19,1 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage op de leningenportefeuille in 2014 was 3,5%.

Verantwoord schuldenniveau

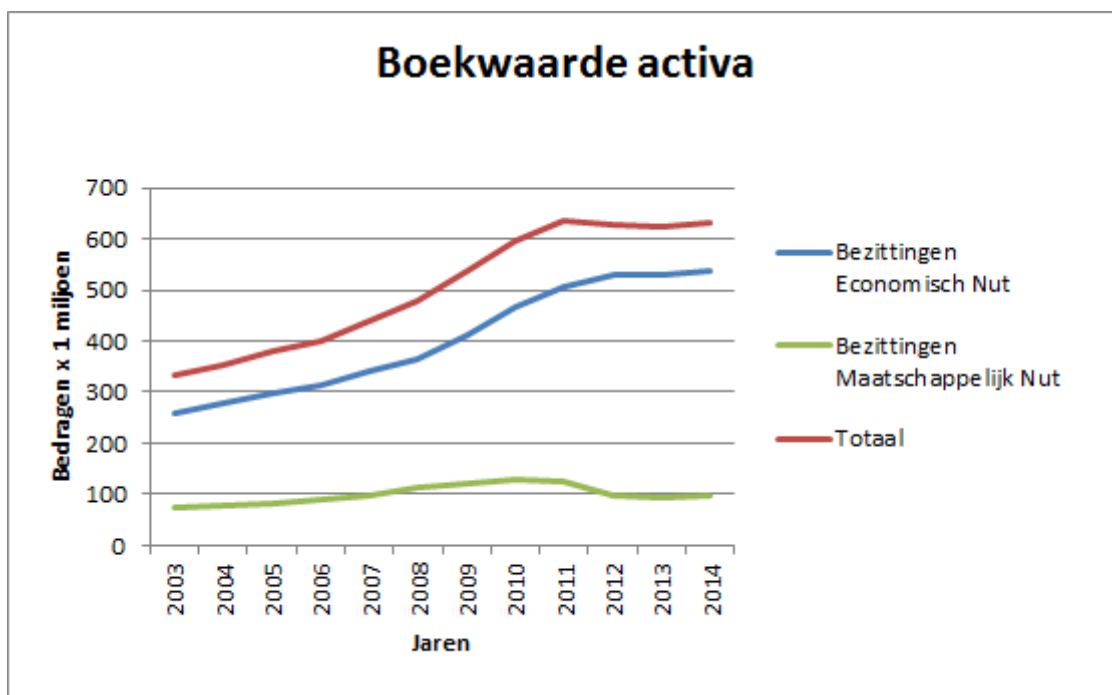
Met enige regelmaat komt de schuldpositie van de gemeente Haarlem aan de orde, ook in besprekingen tussen college en raad. Het draait steeds om dezelfde vragen: hoe is de schuldpositie opgebouwd en hoe kan de schuldpositie worden beoordeeld? Daarvoor is het mede van belang om te kijken naar de verhouding tussen de boekwaarde van bezittingen en de schuldstand. Hoe meer eigen bezit gefinancierd met vreemd vermogen hoe hoger de omvang van de schuld. Er is daarmee een wezenlijk verband tussen investeren (bezit) en schuld. Om deze redenen is er gekozen voor het instellen van een investeringsplafond om de verdere opbouw van de schuldpositie vanuit het investeringsperspectief te maximaleren. Hieronder wordt toegelicht hoe deze parameters zich ontwikkelen.

Ontwikkeling Schuldpositie

Boekwaarde activa

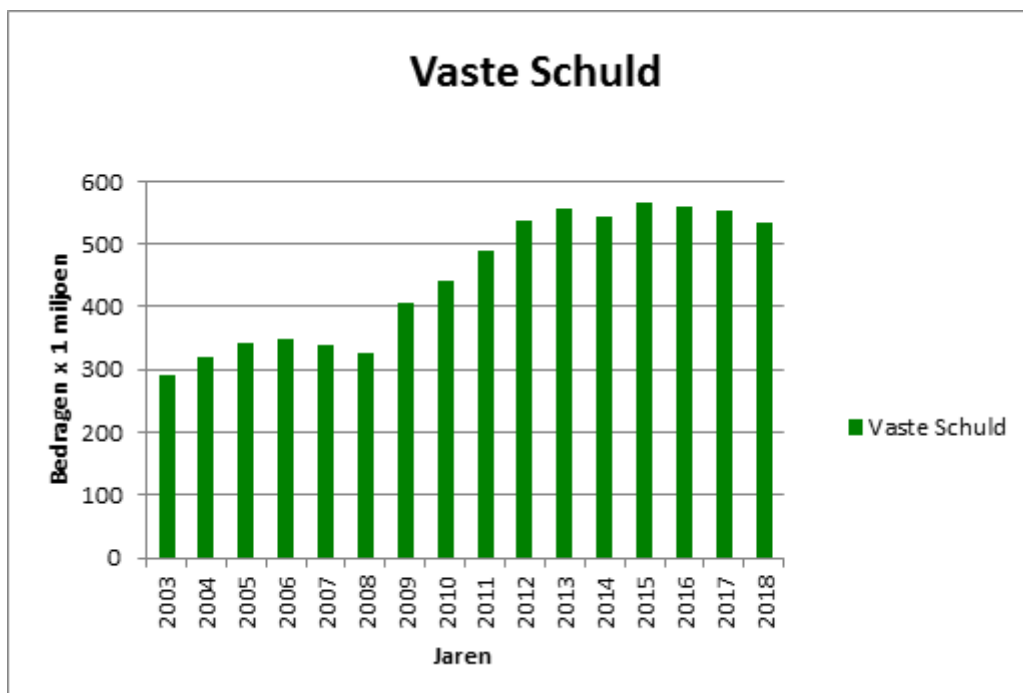
In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de boekwaarde van activa beschreven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de boekwaarde van bezittingen met economisch nut en maatschappelijk nut. Ook het totaal van de boekwaarde activa is weergegeven. Deze grafiek geeft inzicht in de waarde van bezittingen van de gemeente Haarlem. De groei heeft zich met name voorgedaan bij de bezittingen met economisch nut (specifiek in de vorm van gebouwen, met name eigen bedrijfsgebouwen en scholen).

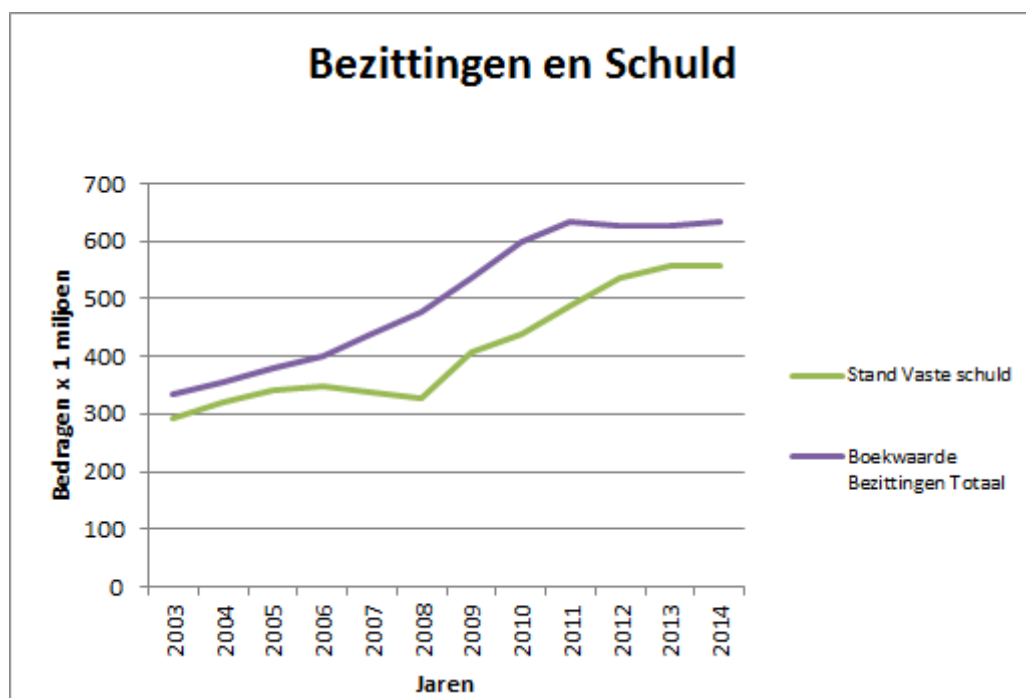
Vaste Schuld

Met het financieren van investeringen ontwikkelt ook de vaste schuld zich. In onderstaande grafiek is weergegeven hoe de vaste schuld zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Daarbij is tot en met 2014 gebruik gemaakt van werkelijke cijfers en van 2015 tot en met 2018 cijfers op basis van de verwachte ontwikkeling. De afgelopen jaren is de schuld van de gemeente Haarlem gegroeid. De schuld beweegt zich tot en met 2008 net boven de € 300 miljoen. Vanaf 2009 -2011 tussen de € 400 en € 500 miljoen. Vanaf 2012 beweegt de schuldpositie zich tussen de € 500 en € 600 miljoen en daalt naar verwachting na 2017, mede vanwege het instellen van een investeringsplafond.

Verhouding bezittingen en schuld

Er is een nadrukkelijk verband tussen de toename van de bezittingen en de toename van de schuldpositie. Veel bezittingen zijn gefinancierd met vreemd vermogen. Het verband tussen bezittingen en schulden wordt in onderstaande grafiek weergegeven voor de jaren 2003 – 2014. Uit de grafiek blijkt dat de omvang van de schuld gelijk opgaat met de omvang van de bezittingen, specifiek bezittingen van economisch nut (zie eerdere tabel). Tegenover de schuld staat daarom bezit met een verhandelbare waarde in het economische verkeer. Tegelijk kan worden geconcludeerd dat de omvang van de schuld minder is dan de totale omvang van de bezittingen (economisch en maatschappelijk nut).

BNG norm: netto schuld als aandeel van de exploitatie

Om te sturen op een verantwoord schuldenniveau hanteert Haarlem het kengetal schuldratio van de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten). Dit kengetal geeft de netto schuld weer als aandeel van de exploitatie. De netto schuld wordt berekend door een optelsom van balansposten omtrent schulden (te weten vaste schulden, voorzieningen, vlottende schulden en overlopende passiva) te verminderen met balansposten omtrent uitzettingen en vorderingen (te weten langlopende uitzettingen, liquide middelen, kortlopende vorderingen en overlopende activa). Bij het bepalen van de exploitatie zijn de baten exclusief de inzet van reserves het uitgangspunt. Een schuldratio kleiner dan 100% is wenselijk. Tussen de 100% en 150% is code oranje en boven de 150% is code rood. De schuldratio van Haarlem is verbeterd en bevindt zich nog steeds in het oranje vlak.

(bedragen x €1 miljoen)

Schuldratio	Ultimo 2011	Ultimo 2012	Ultimo 2013	Ultimo 2014
Netto schuld	568	582	585	552
Exploitatie	442	447	435	453
Netto schuld/exploitatie	129%	130%	135%	122%

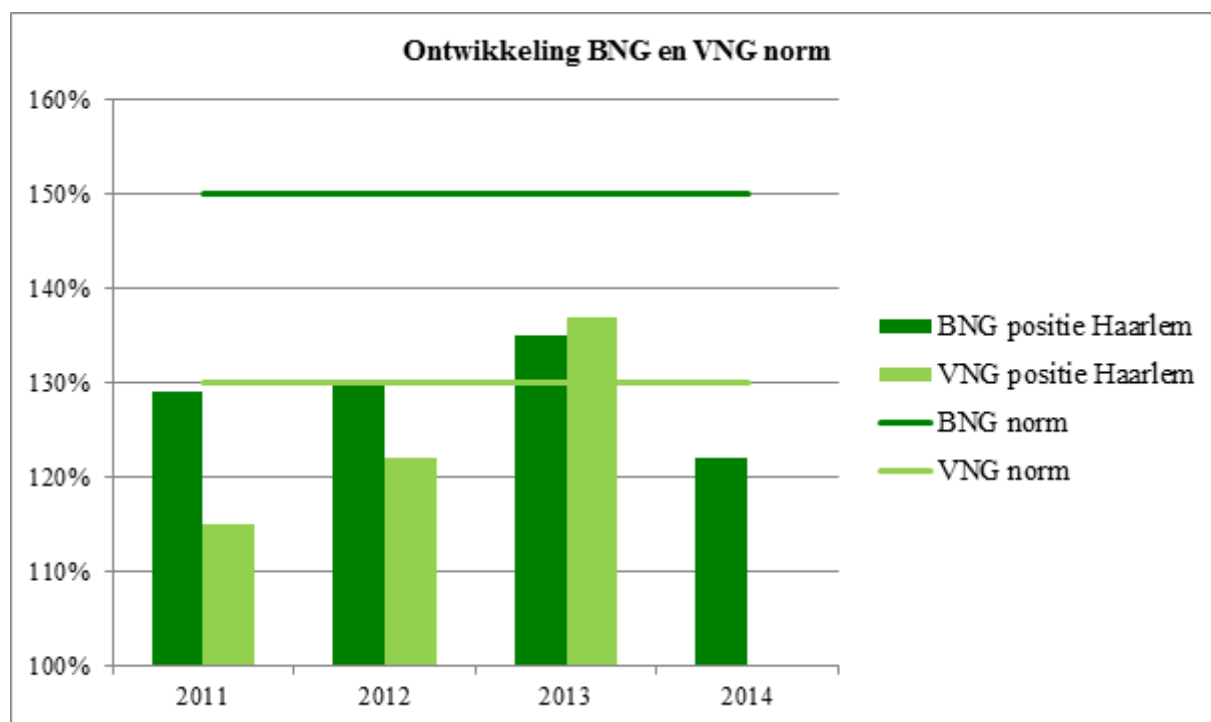
VNG norm: netto schuld als aandeel van de inkomsten

De VNG norm wordt sinds 2011 gepubliceerd en wijkt af van de BNG norm, namelijk gerelateerd aan de inkomsten in plaats van de exploitatie. De term netto schuldquote die de VNG gebruikt verwijst naar de netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het voordeel van de VNG norm is de

beschikbaarheid van benchmarkgegevens. Bij de VNG norm beweegt de code oranje zich tussen de 100% en 130%.

De benchmark van deze VNG norm wordt mede gebaseerd op de jaarrekening gegevens van gemeenten en loopt daardoor altijd een jaar achter. Eind 2013 had Haarlem volgens de VNG norm een netto schuldquote van 137% en een ranking van 364. Daarmee bevond Haarlem zich in het rode vlak van de norm (boven de 130%). Interessant is dat de netto schuldquote ten opzichte van 2012 is verslechterd (van 122% in 2012 naar 134% in 2013) maar dat de ranking is verbeterd (van 376 in 2012 naar 364 in 2013). Ook blijkt uit de VNG benchmark dat de schuld per inwoner is verbeterd; in 2012 was dit €3877 per inwoner, in 2013 € 3844 per inwoner. De reden voor een stijgende netto schuldquote is mede te vinden in de stijging van de leningportefeuille (als gevolg van investeringen) in 2013. Zoals uit bovenstaande verklaring over de BNG norm blijkt (en ook uit de grafiek over de ontwikkeling van de leningportefeuille) is de schuldpositie van Haarlem over 2014 inmiddels verbeterd.

In onderstaande grafiek wordt grafisch weergegeven hoe de BNG en VNG posities van Haarlem zich ontwikkelen ten opzichte van de normen. Daarbij is te zien dat Haarlem zich gedurende 2011-2014 onder de BNG norm van 150% bevindt en daarmee in het oranje vlak. Voor de VNG norm bevindt Haarlem zich in 2011 en 2012 in het oranje vlak en in 2013 in het rode vlak, namelijk boven de VNG norm van 130%.

3.5.7 Kredietrisico's

De gemeente heeft in het verleden leningen en garanties aan derden verstrekt. Gezien het risico dat aan het verstrekken van geldleningen en garanties is verbonden, stelt het college zich terughoudend op bij deze verstrekkingen.

Verstreckte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningcorporaties. De gemeente verstrekt geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt dan ook langzaam maar zeker afgebouwd. Onder overige organisaties resteert een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen die zijn verstrekt aan stichtingen en verenigingen. In 2014 is voor € 1 miljoen

afgelost. Bij aanvang van 2014 was voor € 7,7 miljoen uitgezet, terwijl aan het einde van 2014 nog voor € 6,7 miljoen uitstond. Tot slot zijn er revolverende fondsen voor garantieleningen, startersfondsen en duurzaamheid.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2014	Aflossing 2014	Stand per 31-12-2014	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	4,5	0,8	3,7	3,0%	4 jaar
Leningen aan overige organisaties	3,2	0,2	3,0	6,5%	8 jaar
Totaal	7,7	1,0	6,7		

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert met name leningen van derden bedoeld voor woningbouw door corporaties of voor het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen. In vergelijking met voorgaande jaren zijn in de cijfers van het WEW behalve de borgstellingen voor woningen nu ook de borgstellingen voor verbouwingen in de cijfers opgenomen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de lopende garantieverplichtingen per 31 december 2014. Het overzicht van het Waarborgfonds Eigen Woning wordt pas laat in 2015 ontvangen. Het bedrag genoemd onder 'Particuliere woningbouw' betreft daarom een inschatting.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde leningen	Ultimo 2013 (rekening)	Ultimo 2014 (begroting)	Ultimo 2014 (rekening)
Particuliere woningbouw	828	875	875
Woningbouw corporaties	972	1108	976
Zorgsector	5	6	3
Culturele instellingen	1	2	2
Nutsbedrijven	15	15	14
Nationaal Restauratiefonds	1	1	1
Totaal gegarandeerd	1.822	2.007	1.871

In oktober 2014 heeft het college besloten een geldlening van € 1,3 miljoen te garanderen voor stichting Hart (2014/336999). Per eind 2014 is er voor een bedrag van € 976 miljoen aan leningen door de gemeente gegarandeerd ten behoeve van de woningbouwcorporaties (actief in Haarlem). Als gevolg van een ingeschat herstel van de woningmarkt voor corporaties en het verder pondsgewijs verdelen van de leningportefeuille over de verschillende gemeenten door Ymere werd een stijging tot een bedrag van € 1.108 miljoen verwacht (op de Haarlemse portefeuille). Beide ontwikkelingen hebben zich niet voorgedaan met als gevolg een zeer beperkte stijging van de gewaarborgde leningen ten opzichte van 2013 en het achterblijven ten opzichte van de begroting.

3.6 Bedrijfsvoering

3.6.1 Inleiding

Organisatieontwikkeling in relatie tot het coalitieakkoord

Bij een terugblik op de organisatieontwikkelingen in 2014 lichten de onderwerpen sociaal domein en de samenwerking met Zandvoort op. In 2014 heeft de organisatie alles op alles gezet om de nieuwe taken vanuit het sociaal domein in te richten en zorg te dragen voor een voorspoedige overgang van werknemers van de gemeente Zandvoort naar de gemeente Haarlem. Met deze succesvolle bewegingen is een doorstroom van medewerkers gecreëerd in de organisatie, zijn randvoorwaarden geschapen voor de in het coalitieprogramma Samen doen! opgenomen doelen betreffende het sociaal domein en is de dienstverlening aan Zandvoort succesvol ingericht.

Sociaal domein

In 2014 is de doelstelling behaald om ervoor te zorgen dat zowel partners in de stad als de eigen organisatie per 1 januari 2015 klaar stonden om de nieuwe taken rond de decentralisaties in het sociaal domein uit te voeren. De laatste maanden van 2014 hebben in het teken gestaan van een zodanige implementatie van de nieuwe taken dat de Haarlemse en Zandvoortse burgers ook na 1 januari 2015 continuïteit van zorg geboden wordt.

Zandvoort

In de zomer van 2014 hebben de colleges van Zandvoort en Haarlem het besluit genomen om ambtelijk samen te werken bij taken op het terrein van sociale zaken, maatschappelijke ondersteuning en jeugd. Hiervoor zijn in 2014 vele praktische zaken gerealiseerd, zoals het inrichten van de financiële- en uitkeringenadministratie en het zaakstelsel Verseon, het vastleggen van de juridische basis van de samenwerking, het plaatsingsproces en het opleiden van medewerkers, praktische zaken als briefpapier en telefoon en het opzetten van de interne controle. Ondanks de korte voorbereidingsperiode stond per eind 2014 zowel beleidsmatig als uitvoerend alles op de rails en worden de Zandvoortse burgers binnen dit domein bediend. De overgang van werknemers van de gemeente Zandvoort naar de gemeente Haarlem is voorspoedig verlopen.

Formatie ontwikkeling

De voorbereidingen voor de decentralisatie van rijkstaken in het sociaal domein, inclusief de uitvoeringstaken op dit gebied voor de gemeente Zandvoort, zijn grotendeels door eigen mensen uitgevoerd. In mei 2014 is pas duidelijk geworden welke taken precies gedecentraliseerd werden. Deze relatief korte tijd voor de invoering heeft veel capaciteit gevraagd van de organisatie. De organisatiewijzigingen in het sociaal domein zijn conform de doelstelling stevig geïncorporeerd in de staande organisatie.

Begin 2011 bedroeg de totale formatie van de gemeente Haarlem 1.146 fte. Deze is daarna afgenomen naar 1.112 fte begin 2012 en 1.083 fte begin 2013. De sterkste reductie is in 2013 gerealiseerd: op 1 januari 2014 bedroeg de formatie (afgerond) 991 fte. Deze daling is vooral een gevolg van de reorganisaties die in 2013 zijn geëffectueerd. Sindsdien volgt de organisatie steeds meer de lijn om de organisatie stap voor stap, waar de mogelijkheid zich voordoet, door te ontwikkelen.

Op 1 januari 2015 bedroeg de formatie 1.049 fte. Deze toename van fte ten opzichte van 2014 is met name een gevolg van de overname van taken van de gemeente Zandvoort (28 fte) en van de uitbreiding als gevolg van de nieuwe taken in het sociaal domein (45 fte).

Onder invloed van het interne verbeterprogramma Haarlem Presteert Beter is verder gewerkt aan een transparante en efficiënte bedrijfsvoering. Door de reductie op de totale formatie wordt ook kritisch gekeken naar de verhouding tussen de uitvoerende en ondersteunende afdelingen. De ambitie is om met de overhead tot de 25% best scorende 100.000+ gemeenten te komen in de landelijke benchmark

van Berenschot. Dit doel is nog niet bereikt. In 2014 is een start gemaakt met de doorlichting van de overhead, eind oktober 2014 is een nota overhead aan de raad verstuurd.

3.6.2 HRM

Strategische personeelsplanning: in-, door- en uitstroom

In 2014 is onder de noemer van 'Flexibel en Veilig' een reeks initiatieven gestart om tot een organisatie te komen waarin medewerkers breed en flexibel inzetbaar zijn, op een wijze en in een omgeving waarin zij zich veilig voelen en waarbij meer zelfredzaamheid van medewerkers en management is. Het gewenste doel is het bereiken van betere prestaties ondanks dat, als gevolg van bezuinigingen, steeds meer werk door minder medewerkers en soms op een andere wijze moet worden gedaan. In de periode juni – september 2014 is aan dit doel bijgedragen door dialoogsessies voor medewerkers over 'Flexibel en Veilig'.

Eind 2014 is de gemeente Haarlem gestart met de werving van jonge starters met talent. Elf veelbelovende talenten wordt een interessant en uitdagend traineeprogramma van twee jaar aangeboden. Dit programma is 2 maart 2015 van start gegaan.

Een ander initiatief dat bijdraagt aan een flexibelere inzetbaarheid is RegioFlexWerk. Dit is in 2014 opgezet op initiatief van de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer, Heemstede, Bloemendaal, OVER-gemeenten, Purmerend, Zaanstad en Zandvoort plus Provincie Noord-Holland, Veiligheidsregio Kennemerland en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Het betreft zowel een platform voor de vraag naar tijdelijk werk als een platform waar talenten in de regio Zuid-Kennemerland, Haarlemmermeer en Zaanstreek en Waterland zich kunnen presenteren. Op RegioFlexWerk kunnen vraag en aanbod elkaar vinden. Voor medewerkers is het een mogelijkheid om naar interessant tijdelijk werk te zoeken en een leuke uitdaging aan te gaan, zowel binnen als buiten de eigen organisatie. Begin 2015 is RegioFlexWerk operationeel geworden.

Het beleid duurzame inzetbaarheid en vitaliteit is één van de onderdelen van de strategische HRM-visie. Van april tot en met juni 2014 hebben medewerkers de gelegenheid gekregen om zich, vanuit het bedrijfszorgpakket, in te schrijven voor vitaliteitsgesprekken. Het vitaliteitsgesprek is bedoeld voor werknemers met vragen over vitaliteit, leefstijl en werk-privé balans. Het gesprek leidt tot gericht advies om tot structurele vitaliteitsverbetering te komen. Er zijn circa 80 vitaliteitsgesprekken gevoerd. Tevens zijn diverse workshops en trainingen aangeboden zoals 'werk en privé in balans' en 'voeding en bewegen'.

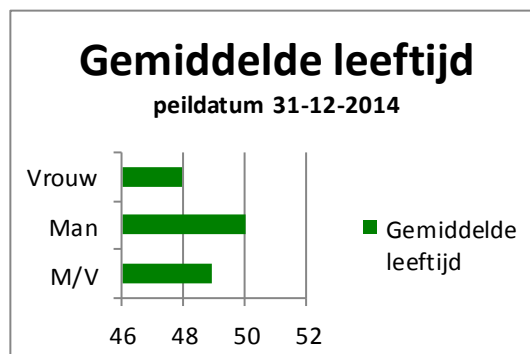
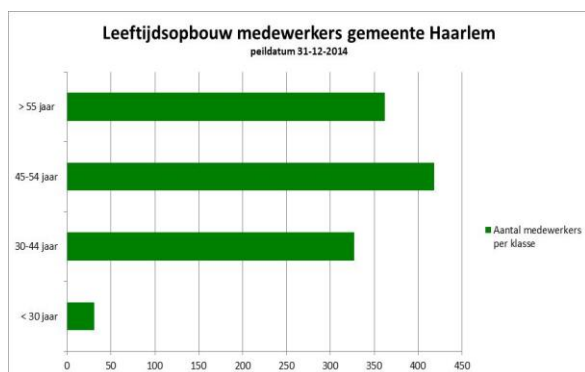
Medio september 2014 zijn vacatures uitgezet voor taken binnen het sociaal domein. Exclusief boventallige medewerkers zijn hier meer dan honderd interne sollicitaties op geweest en meer dan tweederde van de vacatures is bezet door interne kandidaten. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de interne mobiliteit versterkt is onder invloed van het sociaal domein. De plaatsingen leverden nieuwe vacatures op, die op hun beurt weer nieuwe kansen creëerden voor (bovenformatieve) medewerkers. In 2014 zijn in totaal 111 vacatures vervuld. Dit betreft 14 intern-herplaatsingen, 3 intern-regelingen (Zandvoort), 61 interne en 33 externe plaatsingen.

Diversiteitsmanagement

Medewerkers zijn meer gestimuleerd om zelf verantwoordelijk te zijn voor hun loopbaanontwikkeling en mobiliteit. Door een gecombineerde inzet van opleidingsaanbod vanuit het opleidingsprogramma en van individuele loopbaan budgetten (ILB) zijn medewerkers in de gelegenheid gesteld om opleidingen te volgen, zowel bij de Haarlemse School als via individueel ingekochte opleidingen of trainingen.

In onderstaande staatjes, met peildatum 31 december 2014, zijn de leeftijdsopbouw en de gemiddelde leeftijd van medewerkers van de gemeente Haarlem weergegeven. Mede als gevolg van het opschorten van de AOW-leeftijd en doordat minder gebruik gemaakt wordt van vervroegd uittreden, is de

gemiddelde leeftijd van de gemeente Haarlem hoog. In 2014 zijn extra ABP (Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds) klantsupportgesprekken ingepland vanwege grote belangstelling van de medewerkers. De gemiddelde leeftijd van medewerkers is 48,9 jaar in 2014 ten opzichte van 48,6 jaar in 2013.

Stagiaires per afdeling		Opleidingsniveau	Geslacht
Concernstaf	5	MBO/HBO 2 ^e jaar	50 Man 56
Dienstverlening	11	HBO 3 ^e jaar en afstudeer HBO	35 Vrouw 65
GOB	13	WO	36
MenS	29		
SZW	4		
Stadszaken	33		
VVH	26		

In totaal zijn 121 stagiaires werkzaam geweest bij de gemeente Haarlem in 2014. In bovenstaande tabel is een onderverdeling gemaakt naar afdeling, opleidingsniveau en geslacht.

Bovenformatieven

Zoals beoogd zijn diverse maatregelen getroffen voor het aanscherpen van de monitoring en uitstroom van bovenformatieve medewerkers, zoals de begeleiding door het interne sollicitatiehuis VLOT. VLOT is sinds 1 mei 2013 een onderdeel van afdeling HRM waar boventallige medewerkers begeleid worden naar een nieuwe baan.

Begin 2014 waren er 81 bovenformatieven binnen de organisatie. 30 boventalligen hebben in 2014 ander werk gevonden, zijn met pensioen gegaan of zijn om andere redenen niet meer bovenformatief. Van deze 30 hebben dertien een vaste aanstelling in de gemeentelijke organisatie, verspreid over diverse afdelingen. In 2014 zijn elf andere medewerkers bovenformatief geworden. Dit resulteert in 62 bovenformatieven aan het einde van het jaar. 21 van hen vallen onder het sociaal statuut 2006 en 41 onder het sociaal statuut 2011. In 2014 zijn alle boventalligen en de beschikbare financiële middelen ondergebracht bij HRM. De uitstroom ligt voor op de planning. De verwachting van begin 2014, dat in de planningsperiode 2014 tot en met 2018 de totale netto kosten voor bovenformatieven € 10,3 miljoen bedragen, is vanwege deze snellere uitstroom met € 0,8 miljoen naar beneden bijgesteld.

Door snellere uitstroom en het genereren van meer inkomsten en dekkingen in 2014, uit bijvoorbeeld detacheringen en bijdragen vanuit de hoofdafdelingen, is het aantal bovenformatieven, alsmede de bijbehorende kosten, lager dan geprognostiseerd. Het beleid is er op gericht om ná 2018 geen kosten meer te hebben voor boventalligen.

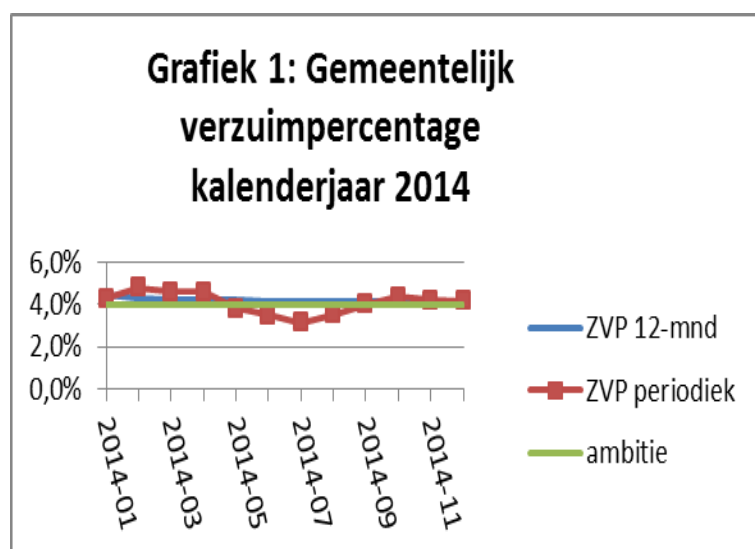
In 2014 is een prognose gemaakt voor de totale kosten tot en met 2018. Om de dekking voor deze kosten toereikend te maken is € 2,9 miljoen gedoteerd aan de voorziening bovenformatieven. Als gevolg van deze dotatie wordt in de jaren 2015 tot en met 2018 geen gebruik gemaakt van begrote middelen.

Inhuur derden

In 2014 is de organisatie er in geslaagd de externe inhuur substantieel te verminderen, terwijl wel grote opgaven moesten worden gerealiseerd. Van het beschikbare inhuurplafond van € 7.250.000 (exclusief post onvoorzien € 1.250.000) is in 2014 € 3.535.800 besteed. De post onvoorzien is niet aangesproken. Ter vergelijking: in 2013 bedroeg het inhuurplafond € 12,4 miljoen, waarvan circa € 7 miljoen is besteed. De lagere kosten van inhuur in 2014 zijn het gevolg van strakke sturing op de reductie van inhuur, het versterken van de kwaliteit van de eigen organisatie en de tegenvallende conjunctuur.

Verzuim

Het ziekteverzuimpercentage geeft inzicht in de omvang van het ziekteverzuim ten opzichte van de beschikbare arbeidscapaciteit. Het landelijk gemiddelde ziekteverzuim was in 2013 voor 100.000+ gemeenten 5,1%. Het A+O Fonds maakt in mei/juni 2015 de cijfers over 2014 openbaar. In Haarlem bedroeg het voortschrijdend 12-maands verzuimpercentage in 2013 nog 6,5%. In 2014 is dit verder gedaald naar 4,1%. Het resultaat in 2014 van 4,1% wijkt 0,1% af van de ambitie, die op 4% was gesteld. Haarlem zit met deze score bij de 25% best scorende 100.000+ gemeenten in Nederland. Dit resultaat wijst uit dat de gemeente haar verzuim onder controle heeft.

Sociaal statuut

Sinds 1 januari 2013 zijn alle medewerkers van de gemeente Haarlem in algemene dienst. In het najaar van 2014 is het traject gestart om een nieuw rechtspositioneel /personeel kader rond de inzet van medewerkers in algemene dienst te regelen en dat wordt in 2015, na het onderhandelingsproces met de vakbonden, afgerond. Uitgangspunt is inzetbaarheid op passend werk binnen de hele organisatie. Het streven is door strategische personeelsplanning en een goede inzetbaarheid van medewerkers geen klassieke boventaligheid meer te laten ontstaan. Voor die gevallen waarin dat toch onontkoombaar dreigt, wordt in het nieuwe kader een “vangnet”-onderdeel opgenomen. Dit vangnet-onderdeel vormt het nieuwe sociaal statuut.

3.6.3 Informatievoorziening

Informatievoorziening

Op basis van de in 2013 vastgestelde nota Informatievoorziening is in 2014 de verdere digitalisering opgepakt. Hierbij zijn de gestelde doelen rond de inrichting van de Zijlpoort, de nieuwe website, inclusief het zaakgericht werken en de uitwijk voor het datacentrum gerealiseerd.

De eerste stappen zijn in 2014 gezet in de verdere doorontwikkeling van de organisatorische inrichting van de informatievoorziening op basis van de vastgestelde nota Informatievoorziening in samenhang; de benoeming van een Chief Information Officer (CIO) en de oprichting van het Ondersteunings Team CIO (OTC). Hierdoor kan gemeentebreed een kwaliteitsslag worden gemaakt voor de noodzakelijke digitalisering van de komende jaren. Vanuit dit team worden gemeentebrede kaders en standaarden ontwikkeld, nieuwe initiatieven beoordeeld en inpasbaarheid binnen de informatiearchitectuur van de gemeente bewaakt. Verder wordt invulling gegeven aan beveiliging en privacy conform richtlijnen en wetgeving die voor gemeenten gelden. Met het systematisch registreren, analyseren en communiceren van incidenten zijn ook de eerste stappen gezet op het gebied van incidentenmanagement.

Ook is in 2014 gestart met het programma Informatiehuis dat beoogt capaciteit en kwaliteit van informatievoorziening te versterken.

Informatiebeveiliging 2014-2018

Het Informatiebeveiligingsbeleid is in december 2014 door het college van B&W vastgesteld. Inmiddels is een risicoanalyse uitgevoerd, die de basis vormt voor het Informatiebeveiligingsplan. De onder andere voor de bewustwording noodzakelijke informatiebeveiligingsrollen op strategisch en tactisch/operationeel niveau zijn inmiddels belegd in de organisatie.

Specifieke beveiligingsonderwerpen in 2014 die gerealiseerd zijn:

1. Het plan van aanpak bewustwording informatiebeveiliging is opgepakt en wordt in 2015 voor de verdere strategische aanpak en financiële consequenties uitgewerkt.
2. Voor de website is een beveiligingstest uitgevoerd. Dit is een periodiek onderzoek van één of meer IT-systemen op kwetsbaarheden, waarbij deze kwetsbaarheden ook werkelijk gebruikt worden om op deze systemen in te breken. Hieruit bleek dat de gemeente één en ander goed op orde heeft.
3. Er zijn twee meldingen verricht in het kader van de CBP (College Bescherming Persoonsgegevens); beide betreffende fraudebestrijding bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dit om het CBP volledig geïnformeerd te houden en eventueel corrigeren mogelijk te maken.
4. In 2014 is enkele keren actie ondernomen nadat er signalen waren over beveiligingskwesaties. Deze beveiligingskwesaties zijn direct en zorgvuldig opgelost.
5. Tevens is in 2014 naar de autorisatie van kwetsbare bestanden gekeken (bijvoorbeeld het financieel systeem en het systeem Gemeentelijke Basis Administratie). Bij mogelijk misbruik wordt direct een extern onderzoek ingesteld.

In 2014 zijn bovenstaande belangrijke beleidsstappen gezet voor de periode 2014-2018 en is de organisatie ingericht om dit beleid tot volwassenheid te brengen.

Open Source Software

Hoewel Haarlem zich positioneert als trendvolger, wordt bij de keuze voor een bepaalde oplossing telkens de afweging gemaakt tussen open source of standaard oplossingen. Naast de evidente voordelen van 'open source' heeft het als nadeel dat de broncodes als gemeente eigen gemaakt moeten worden en gewenste aanpassingen ontwikkeld én beheerd moeten worden. Dit betekent een verschuiving in capaciteit die is ingezet. In 2014 is daar waar mogelijk gekozen voor open source producten indien deze binnen de Haarlemse architectuur toepasbaar waren.

Archivering en e-depot

In 2014 is verder geïnvesteerd in de archivering binnen de gemeente Haarlem om in control te komen aan de hand van eerdere bevindingen van de gezamenlijke gemeentelijke en provinciale archiefinspecteurs. Er is een nieuwe archiefkelder gebouwd, de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn vernieuwd en er is nieuw (tijdelijk) personeel aangetrokken op academisch niveau. Ook de benoeming van een Hoofd Informatiebeheer heeft ertoe geleid dat de gemeente Haarlem een beter resultaat behaald heeft op de provinciale handhavingsladder. Hoewel grote stappen zijn gezet in het wegwerken van fysieke archiveringsachterstanden, heeft de verhuizing van drie hoofdafdelingen naar het papierarme Zijlpoort een grote werkvoorraad (circa 6,5 kilometer) opgeleverd. Er wordt gewerkt aan een oplossing waarbij een centrale verwerking van dit fysieke archief centraal staat.

In 2013 en 2014 is door de gemeente Haarlem in samenwerking met het Nationaal Archief en het Noord-Hollands Archief de pilot Uitplaatsing Digitaal Archief gemeente Haarlem uitgevoerd. Met deze pilot heeft Haarlem een voor Nederland uniek project uitgevoerd, waarbij voor de toekomst een richting is aangegeven voor de omgang met digitaal werken en digitaal archiveren. Er zijn verschillende scenario's uitgewerkt en de resultaten zijn eind 2014 in een businesscase verwerkt. Daarnaast is een aantal technische rapporten opgeleverd die in gaan op de specifieke inrichting van de informatiehuishouding van de gemeente Haarlem in relatie tot opslag in het digitaal depot.

3.6.4 Huisvesting

Zijlpoort

Met de oplevering van het tweede gebouw is eind 2014 een nieuwe succesvolle stap gezet in de nieuwe moderne huisvesting van het ambtelijk apparaat. De bouw van de Zijlpoort is geheel volgens schema opgeleverd. De medewerkers van Gedempte Oude Gracht, Klein Heiligland en Brinkmann zijn verhuisd naar de Zijlpoort. De opening heeft op 4 november plaatsgevonden. Op de gebruikelijke kinderziekten na is dit intensieve en complexe project probleemloos verlopen. Door de extra bemensing (uitbreiding fte en tijdelijk personeel) als gevolg van de decentralisatie van het sociaal domein en de uitvoeringstaken met betrekking tot Zandvoort, is de huidige bezettingsgraad in Raakspoort en Zijlpoort hoog.

De afwikkeling van het faillissement van Postkantoor Raaks loopt nog en is onder behandeling bij de curator. Dit gaat nog juridische kosten met zich meebrengen. Hiervoor dient budget beschikbaar te blijven.

Verkoop kantoorpanden

Er zijn in 2014 geen kantoorpanden verkocht.

3.6.5 Communicatie

Website

De nieuwe gemeentelijke website is op 8 januari 2014 in de lucht gegaan. De uitgangspunten voor de nieuwe website zijn vastgelegd in de web visie 'Haarlem.nl: Basis voor verbinding', die gebaseerd is op het coalitieprogramma en de Haarlemse visie op dienstverlening. In alle overzichten van beste overheidswebsites in 2014 scoort de nieuwe website in de top vijf.

Gebiedsgericht

In 2014 is het gebiedsgericht werken nog verder in de gemeentelijke communicatiemiddelen doorgevoerd. Dit betekent een integrale benadering van communicatie over projecten, processen en ontwikkelingen in een gebied, vooral in samenspraak met bewoners en veelal ook via digitale middelen. Gemeentelijke communicatie inzet speelde in 2014 onder meer een belangrijke rol bij de

projecten Serious Request, Participatie en Bestuursstijl en bij de campagnes Samen voor Elkaar, De Groene Mug, Nix18 en #magikalvuurwerkafsteken.

Sociale Media

Sociale media (Facebook en Twitter) zijn in 2014 veelvuldig ingezet. Ook is door de aanschaf van een web monitoringsysteem webcare mogelijk gemaakt. Zo worden vragen en suggesties van bewoners op Twitter, Facebook en andere sociale media snel opgemerkt en adequaat beantwoord en wordt het gesprek met de bewoners ook online mogelijk gemaakt. Online wordt zeer positief gereageerd op deze digitale aanwezigheid van de gemeente.

Stadskrant

De doelstelling om de Stadskrant in 2014 anders te organiseren is geslaagd. Deze verschijnt nu eenmaal per maand in plaats van wekelijks. Ook wordt de Stadskrant gebiedsgericht aangeboden. De officiële mededelingen zijn conform de doelstelling sinds 2014 digitaal vanaf de website te raadplegen. Het is nu ook mogelijk om je digitaal te abonneren op alle mededelingen binnen je eigen postcodegebied.

3.6.6 Juridische Zaken

Ontwikkeling bezwaar, beroep en klachten

Het afgelopen jaar is veel tijd besteed aan de inrichting van de nieuwe bezwaarschriftencommissie en de voorbereiding op het sociaal domein. Door procesverbeteringen zijn de dwangsommen als gevolg van termijnoverschrijdingen flink gedaald. In 2014 is in totaal € 4.450 betaald aan dwangsommen. Dit is een flinke daling ten opzichte van 2013 toen € 65.940 aan dwangsommen is uitbetaald.

Tabel met aantallen bezwaren, beroepen en klachten

	Ingekomen	Afgedaan
Bezwaarschriften sociale zekerheid (commissie WWB)	654	695
Beroep WWB	219	198
Overige bezwaarschriften (commissie BBS)	490	469
Beroep BBS	117	150
Bezwaar rechtspositie	34	30
Beroep rechtspositie	9	26
Klachten	101	93

Schade, verzekeringen en advies

In 2014 zijn in totaal 282 schades afgehandeld, waarvan 165 WA (wettelijke aansprakelijkheid)-schades en de rest proceskostenveroordelingen. Dit is een daling ten opzichte van de afgelopen jaren. De afgelopen jaren lag het gemiddelde op 450 afgehandelde schades waarvan 270 schades ingevolge de wettelijke aansprakelijkheid. Er is minder uitgekeerd aan schadevergoedingen en proceskosten.

Inkoop en aanbesteding

In 2014 is op grond van het inkoop- en aanbestedingsbeleid de beoogde verbetering gerealiseerd betreffende de inkoopkalender, de contractenbank, de interne controle, financiële analyses en het inkoopproces. Social Return en duurzaamheid zijn binnen deze processen succesvol verder opgenomen in 2014. Gelet op de financiële situatie van de gemeente, heeft de focus nog meer gelegen op zo doelmatig mogelijk inkopen. Wederom is aandacht besteed aan het afsluiten van raamovereenkomsten, de bundeling van volumes en het onderhandelen over tarieven. Meerdere grote Europese aanbestedingen zijn succesvol afgerond, zoals daken- en gevelonderhoud, warme

drankenautomaten, aansprakelijkheidsverzekering, catering en diverse meervoudig onderhandse aanbestedingen.

3.6.7 Haarlem Presteert Beter

Het programma Haarlem Presteert Beter is in 2011 opgestart om een oplossing te geven voor de zaken die de accountant, de rekenkamer maar ook de organisatie zelf constateerden rond de bedrijfsvoering. De oorsprong van het programma komt voort uit:

- accountantsrapport bij het Jaarverslag 2010;
- rapport “Blinde Vlekken” van de rekenkamercommissie;
- de Aanbieding Programmabegroting 2012-2016 waarin door het college aan de raad een plan van aanpak is beloofd.

Het uitvoeringsprogramma heeft de handschoen van accountant, Rekenkamercommissie en college opgepakt. Nu, drie jaar later, is het programma afgerond. Projecten die nog niet zijn opgepakt of voltooid zijn overgedragen aan de reguliere organisatie.

Het doel:

Het hoofddoel van het programma was het oplossen van de geconstateerde problemen middels het veranderen van structuren en gedrag (eigenaarschap en samenwerking). De budgethouder moest als de primaire lijnverantwoordelijke zelf zijn budgetten beheersen en tegelijkertijd door de staf in staat gesteld worden deze verantwoordelijkheid waar te maken. Dit betekende een focus op lijnsturing in plaats van op stafsturing en lag op de volgende facetten:

- Geen fragmentarische aanpak, maar grondig en in samenhang.
- In het uitvoeringsprogramma zijn aanbevelingen van accountant en RKC gerubriceerd naar bouwstenen voor sturing en beheersing, die met een tijdpad aan actoren en werkgroepen zijn toebedeeld en uitgewerkt.
- Het uitvoeringsprogramma is aangevuld met bevindingen uit de gemeentelijke organisatie voor andere leemten.
- Het uitvoeringsprogramma gaf ruimte voor nieuwe knelpunten, zodat het zelflerende, zelfverbeterende en zelfcontrolerende vermogen is gestimuleerd.

Het programma werd jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast of aangevuld. In 2014 is het programma afgerond.

Wat is bereikt:

- De budgethouder is in positie om te sturen en te verantwoorden, de staf vult de randvoorwaarden in voor de positie van de budgethouder.
- De basis is op orde dat wil zeggen
- De concernsturing en concernbeheersing is versterkt

Wat is nog niet bereikt:

Hoewel het overall doel is bereikt, zijn er onderdelen van het programma die nog niet afgerond, maar wel belangrijk genoeg zijn om de komende tijd aandacht aan te blijven besteden. Hierbij valt de denken aan de volgende zaken:

Risicomanagement: Accountant en Rekenkamer hebben bij de Jaarrekening 2013 opmerkingen gemaakt over de wijze waarop risicomanagement bij de gemeente Haarlem is vormgeven. Dit is aanleiding geweest om de verdere ontwikkeling van het risicomanagement direct onder aansturing van de directie te plaatsen. Er is in 2014 een nota risicomanagement opgesteld en besproken tijdens een raadsmarkt. In 2015 zal dit project verder worden uitgevoerd.

Budgetbeheer en informatiecyclus: Er moet nog een aantal zaken opgepakt worden om de continuïteit en kwaliteit op deze onderwerpen te waarborgen. Nieuwe maar ook bestaande budgethouders dienen met regelmaat getraind te worden in zaken rondom de bedrijfsvoering. Bestaande trainingen zullen geactualiseerd worden. Ook zal verder nagedacht worden over de wijze waarop ondersteunende P&C handboeken, richtlijnen etc. actueel worden gehouden en ter beschikking worden gesteld. De informatiecyclus is operationeel maar moet nog verder geoptimaliseerd worden. Doorlooptijd van en aansluiting bij de informatiebehoefte van de diverse partijen zal de komende tijd aandacht krijgen.

Tot slot:

Het programma is afgesloten. Dit wil echter niet zeggen dat de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering hiermee is afgerond. Dit zal een continu punt van aandacht blijven. Met de afronding van Haarlem Presteert Beter in 2014 is wel een grote stap voorwaarts gezet in de beheersing van de bedrijfsvoering.

3.7 Verbonden partijen en subsidies

3.7.1 Inleiding

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van het gevoerde beleid in 2014 ten aanzien van verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen. Dit is samengevat in een overzicht.

Het begrip "verbonden partij" is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gedefinieerd als "een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijke en financieel belang heeft". In datzelfde besluit wordt een financieel belang gedefinieerd als "een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt". Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

3.7.2 Visie op verbonden partijen

In 2009 heeft de raad het kader voor de omgang met verbonden partijen voor het eerst vastgesteld met de nota *Verbonden partijen in Haarlem* (zie BIS 2008/226666). Volgens deze visie wordt gewerkt. Sinds het vaststellen van die nota zijn er diverse ontwikkelingen geweest of in gang gezet. Voorbeelden zijn de invoering van de Wet normering topinkomens en het wijzigen van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren rond sommige van de verbonden partijen van Haarlem discussies ontstaan. Overzicht en kennis van de verschillende rollen en afwegingen die gemaakt moeten worden, kan helpen deze discussies tot een goed einde te brengen. Ook zijn in 2014 twee moties over (onder meer) verbonden partijen aangenomen. Al deze ontwikkelingen en gebeurtenissen zijn aanleiding om de kaders voor de omgang met verbonden partijen te actualiseren en opnieuw vast te stellen. De hernieuwde kaders borduren voort op de kaders uit 2009 en vormen daar geen trendbreuk mee.

Daartoe is het raadsstuk "Verbonden partijen in Haarlem" (2014/475087) ter bespreking en vaststelling aan de raad aangeboden.

3.7.3 Toepassing kaders verbonden partijen

De gemeente streeft naar een zakelijke subsidierelatie tussen gemeente en instellingen om op een doelmatige en doeltreffende wijze te kunnen voldoen aan de beoogde effecten en doelen van de gemeente. Daarvoor is één van de voorwaarden dat een verbonden partij zich zowel bestuurlijk als bedrijfseconomisch stabiel ontwikkelt binnen de afgesproken kaders.

Als onderdeel van het intensiveren van het risicomanagement in het algemeen wordt vanaf 2011 een classificatiemethodiek toegepast op verbonden partijen, op basis waarvan inzicht wordt verkregen hoe intensief de toezichtsrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om te waarborgen dat de gemeentelijke doelstellingen kunnen worden gerealiseerd.

De uitkomst van het onderzoek kan zijn dat er sprake is van normaal toezicht (scores tot 25 punten), verhoogd toezicht (scores tussen de 25 en 35 punten) of intensief toezicht (meer dan 35 punten).

Deze beoordeling vindt jaarlijks voor het zomerreces plaats als voorbereiding voor de op te stellen begroting.

Van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen viel in 2014 uitsluitend stichting Dock in de categorie verhoogd toezicht.

Dit heeft in 2014 geleid tot intensiever contact met de stichting waarin is ingezet op continuïteit van het bestuur en een verbetering van de controlecyclus. Voor wat betreft de financiële situatie is in 2014 gewerkt aan een sluitende meerjarenbegroting en is geanticipeerd op invulling van bezuinigingen.

Deze intensievere samenwerking heeft er toe geleid dat Dock voor 2015 weer onder normaal toezicht valt.

3.7.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet Normering Topinkomens (WNT) van kracht geworden. De wet stelt beperkingen aan de beloning van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De wet is daarom ook van toepassing op sommige verbonden partijen in Haarlem.

- Gemeenschappelijke regelingen zijn onderdeel van de publieke sector en vallen daarom rechtstreeks onder de WNT en moeten zelf informatie opnemen in hun jaarverslagen, net als de gemeente.
- Vennootschappen vallen niet onder de werking van de WNT, tenzij overheden de aandelen in bezit hebben én een vennootschap meer dan 50% van haar inkomsten uit subsidie van de overheid verkrijgt. Haarlem heeft echter als beleid dat alle vennootschappen waar de gemeente aandelen in heeft zich aan de WNT houden (of nog liever daar ruim binnen blijven met als norm het salarisniveau van de burgemeester). Haarlem heeft op twee vennootschappen direct invloed om dit af te dwingen, namelijk Spaarnelanden en SRO. Het salarisniveau van beide instellingen voldoet zowel aan de WNT als aan de lokale Haarlemse norm.
- Grote gesubsidieerde instellingen zijn in Haarlem gelijkgeschakeld aan verbonden partijen. Zij vallen evenwel formeel niet onder de WNT. Feitelijk wil de gemeente dat ook zij aan de WNT voldoen. Daarom is in de algemene subsidieverordening van Haarlem een bepaling opgenomen die vereist dat een instelling zich aan de WNT houdt om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie. Het toezicht op de naleving is geregeld via de vereiste accountantsverklaring voor deze instellingen.

3.7.5 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht is per verbonden partij aangegeven wat zowel het financiële belang als het bestuurlijke belang is. Bij het financiële belang dient aangetekend te worden dat vrijwel alle jaarrekeningen over 2014 nog niet vastgesteld zijn. In onderstaand overzicht is voor wat betreft de vermogenspositie uitgegaan van de werkelijke cijfers over 2013, tenzij anders aangegeven.

Financiële informatie verbonden

(bedragen x € 1.000)

Naam verbonden partij	Prg.	Resultaat 2013	V.V. 31-12-2013	E.V. 31-12-2013	Aandeel	Bijdrage 2014	Risicoclas- sificatie
<i>Verbonden partijen</i>							
1. VRK	1,2,6	962	29.677	3.564	31%	14.465	20,96
2. Paswerk	7	65	7.550	5.995	85%	21.496	23,54
3. Recreatieschap Spaarnwoude	6	-423	1.434	1.442	13%	279	15,42
4. Noord-Hollands Archief	6	-23	1.018	415	37 %	1.873	18,14
5. Cocensus	10	-1	7.127	0	21 %	2.812	23,92
6. GR Schoolverzuim ¹⁾	4	-	-	-	-	314	-
7. Bereikbaarheid Zuid- Kennemerland	8	-	-	590	70%	340	-
8. Omgevingsdienst IJmond	2	149	10.239	580	15%	1.263	-

Naam verbonden partij	Prg.	Resultaat 2013	V.V. 31-12-2013	E.V. 31-12-2013	Aandeel	Bijdrage 2014	Risicoclas- sificatie
9. Parkmanagement Waarderpolder	6	8	278	32	50%	37	-
10. NV SRO	4	1.200	14.240	8.190	50%	3.958	21,57
11. Spaarnelanden ²⁾	9	771	31.464	11.725	100%	-	23,13
12. BNG	10	283.000	12.753.000	3.430.000	0,41%	-	-
13. Nuon Energy	7	-419.000	2.958.000	2.922.000	0,1%	-	-
14. Alliander	7	288.000	4.173.000	3.375.000	0,1%	-	-
15. Gemeente Haarlem Commandite BV	10	-3		1.719	100%	-	-
16. SDH Schalkstad Beheer BV	5	250	20	16	60%	-	-
17. CV Projectmaatschappij Schalkstad	5	0	0	0	59%	-	-

Grote gesubsidieerde instellingen

1. Blijfgroep	3	348	4.648	2.273	-	1.533	21,17
2. Leger des Heils	3	-804	4.109	1.035	-	1.658	24,40
3. Zorgbalans	3	3.900	40.711	25.400	-	553	20,56
4. Dock	3	152	868	407	-	2.557	25,39
5. Haarlem Effect	3	-6	354	199	-	2.090	19,16
6. Kontext	3,7	54	858	-54	-	3.294	24,04
7. Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	4	80	1.237	600	-	2.870	20,85
8. Spaarne Peuters	4	-54	569	551	-	2.113	21,86
9. SportSupport Kennemerland	4	79	236	206	-	757	21,54
10. Hart	6	-36	834	-31	-	1.690	24,17
11. Bibliotheek Zuid-Kennemerland	6	12	4.556	1.699	-	4.696	23,08
12. Haarlem Marketing	6	-47	325	90	-	684	19,84
13. Frans Hals Museum De Hallen	6	138	2.082	542	-	3.124	19,84
14. Patronaat	6	26	672	-164	-	1.566	21,58
15. Stadsschouwburg en Philharmonie	6	-98	4.965	205	-	5.629	22,23
16. Toneelschuur	6	96	1.318	290	-	2.060	22,54

¹ Deze gemeenschappelijke regeling is eerst medio 2014 gestart

² Aandelenkapitaal bedraagt € 7.704.000

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: De VRK voert taken uit op het terrein van regionale brandweerzorg, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen).

Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort deel.

Website: www.vrk.nl

2. Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Vestigingsplaats: Cruquius

Openbaar belang: Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede Heemstede en Zandvoort.

Website: www.paswerk.nl

3. Recreatieschap Spaarnwoude

Vestigingsplaats: Velsen-Zuid

Openbaar belang: Het besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude

Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen en Provincie Noord-Holland.

Website: www.spaarnwoude.nl

4. Noord-Hollands Archief

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Historisch informatiecentrum voor Haarlem en de regio. Deze organisatie bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze digitaal toegankelijk.

Deelnemers: Haarlem, Velsen en het Rijk

Website: www.noord-hollandsarchief.nl

5. Cocensus

Vestigingsplaats: Haarlemmermeer

Openbaar belang: Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen in invorderen van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Deelnemers: Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Graft-de Rijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Schermer en Wormerland

Website: www.cocensus.nl

6. GR Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid Kennemerland

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Beleid en coördinatie van het beleid betreffende leerplicht, RMC en vroegtijdige schoolverlaters van de regio Zuid-en Midden-Kennemerland, en uitvoering van leerplicht van Zuid-Kennemerland en uitvoering van RMC en vroegtijdige schoolverlaters van de regio Zuid-en Midden-Kennemerland.

Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerleide en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

Website: www.leerplein-mzk.nl

7. Bereikbaarheid Zuid Kennemerland

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Aanpak van regionale bereikbaarheidsknelpunten

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.

Website: www.zlkbereikbaar.nl

8. Milieudienst IJmond

Vestigingsplaats: Beverwijk

Openbaar belang: Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu.

Deelnemers: Beverwijk, Haarlem, Heemskerk, Uitgeest, Velden en de provincie Zuid-Holland.

Website: www.milieudienst-ijmond.nl

9. Stichting Parkmanagement Waarderpolder

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: De ontwikkeling van het gebied Waarderpolder tot een volwaardig bedrijvenpark

Deelnemers: Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder.

Website: www.milieudienst-ijmond.nl

10. NV SRO

Vestigingsplaats: Amersfoort

Openbaar belang: Exploitatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed

Deelnemers: Amersfoort en Haarlem

Website: www.sro.nl

11. Spaarnelanden NV

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Afvalinzameling, beheer en onderhoud openbare ruimte

Deelnemers: Haarlem

Website: www.spaarnelanden.nl

12. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Openbaar belang: Bancaire dienstverlener overheid

Aandelenkapitaal: € 606.000

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk

Website: www.spaarnelanden.nl

13. NV NUON Energy

Vestigingsplaats: Amsterdam

Openbaar belang: Productie en levering van energie

Deelnemers: Nederlandse gemeenten en Rijk

Website: www.nuon.nl

14. Alliander NV

Vestigingsplaats: Arnhem

Openbaar belang: Netbeheer en distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk

Website: www.liander.nl

15. Gemeente Haarlem Commandite BV

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Voorheen: houder aandelen in crematorium Haarlem. De vennootschap wordt ontbonden.

16. SDH Schalkstad Beheer BV

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Herontwikkeling stadsdeelcentrum Schalkwijk. Naar verwachting zullen in 2015 de eerste stappen gezet worden in de herontwikkeling en de realisatie van nieuwe parkeergelegenheid.

Deelnemers: Haarlem, Coöperatieve vereniging van eigenaren in het winkelcentrum Schalkwijk U.A.

17. CV Projectmaatschappij Schalkstad

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Herontwikkeling Stadsdeelcentrum Schalkwijk

Deelnemers: Haarlem, Coöperatieve vereniging van eigenaren in het winkelcentrum Schalkwijk U.A., SDH Schalkstad Beheer BV

Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

1. Stichting Blijfgroep

Openbaar belang: Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld.

Website: www.blijfgroep.nl

2. Leger des Heils Noord-Holland

Openbaar belang: Opvang van dak- en thuislozen

Website: www.legerdesheils.nl

3. Zorgbalans

Openbaar belang: Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties

Website: www.zorgbalans.nl

4. Dock

Openbaar belang: Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap

Website: www.dock.nl

5. Stichting Haarlem Effect

Openbaar belang: Verzorgen van wijkgericht welzijnswork in Haarlem

Website: www.haarlemeffect.nl

6. Stichting Kontext

Openbaar belang: Het bieden van maatschappelijke ondersteuning aan inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden

Website: www.Kontext.nl

7. Jeugdgezondheidszorg Kennemerland

Openbaar belang: Jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen in de gemeente Haarlem

Website: www.vivazorggroep.nl

8. Stichting Spaarne peuters

Openbaar belang: Exploiteren van meerdere peuterspeelzalen in Haarlem en Spaarndam

Website: www.skos.nl

9. Stichting Sportsupport

Openbaar belang: Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem

Website: www.sportsupport.nl

10. Hart

Openbaar belang: Kennis bijeen brengen en overdragen op het gebied van kunst-, cultuur- en erfgoededucatie en mensen en initiatieven samenbrengen

Website: www.hart-haarlem.nl

11. Stichting Bibliotheek Zuid-Kennemerland

Openbaar belang: Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een informatieachterstand, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid (zgn. Leasebibliotheek).

Website: www.bibliotheekzuidkennemerland.nl

12. Stichting Haarlem Marketing

Openbaar belang: Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding

Website: www.haarlemmarketing.nl

13. Stichting Frans Halsmuseum/de Hallen Haarlem

Openbaar belang: Kunstmuseum met een breed opgezette collectie. Moderne en hedendaagse kunst worden in wisselende tentoonstellingen gepresenteerd in De Hallen

Website: www.franshalsmuseum.nl

14. Stichting Patronaat

Openbaar belang: Verzorgen van optredens in het poppodium

Website: www.patronaat.nl

15. Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem

Openbaar belang: Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg

Website: www.theater-haarlem.nl

16. Stichting Toneelschuur

Openbaar belang: Verzorgen van theater en filmvoorstellingen

Website: www.toneelschuur.nl

3.8 Grondbeleid

3.8.1 Inleiding

De gemeente is eigenaar van grond en gebouwen die ingezet kunnen worden om ruimtelijke en/of maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Deze (her)ontwikkeling kan financiële risico's met zich meebrengen. Voor sommige projecten is een meerjaren projectbegroting, de grondexploitatie geopend. Bij de vaststelling van de gemeentebegroting wordt ook de jaarschijfbegroting van de grondexploitaties vastgesteld. De grondexploitaties worden actief bewaakt en per kwartaal waar nodig bijgesteld. De bijstellingen worden per kwartaal aan de gemeenteraad voorgelegd in de vorm van bestuursrapportages. Op deze manier heeft de raad inzage in de actuele cijfers en wordt ernaar gestreefd de risico's zoveel mogelijk te minimaliseren.

In deze paragraaf worden de werkzaamheden van 2014 in projecten met een grondexploitatie verantwoord.

Er wordt kort ingegaan op:

- Beleidskader voor grondexploitaties;
- Grondexploitaties (toelichting op de systematiek);
- Boekwaarde van projecten;
- Weerstandsvermogen;
- Ontwikkelingen in de markt;
- Toelichting en aandachtspunten van de individuele grondexploitaties.

3.8.2 Beleidskader

De belangrijkste beleidskaders waarbinnen het gemeentelijk vastgoed wordt ontwikkeld en geëxploiteerd zijn de nota Grondbeleid (BIS 2013/74991), de Woonvisie (BIS 2012/284222) en de nota Grondprijzen (BIS 2014/347136). In de financiële verordening zijn de algemene financiële spelregels opgenomen voor de gemeente Haarlem. Deze verordening bepaalt onder meer de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voor grondexploitaties, erfpacht en vastgoed.

Met de nota Grondbeleid kiest de gemeente bij voorkeur voor een faciliterende regierol om de ontwikkelrisico's zoveel mogelijk te beperken. Deze rol past goed bij een zich terugtrekkende overheid. Echter, soms vereisen de marktomstandigheden, de locatie of het onderwerp een meer actieve (en meer risicovolle) rol.

3.8.3 Wat is een grondexploitatie?

Als de gemeente kiest voor een actieve rol in ruimtelijke ontwikkelingen, dan worden deze projecten apart geadmistreerd in de vorm van een grondexploitatie, conform de wettelijke voorschriften van het BBV. Een grondexploitatie is een meerjaren projectbegroting van kosten en opbrengsten. De kaders van projecten worden altijd ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, zodat het bouwprogramma, de planning en de financiële gevolgen van het project inzichtelijk zijn.

Besluitvorming grondexploitaties

Jaarlijks wordt een totaaloverzicht van alle grondexploitaties ter informatie en besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad (Meerjaren Perspectief Grondexploitaties oftewel MPG). Het MPG wordt vastgesteld bij de kadernota. Bij de begroting wordt de jaarsnede van de grondexploitaties voor het volgend jaar vastgesteld. De grondexploitaties worden actief bewaakt en per kwartaal beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Deze bijstellingen worden drie keer bij jaar aan de gemeenteraad voorgelegd in de vorm van bestuursrapportages.

Wijzigingen in grondexploitaties

Tussentijdse bijstellingen van grondexploitaties leiden tot een wijziging van de resultaten. Bijstellingen zijn onder te verdelen in:

1. Verschuivingen in tijd

Verschuivingen in de tijd van kosten en opbrengsten zijn van invloed op het resultaat van een grondexploitatie. Hoe eerder een uitgave plaatsvindt, hoe eerder de rente begint te tellen waardoor het resultaat verslechtert. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten; hoe eerder deze zijn ontvangen, hoe eerder de rente begint te tellen en hoe beter het resultaat van een grondexploitatie.

2. Wijziging van ramingen

Naast verschuivingen in tijd, zijn wijzigingen van geraamde kosten en opbrengsten zelf van invloed op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer bijvoorbeeld de totale kosten over de jaren stijgen, zal dit een nadelig effect hebben op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer de opbrengsten stijgen, heeft dit een positief effect.

Contante waarde

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door het verschil tussen de totale kosten en de totale opbrengsten. Om inzicht te krijgen in wat de prestatie van projecten ten opzichte van elkaar is, moeten de eindwaarden worden vergeleken. Projecten hebben echter verschillende einddata. Door bedragen contant te maken (eindwaarde terugrekenen naar heden) kunnen projecten worden vergeleken. De contante waarde wordt ook wel het exploitatieresultaat genoemd.

Risico's in grondexploitaties

In 2014 zijn de volgende acties ondernomen:

1. De grondexploitaties Waarderpolder zijn herijkt. Dat wil zeggen alle ramingen zijn zorgvuldig gecontroleerd en er heeft een afwaardering van de grond plaatsgevonden.
2. De grondexploitaties van vijf projecten in Delftwijk zijn gesloten. De actuele grondexploitaties zijn 'ontvlochten'. Dat wil zeggen alle uitgaven en opbrengsten zijn nu specifiek aan de deelgebieden toegekend.
3. De ramingen van de grondexploitatie Aziëweg zijn bijgesteld qua tijdspad als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden. De grondopbrengsten zijn zekerheidshalve naar 2021 verschoven.
4. De complexen met een tekort zullen zorgvuldig bewaakt worden in verband met de oplopende rentecomponent.
5. Verder geldt voor alle exploitaties dat er zo min mogelijk kosten vooruitlopend op de opbrengsten gemaakt worden.
6. Tot slot geldt dat het tempo waarmee en de verkoopprijzen waarop de grond verkocht kan worden zorgvuldig geraamd zijn maar geen 100% zekerheid geven. Marktontwikkelingen zijn van invloed en deze zijn lastig te voorspellen.

3.8.4 Boekwaarde

De boekwaarde van een project wordt bepaald door de kosten en opbrengsten uit het verleden. De boekwaarde wordt jaarlijks per 1 januari vastgesteld. Het is een belangrijk gegeven om keuzes op te baseren. Over een boekwaarde wordt rente berekend die wordt ingeboekt in het project. Het streven is om met de opbrengsten alle kosten af te dekken. Er is dan sprake van een kostenneutrale grondexploitatie. Zo lang geen opbrengsten worden verwacht, is het dus zaak de kosten zo lang mogelijk uit te stellen. Op die manier worden hoge rentelasten voorkomen. Soms is het noodzakelijk om vooruitlopend op de opbrengsten al kosten te maken. Zo kan het bijvoorbeeld nodig zijn om een oud gebouw al te slopen om vandalisme te voorkomen. Een hoge boekwaarde, waarbij veel kosten zijn/worden gemaakt vooruitlopend op de opbrengsten, vormt een risico tot het moment dat de opbrengsten daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Het streven is dan ook dit zoveel mogelijk te voorkomen.

Hieronder zijn drie tabellen weergegeven met de wijzigingen in de boekwaarden van 31 december 2013 tot 31 december 2014. Het verschil in begroting en werkelijke lasten en baten (groter dan € 50.000) worden per exploitatie toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Boekwaarde grondexploitaties per 31-12-2014 NEGATIEF = OPBRENGST	Boekwaarde 31-12-2013	Mutatie 2014	Boekwaarde 31-12-2014
Stadsdeel Oost			
Waarderpolder Noordkop / vm Noord-Oost	9.579	923	10.503
Waarderpolder Waarderveld / vm Noord-West	384	79	463
Waarderpolder Minckelersweg e.o. / vm Zuid-West	1.611	-1.030	581
Waarderpolder Oudeweg 28	5.477	-569	4.909
Waarderpolder Laan van Decima / vm Oostpoort Oost	4.224	226	4.449
Scheepmakerskwartier Fase 1	3.509	-1.832	1.677
Scheepmakerskwartier Fase 2	100	-158	-57
DSK	-1.865	78	-1.787
Zuidstrook	-1.744	703	-1.042
Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.651	217	1.869
<i>Subtotaal</i>	22.926	-1.363	21.565
Stadsdeel Schalkwijk			
Schalkstad		1.394	1.394
Schalkwijk Europawijk-Zuid	-363	186	-176
Schalkwijk De Entree	-1.835	182	-1.653
Schalkwijk Aziëweg	8.539	481	9.020
Schalkwijk Meerwijk-Centrum	5.527	517	6.044
<i>Subtotaal</i>	11.869	2.761	14.629
Stadsdeel Noord			
Ripperda	-1.091	62	-1.029
Deliterrein	3.930	274	4.203
Badmintonpad	1.032	186	1.218
Delftwijk Programma	-5.977	837	-5.140
Delftwijk Delftlaan Noord	-382	-16	-398
Delftwijk Slauerhoffstraat	108	6	115
Delftwijk Winkelcentrum	-761	18	-743
Delftwijk Wijkpark	5.445	434	5.879

Boekwaarde grondexploitatie per 31-12-2014 NEGATIEF = OPBRENGST	Boekwaarde 31-12-2013	Mutatie 2014	Boekwaarde 31-12-2014
Delftwijk Delftplein	35	2	37
Delftwijk Delftlaan Zuid		12	12
Delftwijk A. van der Leeuwstraat		4	4
Land in Zicht	911	-2.804	-1.892
<i>Subtotaal</i>	3.252	-985	2.267
TOTAAL	38.046	413	38.459

(bedragen x € 1.000)

Lasten 2014 in grondexploitaties NEGATIEF = OPBRENGST	Boekwaarde 31-12- 2013	Begroting 2014	Werkelijk 2014	Vershil	Boekwaarde 31-12-2014	Toelichting verschil begroot- werkelijk > 50.000
Stadsdeel Oost						
Waarderpolder Noordkop / vm Noord-Oost	10.347	1.398	959	-439	11.305	Vrijval / werkzaamheden zijn afgerond
Waarderpolder Waarderveld / vm Noord-West	7.642	125	45	-80	7.687	Kosten monitoring grondwater jaarschijf verschoven
Waarderpolder Minckelersweg e.o. / vm Zuid-West	7.642	281	-1.025	-1.306	6.617	Verbetering door vrijval door transactie naar MVA naar 2014
Waarderpolder Oudeweg 28	11.191	290	292	2	11.483	
Waarderpolder Laan van Decima / vm Oostpoort Oost	3.646	236	226	-11	3.871	
Scheepmakerskwartier Fase 1	3.509	-793	328	1.121	3.837	Geraamde overboeking panden naar Fase 2 2014 niet uitgevoerd
Scheepmakerskwartier Fase 2	100	1.047	710	-336	811	Geraamde overboeking panden van Fase 1 2014 niet uitgevoerd
DSK	3.687	186	99	-87	3.786	Deel raming kosten 2014 naar 2015
Zuidstrook	1.488	877	858	-19	2.346	
Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.651	242	268	26	1.919	
Subtotaal	50.902	3.889	2.761	-1.128	53.662	
Stadsdeel Schalkwijk						
Schalkstad		1.652	1.394	-258	1.394	Nieuwe grondexploitatie (2014 geopend)
Schalkwijk Europawijk-Zuid	7.300	144	198	54	7.498	Deel raming kosten 2014 naar 2015
Schalkwijk De Entree	16.717	337	113	-225	16.830	Vrijval / raming bouwrijp maken bijgesteld
Schalkwijk Aziëweg	9.657	490	481	-9	10.138	
Schalkwijk Meerwijk-Centrum	15.857	605	517	-88	16.374	Deel raming kosten 2014 naar 2015
Subtotaal	49.531	3.228	2.703	-525	52.234	
Stadsdeel Noord						
Ripperda	21.739	63	63		21.802	
Deliterrein	7.580	293	274	-20	7.854	
Badmintonpad	3.337	467	186	-281	3.523	Deel raming kosten 2014 naar 2015
Delftwijk Programma	10.260	1.226	837	-389	11.097	Vrijval ivm ontvlechting exploitaties Delftwijk
Delftwijk Delftlaan Noord	2.217	-19	-16	3	2.202	
Delftwijk Slauerhoffstraat	2.375	5	6	1	2.381	
Delftwijk Winkelcentrum	8.780	41	18	-23	8.798	
Delftwijk Wijkpark	6.897	568	434	-135	7.331	Deel raming kosten 2014 naar 2015
Delftwijk Delftplein	35	2	2		37	
Delftwijk Delftlaan Zuid		33	12	-21	12	
Delftwijk A. van der Leeuwstraat		33	4	-29	4	
Land in Zicht	1.444	1.047	710	-336	2.155	Deel raming kosten 2014 naar 2015 ivm vertraging jur. procedure
Subtotaal	64.665	3.760	2.530	-1.229	67.195	
TOTAAL	165.098	10.877	7.994	-2.883	173.092	

(bedragen x € 1.000)

Baten 2014 in grondexploitaties NEGATIEF = OPBRENGST	Boekwaarde 31-12-2013	Begroting 2014	Werkelijk 2014	Vershil	Boekwaarde 31-12-2014	Toelichting verschil begroot-werkelijk > 50.000
Stadsdeel Oost						
Waarderpolder Noordkop / vm Noord-Oost	-767	-315	-35	279	-802	Subsidie uitkering is lager vastgesteld
Waarderpolder Waarderveld / vm Noord-West	-7.258	34	34		-7.224	
Waarderpolder Minckelersweg e.o. / vm Zuid-West	-7.258		-5	-5	-7.263	
Waarderpolder Oudeweg 28	-5.714	-789	-861	-72	-6.574	Hogere huurinkomsten en grondopbrengsten dan geraamd
Waarderpolder Laan van Decima / vm Oostpoort Oost	578	5		-5	578	
Scheepmakerskwartier Fase 1		-2.160	-2.160		-2.160	
Scheepmakerskwartier Fase 2			-190	-190	-190	Geraamde overboeking panden van Fase 1 2014 niet uitgevoerd
DSK	-5.552	-12	-21	-9	-5.573	
Zuidstrook	-3.232	-337	-155	182	-3.388	Bijstelling na actualisatie kostenraming
Slachthuisterrein - Oorkondelaan			-51	-51	-51	Huurinkomsten waren ten tijde van begroting nog niet voorzien
<i>Subtotaal</i>	-29.203	-3.574	-3.444	129	-32.648	
Stadsdeel Schalkwijk						
Schalkstad						
Schalkwijk Europawijk-Zuid	-7.662		-12	-12	-7.674	
Schalkwijk De Entree	-18.552	53	70	17	-18.483	
Schalkwijk Aziëweg	-1.118				-1.118	
Schalkwijk Meerwijk-Centrum	-10.330				-10.330	
<i>Subtotaal</i>	-37.663	53	58	5	-37.605	
Stadsdeel Noord						
Ripperda	-22.830		-1	-1	-22.831	
Deliterrein	-3.651				-3.651	
Badmintonpad	-2.305				-2.305	
Delftwijk Programma	-16.237				-16.237	
Delftwijk Delftlaan Noord	-2.599				-2.599	
Delftwijk Slauerhoffstraat	-2.266				-2.266	
Delftwijk Winkelcentrum	-9.541				-9.541	
Delftwijk Wijkpark	-1.451				-1.451	
Delftwijk Delftplein						
Delftwijk Delftlaan Zuid						
Delftwijk A. van der Leeuwstraat						
Land in Zicht	-533	-3.514	-3.514		-4.047	
<i>Subtotaal</i>	-61.413	-3.514	-3.515	-1	-64.928	
TOTAAL	-128.279	-7.035	-6.902	133	-135.181	

3.8.5 Weerstandvermogen

Projecten met een grondexploitatie brengen financiële risico's met zich mee. Deze risico's zijn bijvoorbeeld het niet doorgaan van grondverkoop of het moeten afwaarderen van grondprijzen. Om risico's te kunnen opvangen worden voorzieningen en reserves aangelegd, conform de wettelijke regelgeving van het BBV.

Reserve grondexploitaties (aanwezig weerstandvermogen)

De reserve grondexploitaties bedraagt per 1 januari 2015 € 1.890.162. Deze reserve is bedoeld om veranderingen in de verwachte resultaten van grondexploitaties te kunnen opvangen. De voordelige resultaten in grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden eraan onttrokken. Dit gaat als volgt:

1. Als op een grondexploitatie een nadelig resultaat wordt verwacht, moet hiervoor direct een voorziening toekomstige verliezen worden getroffen.
2. De voorziening toekomstige verliezen wordt afgeschreven van de reserve grondexploitaties.
3. Als de reserve grondexploitaties niet toereikend is om deze voorziening af te dekken, wordt een beroep gedaan op de algemene reserve.

In de Kadernota 2013 is besloten in 2014 een dotatie uit de algemene reserve van € 1,5 miljoen naar de reserve grondexploitaties te doen om zo het weerstandvermogen te verhogen.

Ad 1: Een uitzondering hierop is de grondexploitatie van het Programma Delftwijk 2020; dit is een vereveningsexploitatie. Dat betekent dat binnen de deelprojecten de tekorten verrekend mogen worden met de opbrengsten en dat voor de resultaatsbepaling de geconsolideerde exploitatie geldt.

Voorziening toekomstige verliezen

De voorziening toekomstige verliezen bedraagt per 1 januari 2015 € 24.223.409. Dat is het bedrag dat aan tekorten op lopende grondexploitaties wordt verwacht.

Onderstaande tabel geeft weer hoe het (verwachte) exploitatieresultaat zich in de loop van het jaar heeft ontwikkeld. Per exploitatie wordt het verschil tussen de stand van 30 september 2014 (Bestuursrapportage 2014-3) versus de stand van 31 december 2014 toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Eindresultaat Grondexploitaties	MPG 2014 BeRap 3	MPG 20150101 Jaarafsluiting 2014	Vershil	Voorziening tk verliezen	Toelichting
NEGATIEF = OPBRENGST					
Stadsdeel Oost					
Waarderpolder Noordkop / vm Noord Oost	4.748	3.794	-954	-3.794	Vrijval / raming woonrijp maken naar beneden bijgesteld
Waarderpolder Waarderveld / vm Noord West	-163	-2.045	-1.882		Vrijval / raming bouwrijp maken (ophogen terrein) naar beneden bijgesteld
Waarderpolder Minckelersweg e.o. / vm Zuid West	-3.665	-1.286	2.379		Ramingen bijgesteld
Waarderpolder Oudeweg 28	-869	-405	465		Raming opbrengsten naar beneden bijgesteld
Waarderpolder Laan van Decima / vm Oostpoort Oost	-2.182	-645	1.536		Raming opbrengsten naar beneden bijgesteld door afwaardering programma
Scheepmakerskwartier Fase 1	529	617	87	-617	Langere looptijd en negatieve rente effecten
Scheepmakerskwartier Fase 2	250	221	-29	-221	Positieve rente-effecten
DSK	-791	-321	470		Raming opbrengsten naar beneden bijgesteld ivm geactualiseerde taxatie

Eindresultaat Grondexploitaties NEGATIEF = OPBRENGST	MPG 2014 BeRap 3	MPG 20150101 Jaarafslui- ting 2014	Vershil	Voorzien- ing tk verliezen	Toelichting
Zuidstrook	-204	-137	66		Raming VTU naar boven bijgesteld door ivm langere looptijd project
Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.197	1.424	227	-1.424	Ramingen VTU en tijdelijk beheer naar boven bijgesteld
<i>Subtotaal</i>	<i>-1.149</i>	<i>1.217</i>	<i>2.366</i>		
Stadsdeel Schalkwijk					
Schalkstad	-2.576	-2.166	410		Raming opbrengsten omlaag bijgesteld op basis van huurcontracten voor nieuwbouw
Schalkwijk Europawijk-Zuid	-434	-138	296		Afwaardering kavel Stockholmstraat, trafo bijdrage Italiëlaan naar beneden bijgesteld
Schalkwijk De Entree	-10.702	-11.540	-838		Vrijval / raming bouwrijp maken naar beneden bijgesteld
Schalkwijk Aziëweg	5.662	7.819	2.157	-7.819	Afwaardering toren 3, verschuiving tijdspad en negatieve rente effecten
Schalkwijk Meerwijk-Centrum	5.099	5.538	439	-5.538	Verhoging raming woonrijp maken en negatieve rente-effecten
<i>Subtotaal</i>	<i>-2.951</i>	<i>-486</i>	<i>2.464</i>		
Stadsdeel Noord					
Ripperda	-2.652	-2.881	-230		Raming naar beneden bijgesteld ivm aanbestedingsvoordeel en positieve rente- effecten
Deliterrein	1.729	1.947	217	-1.947	Raming opbrengsten naar beneden bijgesteld ivm geactualiseerde taxatie
Badmintonpad	2.580	2.864	284	-2.864	Raming VTU naar boven bijgesteld ivm langere looptijd project en negatief rente- effect
Land in Zicht	-1.370	-1.450	-79		Positief rente-effect
<i>Subtotaal</i>	<i>288</i>	<i>480</i>	<i>192</i>		
Stadsdeel Noord/ Delftwijk					
Delftwijk Programma	-6.701	613	7.314		Opname boekwaarde geliquideerde exploitaties Delftwijk-Noord, gewijzigde rente effecten
A Delftlaan Noord	-382		382		Grex gesloten / boekwaarde jaarafsl. is opgenomen in grex Delftwijk Programma
B Slauerhoffstraat	108		-108		Grex gesloten / boekwaarde jaarafsl. is opgenomen in grex Delftwijk Programma
Winkelcentrum	-391		391		Grex gesloten / boekwaarde jaarafsl. is opgenomen in grex Delftwijk Programma
Wijkpark, Middengebied	5.922		-5.922		Grex gesloten / boekwaarde jaarafsl. is opgenomen in grex Delftwijk Programma
Delftplein	35		-35		Grex gesloten / boekwaarde jaarafsl. is opgenomen in grex Delftwijk Programma
Delftwijk Delftlaan Zuid	751	-1.167	-1.918		Ramingen herzien ivm verzelfstandiging van deze grex (werd voorheen verevend)
Delftwijk A. van der Leeuwstraat	270	-907	-1.177		Ramingen herzien ivm erzelfstandiging van deze grex (werd voorheen verevend)
<i>Subtotaal Delftwijk</i>	<i>-388</i>	<i>-1.461</i>	<i>-1.073</i>		
TOTAAL	-4.200	-250	3.950	-24.223	

Bovengenoemde wijzigingen leiden tot de onderstaande mutaties in de voorziening toekomstige verliezen en de reserve grondexploitaties 2014.

(bedragen x € 1.000, negatief = opbrengst)

Voorziening toekomstige verliezen Grondexploitaties

-21.736.114	Stand voorziening toekomstige verliezen t/m BeRap 2014-3
-2.487.295	Mutatie voorziening toekomstige verliezen t/m jaarafsluiting
-24.223.409	Stand voorziening toekomstige verliezen per 31-12-2014

Reserve Grondexploitaties

-2.191.983	Stand reserve grondexploitaties per 1-1-2014
-1.500.000	Dotatie Algemene Reserve Kadernota 2013
2.487.295	Mutatie reserve grondexploitaties voorziening toekomstige verliezen jaarafsluiting
-1.148.235	Dotatie stimuleringsbijdrage Reserve Wonen
462.761	Mutatie reserve grondexploitaties voorziening toekomstige verliezen bestuursrapportage 2014-2
-1.890.162	Stand reserve grondexploitaties jaarafsluiting 31-12-2014

Conclusie

De actualisatie van de ramingen heeft het resultaat van de grondexploitaties met € 3.950.069 verslechterd ten opzicht van 30 september 2014 (Bestuursrapportage 2014-3). Dit wordt met name veroorzaakt door het bijstellen van opbrengstverwachtingen in de Waarderpolder en het wijzigen van het tijdsplan van het project Aziëweg. De voorziening toekomstige verliezen is als gevolg hiervan verhoogd ten laste van de reserve grondexploitaties.

3.8.6 Ontwikkelingen in de markt

- In Haarlem blijft de woningprijs relatief gezien stabiel, kleinschalige bouwprojecten worden gestart.
- De afzet van bedrijfsgronden ligt nog op een zeer laag niveau.
- De retail sector heeft het (behoudens supermarkten) moeilijk, de trend met toenemende leegstand en lagere huurprijzen houdt aan.
- De corporaties worden vanuit het Rijk aan strengere regels onderworpen, wat invloed heeft op hun ontwikkelmogelijkheden.

De gevolgen van de economische crisis zijn nog steeds merkbaar en blijven invloed hebben op de verwachte resultaten van de grondexploitaties doordat enkele bouwplannen wijzigen in bouwprogramma, tijd of geheel niet doorgaan.

3.8.7 Toelichting per grondexploitatie

Oost

Waarderpolder algemeen

In 2014 is veel werk verricht om de grondexploitaties in de Waarderpolder te herijken. Alle ramingen zijn nagekeken. Dit heeft onder andere geleid tot bijstellingen van diverse kostenramingen. De raad heeft ingestemd met de nota over het te voeren financiële beleid. De grondexploitaties Oostpoort Oost en Oostpoort West komen, gezien de geografische ligging, ook in deze nota ter sprake. In de Waarderpolder is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd. De huidige boekwaarde van de vijf grondexploitaties samen bedraagt circa 20 miljoen. De rentelasten zijn jaarlijks circa 1 miljoen. Er wordt een koers ingezet in deze projecten geen kosten meer te maken voordat er opbrengsten zijn gerealiseerd.

Spoorzone algemeen

In de Spoorzone zijn vier afzonderlijke grondexploitaties actief. Scheepmakerskwartier fase 1 en 2 hebben beide een verwacht tekort. Hiervoor is een voorziening getroffen. Oostpoort Fase 2 en Oostpoort West waren onderdeel van het programma Spoorzone. Gezien de geografische ligging worden deze complexen vanaf nu als onderdeel van de Waarderpolder beschouwd.

Scheepmakerskwartier fase 1

In 2014 zijn de gronden geleverd. De ontwikkelaar is gestart met de bouw van de parkeergarage als eerste fase van het project. De woningen worden in 2015 opgeleverd.

Scheepmakerskwartier fase 2

Voor fase 2 is een intentie overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar die voornemens is om het gebied voor eigen rekening en risico te ontwikkelen. De verwachting is dat in 2015 een realisatie overeenkomst kan worden gesloten.

Waarderpolder Noordkop (vm Noord-Oost)

In 2014 zijn de laatste civiele werkzaamheden in dit project uitgevoerd. De eindafrekening is opgemaakt en door de accountant gecontroleerd. De provincie verstrekt begin 2015 haar definitieve oordeel over de aangevraagde subsidie. De gronden zijn gereed voor afname en herontwikkeling.

Waarderpolder Waarderveld (vm Noord-West)

Deze grondexploitatie omvat het gebied aan de noordwestkant van de Waarderpolder ter grootte van circa 20.000 m². Er hebben geen uitgiftes plaatsgevonden.

Waarderpolder Minckelersweg (vm Zuid West)

Deze grondexploitatie omvat het gebied aan de zuidwestkant van de Waarderpolder. Onderdeel hiervan is het project Nieuwe Energie waar twee kavels zijn verkocht en voor twee andere kavels nog een afname- en betalingsverplichting geldt. De grondexploitatie omvat verder enkele grote kavels aan de Oostzijde van de Minckelersweg. De voormalige locatie van Spaarnelanden aan de Ir. Lelyweg is uit de grondexploitatie gehaald en overgeboekt naar de afdeling Vastgoed. In 2014 hebben geen gronduitgiftes plaatsgevonden.

Waarderpolder Laan van Decima (vm Oostpoort Oost)

In 2014 heeft een stedenbouwkundige verkenning van het gebied plaatsgevonden. Deze zal in 2015 nader worden uitgewerkt waarbij financiële scenario's worden toegevoegd.

Waarderpolder Oudeweg (vm Oostpoort West)

In deze grondexploitatie bevinden zich de panden Oudeweg 28/30 die thans verhuurd worden. Eén van de huurders is failliet gegaan, gezocht wordt naar een nieuwe huurder. In 2014 is een perceel bedrijfsterrein verkocht.

DSK

De school is in 2014 in gebruik genomen. De onderhandelingen met mogelijke ontwikkelaars voor de nog te ontwikkelen percelen op deze locatie zijn gaande. In 2015 worden de grondverkoop ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Zomerzone Zuidstrook

De herontwikkeling van de Zuidstrook bestaat uit een oostelijk deel (het stuk tussen de Prins Bernhardlaan en de Merovingenstraat) en een westelijk deel (het stuk tussen de Merovingenstraat en het Spaarne). In verband met gewijzigde marktomstandigheden hebben de corporaties ervoor gekozen alleen het oostelijk deel in ontwikkeling te nemen. De circa 200 woningen in de blokken 3A en 4A zijn in 2014 opgeleverd. De plannen voor de blokken 1, 5A en 5B zijn (deels) gewijzigd. Hiervoor zal een planologische wijziging doorgevoerd moeten worden. Omdat de herontwikkeling van het westelijk deel voorlopig niet aan de orde is, wordt met corporaties overleg gevoerd om dit gedeelte uit de grondexploitatie halen.

Slachthuis/Oorkondelaan

De erfpacht van het terrein is beëindigd. Er wordt via juridische procedure door drie deskundigen een waardebeoordeling uitgebracht om de definitieve schadeloosstelling vast te stellen. Begin 2015 wordt duidelijk wat de exacte hoogte van de schadeloosstelling is. Voor de herontwikkeling van het terrein is een extern adviesbureau in de arm genomen die diverse ontwikkelvarianten zal bekijken.

Schalkwijk

Europawijk-Zuid

Binnen de grondexploitatie Europawijk Zuid zijn nog twee lopende projecten. De herontwikkeling van de Italiëlaan door Pré Wonen omvat de bouw van 75 woningen. Dit programma is in 2014 bijgesteld van 132 woningen naar 75 woningen, hetgeen consequenties heeft voor de transformatiebijdrage van de corporatie. Deze bijdragen zijn bestemd voor de herinrichting van het openbaar gebied. De consequenties van het gewijzigde programma zijn aan de raad voorgelegd. Verder zou Ymere op de locatie Stockholmstraat een zorgcomplex voor Stichting Sint Jacob (SSJ) bouwen. Omdat SSJ zich terugtrekt, ziet Ymere af van de grondaankoop. Er hebben onderhandelingen met Ymere plaatsgevonden ten behoeve van ontbinding van de koopovereenkomst.

Entree

Op 15 mei 2014 heeft de gemeenteraad ingestemd met aanvullende afspraken rond de koopovereenkomst van De Entree met betrekking tot de Oostgronden. Het bouwprogramma en betalingsschema zijn veranderd. De financiële consequenties hiervan zijn verwerkt in het MPG. Het project is vervolgens met voortvarendheid weer opgepakt door partijen. Thans wordt het stedenbouwkundig Masterplan geactualiseerd en daarna wordt het bestemmingsplan herzien. Het is de inzet van partijen om één en ander, volgens de nadere afspraken, voor 1 september 2016 gereed te hebben, zodat de grond vanaf die datum (of eerder) getransporteerd kan worden.

Meerwijk-Centrum

Het laatste project binnen deze grondexploitatie is een bouwplan van Ymere. Er zijn in 2014 diverse ontwerpstudies voor dit bouwplan uitgevoerd. De verwachting is dat tussen 26 en 35 woningen gebouwd kunnen worden. De onderhandelingen over de grondafname en de kosten voor het bouw- en woonrijpmaken worden thans gevoerd. Deze onderhandelingen lopen trager dan verwacht, de uitvoering is naar achter geschoven.

Aziëweg

Het project Aziëweg is verdeeld in twee locaties. Over verkoop van de eerste locatie is onderhandeld met Pré Wonen. Men heeft zeer recent laten weten het bouwprogramma opnieuw te willen wijzigen. Het college voert de druk op door Pré Wonen een laatste optie op de grond te verstrekken. Indien Pré de locatie niet kan afnemen, zal er in 2015 actief naar andere kopers gezocht worden. Op de tweede locatie wordt een zorgcomplex gebouwd door Stichting Sint Jacob. Er wordt thans gesproken met nieuwe gegadigden voor de ontwikkeling van de resterende kavels. De kans van slagen van verkoop van de grond in 2015 lijkt mogelijk, maar blijft onzeker. Daarom zijn zekerheidshalve de data voor overdracht van de grond in de grondexploitatie naar 2021 verschoven. Door de ramingen bij te stellen qua tijdsplan worden de risico's van deze grondexploitatie duidelijk in kaart gebracht. De boekwaarde van het project Aziëweg bedraagt per 31 december 2014 circa 9 miljoen, hetgeen jaarlijks voor aanzienlijke rentelasten zorgt.

Het voorlopig ontwerp voor het park heeft ter inzage gelegen. Op basis van de inspraakreacties en de vertraging/stagnatie in verkoop van de kavels wordt versoering van het parkontwerp overwogen. Besluitvorming omtrent aanleg van het park zal t.z.t. nog aan de raad worden voorgelegd.

Stadsdeelhart

In 2014 heeft de raad de grondexploitatie geopend. Er vinden thans voorbereidingen plaats om de gronden op het Floridaplein via een tender te verkopen. Voor het bouwblok op het Floridaplein zijn reeds huurcontracten gesloten die onderdeel worden van de tender. De ontwikkelaar heeft hiermee zekerheid over afname van de winkels en kan hierdoor een hogere grondbieding doen. Daarnaast wordt hiermee voorkomen dat 'voor de leegstand' gebouwd wordt. Onderhandelingen met de eigenaren van het vastgoed op de locaties Nicepassage en Andalusië hebben geleid tot intentieovereenkomsten inzake hun medewerking tot herontwikkeling. De raad heeft besloten het bestemmingsplan ter inzage te leggen.

Noord

Ripperda

De uitvoering van de laatste fase woonrijp maken is in 2014 gestart en zal in 2015, in afwachting van de laatste woningbouwfase, worden afgerond. Het terrein is dan bijna volledig ingericht.

In verband met de gewijzigde marktomstandigheden is op korte termijn geen zicht op de realisatie van de appartementen in fase 3 (Westhof) en de eengezinswoningen langs de Kleverlaan (A-blokken). Met de ontwikkelcombinatie wordt een uitstelperiode besproken. Doel is een nadere overeenkomst op te stellen waarin de afspraken voor uitstel worden vastgelegd. Naar verwachting kan verkoop van de grond in 2019 plaatsvinden en de definitieve afronding van het woonrijp maken in 2020. Dit is verwerkt in de grondexploitatie.

Deliterrein

De sanering van het Deliterrein is in 2014 afgerond. Er wordt thans met een ontwikkelaar gesproken over ontwikkeling van het terrein. In de loop van 2015 moet duidelijk worden of met deze partij daadwerkelijk tot ontwikkeling kan worden overgegaan.

Badmintonpad

Vanuit de grondexploitatie hebben weinig activiteiten in 2014 plaats gevonden. De realisatie multifunctionele sporthal (dit valt financieel niet binnen de grondexploitatie) zal op een andere plek binnen het plangebied plaatsvinden. Hierdoor hoeft de oude hal niet persé gesloopt te worden en wordt onderzocht of deze andere clubs kan huisvesten. De uitkomst van dit onderzoek wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2015 en is bepalend voor de verdere ontwikkeling van het plangebied en de grondexploitatie.

Delftwijk Paraplu

Het project Delftwijk 2020 bestaat uit acht projecten met een stedenbouwkundige samenhang. Het saldo van de acht grondexploitaties samen is minimaal kostenneutraal. De projecten in Delftwijk Noord zijn afgerond. De projecten in Delftwijk Zuid moeten nog starten en zullen door de gewijzigde marktomstandigheden, anders ontwikkeld worden dan in 2005 was afgesproken. Over de consequenties hiervan wordt nog onderhandeld met de corporaties. Deze worden vastgelegd in een aanvullende overeenkomst die ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd. De actuele grondexploitaties Delftwijk zijn in 2014 'ontvlochten'. Alle uitgaven en opbrengsten zijn nu specifiek aan de deelgebieden toegekend.

Delftlaan Noord, Slauerhof, Marsmanplein, Wijkpark

Deze projecten zijn afgerond en de raad heeft ingestemd met het sluiten van de grondexploitaties.

Delftlaan Zuid

Ymere kiest voor renovatie van de 120 bestaande woningen in plaats van sloop-nieuwbouw. Er vindt begin 2015 overleg plaats over de voorwaarden van afwikkeling/ontbinding van de samenwerkingsovereenkomst. De aanvullende overeenkomst hiertoe wordt aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Aart van der Leeuwstraat

Pré Wonen is voornemens 224 portiekflats te slopen en circa 96 woningen (eengezinswoningen en appartementen) terug te bouwen. Gezien de gewijzigde woningmarkt is het programma aangepast ten opzichte van eerdere afspraken/contractvorming. Er vindt overleg plaats over de voorwaarden voor een aanvullende overeenkomst welke aan de raad ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Land in zicht

In 2014 heeft de laatste grondverkoop in dit project plaatsgevonden. De bouw van de torenappartementen is gestart in oktober.

3.9 Sociaal domein

Inleiding

In 2014 heeft de gemeentelijke organisatie zich bezig gehouden met de voorbereidingen voor de decentralisaties op het gebied van zorg en ondersteuning. Het gaat daarbij om meer verantwoordelijkheden op het gebied van werk en inkomen (Participatiewet), de zorg voor jeugd en gezin (decentralisatie Jeugd), en de zorg en ondersteuning aan kwetsbare mensen zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (decentralisatie Awbz/Wmo). Daarnaast heeft de gemeente zich ook voorbereid op de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen. Deze decentralisatie had een ander en korter tijdpad voor invoering en daarmee intensievere voorbereiding in de tweede helft van 2014.

De omvang van de decentralisaties én de rijksbezuinigingen op nieuwe taken heeft de raad in 2012 doen besluiten om het gehele sociaal domein opnieuw onder de loep te nemen. De kernwoorden in het sociaal domein zijn daarbij: zelfredzaamheid en eigen kracht, met als doel dat iedere Haarlemmer kan meedoen in de samenleving, op zijn/haar niveau en naar draagkracht. De rol van de gemeente daarin begint bij de voorwaarden om mee te kunnen doen: een sociale stad met actieve Haarlemmers. Ook het geven van informatie, advies en ondersteuning is belangrijk voor zelfredzaamheid. Als Haarlemmers ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, organiseert de gemeente dat. Het liefst direct bij beginnende problemen, zodat ondersteuning in de vorm van zorg, begeleiding of voorzieningen zo kort mogelijk hoeft te worden gegeven. Bij behoefte aan langduriger zorg heeft de gemeente een vangnet voor haar burgers. Deze uitgangspunten zijn begin 2014 verwerkt in beleidskaders, zijn leidend geweest voor de inkoop van voorzieningen en zijn eind 2014 verwerkt in de verschillende verordeningen en beleidsregels.

Transformatie sociaal domein

In 2014 zijn keuzes gemaakt om de decentralisatiekorting op te vangen en te verwerken. Hieruit bleek de noodzaak om zorg, ondersteuning, opvang en begeleiding van mensen in een kwetsbare positie anders te organiseren. Daarnaast is begin 2014 in de beleidskaders geschetst welke transformatie in het sociaal domein gewenst en noodzakelijk is om beweging te creëren. De vanzelfsprekendheid van professionele zorg en ondersteuning is verdwenen. Informele hulp vanuit de eigen omgeving wordt belangrijker. Hulp- en dienstverlening start voortaan bij de vraag: wat kunnen burgers zelf? Niet bij wat zij niet meer kunnen of waar zij 'recht' op menen te hebben. Professionals krijgen zeggenschap en ruimte om op het juiste moment de juiste hulp te bieden; in gesprek met een burger over maatwerk. De gemeente zorgt dat voorzieningen goed zijn georganiseerd: samenhangend, laagdrempelig en dichtbij. De sociale infrastructuur voor onze burgers moet zo zijn ingericht, dat zij hun eigen ondersteuning goed kunnen regelen.

De raad heeft besloten om deze transformatie van het sociaal domein vanuit de inhoud te benaderen. De herinrichting heeft plaatsgevonden aan de hand van vijf clusters: (1) basisinfrastructuur, (2) sociaal wijkteam, (3) informatie, advies en doorverwijzing (IAD), (4) specialistische ondersteuning en (5) gedragsverandering. Elk cluster had of heeft een eigen transitie- en/of transformatieplan. De ontwikkelingen die nodig zijn voor de transformatie zijn in 2014 gestart, maar nog niet afgerond. Daarvoor is voortdurende ontwikkeling nodig en zal nog enkele jaren worden gewerkt aan verandering.

2014: het jaar van de implementatie

2014 was het jaar van de definitieve implementatie van de nieuwe taken die per 1 januari 2015 bij gemeenten zijn belegd en het jaar van de herinrichting van het sociaal domein. Het uitgangspunt was dat ook na 1 januari 2015 zorgcontinuïteit wordt geboden aan de burger.

Eind oktober 2014 was de gemeente 'transitieproof'; de inkoop van zorg en ondersteuning voor jeugd en ouderen, chronisch zieken en gehandicapten was afgerond en de overeenkomsten met

zorgaanbieders konden worden getekend. Eind december 2014 is ook de inkoop van voorzieningen voor beschermd wonen afgerond.

Met het vaststellen van de diverse verordeningen is de juridische basis gecreëerd voor de toegang en het toekennen van voorzieningen. Ten slotte heeft de gemeente bepaald welke taken zij zelf uitvoert en welke taken worden belegd bij partners in de stad. Voor die taken die de gemeente zelf uitvoert is een inrichtingsplan voor de organisatie vastgesteld.

Ook de toegang tot voorzieningen is georganiseerd. Voor de Participatiewet is de toegang wettelijk vastgelegd; deze verloopt via de gemeente en het Werkplein. Voor Jeugdzorg is deze belegd bij het CJG, huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten en de kinderrechter.

Voor de Wmo maatwerkvoorzieningen is gekozen voor een gedifferentieerde toegang die aansluit bij de logische route van de burger. Daarbij wordt ook de expertise van zorgprofessionals ingezet.

Herinrichting basisinfrastructuur

In 2014 zijn alle subsidies in de basisinfrastructuur opnieuw beoordeeld en getoetst op de vraag of zij voldoende bijdragen aan de uitdagingen voor de komende jaren en de geactualiseerde doelen en maatschappelijke effecten uit de programmabegroting. Dit is gedaan aan de hand van het Procesvoorstel vaststellen doelen en effecten sociaal domein (2013/246430) en heeft geresulteerd in een geactualiseerde set doelen en effecten. De uitvoering van de nota Uitwerking doelen en effecten sociaal domein en transitie basisinfrastructuur (2013/368525) heeft geresulteerd in een herschikking van subsidies en daarmee samenhangende inzet in de basisinfrastructuur. Deze herschikking van subsidies komt onder meer ten goede aan een extra investering in mantelzorgondersteuning, vrijwillige inzet, waaronder BUUV en dagbesteding voor kwetsbare groepen. Ook is cliëntondersteuning, als onderdeel van de Wmo 2015, in de basisinfrastructuur geïmplementeerd.

Stedelijke uitrol sociaal wijkteams

De sociaal wijkteams richten zich op mensen met tijdelijk regieverlies en problemen op meerdere gebieden/domeinen. Door zorg en welzijn dichterbij in de wijk te organiseren, kan het sociaal wijkteam eerder signaleren en eerder interveniëren met als doel het beroep op specialistische ondersteuning zoveel mogelijk te voorkomen, te vertragen of juist eerder af te bouwen. Dat geldt niet in alle gevallen; soms is het noodzakelijk om snel specialistische hulp erbij te halen.

Eind 2014 was de stedelijke dekking van sociaal wijkteams rond. Er zijn acht multidisciplinaire wijkteams verspreid over de stad. De sociaal wijkteams kunnen beslissen over de inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo, in samenwerking met de klant en de gemeente.

Financiën

In de begroting 2014 is een budget voor transitiekosten 2014 opgenomen. Het deel voor de herinrichting van de basisinfrastructuur is in 2014 afgerond, zoals onder meer verwoord in de nota Subsidieverstrekking basisinfrastructuur 1 juli 2014 – 31 december 2015 (2014/145064). De overige onderdelen zijn in 2014 deels gerealiseerd. Door vertraging in de wetgevingstrajecten van de decentralisaties en de daarmee samenhangende vertraagde gegevensoverdrachten van Rijk naar gemeenten, is een deel van dit invoeringsbudget via de bestuursrapportage overgeheveld naar 2015.

In de meicirculaire 2014 zijn de budgetten bekend gemaakt die samenhangen met de decentralisaties. De betreffende budgetten zijn nader gespecificeerd op basis van de inkoopresultaten en de kosten voor de eigen uitvoeringsorganisatie. Deze zijn opgenomen in de Programmabegroting 2015. Het begrote tekort van € 1,6 miljoen in 2015 is daarbij gedekt door een onttrekking aan de per 2015 ingestelde reserve sociaal domein.

Landelijk is de nodige kritiek geweest op de verschillende (historische) verdeelmodellen die het Rijk heeft gehanteerd of nog gaat hanteren. Zo is centrumgemeente Haarlem één van de nadeelgemeenten als het gaat om het verdeelmodel voor beschermd wonen. Het Rijk heeft nadere onderzoeken aangekondigd, maar laat ook weten dat vooralsnog geen aanpassingen in de verdeelmodellen worden gemaakt.

Deel 4 • Jaarrekening

4.1 Balans

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2014	31-12-2013
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Materiële vaste activa met een economisch nut	425.145	439.868
Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	90.433	92.553
Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut	90.220	93.748
	605.798	626.169
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	12.470	12.470
Verstrekke leningen aan woningbouwcorporaties	3.683	4.451
Overige langlopende leningen	10.579	10.359
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	8.006	9.506
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	8.787	1.641
	43.525	38.427
Totaal vaste activa	649.323	664.596
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	14.235	16.773
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	16.782	25.528
Rekening-courant niet-financiële instellingen	3.942	2.763
Overige vorderingen	7.030	8.973
	27.754	37.264
Liquide middelen		
Kassaldi	200	135
Banksaldi	16	105
	216	240
Overlopende activa		
Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen	2.652	2.794
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	11.723	9.438
	14.375	12.232
Totaal vlottende activa	56.580	66.509
Totaal ACTIVA	705.903	731.105

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2014	31-12-2013
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	36.634	25.822
Bestemmingsreserves	33.265	28.380
Saldo baten en lasten	3.376	1.997
	73.275	56.199
Vorzieningen		
Vorzieningen voor verplichtingen en verliezen	19.524	20.143
Vorzieningen voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	-152	-692
	19.372	19.451
Vaste schulden		
Obligatieleningen	69	70
Onderhandse leningen van:		
binnenlandse banken en financiële instellingen	543.606	554.875
Door derden belegde gelden	853	1.435
Waarborgsommen	13	-
	544.541	556.380
Totaal vaste passiva	637.188	632.030
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Kasgeldleningen	-	41.000
Banksaldi	26.438	8.530
Overige schulden	19.677	21.500
	46.115	71.030
Overlopende passiva		
Nog te betalen bedragen	14.542	17.519
Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen	4.750	7.579
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.308	2.947
	22.600	28.045
Totaal vlottende passiva	68.715	99.075
Totaal PASSIVA	705.903	731.105
Borg- en garantstellingen	1.871.000	1.821.400

4.2 Overzicht van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Programma	Rekening 2013	2014			
		Primaire begroting	Begroting na wijz.	Rekening	
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
01	Bestuur en burger	17.369	20.212	21.425	22.729
02	Veiligheid, verg. & handhaving	35.261	34.972	35.426	35.385
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	50.519	46.727	47.890	46.186
04	Jeugd, Onderwijs en Sport	48.179	50.379	49.611	49.518
05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.	51.992	67.436	54.041	54.722
06	Economie en Cultuur	29.147	27.137	27.336	27.158
07	Werk en inkomen	91.711	90.029	94.817	92.338
08	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.375	11.123	11.538	11.840
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	90.669	82.279	80.771	80.871
10	Financiën en dekkingsmiddelen	15.569	13.987	13.512	15.646
	Totaal lasten	444.791	444.284	436.366	436.392
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
01	Bestuur en burger	3.782	3.570	3.402	3.856
02	Veiligheid, verg. & handhaving	6.785	6.734	5.651	4.847
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	3.798	3.009	3.088	3.215
04	Jeugd, Onderwijs en Sport	8.224	7.356	8.866	8.515
05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.	39.865	55.762	43.384	43.646
06	Economie en Cultuur	480	429	683	609
07	Werk en inkomen	79.937	71.974	79.330	80.833
08	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.703	16.686	15.673	16.301
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	37.450	36.773	38.021	37.975
10	Financiën en dekkingsmiddelen	240.065	242.769	252.315	253.672
	Totaal baten	435.089	445.063	450.414	453.468
<i>Saldo (exclusief mutaties reserves)</i>					
01	Bestuur en burger	13.587	16.641	18.023	18.874
02	Veiligheid, verg. & handhaving	28.476	28.239	29.775	30.538
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	46.721	43.718	44.802	42.971
04	Jeugd, Onderwijs en Sport	39.955	43.023	40.745	41.003
05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.	12.127	11.674	10.656	11.076
06	Economie en Cultuur	28.667	26.708	26.653	26.549
07	Werk en inkomen	11.774	18.055	15.486	11.505
08	Bereikbaarheid en mobiliteit	-328	-5.563	-4.135	-4.461
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	53.219	45.506	42.750	42.896
10	Financiën en dekkingsmiddelen	-224.496	-228.782	-238.804	-238.026
	Totaal saldo van baten en lasten	9.702	-780	-14.047	-17.076
	Toevoeging aan reserves	43.261	16.074	35.919	45.022
	Onttrekking aan reserves	54.960	15.268	22.866	31.323
	Resultaat	-1.997	26	-995	-3.376

4.3 Toelichting op de jaarrekening

4.3.1 Inleiding

De jaarrekening van de gemeente Haarlem is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

4.3.2 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De waardering van de activa en de passiva vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs of nominale waarde. Tenzij hierna bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, zijn de activa en de passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen en specifiek van derden ontvangen investeringsbijdragen en -subsidies.

Er is onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met een economisch nut, materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Materiële vaste activa met een economisch nut zijn gevormd uit alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn en deze moeten worden geactiveerd. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut mogen worden geactiveerd.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de waarde die bij de eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen. De in erfpacht uitgegeven gronden waarvan de erfpacht voor eeuwig is afgekocht, zijn gewaardeerd tegen een registratiewaarde van € 1,00 per m².

In de tabel afschrijvingstermijnen behorend bij de Financiële beheersverordening gemeente Haarlem is per categorie vaste activa vermeld of het een investering met economisch dan wel maatschappelijk nut betreft. Daarnaast is in deze tabel de maximale afschrijvingstermijn opgenomen. In de beheersverordening is geen overgangsbepaling voor nieuwe investeringen opgenomen.

De afschrijvingen vinden plaats volgens het lineaire systeem, derhalve in gelijke jaarlijkse termijnen. Bij wijze van uitzondering is afschrijving volgens het annuïtaire systeem toegepast, waarbij de som van rente en afschrijving gedurende de gehele looptijd gelijk blijft (bij ongewijzigde rentevoet). Hiertoe is zo nodig besloten. De gemeente Haarlem heeft zeven activa die volgens de annuïteitenmethode worden afgeschreven. De boekwaarde ultimo 2014 hiervan bedraagt € 2,1 miljoen. Dit betreft met name het Kennemer Sportcentrum (CIOS) met een boekwaarde van € 2,0 miljoen.

Bij de waardering is in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dit geldt voor alle activa met uitzondering van activa met maatschappelijk nut. Indien het bestaan van een investering niet kan worden vastgesteld of de investering is vervangen door een andere investering, is de investering afgewaardeerd.

De herrubricering van de materiële vaste activa vindt plaats op basis van het oorspronkelijke investeringsbedrag en de gerealiseerde afschrijvingen op deze investering.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Deelnemingen en effecten zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de duurzaam lagere marktwaarde.

Langlopende vorderingen zijn, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd. De voorziening voor oninbaarheid is statisch bepaald al naar gelang de ouderdom en de volwaardigheid van de openstaande vordering.

Vorraden

De in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs vermeerderd met de bijgeschreven exploitatieresultaten en gedane investeringen en verminderd met de opbrengsten uit verkopen. Bij de waardering is rekening gehouden met de toekomstige uitgaven en resultaten op deze in exploitatie genomen gronden, zoals vastgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitatie. Verwachte verliezen zijn direct genomen door het treffen van een voorziening die in mindering is gebracht op de balanswaardering. Winsten op grondexploitatie zijn genomen bij afsluiting van de betreffende complexen. Op grond van de financiële beheersverordening (art. 17 lid 6) is tussentijdse winstneming uit een complex geoorloofd indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Alle kosten zijn gedekt door gerealiseerde inkomsten
- Bijna alle kosten zijn gemaakt en ook de behoedzaam geraamde nog te maken kosten zijn geheel gedekt door gerealiseerde inkomsten.
- De gerealiseerde inkomsten overtreffen de gemaakte kosten en de behoedzaam geraamde nog te verkrijgen inkomsten zijn aanmerkelijk hoger dan de behoedzaam geraamde nog te maken laatste kosten.

Vorderingen

Vorderingen zijn, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd. De voorzieningen voor oninbaarheid zijn statisch bepaald op basis van de ouderdom en, aanvullend, op basis van de volwaardigheid van de openstaande vordering.

Voor de algemene debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid op basis van ouderdom als volgt berekend:

Ouderdom	% uitstaande vordering
ouder dan 180 dagen	10
ouder dan 1 jaar	30
ouder dan 2 jaar	65
ouder dan 3 jaar	90
ouder dan 4 jaar	100

Voor de belastingdebiteuren is de voorziening voor oninbaarheid op basis van ouderdom als volgt berekend:

Ouderdom	% uitstaande vordering
saldo huidig jaar	5
saldo voorgaand jaar	10
ouder dan 2 jaar	20
ouder dan 3 jaar	30
ouder dan 4 jaar	50
ouder dan 5 jaar	75
6 jaar en ouder	100

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn de op het moment van het opmaken van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en risico's opgenomen, voor zover hiervan de omvang redelijkerwijs kan worden ingeschat. Tevens zijn specifieke bestedingsverplichtingen voor van derden verkregen middelen voorzien.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume is geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is gelijk aan die van de meerjarenraming en bedraagt vier jaar. Bij (éénmalige) schokeffecten, bijvoorbeeld als gevolg van een reorganisatie, is een voorziening voor hieruit voortvloeiende verplichtingen opgenomen.

Langlopende schulden

Onder de langlopende schulden zijn begrepen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. Schulden met een looptijd van korter dan één jaar maken deel uit van de vlottende passiva.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.3.3 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de historische kosten. De lasten en baten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Alle lasten en baten die betrekking hebben op het boekjaar en ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekend zijn, zijn in het boekjaar verwerkt.

Lasten en verliezen

Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar zijn in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten zijn in beginsel toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Uitzondering hierop vormen de lasten uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Doordat hiervoor geen voorzieningen of schulden mogen worden getroffen, zijn deze personeelslasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Baten en winsten

Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen zijn als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

4.3.4 Toelichting op de balans

Voor alle toelichtingen geldt dat de genoemde bedragen in duizenden euro's zijn opgenomen. Daar waar de cijfers in de Jaarrekening 2014 ten opzichte van 2013 zijn geherrubriceerd, zijn de vergelijkende cijfers op overeenkomstige wijze aangepast.

De nieuwe categorisering uit hoofde van het Schatkistbankieren is in het verslagjaar bij de gemeente Haarlem niet van toepassing. Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de Rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. De gemeente Haarlem komt door haar financiële positie niet boven dit drempelbedrag.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met een economisch nut

Materiële vaste activa met een economisch nut betreffen activa die verhandelbaar zijn en/of opbrengsten (kunnen) genereren.

Het verloop van de boekwaarden van materiële vaste activa met een economisch nut is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2013	Herru- bricering	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Extra afschrij- - ving	Bijdra- gen van derden	Boekwaa- rde 31- 12-2014
Gronden en terreinen	13.531	-92	1.244	369				14.314
Woonruimten	4.145			108	247			3.790
Bedrijfsgebouwen	387.633	-3.119	9.714	3.530	12.851	432		377.415
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	167				8			159
Vervoermiddelen	91				31			60
Machines, apparaten en installaties	10.297	-1.520	307		1.082			8.002
Overige materiële vaste activa met economisch nut	24.004	-2.793	2.911	15	2.702			21.405
Totaal	439.868	-7.524	14.176	4.022	16.921	432	0	425.145

I. Herrubricering

In 2014 zijn, naar aanleiding van interne beoordelingen, diverse activa naar een andere balans categorie geherrubriceerd. Dit heeft geen gevolgen gehad voor het vermogen of resultaat. De herrubriceringen zijn hieronder verder toegelicht.

Gronden en terreinen

Per 31-12-2014 is van de gronden en terreinen voor € 2.055.000 (2013: € 2.075.000) in erfpacht uitgegeven.

Investerings in de Schoterbrug zijn voor € 92.000 geherrubriceerd naar Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut, rubriek Grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Bedrijfsgebouwen

Het woonrijp maken van de grond van het kinderdagverblijf de Springplank is voor € 325.000 naar Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut, rubriek Grond-, weg- en waterbouwkundige werken geherrubriceerd. De Overkapping IJsbaan is voor € 2.794.000 naar Financiële Vaste Activa, rubriek Bijdragen activa in eigendom derden geherrubriceerd.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De investeringen in rioleringsvoorzieningen tot en met 2013 ad € 92.553.000 zijn, op grond van een stelselwijziging in de BBV, binnen de Materiële vaste activa overgeheveld naar de Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven. Dit heeft geen effect op het eigen vermogen per 31-12-2014 en de resultaatbepaling over 2014 gehad.

Machines, apparaten en installaties

Investerings in cultuurpodia zijn voor € 1.520.000 geherrubriceerd naar Financiële Vaste Activa, rubriek Bijdragen activa in eigendom derden.

Overige materiële vaste activa met economisch nut

De investering in de Brugbediening Lange- en Catherijnebrug is voor € 228.000 geherrubriceerd naar Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut, rubriek Grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Investeringen in cultuurpodia zijn voor € 2.564.000 geherrubriceerd naar Financiële Vaste Activa, rubriek Bijdragen activa in eigendom derden.

II. Investeringen

De belangrijkste investeringen zijn als volgt te specificeren:

Gronden en terreinen

Voormalig terrein Spaarnelands vanuit grondexploitatie	1.244
--	-------

Bedrijfsgebouwen

Kantoorhuisvesting Zijlpoort	3.564
Nieuwbouw M.J. Kingschool/Hildebrandschool	80
Verbouwing Kleine Houtweg 24 HART	351
Vervanging kleedkamer atletiekbaan P. Mulier	336
Bouwkrediet afrekening diverse scholen	240
Aanpassing gebouw school Al Ihklaas	1.515
De Brandaris, herstel dakconstructie	575
Stadhuis vervanging verwarmingsinstallatie	401
SHO bouw De Schakel	171
SHO bouw Gunning	301
Sporthal Duinwijck	134
Oost ter Hout uitbreiding	1.115
Renovatie kleedkamers/clubgebouwen sportinstellingen	334
Daken Verspronckweg Kleine Houtweg en Wijngaard	388
Nieuwe leven scholen Schalkwijk	157
Overige investeringen	52
	<u>9.714</u>

Machines, apparaten en installaties

Grafdelfmachine	115
Kleine investeringen parkeren	98
Aanpassing bewaking/brandmeldinstallatie	58
Overige investeringen	36
	<u>307</u>

Overige materiële vaste activa met een economisch nut

Investerings sportaccomodaties	1.180
Inrichting depot FHM	118
Inrichting Kleine Houtweg 18/24 HART	148
Zijlpoort meubilair 2e fase	1.088
Zijlpoort inrichten computerruimte	370
Overige investeringen	7
	<u>2.911</u>

III. Desinvesteringen

De belangrijkste desinvesteringen zijn als volgt te specificeren:

Gronden en terreinen :

Kavels Ruychaverstraat	303
------------------------	-----

Bedrijfsgebouwen:

Verkoop Zijlweg	3.148
Sloop Laan van Angers	112

Overige desinvesteringen	459
	<u>4.022</u>

IV. Extra afschrijvingen

In 2014 zijn de volgende extra afschrijvingen gedaan:

Aanpassen klimaat installatie Brinkmann	104
Interne aanpassing Brinkmann	135
Uitbreiding schoolgebouw Ter Cleeff	154
Overige	39
	<u>432</u>

Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven

Het betreft investeringen in rioleringsvoorzieningen die niet verhandelbaar zijn en waarvoor een heffing kan worden geheven. Op grond van het op 25 juni 2013 gewijzigde BBV zijn in de balans onder de materiële vaste activa de investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven afzonderlijk in de balans opgenomen. Dit betreft een stelselwijziging. De vergelijkende cijfers zijn eveneens aangepast. De stelselwijziging heeft slechts gevolgen voor de presentatie binnen het vermogen en heeft geen effect op het resultaat.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2013	Herru- bricering	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2014
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, riolering	92.553		1.037		3.157		90.433
Totaal	92.553	0	1.037	0	3.157	0	90.433

Het betreft binnen de Materiële vaste activa een herrubricering van € 92.553.000 vanuit de Materiële vaste activa met een economisch nut.

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut betreffen activa die geen directe opbrengsten genereren en niet verhandelbaar zijn. Dit betreffen met name investeringen in de openbare ruimte.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2013	Herru- bricering	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2014
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	92.170	646	3.134	403	5.472	1.100	88.975
Overige materiële vaste activa met maatschappelijk nut	1.578				333		1.245
Totaal	93.748	646	3.134	403	5.805	1.100	90.220

I. Herrubricering

In 2014 zijn, naar aanleiding van interne beoordelingen, diverse activa naar een andere balans categorie geherrubriceerd. Deze zijn hieronder verder toegelicht.

Schoterbrug Land in Zicht van categorie Gronden en terreinen	92
Springplank van categorie Bedrijfsgebouwen	325
Brugbediening Lange- en Catherijnebrug van overige	229
	<u>646</u>

II. Investeringen

De belangrijkste investeringen zijn als volgt te specificeren:

Vervanging walmuur Nieuwe Gracht	813
Groot onderhoud oevers	719
Schoterbrug	98
Stationsplein	563
Waarderhaven	92
Waarderpolder maatregelen Oudeweg	228
Haarlemmerhout herinrichting	119
Leidsevaart walmuur	74
Bakenessergracht	103
Spaarne vervangen wrijfgordijnen	92
Overige investeringen	233
	<u>3.134</u>

Op de investeringen Stationsplein is een subsidie van het Rijk van € 1.100.000 in mindering gebracht.

Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa is als volgt weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2013	Herrubricering	Verstrekt	Ontvangen/ afschrijving	Boekwaarde 31-12-2014
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	12.470				12.470
Leningen aan woningbouwcorporaties	4.451			768	3.683
Overige langlopende leningen	10.359		393	173	10.579
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd 1 jaar of langer	9.506			1.500	8.006
Bijdragen in activa in eigendom van derden	1.641	6.878	1.502	1.234	8.787
Totaal	38.427	6.878	1.895	3.675	43.525

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Hieronder is de verkrijgingsprijs opgenomen van de deelnemingen waarin de gemeente Haarlem een financieel belang heeft. In paragraaf 3.7 Verbonden partijen en subsidies is een nadere toelichting opgenomen.

	2014	2013
Spaarnelanden N.V.	7.704	7.704
SRO N.V.	3.958	3.958
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	606	606
Alliander	177	177
SDH Schalkstad Beheer B.V.	9	9
Certificaten Dataland	16	16
	<u>12.470</u>	<u>12.470</u>

Leningen aan woningcorporaties

Deze leningen zijn in het verleden verstrekt voor de (her-)financiering van onder meer restauraties en groot onderhoud, afgeloste rijksleningen en gemeenteleningen. Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt. Een nadere toelichting op deze leningen is opgenomen in paragraaf 3.5 Financiering.

	2014	2013
Woningcorporatie Ymere	1.357	1.717
Woningcorporatie Pré-woondiensten	2.326	2.734
	<u>3.683</u>	<u>4.451</u>

De gemiddelde rente is 3% en de gemiddelde resterende looptijd bedraagt 4 jaar.

Overige langlopende leningen

De overige langlopende leningen zijn als volgt opgebouwd:

	2014	2013
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting / NRF	7.584	7.190
Yarden N.V.	2.768	2.894
Stichting Sportpark Ruud van der Geest	24	48
HC Saxenburg	1	2
Stichting Alliance	22	25
NoordHollands Archief i.v.m. HART	180	200
	<u>10.579</u>	<u>10.359</u>

De leningen via Nationaal Restauratie Fonds (NRF) en Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) zijn aan particulieren verstrekt voor de thema's duurzaamheid, startersregeling en funderingsherstel. Het gaat om "revolving funds". Dit betekent dat aflossingen van uitgezette leningen weer voor nieuwe leningen worden ingezet tot het moment dat de raad anders besluit. Aflossingen op deze leningen vloeien terug naar de rekening-courant met NRF en SVN. Deze zijn opgenomen onder Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar, onder de rubriek rekening-courant niet financiële instellingen.

De lening aan Yarden N.V. vloeit voort uit de publiek-private samenwerking met de uitvaartbranche met als doel een crematorium in Haarlem te realiseren. De lening bestaat uit drie delen die samenhangen met de verschillende afschrijvingstermijnen van respectievelijk de inventaris, de ovens en de gebouwen. De aflossingen vinden overeenkomstig de afschrijvingstermijnen plaats in 10, 20 en 40 jaar. Het gemiddelde rentepercentage bedraagt 6,77%.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

De overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer zijn als volgt opgebouwd:

	2014	2013
N.V. NUON Energy	2.030	2.030
Projectontwikkelaar - Zijlpoort	4.625	4.856
Voorziening projectontwikkelaar - Zijlpoort	-4.625	-4.856
Vordering verkoop Zijlsingel	2.000	3.750
Overige effecten	277	277
Vorderingen SZW	16.029	17.013
Voorziening vorderingen SZW	-12.330	-13.564
	<u>8.006</u>	<u>9.506</u>

Bij de splitsing van NUON heeft de gemeente een belang van € 177.000 verkregen in het netwerkbedrijf Alliander. Het aandelenkapitaal in NUON van € 633.000 is in 2009 verkocht aan het bedrijf Vattenfall AB. Indien Vattenfall niet aan haar betalingsverplichting kan voldoen, krijgt de gemeente de mogelijkheid om de reeds verkochte aandelen terug te kopen voor de nominale waarde. Naar verwachting zal in 2015 de laatste tranche verkochte aandelen NUON van € 2.030.000 worden ontvangen.

De vordering Projectontwikkelaar - Zijlpoort betreft de vordering op de ontwikkelaar die resteert na realisatie verbouwing van het pand Zijlpoort. Als gevolg van een herwaardering van de vordering is deze in 2014 verlaagd met € 231.000. Voor het volledige bedrag is een voorziening gevormd vanwege de onzekerheid over de inbaarheid van deze vordering.

De vordering verkoop Zijlsingel betreft de in 2016 te ontvangen restant verkoopsom. Over de resterende periode wordt een rentevergoeding berekend.

De vorderingen SZW betreffen vorderingen inzake krediethypotheek, leenbijstand, fraude op uitkeringen en alimentatie en onderhoudsplicht van kinderen. Voor deze vorderingen is een voorziening voor oninbaarheid getroffen. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor de waardering. De voorziening is als gevolg van een statische waardering van de inbaarheid, totaal 77% van de uitstaande vordering.

De vorderingen SZW zijn als volgt te specificeren:

	2014	2013
Fraudevordering	5.816	6.082
Leenbijstand	5.029	5.652
Terugvordering	2.270	2.280
Krediethypotheek	1.532	1.584
Alimentatie en onderhoudsverplichting	602	658
Overige vorderingen	780	757
	16.029	17.013

Bijdragen in activa in eigendom van derden

	2014	2013
Bijdragen in activa in eigendom van derden	8.787	1.641

De bijdragen in activa in eigendom van derden betreffen bijdragen aan monumenten, 1^e inrichting huisvesting onderwijs en bijdrage in investeringen cultuurpodia en sportinstellingen.

De herrubricering betreft de per 1 januari 2014 vanuit de Materiële vaste activa overgehevelde bijdragen in investeringen cultuurpodia en sportinstellingen (boekwaarde € 6.878.000).

Voorraden

Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie

De bouwgronden in exploitatie betreffen de volgende complexen:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde	Investe-	Opbrengst	Winst	Boekwaar	Voorziening	Balanswaar
	31-12-2013	ringen		uitname	de	31-12-2014	de
	31-12-2013	ringen		uitname	31-12-2014	31-12-2014	31-12-2014
Waarderpolder Noordkop	9.579	958	-35		10.502	3.794	6.708
Waarderpolder Waarderveld	384	45	34		463		463
Waarderpolder Minckelersweg e.o.	1.611	-1.025	-5		581		581
Ripperda	-1.091	63	-1		-1.029		-1.029
Schalkwijk 2000 Europawijk Zuid	-363	198	-12		-177		-177
De Entree	-1.835	113	70		-1.652		-1.652
Aziëweg	8.540	481	0		9.021	7.820	1.201
Meerwijk Centrum	5.527	517	0		6.044	5.537	507
Deliterrein	3.929	274	0		4.203	1.947	2.256
DSK	-1.865	99	-21		-1.787		-1.787
Waarderpolder Oudeweg 28/30	5.478	292	-861		4.909		4.909
Scheepmakerskwartier fase 1	3.508	328	-2.160		1.676	616	1.060
Waarderpolder Laan van Decima	4.224	226	0		4.450		4.450
Delftwijk	-1.532	1.297	0		-235		-235
Zomerzone Zuidstrook	-1.744	858	-155		-1.041		-1.041
Slachthuisterrein	1.652	268	-51		1.869	1.424	445
Badmintonpad	1.032	186	0		1.218	2.865	-1.647
Scheepmakerskwartier fase 2	101	32	-190		-57	221	-278
Land in Zicht	911	710	-3.514		-1.893		-1.893
Schalkstad Florida,Andal,Nice	0	1.394	0		1.394		1.394
Totaal	38.046	7.314	-6.901	0	38.459	24.224	14.235

In de negatieve investering op het complex Waarderpolder Minckelersweg en omstreken is begrepen een overheveling ad € 1.244.000 naar de Materiële vaste activa, rubriek Gronden en terreinen.

De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekening een nadelig saldo wordt verwacht. Op de overige complexen worden op basis van de herziene exploitatieberekeningen voordelige eindresultaten verwacht.

Een nadere toelichting op de verwachte resultaten is opgenomen in paragraaf 3.8 Grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2014	31-12-2013
Vorderingen op openbare lichamen	16.782	25.528
Rekening-courant niet-financiële instellingen	3.942	2.763
Overige vorderingen	7.030	8.973
Totaal	27.754	37.264

Vorderingen op openbare lichamen

	2014	2013
BTW Compensatiefonds	16.301	24.476
Overige BTW op aangifte en nog te bestemmen	38	362
Overige vorderingen op openbare lichamen	443	690
	<u>16.782</u>	<u>25.528</u>

De balanspost te vorderen BTW Compensatiefonds uit 2013 is in 2014 ontvangen.

Het saldo "BTW Compensatiefonds" is opgebouwd uit de BCF declaratie 2014 en de afwikkeling met de Belastingdienst naar aanleiding van het intern onderzoek "BCF declaraties 2009 tot en met 2013".

Het saldo "Overige BTW op aangifte en nog te bestemmen" is opgebouwd uit de BTW aangifte december 2014 en de afwikkeling met de Belastingdienst naar aanleiding van het intern onderzoek "BTW aangiften 2009 tot en met 2013".

Rekening courant niet financiële instellingen

	2014	2013
Rekening courant niet financiële instellingen	<u>3.942</u>	<u>2.763</u>

Overige vorderingen

Onder de overige vorderingen zijn de volgende posten opgenomen:

	2014	2013
Debiteuren algemeen	5.595	8.378
Voorziening oninbare debiteuren algemeen	-1.870	-3.375
Belastingdebiteuren	3.860	4.419
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-612	-618
Overige posten	57	170
	<u>7.030</u>	<u>8.973</u>

Debiteuren algemeen

Onder debiteuren algemeen zijn de overige gefactureerde vorderingen aan derden opgenomen. Op basis van de ouderdom en, aanvullend, op basis van de volwaardigheid van de openstaande vordering

is een voorziening getroffen voor oninbaarheid. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor de waardering.

Belastingdebiteuren

De belastingdebiteuren betreffen de vorderingen uit hoofde van de lokale belastingen en heffingen. Op basis van de ouderdom van de openstaande vordering is een voorziening getroffen voor oninbaarheid. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor waardering.

Overige posten

Dit betreft onder meer de vorderingen uit hoofde van parkeervergunningen en naheffingen, onder aftrek van de hiervoor gevormde voorziening dubieuze debiteuren.

Liquide middelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2014	Stand 31-12-2013
Kassaldi	200	135
Banksaldi	16	105
Totaal	216	240

Banksaldi

De bankrekeningen zijn als volgt te specificeren:

	2014	2013
Banken	10	4
Betalingen onderweg	6	101
	<u>16</u>	<u>105</u>

Overlopende activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2014	Stand 31-12-2013
Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen	2.652	2.794
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	11.723	9.438
Totaal	14.375	12.232

Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2013	Nieuw recht	Ontvangst Correctie	Stand 31-12-2014
<u>SISA-regelingen:</u>				
D1 RMC Voortijdig schoolverlaters	-	752	752	-
D9 Onderwijsachterstandenbeleid 2011 - 2014 (OAB) aanv.reg.	-	4.967	4.967	-
E3 Subsidie sanering verkeers- en spoorweglawaai, schermdeel	120		-32	88
E3 Subsidie sanering verkeers- en spoorweglawaai, gevelmaatregelen		49	47	2
E27B ANWB Streetwise	-		4	-
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West jaarplan 2013	4		16	14
E27B Spaarndamseweg-Zuid	-		-34	-34
E27B Fietsdoorsteek Garenkokerskade	8		8	-

Omschrijving	Stand 31-12-2013	Nieuw recht	Ontvangst	Correctie	Stand 31-12-2014
E27B Toegankelijkheid bushalteplaatsen	427				427
E27B Verspronckweg Zuid	73		73		-
E27B Toegankelijkheid bushaltes lijn 4	157			-4	153
E27B Wenenstraat eo fietsstraat	74		74		-
E27B Italiélaan herinrichting	199		199		-
E27B Woon-schoolrouteproject	-		-1	-1	-
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West jaarplan 2011	54				54
E27B Fietspad Claus Sluterweg	-			25	25
E27B Turfmarkt & Spaarne Kl.InfrStr	59		20	35	74
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West jaarplan 2012	52			16	69
E27B Spaarndamseweg 2e fase	250			396	646
E27B Doorstroming openbaar vervoer Zijlvest	-			343	343
E27B A. Schweitzerlaan, Kl. Infrastructuur, A&B	-			134	134
G1C-1 en G1C-2 Wet Sociale Werkvoorziening	-	17.903	17.903		-
G3 Besluit Bijstand Zelfstandigen 2004 (Budget- & declaratiedeel)	-	436	436		-
G5 Wet Participatiebudget	-	5.490	5.490		-
<u>Overige regelingen:</u>					
Vooruitontvangen subsidies overheidslichamen	1.274	3.243	2.747	-1.157	613
Overige subsidies	42	393	257	-155	23
Totaal	2.794	33.233	32.958	-417	2.652

Overige nog te ontvangen en vooruitbetaald

Hieronder zijn de volgende posten opgenomen:

	2014	2013
Bibliotheek - vooruitbetaalde subsidie 1e halfjaar	2.101	2.092
Frans Halsmuseum - vooruitbetaalde subsidie 1e halfjaar	1.335	1.245
Overdracht Zijlweg 200 - nog te ontvangen	3.420	-
Schadeuitkering brandverzekering - nog te ontvangen	253	-
Belastingen - nog op te leggen	483	526
Verzekeringspremies - vooruitbetaald	323	748
Rentebaten leningen u/g nog te ontvangen	173	262
Automatiseringskosten - vooruitbetaald	919	987
Mulderboetes - te vorderen	358	373
WMO - Centraal Administratiekantoor	310	620
Omgevingsvergunningen - nog te factureren	159	479
Parkeerbatens - nog te ontvangen	269	187
Abonnementen woonwerkverkeer - vooruitbetaald	125	105
Projectkosten Schalkstad - nog te ontvangen	-	734
Nacalculatie FLO - nog te ontvangen	510	253
Nedvang - afvalinzameling nog te ontvangen	-	276

Contributie VNG - vooruitbetaald	177	174
Overige posten	808	378
	<u>11.723</u>	<u>9.438</u>

Eigen vermogen

Het verloop en de boekwaarde van het eigen vermogen is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	Algemene reserve				Overige bestemmings-reserves	Resultaat voor bestemming	Eigen vermogen totaal
	in enge zin	grond-exploitatie	sociaal domein	totaal			
Saldo per 1 januari 2014	23.630	2.192		25.822	28.380	1.997	56.199
Bestemming resultaat jaarrekening 2013			972	972	655	-1.997	-370
Toevoegingen	5.165	4.370	8.507	18.042	25.353		43.395
Onttrekkingen	-2.686	-4.672	-844	-8.202	-21.124		-29.326
Saldo baten en lasten 2014						3.376	3.376
Saldo per 31 december 2014	26.109	1.890	8.635	36.634	33.265	3.376	73.275

Het gedetailleerde overzicht van het verloop per reserve en een toelichting op de aard en strekking van de reserves is opgenomen in 4.5 Reserves en voorzieningen en 4.6 Specificatie mutatie reserves.

Voorzieningen

Het verloop en de boekwaarde van de voorzieningen is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	voor verplichtingen en risico's	m.b.t. middelen derden	Voorzieningen totaal
Saldo per 1 januari 2014	20.143	-692	19.451
Toevoegingen	12.341	775	13.116
Vrijval	-4.929	-190	-5.119
Aanwending	-8.031	-45	-8.076
Saldo per 31 december 2014	19.524	-152	19.372

Ten opzichte van de stand per 1 januari 2014 zijn er vier nieuwe voorzieningen gevormd, twee voorzieningen zijn afgewikkeld en één voorziening is samengevoegd met een andere voorziening. Voor verdere details wordt verwezen naar 4.5 Reserves en voorzieningen.

Vaste schulden

Het verloop en de boekwaarde van de vaste schulden is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	31-12-2013	Opgenomen	Afgelost	31-12-2014
Obligatieleningen	70		1	69
Onderhandse leningen van:				
binnenlandse banken en financiële instellingen	554.875	50.000	61.269	543.606
Door derden belegde gelden	1.435		582	853
Waarborgsommen	-	14	1	13
Totaal	556.380	50.014	61.853	544.541

De met de vaste schulden samenhangende rentelasten bedragen in 2014 € 19.126.000 (2013: € 19.784.000).

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en financiële instellingen

In 2014 zijn twee langlopende leningen aantrokken voor in totaal € 50.000.000:

een lening van € 30.000.000 met een looptijd van 10 jaar en een rentepercentage van 2,745% en een lening van € 20.000.000 met een looptijd van 10 jaar en een rentepercentage van 2,249%.

Bij de bepaling van de looptijd van deze leningen is rekening gehouden met een spreiding van de aflossingsverplichtingen over toekomstige jaren. Het streven is jaarlijks een gelijk bedrag aan leningen te moeten aflossen en herfinancieren. Dit zorgt voor stabiliteit en minder gevoeligheid voor schommelingen van de rentestand.

Door derden belegde gelden

De door derden belegde gelden betreffen de langlopende verplichtingen aan particulieren en woningcorporaties in het kader van het Besluit Woninggebonden Subsidies (€ 712.000) en de geldleningen inzake het Nationaal restauratiefonds (€ 141.000).

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2014	31-12-2013
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	46.115	71.030
Overlopende passiva	22.600	28.045
Totaal	68.715	99.075

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2014	31-12-2013
Kasgeldleningen	-	41.000
Banksaldi	26.438	8.530
Overige schulden	19.677	21.500
Totaal	46.115	71.030

Kasgeldleningen

Ultimo 2014 zijn geen kasgeldleningen opgenomen.

Banksaldi

	2014	2013
BNG bank	26.438	8.530

Dit betreft het negatieve saldo van de gezamenlijke bankrekeningen bij de BNG bank.

Overige schulden

	2014	2013
Crediteuren	14.586	14.293
Schulden aan openbare lichamen	5.091	7.207
	19.677	21.500

Crediteuren

Onder de crediteuren zijn de schulden uit hoofde van ontvangen inkoopfacturen van leveranciers en inkoopfacturen voor uitbesteed werk voor investerings- en aannemingsprojecten en onderhoud, alsmede voor openstaande inkoopfacturen voor diverse exploitatielasten opgenomen.

Schulden aan openbare lichamen

De schulden aan openbare lichamen zijn als volgt te specificeren:

	2014	2013
Belastingdienst	4.671	4.454
Provincies en gemeenten	51	1.746
Ministerie van Veiligheid en Justitie	9	-
Algemene uitkering Rijk	360	1.007
	<u>5.091</u>	<u>7.207</u>

De schuld aan de Belastingdienst betreft de verschuldigde afdracht loonbelasting over de maand december 2014.

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2014	31-12-2013
Nog te betalen bedragen	14.542	17.519
Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen	4.750	7.579
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.308	2.947
Totaal	22.600	28.045

Nog te betalen bedragen

De nog te betalen bedragen betreffen de over 2014 nog verschuldigde exploitatielasten waarvoor de facturen na 31 december 2014 worden ontvangen en zijn als volgt gespecificeerd:

	2014	2013
Belastingen	129	43
Rente langlopende leningen o/g	10.271	10.977
WMO voorzieningen/huish. hulp/collectief vervoer	1.645	1.462
Leerlingenvervoer	113	201
Werkzaamheden vastgoedbeheer	44	77
Railscherm Zuidtak (milieuzorg)	-	268
Directievoering/toezicht bouwproject DEO NEO	-	96
Reconstructie Europawijk zuid	-	244
Openbare verlichting	179	300
Vervanging riool Oosterduin	117	115
Reconstructie Oudeweg	-	199
Bouw en renovatie Zijlpoort	-	2.119
Aanvragen langdurigheidstoeslag	-	119
Nabetaling vergoeding huur NHA Janskerk	84	-
Afdracht leges reisdocumenten	66	59
Diverse kosten Serious Request	120	-
Molenwijk - Griekspoor & BNN	138	-
Voormalig personeel	66	58
Declaraties schoolbestuur	186	-
Overige posten	1.384	1.182
	<u>14.542</u>	<u>17.519</u>

Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen

Hieronder zijn opgenomen de vooruit ontvangen subsidies waarvoor een terugbetalingsverplichting geldt.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2013	Vrijgevallen bedragen	Toevoegingen	Stand 31-12-2014
<u>SISA-regelingen:</u>				
D1 RMC Voortijdig schoolverlaters	332	647	752	437
D9 Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 (OAB) aanv.reg.	3.088	5.468	4.967	2.587
E3 Subsidie sanering verkeers- en spoorweglawaaï	-	49	49	-
E11B Lokale luchtkwaliteit maatregelen tranche 3	448	203		245
E11B Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	121	55		66
E25 Beleidsregeling subsidies BIRK	1.100	1.100		-
E27B ANWB Streetwise	4	2		2
E27B Verkeerslokaal 2013	8	7	4	5
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West jaarplan 2013		14	14	-
E27B Spaarndamseweg-Zuid	34		34	-
E27B Toegankelijkheid bushaltes lijn 4	4		4	-
E27B Woon-schoolroute project	1		1	-
E27B Fietspad Claus Sluterweg	-	25	25	-
E27B Turfmarkt & Spaarne kl. InfrStr	58	93	35	-
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West jaarplan 2012	-	16	16	-
E27B Spaarndamseweg 2e fase	63	459	396	-
E27B Doorstroming openbaar vervoer Zijlvest	-	343	343	-
Omschrijving	Stand 31-12-2013	Vrijgevallen bedragen	Toevoegingen	Stand 31-12-2014
E27B A. Schweitzerln Kl. Infrastructuur A&B	-	134	134	-
G1C-1 en G1C-2 Wet Sociale Werkvoorziening	-	17.781	17.903	122
G3 Besluit Bijstand Zelfstandigen 2004 (Budget-& declaratiedeel)	250	569	436	117
G5 Wet Participatiebudget	880	6.362	5.490	8
H10 Brede Doel Uitkering Centra voor Jeugd en gezin	62			62
<u>Overige regelingen:</u>				
Vooruitontvangen subsidies overheidslichamen	1.126	2.350	2.323	1.099
Totaal	7.579	35.676	32.847	4.750

Overige vooruit ontvangen bedragen

De overige vooruit ontvangen exploitatiebaten zijn als volgt te specificeren:

	2014	2013
Vastgoed huur januari	270	194
Preventiegelden 40+ woningbouwcorporaties	304	304
Parkeerabonnementen	47	60
Afkoopsommen erfpachten	129	134
Verplichting spaaruren	237	314
Allegro inzake schuldhelpverlening	1.551	1.574
GR Regionale Mobiliteit	471	175
Bijdrage extra inzet zwerfafval	109	-
Overige posten	190	192
	<u>3.308</u>	<u>2.947</u>

GR Regionale Mobiliteit

Om de bereikbaarheid van Haarlem en de regio de komende jaren te verbeteren is samen met de regiogemeenten een regionaal mobiliteitsfonds opgericht. De bijdragen van deze regiogemeenten worden beheerd door de gemeente Haarlem. Deze gelden zijn als vooruitontvangen bedragen verantwoord.

4.3.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hierna worden de belangrijkste overeenkomsten met financiële verplichtingen uiteengezet voor zover deze niet nader zijn opgenomen in de toelichting bij de balans.

Inkoopverplichtingen

Het totaal bedrag aan aangegane inkoopverplichtingen tot en met het boekjaar 2014 bedraagt € 3,6 miljoen. Van dit bedrag heeft € 3 miljoen betrekking op investeringen en € 0,6 miljoen op grondexploitaties.

Huurovereenkomsten

De gemeente Haarlem heeft lopende huurovereenkomsten voor de verschillende locaties. De hieruit voortvloeiende verplichtingen bedragen € 1,4 miljoen per jaar.

Operational lease

Voor ICT en voertuigen zijn er lopende operational lease contracten. De hieruit voortvloeiende verplichtingen bedragen € 0,85 miljoen per jaar.

ICT, telecommunicatie en overige faciliteiten

De jaarlijkse verplichting voortvloeiend uit overeenkomsten voor onderhoud van hard- en software bedraagt € 2,8 miljoen en het gebruik van print- en kopieerapparatuur bedraagt € 0,5 miljoen. Voorts lopen er contracten voor vaste en mobiele telecommunicatie ter grootte van € 0,9 miljoen per jaar. De jaarlijkse contractuele verplichting voor catering, schoonmaak, beveiliging, kantoorbenodigdheden en drankautomaten bedraagt € 1,3 miljoen.

Borg- en garantstellingen

De gemeente staat garant als achtervang voor leningen die zijn verstrekt aan woningbouwcorporaties en particulieren. Deze verstrekte leningen worden gegarandeerd door het Waarborg Eigen Vermogen en Waarborgfonds Eigen Woningen. Als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen, dan worden de gemeenten en het Rijk aangesproken (achtervang).

Garanties op leningen van de zorgsector, culturele instellingen, het Nationaal Restauratiefonds en het nutsbedrijf zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid.

Met betrekking tot het vermelde bedrag in de tabel "particuliere woningbouw" kan het volgende worden vermeld. De definitieve opgave 2014 WEW wordt medio 2015 verstrekt. In de jaarrekening 2014 wordt daarom een inschatting gemaakt op basis van de definitieve opgave WEW 2013. Het is de verwachting dat de omvang van de gegarandeerde leningen particuliere woningbouw zal afnemen, omdat in 2014 fors gebruik is gemaakt van een gunstige fiscale regeling.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde geldleningen	Per 31-12-2014	de looptijd in jaren gemiddeld
Particuliere woningbouw	875	div
Woningbouwcorporaties	976	19
Zorgsector	3	4
Sport, welzijn en nuts instellingen	16	div
Nationaal restauratiefonds	1	div
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.871	

4.3.6 Toelichting op de programmarekening

Algemeen

In deel 2 van het Jaarverslag van de gemeente Haarlem zijn de baten en lasten per programma toegelicht in relatie tot de begroting. In bijlage 6.4 zijn de baten en lasten van de rekening per programma en beleidsveld weergegeven.

De baten en lasten die in directe relatie staan tot de programma's, worden rechtstreeks aan de programma's toegerekend. De indirecte lasten en baten, dit betreft onder meer de indirecte apparaatskosten en algemene kosten, worden aan de programma's toegerekend overeenkomstig de kostenverdelingssystematiek die in de begroting is gehanteerd.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering voor 2014 uit het gemeentefonds is berekend op basis van de decembercirculaire 2014 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De samenstelling van de verantwoorde algemene uitkering kan als volgt worden weergegeven:

	2014	2013
Algemene uitkering 2014	188.183	
Algemene uitkering 2013	1.245	177.374
Algemene uitkering 2012	-17	1.387
Algemene uitkering 2011	-	156
	<hr/> <u>189.411</u>	<hr/> <u>178.917</u>

Lokale belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen en heffingen bedragen € 89.630.000 en zijn nader gespecificeerd en toegelicht in paragraaf 3.2 Lokale heffingen. Een deel van de belastingen en heffingen is bestedingsgebonden en mag de werkelijke kosten van de gemeente niet overstijgen. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing, het rioolrecht, de bouwleges en de leges van Burgerzaken. In bijlage 6.6 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG zijn deze heffingen en de daarmee samenhangende kosten toegelicht.

De belangrijkste niet-bestedingsgebonden gemeentelijke belastingen en heffingen zijn de onroerende zaakbelasting (€ 35.506.000), de parkeerbelasting (€ 7.005.000) en de precario ondergrondse infrastructuur (€ 4.842.000).

Renteresultaat

De gemeente hanteert een omslagrente van 5%. Deze omslagrente is berekend over de reserves die specifiek in stand moeten worden gehouden voor de dekking van bestaande kapitaallasten, alsmede over de materiële vaste activa en de grondexploitaties.

Het renteresultaat over 2014 kan als volgt worden samengevat:

	2014
Toegerekende omslagrente 2014	-1.039
Aan specifieke reserves	-13.444
Saldo van rentebaten en -lasten	<hr/> <u>-14.483</u>

Het werkelijke renteresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door het verschil tussen de gemiddelde rente op uitstaande en verschuldigde gelden van 3,5% en de gehanteerde omslagrente van 5%.

In paragraaf 3.5 Financiering is een nadere toelichting gegeven op de financieringspositie van de gemeente. Afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn in programma 10 nader toegelicht.

Eigen bijdragen Centraal Administratie Kantoor

De berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in het kader van de huishoudelijke verzorging wordt door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgevoerd. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk en beschikt de gemeente vanwege privacyregelgeving niet over de inkomensgegevens.

Personeelslasten

De personeelslasten over 2014 bedragen € 67.922.000 (2013: € 74.636.000). De werkelijke bezetting over 2014 is 1.012 fte (2013: 1.053 fte). De toegestane formatie, bezetting en werkelijke personeelslasten van bestuur en hoofdafdelingen zijn nader gespecificeerd in bijlage 6.3 Overzicht personeel en organisatiestructuur. Paragraaf 3.6 Bedrijfsvoering geeft een nadere toelichting op de personele bezetting en het personeelsbeleid van de gemeente.

Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten over 2014 bedragen respectievelijk € 51.958.000 en € 65.526.000. In 4.4 Incidentele baten en lasten zijn deze per programma gespecificeerd.

Wet Normering Topinkomens

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de beleidsregels toepassing WNT d.d. 27 februari 2014, inclusief de wijziging van 12 maart 2014, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd. De gemeente Haarlem herkent de door de Minister van BZK in zijn kamerbrief d.d. 27 februari 2014 onderkende uitvoeringsproblemen met betrekking tot externe niet-topfunctionarissen. In lijn met paragraaf 6 van de (gewijzigde) Beleidsregels toepassing WNT legt de gemeente geen verantwoording af over externe niet-topfunctionarissen. In 2014 geldt voor de gemeente Haarlem een maximum WNT norm van € 230.474.

Openbaar te maken gegevens op basis van de WNT. Voor alle topfunctionarissen, ongeacht beloningsniveau:

(bedragen in €)

	J.Scholten	J.S. Spier	B. Nijman
Functie(s)	Gemeentesecretaris / Algemeen directeur	Griffier	Griffier
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	1/3 - 31/12	1/1 - 31/1
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0.89	0.89
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging 2014			
Beloning	129.362	60.643	15.249

Belastbare onkostenvergoedingen	1.229		
Beloningen betaalbaar op termijn	22.182	10.382	1.181
Totaal bezoldiging 2014	152.773	71.025	16.430
Toepasselijk WNT-maximum 2014	230.474	171.965	17.421
	J.Scholten	J.S. Spier	B. Nijman
Bezoldiging 2013			
Beloning	128.206		84.982
Belastbare onkostenvergoedingen	660		1.229
Beloningen betaalbaar op termijn	21.093		14.385
Totaal bezoldiging 2013	149.959		100.596
Toepasselijk WNT-maximum 2013	228.599		203.453

4.4 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Pr. Omschrijving	Begroting 2014		Rekening 2014	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 Burger en bestuur				
Voorziening wachtgeld raadsleden	555 n		555 n	-87 v
Voorziening wachtgeld bestuursleden	747 n		747 n	
Voorziening wethouders pensioenen			1.646 n	
Serious Request (Glazen huis)	255 n	-170 v	251 n	-170 v
2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving				
Uitstapprogramma prostituees (nieuw beleid)	40 n		40 n	
3 Welzijn, Gezondheid en Zorg				
Budget sociaal domein	2.372 n		1.594 n	
Dekking sociaal domein (verlaging budgetten)	-2.372 v		-1.594 v	
Invoeringskosten Decentralisatie Jeugdzorg (via algemene uitkering)	259 n	-259 v	259 n	-259 v
Mantelzorg (via algemene uitkering)	53 n	-53 v		-53 v
4 Jeugd, onderwijs en sport (n.v.t.)				
5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling				
Incidentele afwaardering Brinkmann	250 n		250 n	
Incidentele afwaardering Santpoorterplein 28	214 n		183 n	
Verkopen niet strategisch bezit	4.487 n	-5.288 v	3.897 n	-4.918 v
Schadeuitkering Laan van Angers			125 n	-252 v
6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie				
Productiehuis Toneelschuur (nieuw beleid)	70 n		70 n	
7 Werk en inkomen				
Eénmalige koopkrachttegemoetkoming	639 n	-639 v	639 n	-639 v
Uitvoeringskosten WWB (via algemene uitkering)	48 n	-48 v		-48 v
8 Bereikbaarheid en mobiliteit (n.v.t.)				
9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving				
Toevoeging voorziening afvalstoffenheffing	632 n		632 n	
Lasten bodemsanering	1.070 n		713 n	
10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen				
Nationaal uitvoeringsprogramma(kasschuif Rijk via algemene uitkering)		-280 v		-280 v
Doeluitkering ISV (via algemene uitkering)		-2.453 v		-2.453 v
Doeluitkering Bodemsanering (via algemene uitkering)		-4.970 v	870 n	-4.970 v
Afwikkeling BTW/BCF				-3.476 v
Implementatie Participatiewet (via algemene uitkering)				-100 v
Voorziening bovenformatieven	4.118 n		9.626 n	-2.930 v
Reserves				
Toevoegingen aan reserves	35.918 n		45.022 n	
Onttrekkingen aan reserves		-22.866 v		-31.323 v
Totaal van de programma's	49.356 n	-35.028 v	65.526 n	-51.958 v

4.5 Reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van Reserves Soort reserve	Stand per 31-12 2013	Rekening resultaat 2013		Toe- voeging 2014	Ont- trekking 2014	Stand per 31-12 2014	Toelichting aard
			Toe- voeging	Ont- trekking				
Algemene Reserves:								
10	Algemene Reserve	23.630			5.165	2.686	26.109 0	De algemene reserve dient als buffer om schommelingen in het resultaat op te vangen en onverwachte tegenvallers te dekken.
9	Reserve Grondexploitatie	2.192			4.370	4.672	1.890	Het doel van de reserve is het dekken van risico's die uit de grondexploitatie voortvloeien.
10	Reserve sociaal domein	0	972		8.507	844	8.635	De reserve is gevormd om de decentralisatie in het sociaal domein goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken.
Totaal Algemene Reserves		25.822	972	0	18.042	8.202	36.634	
Overige Bestemmingsreserves:								
1	Verkiezingen	120			80	180	20	Reserve ten behoeve van gelijkmatige spreiding van verkiezingskosten.
3	WMO	3.937			4.763	8.700	0	De reserve heeft als doel fluctuaties in het kader van WMO/WVG op te vangen.
3	Beheer Welzijnsaccomodaties	42			0	42	0	De reserve (eerder voorziening) dient voor het incidenteel opvangen van knelpunten in de exploitatie van welzijnsorganisaties.
4	Duurzame Sportvoorzieningen	223			275	97	401	Reserve dient als dekking voor subsidies die Haarlemse sportverenigingen kunnen aanvragen voor duurzame sportvoorzieningen.
5	Volkshuisvesting	487	70			230	327	Reservering van middelen voor de nog gewenste inzet en bijdragen aan bestuurlijk gewenste projecten en activiteiten.
5	Vastgoed	3.159			1.449	996	3.612	Het dekken van afwaarderingen als gevolg van het verlagen van boekwaarden van panden naar de marktwaarde.
5	Achterstand Onderhoud Dolhuys	622			0	0	622	De reserve (eerder voorziening) dient voor het opvangen van incidentele schade aan en achterstallig onderhoud van museum het Dolhuys.
5	Onderhoud Cultuurpodia	235			175	336	74	De reserve (eerder voorziening) dient ter dekking van de onderhoudskosten.
5	ISV Wonen	3.363			847	2.224	1.986	Reserve ten behoeve van Leefomgeving dat grotendeels samenhangt met openbare ruimte. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.

Prg	Staat van Reserves Soort reserve	Stand per 31-12 2013	Rekening resultaat 2013		Toe- voeging 2014	Ont- trekking 2014	Stand per 31-12 2014	Toelichting aard
			Toe- voeging	Ont- trekking				
5	Archeologisch onderzoek	267			0	214	53	Reserve ten behoeve van het afdekken van kosten van archeologisch onderzoek bij sloop van panden.
5	Omslagwerken Waarderpolder	120			0	120	0	De reserve is bestemd voor de uitvoering van omslagwerken (infrastructureel c.q. ontsluiting) buiten de plangrenzen van het industriegebied Waarderpolder.
6	Kunstaankopen TMK	45			0	45	0	De reserve heeft als doel middelen af te zonderen voor gerichte kunstaankopen en verbetering van de kwaliteit van kunst in de openbare ruimten.
6	Depot Frans Halsmuseum	110			0	42	68	Reservering voor de verhuiskostenkunstcollectie van het Frans Halscollectie naar een extern depot.
7	WWB inkomensdeel	5.153			2.765	0	7.918	Risicoreserve mbt besteding rijksbudget uitkeringen.
8	Regionale Mobiliteit	415			340	0	755	Reserve gevormd om middelen te reserveren voor een in te stellen regionaal Mobiliteitsfonds ten behoeve van bereikbaarheid in regionaal verband.
9	Bodemprogramma 2010-2014	690			4.790	0	5.480	Reserve ten behoeve van uitvoering bodemprogramma 2010-2014.
9	Baggeren	455			290	74	671	De reserve (eerder voorziening) dient voor uitvoeren van grote baggerprojecten.
9	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	299			3.357	250	3.406	Reservering van middelen voor het opvangen van periodieke uitschietters en jaren met grote onderhoudsopgave met betrekking tot beheer en onderhoud van de openbare ruimte.
9	ISV Leefomgeving	388			1.481	38	1.831	Reserve ten behoeve van de Woonagenda. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.
9	ISV Milieu	690			374	984	80	Reserve ten behoeve van Milieu, onderdeel van het Bodemprogramma. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.
10	Budgetoverheveling	5.533			4.092	5.445	4.180	Door middel van deze reserve worden budgetten doorgeschoven naar het volgende boekjaar.
10	Rekenkamercommissie	20			0	0	20	De reserve dient ter dekking van verrichten van (groot) onderzoek op het terrein van financiële middelen mocht de rekenkamer daartoe besluiten.
10	Opleidingen (opheffingen IZA)	1.167			100	250	1.017	De reserve is gevormd door de teruggaaf IZA en bestemd voor de opleiding en vorming van personeel.
10	Nieuw Beleid	0			80	80	0	De reserve heeft als doel besteding budget Nieuw Beleid.
10	Kans en Kracht	840			95	600	335	De reserve heeft als doel de transitie van de hoofdafdeling Sociale Zaken en

Prg	Staat van Reserves Soort reserve	Stand	Rekening resultaat		Toe-	Ont-	Stand	Toelichting aard
		per 31-12 2013	2013 Toe- voeging	Ont- trekking	voeging	trekking	per 31-12 2014	
10	Reserve Archief	0	585		0	176	409	Werkgelegenheid om nieuwe wetgeving, bezuinigingen en maatschappelijke ontwikkelingen in het domein werk en inkomen op te vangen. De reserve is gevormd met een voeding vanuit het rekeningresultaat 2013 met het doel het wegwerken van de achterstand archief.
Totaal Overige Bestemmingsreserves		28.380	655	0	25.353	21.124	33.265	
Resultaatbestemmingsreserve:								
10	Saldo baten en lasten vorig boekjaar	1.997		1.997	0		0	
	Saldo baten en lasten huidig boekjaar						3.376	
Totaal Resultaat na bestemming		1.997	0	1.997	0	0	3.376	
Totaal Reserves		56.199	1.627	1.997	43.395	29.326	73.275	

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van voorzieningen	Stand per	Toevoeging	Vrijval	Aanwendingen	Stand per	Toelichting aard en omvang
	Soort voorziening	31-12-2013				31-12-2014	
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's:							
9	Grafleges	1.848	339	243		1.944	De voorziening is ingesteld om van het huidige kasstelsel van afkoopsommen voor onderhoud en huur van graven over te gaan naar het stelsel van baten en lasten.
1	Wethouders pensioen	783	1.646			2.429	Pensioenvoorziening voor Wethouders waarvoor geen verzekering meer kan worden afgesloten .
10	Wachtgeld en boventalligen	1.764	7.862		2.930	6.696	Verplichtingen voortvloeiende uit wachtgeldregelingen en kosten boventalligen (reorganisaties voor 2013)
9	Risicovoorziening Afvalverwerking	1.290				1.290	Claims afval
1	Rechtspositie raadsleden	0	555	87	296	171	Deze voorziening dient voor het opvangen van de wachtgeldverplichting voor twee jaar wegens het beëindigen van het raadslidmaatschap, conform vereisten BBV
3	Woonaanpassing WMO	1.112	1.280		1.646	746	Voorziening voor toegekende en vastgelegde woonvoorzieningen van individuele woonaanpassingen, verhuiskosten en aanpassing voorraad.
4	Juridische risico's	400		400		0	Claims overschrijdingsvergoeding bijzonder onderwijs, is in verslagjaar afgewikkeld
2	Personeelskosten RIEC	0	265			265	Voorziening i.v.m. opgebouwde rechten tijdelijke formatieuitbreiding periode 2014 t/m 2017 van het RIEC Noord-Holland
5	Afwikkeling FUCA	0	25		10	15	T.b.v. laatste fase FUCA acties in 2014
5	Liquidatie grex Raaks	211	-25		50	136	Liquidatie grondexploitatie Raaks, B&W 2013/445059
5	Erfpacht	5.926	-18	1.500	2.204	2.204	Risico claims teveel betaalde erfpachtcanons
10	Parkstad - VVE Schalkwijk	2.341	504	222		2.623	Voorziening in het kader van de ontwikkeling van het winkelcentrum Schalkwijk.
9	Afkoop som onderhoud Rijnland	259				3	255 Voorziening n.a.v. het onderhoudsplan waterstaatwerken welke door Rijnland wordt uitgevoerd. RB 2009/231105
10	Fiscale risico's	3.369		2.477	892	0	Financiële risico ter dekking gevolgen onderzoek fiscale beheersing (BTW), is in verslagjaar afgewikkeld
10	Boventalligen nieuw 2013	839	-839			0	Verplichtingen voortvloeiende uit kosten boventalligen (reorganisatie 2013), is opgenomen in voorziening wachtgeld en boventalligen.

Prg	Staat van voorzieningen	Stand per	Toevoeging	Vrijval	Aanwendingen	Stand per	Toelichting aard en omvang
	Soort voorziening	31-12-2013				31-12-2014	
10	Wachtgeld wethouders	0	747			747	Voorziening toekomstige verplichtingen wachtgeld voormalige wethouders, conform regelgeving BBV (artikel 44)
Totaal verplichtingen en risico's		20.143	12.341	4.929	8.031	19.524	
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de besteding gebonden is							
9	Egalisatie Afvalstoffenheffing	-874	775	190		-289	Voorziening dient ter egalisatie van de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing
9	Waterbergingen	64				64	Compensatie waterbergingen DSK en Roemer Visserstraat in het kader van stedelijke wateropgave
5	Monitoring Rookmakerterrein	40			9	31	Monitoring van milieuvervuiling op dit terrein of dit stabiel is. Indien nodig wordt er aanvullend onderzoek gedaan
5	Fietsknooppunt	66	1		34	33	Onderhoud bebording fietsrouten netwerk in de regio Zuid-Kennemerland
6	Onderhoud Beiaard	12			2	9	Ontvangen bijdrage van de Vrienden Grote Kerk t.b.v. restauratie beiaard.
Totaal voorzieningen voor middelen van derden		-692	775	190	45	-152	
Totaal Voorzieningen		19.451	13.116	5.119	8.076	19.372	

4.6 Specificatie mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Mutaties 2014
Algemene reserves			
Algemene reserve	5.165	2.686	2.479
Algem. Reserve sociaal domein	9.479	844	8.634
Reserve Grondexploitatie	4.370	4.672	-302
Totaal Algemene reserves	19.014	8.202	10.811
Bestemmingsreserves			
Reserve Depot FHM		42	-42
Reserve Archief	585	176	409
Reserve Opleidingen (oph. IZA)	100	250	-150
Reserve Budgetoverheveling	4.092	5.445	-1.354
Reserve Regionale Mobiliteit	340		340
Reserve Organisatiefricties			
Reserve Nieuw beleid 2011	80	80	
Reserve Omslagwerk Waarderpldr		120	-120
Reserve ISV Leefomgeving	1.481	38	1.443
Reserve Onderhoud Cultuurpodia	175	335	-160
Reserve Kans en Kracht	95	600	-505
Reserve Duurz.Sportvoorziening	275	97	178
Reserve ISV Milieu	375	984	-609
Reserve WMO	4.763	8.700	-3.937
Reserve Baggeren	290	74	217
Reserve AchterstOnderh.Dolhuys			
Reserve Sociaal domein			
Reserve Verkiezingen	80	180	-100
Reserve WWB inkomensdeel	2.765		2.765
Reserve Beh.Ond. Openb. Ruimte	3.357	250	3.107
Reserve Kunstaankopen TMK		46	-46
Reserve Bodemprogr. 2010-2014	4.790		4.790
Reserve Archeologisch onderz.		214	-214
Reserve Beheer Welzijnaccomm.		42	-42
Reserve Vastgoed	1.449	996	453
Reserve ISV Wonen	847	2.224	-1.377
Reserve Volkshuisvesting	70	230	-160
Reserve Rekenkamercommissie			
Totaal Bestemmingsreserves	26.008	21.123	4.885
Totaal	45.022	29.326	15.697

4.7 Kadernota rechtmatigheid

Begrotingsafwijkingen en -overschrijdingen (beleidsmatig en/of financieel) behoeven autorisatie door de gemeenteraad. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Toch kan vaststaan dat begrotingsoverschrijdingen binnen de beleidskaders van de gemeenteraad vallen. Deze dienen goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Door het vaststellen van de rekening door de raad waarin die uitgaven wel zijn opgenomen, worden de desbetreffende uitgaven alsnog geautoriseerd. Begrotingsoverschrijdingen binnen het bestaand beleid worden door de accountant niet betrokken in de afweging om een goedkeurende verklaring af te geven.

Het toetsen van begrotingsrechtmatigheid is ingewikkelder dan het op het eerste gezicht lijkt. Er kunnen zeven verschillende begrotingsoverschrijdingen worden onderscheiden. Onderstaand is weergegeven wat naar de mening van de Commissie BBV de consequentie van de betreffende overschrijding moet zijn voor het accountantsoordeel (Kadernota Rechtmatigheid 2013):

Er wordt een onderscheid gemaakt in zeven categorieën:

1. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten zoals subsidies.
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar die niet tijdig konden worden gesignaleerd. Bijvoorbeeld vanwege een open einde (subsidie)regeling. Vaak blijken dergelijke zaken pas in het kader van het opmaken van de jaarrekening.

Deze overschrijdingen zijn wel onrechtmatig, maar tellen niet mee in het oordeel van de accountant.

De volgende overschrijdingen zijn eveneens onrechtmatig en worden wel meegenomen in het oordeel van de accountant.

3. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gemeld.
4. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten, die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.
5. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en rentelasten in het jaar van investeren. Hogere afschrijvings- en rentelasten in latere jaren zijn wel onrechtmatig, maar tellen niet mee voor het oordeel. Indien geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar is de overschrijding onrechtmatig en telt mee voor het oordeel.

Indien geconstateerd na verantwoordingsjaar is de overschrijding onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel.

6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd, omdat dit uit nader onderzoek van een subsidieverstrekker, belastingdienst, toezichthouder etc. blijkt. Het gaat dan vaak om interpretatieverschillen. Als dit in het verantwoordingsjaar wordt geconstateerd telt de overschrijding wel mee in het accountantsoordeel. Na het verantwoordingsjaar telt de overschrijding niet mee in het accountantsoordeel.
7. Kostenoverschrijdingen van activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ngediend.

Overschrijdingen begrote lasten 2014

In de financiële beheersverordening is in artikel 4, lid 4, het volgende opgenomen: “Indien het college voorziet dat een geautoriseerde last of baat op beleidsveldniveau dreigt te worden overschreden met meer dan € 50.000, wordt dit in de eerstvolgende tussenrapportage of via een separaat voorstel aan de raad gemeld.”

(bedragen x € 1.000)

Saldi per beleidsveld (exclusief mutatie reserves)		Begroting		Realisatie 2014		Afwijking	
Gemeenteprogramma	Beleidsveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
01 Bestuur en burger	11 Gemeentelijk bestuur	9.708 n	-27 v	10.969 n	-350 v	1.261 n	-323 v
	12 Communicatie	511 n	-170 v	464 n	-210 v	-47 v	-40 v
	13 Dienstverlening	11.207 n	-3.205 v	11.296 n	-3.295 v	89 n	-90 v
Totaal 01 Bestuur en burger		21.425 n	-3.402 v	22.729 n	-3.856 v	1.304 n	-453 v
02 Veiligheid, verg. & handhaving	21 Sociale veiligheid	3.894 n	-735 v	3.959 n	-735 v	66 n	- v
	22 Branden en crisis	12.170 n	- v	12.121 n	- v	-49 v	- v
	23 Integr.vergunning & handhaving	19.362 n	-4.916 v	19.304 n	-4.112 v	-58 v	804 n
Totaal 02 Veiligheid, verg. & handhaving		35.426 n	-5.651 v	35.385 n	-4.847 v	-41 v	804 n
03 Welzijn, Gezondheid en Zorg	31 Soc.samenhang en diversiteit	7.072 n	- v	6.975 n	- v	-97 v	- v
	32 Zorg&dnstverl.men sen m.beperk.	28.948 n	-3.088 v	27.394 n	-3.215 v	-1.555 v	-127 v
	33 Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	8.756 n	- v	8.712 n	- v	-44 v	- v
	34 Publieke Gezondheid	3.114 n	- v	3.105 n	- v	-9 v	- v
Totaal 03 Welzijn, Gezondheid en Zorg		47.890 n	-3.088 v	46.186 n	-3.215 v	-1.704 v	-127 v
04 Jeugd, Onderwijs en Sport	41 Jeugd	8.892 n	-251 v	8.858 n	-242 v	-34 v	9 n
	42 Onderwijs	30.150 n	-8.585 v	30.085 n	-8.244 v	-65 v	341 n

Saldi per beleidsveld (exclusief mutatie reserves)		Begroting		Realisatie 2014		Afwijking	
Gemeenteprogramma	Beleidsveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	43 Sport	10.569 n	-30 v	10.574 n	-29 v	6 n	1 n
Totaal 04 Jeugd, Onderwijs en Sport		49.611 n	-8.866 v	49.517 n	-8.515 v	-94 v	351 n
05 Wonen, wijken en sted.ontwikk.	51 Wonen	1.975 n	-216 v	1.843 n	-403 v	-132 v	-187 v
	52 Ruimtelijke ontwikkeling	3.693 n	-27 v	2.823 n	-41 v	-870 v	-14 v
	53 Vastgoed	35.026 n	-32.794 v	36.741 n	-32.921 v	1.715 n	-127 v
	54 Grondexploitaties	13.347 n	-10.347 v	13.315 n	-10.281 v	-32 v	66 n
Totaal 05 Wonen, wijken en sted.ontwikk.		54.041 n	-43.384 v	54.722 n	-43.646 v	681 n	-262 v
06 Economie en Cultuur	61 Economie	1.715 n	-194 v	1.610 n	-149 v	-105 v	45 n
	62 Cultuur en Erfgoed	24.200 n	-350 v	24.137 n	-335 v	-63 v	16 n
	63 Toerisme, recreatie etc.	1.421 n	-139 v	1.411 n	-125 v	-10 v	14 n
Totaal 06 Economie en Cultuur		27.336 n	-683 v	27.158 n	-609 v	-178 v	74 n
07 Werk en inkomen	71 Werk en reïntegratie	23.899 n	-23.358 v	23.232 n	-24.373 v	-667 v	-1.015 v
	72 Inkomen	60.609 n	-55.018 v	59.329 n	-55.535 v	-1.280 v	-517 v
	73 Minimabeleid	10.308 n	-954 v	9.777 n	-925 v	-531 v	28 n
Totaal 07 Werk en inkomen		94.817 n	-79.330 v	92.338 n	-80.834 v	-2.478 v	-1.504 v
08 Bereikbaarheid en mobiliteit	81 Autoverk. en verkeersveiligh.	652 n	- v	790 n	-9 v	138 n	-9 v
	82 OV en langzaam verkeer	190 n	- v	134 n	-30 v	-56 v	-30 v
	83 Parkeren	10.697 n	-15.673 v	10.916 n	-16.262 v	220 n	-589 v

Saldi per beleidsveld (exclusief mutatie reserves)		Begroting		Realisatie 2014		Afwijking	
Gemeenteprogramma	Beleidsveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Totaal 08 Bereikbaarheid en mobiliteit		11.538	n -15.673	v 11.840	n -16.301	v 302	n -628
09 Kwaliteit fysieke leefomgeving	91 Milieu, leefbaarhd en duurzmd	7.373	n -1.865	v 7.206	n -1.806	v -167	n 59
	92 Openbare ruimte bovengronds	34.210	n -2.109	v 34.859	n -1.869	v 649	n 240
	93 Openbare ruimte ondergronds	10.376	n -12.460	v 10.351	n -12.444	v -25	n 16
	94 Waterwegen	10.048	n -1.051	v 9.390	n -996	v -658	n 56
	95 Afval	18.764	n -20.535	v 19.064	n -20.860	v 301	n -324
Totaal 09 Kwaliteit fysieke leefomgeving		80.771	n -38.021	v 80.871	n -37.975	v 99	n 46
10 Financiën en dekkingsmiddelen	101 Algemene dekkingsmiddelen	9.032	n -208.434	v 11.019	n -209.848	v 1.987	n -1.414
	102 Lokale belastingen & heffingen	4.480	n -43.882	v 4.627	n -43.824	v 147	n 58
Totaal 10 Financiën en dekkingsmiddelen		13.512	n -252.315	v 15.646	n -253.672	v 2.134	n -1.356
Eindtotaal		436.366	n -450.414	v 436.392	n -453.469	v 25	n -3.055

De kostenoverschrijdingen zijn geconstateerd na verantwoordingsjaar. Conform de hiervoor genoemde criteria worden onderstaand de overschrijdingen ten opzichte van de geraamde lasten in de begroting na wijziging toegelicht:

Programma 1 Burger en Bestuur

Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Overschrijding € 1.261.000

Conform de BBV voorschriften en ter voorbereiding op de overdracht van de wethouderspensionen naar het APPA (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) is een dotatie gedaan aan de voorziening wethouders pensionen. Daarmee zijn de pensioenverplichtingen voor alle actieve wethouders, wachtgelders en slapers per 31-12-2014 voorzien. **Categorie 2**

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

Zorg en dienstverlening mensen met beperking

Overschrijding € 5.504.000

De eindstand van de reserve WMO van € 6,1 miljoen is ultimo 2014 toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Bij de kadernota 2014 is ingestemd met de toevoeging van het saldo van de WMO reserve aan de reserve sociaal domein. Bij de 2de bestuursrapportage is aangegeven dat de hoogte op dat moment € 4,6 miljoen bedroeg, maar dat pas bij het rekeningresultaat de stand definitief kan worden bepaald. Tegenover deze onttrekking staat een toevoeging aan de reserve sociaal domein van de zelfde omvang. Per saldo is dus geen sprake van een financieel effect. **Categorie 1**

Programma 5 Wonen, wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Vastgoed

Overschrijding € 1.170.000

In de tweede helft van december 2014 en januari jl. zijn de baten en lasten van het product Vastgoed nader geanalyseerd en is geconstateerd dat sprake is van een overschrijding op het budget voor onderhoud en het budget voor advies-, taxatie- en onderzoekskosten voor het jaar 2014. De reserve Vastgoed fungeert als buffer, zowel uitgaven voor onderhoud boven de beschikbare middelen in de exploitatie als verkoopkosten vooruitlopend op verkopen worden ten laste van de reserve Vastgoed gebracht. Hiervoor is echter wel een raadsbesluit noodzakelijk. De noodzakelijke onttrekkingen aan de reserve Vastgoed hadden in de Bestuursrapportage 2014-3 aan de gemeenteraad moeten worden voorgelegd. Als besluitpunt bij het jaarverslag wordt voorgesteld de uitgaven voor onderhoud en verkoopkosten alsnog ten laste van de reserve Vastgoed te brengen. **Categorie 3**

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Autoverkeer en verkeersveiligheid

Overschrijding € 138.000

De overschrijding is in hoofdzaak veroorzaakt door hoger toegerekende uren aan het beleidsveld. Dit wordt gecompenseerd door lagere toerekening aan andere beleidsvelden binnen dit programma.

Categorie 1

Parkeren

Overschrijding € 220.000

De kosten die horen bij het parkeren in Schalkwijk (schoonmaak, elektra, publieke heffing) zijn voor de afgelopen drie jaar door de CVvE in rekening gebracht. De kosten waren niet in 2014 begroot en deze zijn verrekend met de voorziening Parkstad. **Categorie 1**

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Openbare ruimte ondergronds

Overschrijding € 648.000

Het in regie zetten van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte heeft geleid tot niet begrote eenmalige kosten voor het (laten) opstellen van overeenkomsten en beoordelen van de plannen. Daarnaast zijn de kosten voor dagelijks onderhoud aan met name bomen (zorgplicht gemeente) als gevolg van de herfststormen 2013 hoger uitgevallen. Het is maar beperkt mogelijk geweest om deze extra last op te vangen door ander werk niet uit te voeren of later te doen. **Categorie 2**

Afvalinzameling

Overschrijding € 301.000

De baten van de afvalstoffenheffing mogen in het kader van de kostendekkende leges niet meer bedragen dan de toerekenbare kosten voor deze heffing. In 2014 waren de baten hoger en heeft een dotatie aan de voorziening plaatsgevonden. Het saldo van de voorziening wordt betrokken bij vaststelling van toekomstige leges. Deze kostenoverschrijding wordt geheel gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (hogere afvalstoffenheffing). **Categorie 1**

Programma 10 Financien/Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Overschrijding € 1.986.000

Gedurende het jaar zijn diverse ontwikkelingen geweest in het aantal bovenformatieve medewerkers. Nu inmiddels bekend is wie bovenformatief is, kan berekend worden wat de frictiekosten zijn. Daarom is een geactualiseerde berekening gemaakt van de kosten van bovenformatieven t/m 2018. Op grond van regelgeving moet de voorziening toereikend zijn voor de toekomstige verplichtingen. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen is een extra dotatie aan de voorziening bovenformatieven gedaan van € 2,9 miljoen. Het naar voren halen van deze lasten heeft een voordelig effect voor de meerjarenraming. Dit voordeel wordt verwerkt in de kadernota 2015. **Categorie 2**

Daarnaast is € 1,2 miljoen aan lasten voor bovenformatieven verantwoord welke niet zijn geraamd, maar wel zijn gedekt door opbrengsten uit detacheringen (zie toelichting bij baten, per saldo neutraal). Samen leidt dit tot een nadeel in de lasten van afgerond € 4,1 miljoen (€ 2,9 + € 1,2). **Categorie 1**

Lokale belastingen en heffingen

Overschrijding € 147.000

Ultimo 2014 zijn de debiteuren conform de geldende waarderingsgrondslagen op oninbaarheid beoordeeld, dit heeft geleid tot een aanvullende dotatie aan de voorziening debiteuren **Categorie 2**

Overschrijding kredieten

Krediet: Waarderpolder Centrale watergangen

Beschikbaar krediet: € 250.000

Overschrijding: € 96.000

Voor het IP project Centrale Watergang Waarderpolder was t/m 2014 via twee raads kredieten in totaal € 250.000 beschikbaar gesteld; de werkelijke uitgaven t/m 2014 bedroegen € 346.000.

In 2014 is van de beschikbaar gestelde € 50.000 circa € 56.000 uitgegeven.

Omdat lang onduidelijk was of de financiering van dit project (bijdrage van Hoogheemraadschap Rijnland en HIRB subsidie) rond zou komen is gewacht met het aanvragen van het uitvoeringskrediet waarmee ook de overschrijding zou worden opgeheven.

Inmiddels heeft de raad op 12-2-2015 het totale krediet van € 4.181.000 verleend. **Categorie 5**

Krediet: Stadhuis verwarmingsinstallatie

Beschikbaar krediet: € 349.000

Overschrijding: € 52.000

Voor het IP project Stadhuis verwarmingsinstallatie is € 349.000 beschikbaar gesteld; de werkelijke uitgaven t/m 2014 bedroegen € 401.000.

Bij de vervanging van de verwarmingsinstallatie zijn enkele onvoorziene posten aangetroffen, waardoor er meerwerk is ontstaan. De grootste meerwerkposten betroffen: extra brandwerende maatregelen in de stookruimte en het vervangen van de bestaande regelkleppen. **Categorie 5**

4.8 Single information / Single audit

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2014 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 2 januari 2015

A&I	B2	(ex) Zorgwet voorwaardelijke vergunning tot verblijf (VVTV) Vreemdelingenwet 2000 Gemeenten		Aantal vergunninghouders per maand in (jaar T) van 18 jaar en ouder <i>Aard controle D1 Indicatornummer: B2 / 01</i>	Besteding (jaar T) (aantal vergunninghouders van 18 jaar of ouder * normbedrag) = A <i>Aard controle R Indicatornummer: B2 / 02</i>	Aantal vergunninghouders per maand in (jaar T) jonger dan 18 jaar <i>Aard controle D1 Indicatornummer: B2 / 03</i>	Besteding (jaar T) (aantal vergunninghoude rs jonger dan 18 jaar * normbedrag) = B <i>Aard controle R Indicatornummer: B2 / 04</i>	Totaal besteding (jaar T) alle vergunninghouders (A + B) <i>Aard controle R Indicatornummer: B2 / 05</i>
			januari	0		0		
			februari	0		0		
			maart	0		0		
			april	0		0		
			mei	0		0		
			juni	0		0		
			juli	0		0		
			augustus	0		0		
			september	0		0		
			oktober	0		0		
			november	0		0		
			december	0		0		
					€ 0		€ 0	€ 0
OC W	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Gemeenten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02</i>				
			€ 646.003	€ 331.472				

OC W	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinfor- matie	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 /</i> <i>01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 /</i> <i>02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 /</i> <i>03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 /</i> <i>04</i>	
			€ 4.272.636	€ 846.986	€ 347.872	€ 3.087.436	
M&I	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (inclusief bestrijding spoorweglawaaï) Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinfor- matie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 /</i> <i>01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 /</i> <i>02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 /</i> <i>03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 /</i> <i>04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer:</i> <i>E3 / 05</i>
			1	BSV2009066539	€ 7.244	€ 21.870	Ja
		2	IenM/BSK- 2014/37916	€ 49.060	€ 175	Ja	€ 0

M&I	E6	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 Wet bodembescherming (Wbb), Besluit financiële bepalingen bodemsanering en Regeling financiële bepalingen bodemsanering Provincies en gemeenten	Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 / 09</i>	
			1 BSV2009066539	€ 2.363.500	€ 329.868	€ 0	
			2 IenM/BSK-2014/37916	€ 49.060	€ 175	€ 0	
			Besteding (jaar T) ten laste van Wbb <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E6 / 01</i>	Eindverantwoording Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E6 / 02</i>			
			€ 0	Ja			
			Aantal saneringen in te vullen zodra de prestaties behaald zijn <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: E6 / 03</i>	Aantal bodemonderzoeken in te vullen zodra de prestaties behaald zijn <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: E6 / 04</i>	Aantal m2 gesaneerd oppervlakte (inclusief SEB) in te vullen zodra de prestaties behaald zijn <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: E6 / 05</i>	Aantal m3 gesaneerde grond (inclusief SEB) in te vullen zodra de prestaties behaald zijn <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: E6 / 06</i>	Aantal m3 gesaneerd verontreinigd grondwater (inclusief SEB) in te vullen zodra de prestaties behaald zijn <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: E6 / 07</i>
			364	336	374544,00	612607,00	320639,00

M&I	E11 B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr) (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Besteding (jaar T) ten laste van eigen middelen	Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente)	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL	Teruggestort/verrekenend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 06</i>
			1 2008-41558	€ 55.285	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 2009-75275	€ 193.069	€ 85.150	€ 0	€ 1.123	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van eigen middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 10</i>		
			1 2008-41558	€ 139.607	€ 0	€ 0		
			2 2009-75275	€ 198.400	€ 90.481	€ 0		

M&I	E27 B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T)	Cumulatief teruggestort/verreken d in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinfor matie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinfor matie	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E11B / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E11B / 12</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E11B / 13</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E11B / 14</i>	
	1	2008-41558	€ 0	€ 0	Nee		
	2	2009-75275	€ 10.588	€ 0	Nee		
		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinfor matie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E27B / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 05</i>	
	1	2012-31516	€ 6.809	€ 10.009	€ 86.000	-€ 86.000	

Jaarverslag en Jaarrekening 2014 gemeente Haarlem

2	2012-31517	€ 24.505	€ 24.845		
3	80732/182931	€ 342.965	€ 20.964		
4	80733/182963	€ 134.002	€ 125.601		
5	148073/150665	€ 458.675	€ 442.512	€ 882	€ 1.205
6	289417-290291	€ 13.666	€ 13.666		
7	136516/176069	€ 6.968	€ 0		
8	136517/192492	€ 2.108	€ 0		
9	138659/145369	€ 16.162	€ 16.162		
10	2011/14884	€ 0	€ 0		
	Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10</i>
1	2012-31516	€ 369.500	€ 262.527		Ja
2	2012-31517	€ 24.505	€ 24.845		Ja
3	80732/182931	€ 342.965	€ 20.964		Nee
4	80733/182963	€ 134.002	€ 125.601		Ja
5	148073/150665	€ 646.085	€ 628.790		Ja
6	289417-290291	€ 29.329	€ 29.329		Ja
7	136516/176069	€ 6.968	€ 0		Ja
8	136517/192492	€ 9.881	€ 0		Ja
9	138659/145369	€ 68.505	€ 68.505		Ja
10	2011/14884	€ 153.124	€ 23.670		Nee

SZ W	G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_gemeente 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of er in (jaar T) geen, enkele of alle inwoners werkzaam waren bij een Openbaar lichaam o.g.v. de Wgr.	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners van uw gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G1 / 01</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G1 / 02</i>	
		0,00	Nee		
SZ W	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2013 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G1C-1) na controle door de gemeente.	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G1A / 01</i>	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G1A / 02</i>	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G1A / 03</i>
		1	60392 Haarlem	685,77	12,31

SZ W	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_gemeente 2014 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Wet werk en bijstand (WWB) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Wet werk en bijstand (WWB) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 47.320.830	€ 1.540.425	€ 1.794.483	€ 18.059	€ 221.526	€ 400
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>		
€ 103.903	€ 0	€ 20.083	Ja					
SZ W	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob

		2014	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	€ 412.880	€ 55.700	€ 27.049	€ 259.219	€ 50.115	€ 0
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZ W	G5	Wet participatiebudget (WPB)_gemeente 2014 Wet participatiebudget (WPB) Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Het aantal in (jaar T) bij een ROC ingekochte contacturen Let op: Dit is de enige gelegenheid om verantwoording af te leggen over deze taakuitvoering Let op: Deze verantwoording kan niet door een gemeenschappelijke regeling worden uitgevoerd, ongeacht de keuze van de gemeente bij indicator G5/07 Aard controle D1 Indicatornummer: G5 / 01					
			3.070					

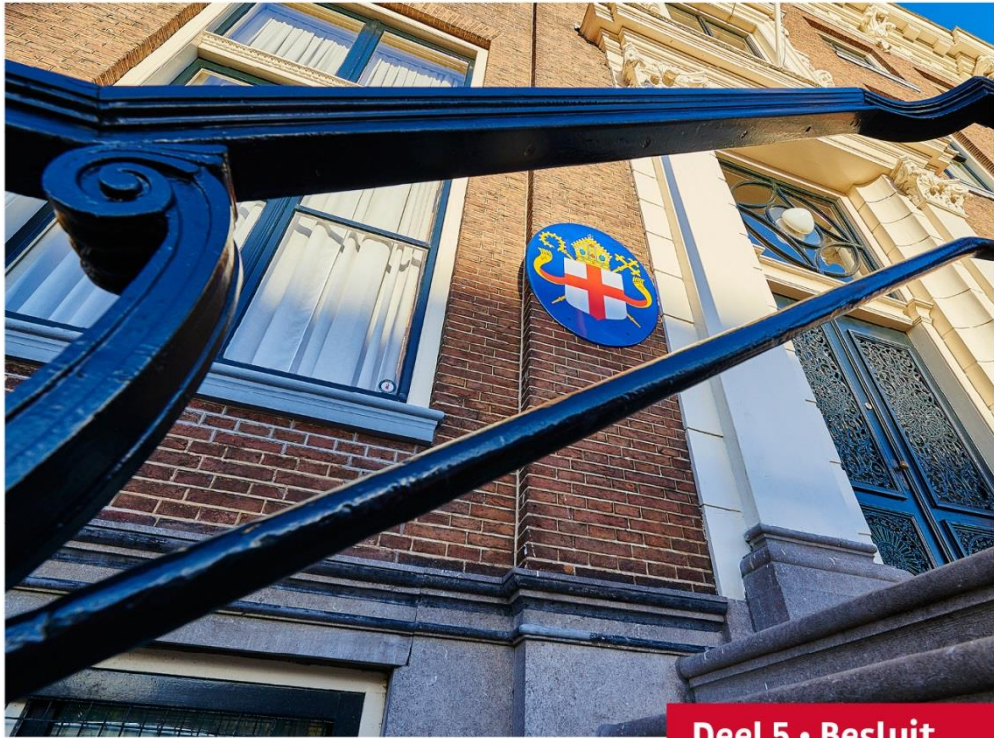
		Besteding (jaar T) participatiebudget	Waarvan besteding (jaar T) van educatie bij roc's	Baten (jaar T) (niet- Rijk) participatiebudget	Waarvan baten (jaar T) van educatie bij roc's	Reservering besteding van educatie bij roc's in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee De zelfstandige uitvoering betreft de indicatoren G5/02 tot en met G5/06
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G5 /</i> <i>02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G5 /</i> <i>03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G5 /</i> <i>04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G5 /</i> <i>05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer:</i> <i>G5 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G5</i> <i>/ 07</i>
		€ 5.065.986	€ 511.505	€ 1.785	€ 0	€ 7.892	Ja

4.9 Controleverklaring

De controleverklaring van de accountant wordt separaat aangeboden aan de gemeenteraad.

Deel 5 • Besluit

5.1 Besluit

De raad van de gemeente Haarlem

Gelezen het verslag van de Rekenkamercommissie over het Jaarverslag 2014;

Gelezen het verslag van bevindingen van de accountant over de Jaarrekening 2014;

Gelezen de reactie hierop van college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. Vast te stellen de Jaarrekening 2014 en :
  - de lasten te bepalen op € 481.414.000 (exploitatie € 436.392.000 en reserves € 45.022.000);
  - de baten te bepalen op € 484.791.000 (exploitatie € 453.468.000 en reserves € 31.323.000).
2. Kostenoverschrijdingen betreffende lasten 2014 die passen binnen het bestaande beleid en ten onrechte niet tijdig aan de raad zijn gerapporteerd, alsnog te autoriseren. Een specificatie van deze lasten (categorie 3), is opgenomen in hoofdstuk 4.7 Begrotingscriteria rechtmatigheid.
3. In te stemmen met een onttrekking aan de reserve Vastgoed van € 1.170.000 ten gunste van de algemene reserve.
4. In te stemmen met een dotatie aan de reserve Sociaal Domein van € 1.303.000 voor de vrijgevallen middelen van het Participatiebudget.
5. In te stemmen met een dotatie aan de reserve Sociaal Domein van € 519.000 voor de niet bestede middelen vanuit het Minimabeleid, Kinderopvang en Bijzondere bijstand en tegemoetkoming Minima.
6. In te stemmen met de in hoofdstuk 4.8 van het jaarverslag opgenomen bijlage Single information/Single audit (SiSa) en de toelichting daarop. De SiSa-bijlage wordt na vaststelling van het jaarverslag door de raad aangeboden aan de staatssecretaris van BZK.
7. Vast te stellen het Jaarverslag 2014.
8. De bestemming van het rekeningresultaat 2014 te betrekken bij de vaststelling van de Kadernota 2015.

Gedaan in de vergadering van 11 juni 2015,

De voorzitter,

De griffier

Deel 6 • Bijlagen

6.1 Kerngegevens

I. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd 2011-2014								
Leeftijd	2011		2012		2013		2014	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	32.585	22%	33.103	22%	33.508	22%	33.388	22%
20-44 jaar	54.305	36%	54.422	36%	54.422	36%	55.029	35%
45-64 jaar	40.586	27%	40.412	27%	40.512	26%	40.923	26%
65 jaar en ouder	22.946	15%	23.904	16%	24.638	16%	25.317	16%
Totaal	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%	155.157	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	102.519	68%	102.395	67%	102.422	67%	103.432	67%

Bron: Bevolkingsgegevens: GBA-Haarlem

Bevolking naar herkomst 2011-2014								
Leeftijd	2011		2012		2013		2014	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Autochtonen	112.624	75%	112.775	75%	113.032	74%	114.065	74%
Allochtonen	38.071	25%	39.066	25%	40.048	26%	41.092	26%
<i>Waarvan niet-westers</i>	20.716	14%	21.398	14%	21.887	14%	22.309	14%
Totaal	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%	155.157	100%

Bron: Bevolkingsgegevens: GBA-Haarlem.

Allochtoon met als herkomstgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal uitkeringsgerechtigden (per 31-12 voorgaand jaar) en aantal huishoudens met een laag inkomen				
	2011	2012	2013	2014
Huishoudens met een laag inkomen (rond het sociaal minimum 105%)	5.660 (2009)	5.880 (2010)	6.350 (2011)	6.350 (2011)
Bijstandsgerechtigden	2.470	2.508	2.806	3.075
WAO-gerechtigden	5.747	5.180	4.746	4.370
WAZ-gerechtigden	199	156	129	105
WAjong-gerechtigden	1.608	1.688	1.772	1.920
WIA-gerechtigden	1.034	1.331	1.583	1.836
WW-gerechtigden	2.336	2.142	3.022	3.625

Bron: Inkomen: CBS; Bijstandsgerechtigden: gemeente Haarlem; overige uitkeringen: UWV.

II. Fysieke Structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid	
	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.209 ha (2013)
- waarvan woongerrein	1.247 ha (2010)
- waarvan binnenwater	287 ha (2013)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2013)
- waarvan openbaar groen (parken/plantsoenen, bos en natuurlijk terrein)	288 ha (2010)
Lengte wegen in km	433 km (2013)
Aantal woningen	72.626 (2014)
Bevolkingsdichtheid per km ² land	5.239 (2013)

Bron: CBS m.u.v. aantal woningen: Cocusus.

Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2013: 498.

III. Financiële Structuur

(bedragen x € 1.000)

Algemene financiële gegevens 2014	
Totale baten (exclusief reservemutaties)	453.468
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	436.392
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	13.699
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	3.376-
Algemene reserve (enge zin)	26.109
Algemene inkomsten gemeentefonds	189.411
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	35.506
Netto-investeringsvolume	19.977
Vaste schuld	544.541

6.2 Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

B.B. Schneiders, Burgemeester

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

J.Chr. van der Hoek, Wethouder (D66)

Portefeuille: Welzijn en Volksgezondheid, Cultuur en Vastgoed

J. Langenacker, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Werk, Economische en Sociale Zaken, Wonen en Coördinatie sociaal domein

C.Y. Sikkema, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Beheer en Onderhoud, Duurzaamheid en Mobiliteit

M. Snoek, Wethouder (CDA)

Portefeuille: Jeugd, Onderwijs en Sport

J. van Spijk, Wethouder (D66)

Portefeuille: Ruimtelijke Ontwikkeling en Monumenten, MRA, Financiën, Dienstverlening en Burgerparticipatie

J. Scholten, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (8 zetels)

mw. D. Leitner, dhr. P. Spijkerman, mw. F.G. Cannegieter, mw. A. Dekker, dhr. M. de Groot, dhr. B. van Leeuwen, dhr. D. Mohr, dhr. M.J.A.E. Rijssenbeek

PvdA (6 zetels)

dhr. J. Fritz, dhr. M. Aynan, dhr. M.H. Brander, mw. N.U. Ramsodit, mw. M.C.M. Schopman, mw. D. van Loenen

GroenLinks (5 zetels)

mw. M.D.A. Huysse, dhr. A. Azannay, dhr. R.H. Berkhout, dhr. B. Gün, mw. Z. Klazes

VVD (5 zetels)

dhr. R.G.J. de Jong, dhr. J. Boer, dhr. W.R. van Haga, mw. H.A. van der Smagt, mw. M.A. Sterenberg

CDA (4 zetels)

dhr. G.B. van Driel, dhr. M. El Aichi, mw. E. de Raadt, dhr. J.J. Visser

SP (4 zetels)

dhr. F.H. Garretsen, dhr. A.F. Bloem, mw. J. van Ketel, mw. S. Özogul-Özen

Ouderenpartij Haarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. F. de Leeuw

Actiepartij (2 zetels)

dhr. J. Vrugt, mw. I. Crul

Christenunie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

Trots (1 zetel)

dhr. A.P.D. van den Raadt

Hart voor Haarlem (1 zetel)

mw. L.C. van Zetten

Griffier

Mw. J.S. Spier

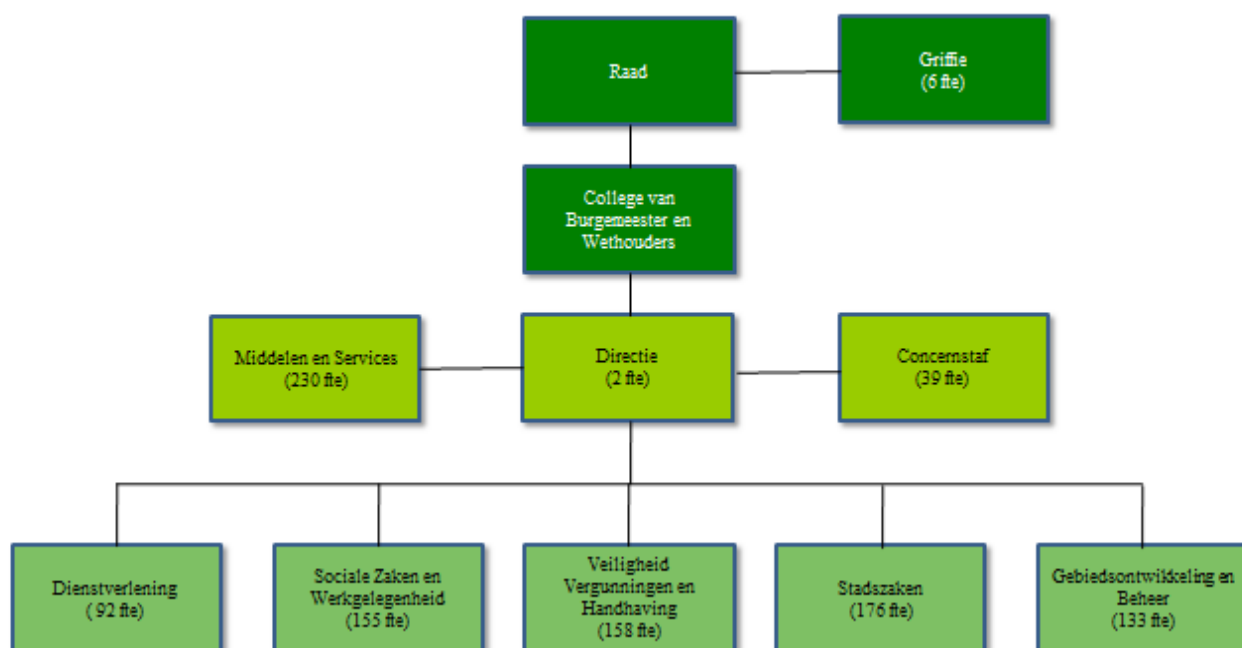
6.3 Overzicht personeel en organisatiestructuur

(bedragen x € 1.000)

Hoofdafdeling	Toegestane formatie in FTE	Bezetting in FTE	Totale begrote personeelslasten	Totale werkelijke personeelslasten
Bestuur				
Raad			1.092	923
College van Burgemeester & Wethouders			1.473	1.573
Totaal Bestuur	-	-	2.565	2.496
Huidig personeel				
Directie	2,0	2,0	290	308
Concernstaf	38,8	38,2	2.932	2.975
Griffie	5,6	5,3	447	406
Middelen en Services	230,3	221,6	15.347	15.684
Stadszaken	176,2	167,4	12.444	12.465
Sociale Zaken & Werkgelegenheid	154,9	162,2	9.715	9.983
Dienstverlening	92,3	87,3	5.285	5.363
Veiligheid, Vergunningen & Handhaving	157,8	147,0	9.549	9.241
Gebiedsontwikkeling en beheer	133,4	127,0	8.788	9.002
Totaal huidig personeel	991,3	958,0	64.796	65.426
Boven de sterkte ¹	-	53,8	0	0
Totaal	991,3	1.011,9	67.361	67.922

¹ De personele lasten voormalig personeel en boven de sterkte zijn ten laste gebracht van de daarvoor bestemde voorzieningen.

Organisatiestructuur

Totaal formatie 2014: 991 fte.

6.4 Rekening naar programma's en beleidsvelden

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2013			Primaire begroting 2014			Begroting 2014 na wijziging			Jaarrekening 2014		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01	Bestuur en burger												
11	Gemeentelijk bestuur	8.334	764	7.570	8.689	27	8.662	9.708	27	9.681	10.969	350	10.619
13	Dienstverlening	8.759	2.988	5.771	11.265	3.543	7.722	11.207	3.205	8.001	11.296	3.295	8.001
12	Communicatie	276	30	246	258		258	511	170	341	464	210	254
Subtotaal 01	Bestuur en burger	17.369	3.782	13.587	20.212	3.570	16.641	21.425	3.402	18.023	22.729	3.856	18.874
02	Veiligheid, verg. & handhaving												
23	Integr.vergunning & handhaving	19.611	6.044	13.567	18.408	5.999	12.409	19.362	4.916	14.445	19.304	4.112	15.192
21	Sociale veiligheid	2.950	668	2.282	3.894	735	3.159	3.894	735	3.159	3.959	735	3.224
22	Branden en crisis	12.700	73	12.627	12.671		12.671	12.170		12.170	12.121		12.121
Subtotaal 02	Veiligheid, verg. & handhaving	35.261	6.785	28.476	34.972	6.734	28.239	35.426	5.651	29.775	35.385	4.847	30.538
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg												
31	Soc.samenhang en diversiteit	6.788		6.788	5.814		5.814	7.072		7.072	6.975		6.975
32	Zorg&dnstverl.mensen m.beperk.	36.294	3.278	33.016	28.629	3.009	25.620	28.948	3.088	25.861	27.394	3.215	24.179
33	Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	4.316	520	3.796	9.120		9.120	8.756		8.756	8.712		8.712
34	Publieke Gezondheid	3.121		3.121	3.165		3.165	3.114		3.114	3.105		3.105
Subtotaal 03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	50.519	3.798	46.721	46.727	3.009	43.718	47.890	3.088	44.802	46.186	3.215	42.971
04	Jeugd, Onderwijs en Sport												
41	Jeugd	13.859	4.992	8.867	10.958	324	10.634	8.892	251	8.641	8.858	242	8.616
42	Onderwijs	23.755	3.161	20.594	28.804	6.980	21.824	30.150	8.585	21.565	30.085	8.244	21.841
43	Sport	10.565	71	10.494	10.618	53	10.565	10.569	30	10.539	10.574	29	10.546
Subtotaal 04	Jeugd, Onderwijs en Sport	48.179	8.224	39.955	50.379	7.356	43.023	49.611	8.866	40.745	49.518	8.515	41.003
05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.												
51	Wonen	1.663	535	1.128	2.223	50	2.173	1.975	216	1.758	1.843	403	1.440
52	Ruimtelijke ontwikkeling	3.342	18	3.324	3.068		3.068	3.693	27	3.666	2.823	41	2.782
53	Vastgoed	27.272	19.069	8.203	31.302	25.821	5.481	35.026	32.794	2.231	36.741	32.921	3.819
54	Grondexploitaties	19.715	20.243	-528	30.843	29.891	952	13.347	10.347	3.000	13.315	10.281	3.034
Subtotaal 05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.	51.992	39.865	12.127	67.436	55.762	11.674	54.041	43.384	10.656	54.722	43.646	11.076
06	Economie en Cultuur												
61	Economie	1.999	-2	2.001	1.599		1.599	1.715	194	1.521	1.610	149	1.461
62	Cultuur en Erfgoed	25.742	338	25.404	24.121	291	23.830	24.200	350	23.850	24.137	335	23.802
63	Toerisme, recreatie etc.	1.406	144	1.262	1.417	139	1.279	1.421	139	1.282	1.411	125	1.286
Subtotaal 06	Economie en Cultuur	29.147	480	28.667	27.137	429	26.708	27.336	683	26.653	27.158	609	26.549

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2013			Primaire begroting 2014			Begroting 2014 na wijziging			Jaarrekening 2014		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
07	Werk en inkomen												
71	Werk en reïntegratie	26.418	24.689	1.729	24.593	23.716	877	23.899	23.358	541	23.232	24.373	-1.141
72	Inkomen	57.350	54.421	2.929	56.532	46.538	9.994	60.609	55.018	5.591	59.329	55.535	3.794
73	Minimabeleid	7.943	827	7.116	8.905	1.721	7.184	10.308	954	9.355	9.777	925	8.852
Subtotaal 07	Werk en inkomen	91.711	79.937	11.774	90.029	71.974	18.055	94.817	79.330	15.486	92.338	80.833	11.505
08	Bereikbaarheid en mobiliteit												
83	Parkeren	10.436	14.625	-4.189	10.262	16.686	-6.424	10.697	15.673	-4.977	10.916	16.262	-5.345
81	Autoverk. en verkeersveiligh.	3.680	81	3.599	671		671	652		652	790	9	781
82	OV en langzaam verkeer	259	-3	262	190		190	190		190	134	30	104
Subtotaal 08	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.375	14.703	-328	11.123	16.686	-5.563	11.538	15.673	-4.135	11.840	16.301	-4.461
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving												
91	Milieu, leefbaarhd en duurzmd	12.733	2.357	10.376	6.765	1.525	5.240	7.373	1.865	5.507	7.206	1.806	5.399
92	Openbare ruimte bovengronds	37.195	1.535	35.660	35.971	1.811	34.160	34.210	2.109	32.102	34.859	1.869	32.990
93	Openbare ruimte ondergronds	11.917	11.678	239	10.611	12.460	-1.849	10.376	12.460	-2.084	10.351	12.444	-2.093
94	Waterwegen	9.178	871	8.307	10.555	1.043	9.511	10.048	1.051	8.997	9.390	996	8.395
95	Afval	19.646	21.009	-1.363	18.379	19.934	-1.555	18.764	20.535	-1.772	19.064	20.860	-1.795
Subtotaal 09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	90.669	37.450	53.219	82.279	36.773	45.506	80.771	38.021	42.750	80.871	37.975	42.896
10	Financiën en dekkingsmiddelen												
101	Algemene dekkingsmiddelen	11.175	198.568	-187.393	9.647	198.580	-188.933	9.032	208.434	-199.402	11.019	209.848	-198.829
102	Lokale belastingen & heffingen	4.394	41.497	-37.103	4.340	44.189	-39.849	4.480	43.882	-39.402	4.627	43.824	-39.197
Subtotaal 10	Financiën en dekkingsmiddelen	15.569	240.065	-224.496	13.987	242.769	-228.782	13.512	252.315	-238.804	15.646	253.672	-238.026
Saldo begroting/rekening voor bestemming		444.791	435.089	9.702	444.284	445.063	-780	436.366	450.414	-14.047	436.392	453.468	-17.076

Baten en lasten per programma, beleidsveld en reservemutaties

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2013			Primaire begroting 2014			Begroting 2014 na wijziging			Jaarrekening 2014		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01	Bestuur en burger												
13	Dienstverlening	80		80	80	180	-100	205	180	25	205	180	25
Subtotaal	01 Bestuur en burger	80		80	80	180	-100	205	180	25	205	180	25
02	Veiligheid, verg. & handhaving												
23	Integr.vergunning & handhaving					60	-60	60		60	60		60
21	Sociale veiligheid								40	-40		40	-40
Subtotaal	02 Veiligheid, verg. & handhaving					60	-60	60	40	20	60	40	20
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg												
33	Maatsch.opv.&zorg kwetsb.grpn.	40	56	-16		40	-40	432	40	392	432	40	392
32	Zorg&dnstverl.mensen m.beperk.	2.246	2.396	-150	710	2.779	-2.069	6.334	2.779	3.555	13.393	8.354	5.039
31	Soc.samenhang en diversiteit		110	-110		-84	84		886	-886		886	-886
Subtotaal	03 Welzijn, Gezondheid en Zorg	2.286	2.562	-276	710	2.735	-2.025	6.766	3.706	3.060	13.825	9.280	4.545
04	Jeugd, Onderwijs en Sport												
42	Onderwijs							972		972	972		972
43	Sport	340	230	110	25	150	-125	275	150	125	275	97	178
41	Jeugd	215		215		215	-215	300	215	85	300	215	85
Subtotaal	04 Jeugd, Onderwijs en Sport	555	230	325	25	365	-340	1.546	365	1.181	1.546	312	1.234
05	Wonen, wijken en sted.ontwikk.												
51	Wonen	970	12.527	-11.557	-1.606	1.945	-3.551	-1.606	1.529	-3.135	-1.606	1.306	-2.912
52	Ruimtelijke ontwikkeling					235	-235		220	-220		214	-214
54	Grondexploitatie	7.736	5.549	2.187	1.500		1.500	1.806	2.267	-461	4.370	5.820	-1.450
53	Vastgoed	4.528	2.860	1.668	175	754	-579	1.843	1.374	469	1.324	1.092	233
Subtotaal	05 Wonen, wijken en sted.ontwikk.	13.234	20.936	-7.702	69	2.934	-2.865	2.043	5.390	-3.347	4.088	8.432	-4.344
06	Economie en Cultuur												
62	Cultuur en Erfgoed	160	1.057	-897		95	-95		137	-137		138	-138
61	Economie					120	-120		120	-120		120	-120
Subtotaal	06 Economie en Cultuur	160	1.057	-897		215	-215		257	-257		258	-258

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2013			Primaire begroting 2014			Begroting 2014 na wijziging			Jaarrekening 2014		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
07	Werk en inkomen												
72	Inkomen	2.486		2.486				2.813		2.813	2.813		2.813
71	Werk en reïntegratie	944	2.438	-1.494		944	-944	580	944	-364	580	944	-364
73	Minimabeleid							300		300	300		300
Subtotaal	07 Werk en inkomen	3.430	2.438	992		944	-944	3.693	944	2.749	3.693	944	2.749
08	Bereikbaarheid en mobiliteit												
81	Autoverk. en verkeersveiligh.	415		415									
Subtotaal	08 Bereikbaarheid en mobiliteit	415		415									
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving												
91	Milieu, leefbaarhd en duurzmd	4.157	6.187	-2.030	375	207	168	5.236	1.114	4.122	5.236	1.058	4.178
92	Openbare ruimte bovengronds	12.740	5.835	6.905	1.571	2.734	-1.163	3.131	3.021	110	3.131	3.021	110
93	Openbare ruimte ondergronds	219		219	219		219	219		219	219		219
Subtotaal	09 Kwaliteit fysieke leefomgeving	17.116	12.022	5.094	2.165	2.941	-776	8.586	4.136	4.450	8.586	4.079	4.507
10	Financiën en dekkingsmiddelen												
101	Algemene dekkingsmiddelen	5.596	14.015	-8.419	10.479	4.895	5.584	10.473	7.849	2.625	10.473	7.798	2.675
102	Lokale belastingen & heffingen	389	1.700	-1.311	2.546		2.546	2.546		2.546	2.546		2.546
Subtotaal	10 Financiën en dekkingsmiddelen	5.985	15.715	-9.730	13.025	4.895	8.130	13.019	7.849	5.170	13.019	7.798	5.221
Totaal reservemutaties		43.261	54.960	-11.699	16.074	15.268	806	35.919	22.866	13.053	45.022	31.323	13.700

6.5 Investeringskredieten

(bedragen x € 1.000)

Programma nr.	IP nr.	IP naam	Gegevens			
			Krediet	Uitgegeven tm 31-12- 2013	Uitgaven in 2014	Restant krediet
4	76.02	MF sporthal Duinwijck	4.938	113	134	4.691
	77.01	SHO Bouw De Schakel	3.419	243	171	3.005
		SHO Bouw Al Iklaas	1.749	60	1.515	174
		SHO Bouw Bos en Vaart	1.946	1.055	0	891
		SHO de Schelp	1.983	99	0	1.884
		SHO Bouw Gunning	1.394	1.093	301	0
		SHO Bouw ML King/Hildebrandt	5.933	5.853	80	0
		SHO Bouw Parkrijk	15	15	0	0
		Oost t. Hout uitbreid. optimal	1.140	0	1.115	25
		De Brandaris, herstel dakconst	600	0	575	25
		Bouwkrediet afrek. div scholen	240	0	240	0
		Beatrix grp 19 eerste inricht.	14	0	14	0
		Cirkel grp 15 eerste inricht.	14	0	14	0
		Molenw grp19 eerste inricht.	7	0	7	0
		Peppelaer gr 14 eerste inricht	14	0	14	0
		Ter Cleeff gr26 eerste inricht	14	0	14	0
		De Ark gr27 eerste inricht	14	0	14	0
		Waden gr18/19 eerste inricht	28	0	28	0
		Kon.Emma gr.20 eerste inricht	14	0	14	0
		R.Steiner 1020m eerste inricht	161	0	161	0
		R.Steiner 472m eerste inricht	75	0	0	75
		Vrije School 1e inrichting	28	0	0	28
		Al lhklaas 1e inrichting	21	0	0	21
		Nieuw leven scholen in Schalkwijk	192	0	157	35
	81.06	Renovatie veld 2 DIO	103	0	101	2
		Renovatie hoofdveld gras DIO	103	0	85	18
		Renovatie voet- en softbalveld	15	0	13	2
	81.20	Pim Mulier	-2.700	0	0	-2.700
	81.27	Kleedgebouw rugby v.d. Aart	300	0	7	293
		Vervanging kleedkam. Atl.baan	480	144	336	0
		Renovatie clubgebouw atletiek	61	0	60	1
		Pim Mulier trapopgang, tribune	60	0	18	42
		Noordersportp.verv. cv install	13	0	0	13
		Noordersportp. kleedk.units	47	0	47	0
		Eindhovenout legionella spoelsys	11	0	0	11
		Kon.HFC legionella spoelsyst.	11	0	0	11
		De Brug legionella spoelsyst.	10	0	0	10
		Oosterkw.en Lawn B. legionella	10	0	0	10
		HYS legionella spoelsysteem	11	0	0	11

			Gegevens			
Programma nr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven tm 31-12- 2013	Uitgaven in 2014	Restant krediet
		Geel Wit legionella spoelsyst.	11	0	0	11
		HKC/CKV legionella spoelsyst.	12	0	0	12
		HFC EDO legionella spoelsyst.	12	0	0	12
		H'lem Kennem legion.spoelsyst.	11	0	0	11
		Sparks renov. kleedkamer	158	0	47	111
		Sparks kleedkamer cv install	18	0	0	18
		Pim Mulier ren. kleedk.atleth.	40	0	0	40
		DIO renov. kleedkamers	25	0	15	10
		Pim Mulier verv. tribune athl	35	11	25	-1
		DAVO renov.kleedkamer buitenz.	165	0	165	0
	81.28	Vervangen paddings honkbalstd.	69	41	28	0
		Renovatie topl. Halfv. Hnkbvld	93	56	37	0
		Recoating topl./bel. Atl.baan	195	0	180	15
		Ren. topl. Softbalvld Onze Gaz	53	0	47	6
		Renovatie topl. Honkbvld Spark	166	0	149	17
	SZ.93	Vervanging topl. DSS Kenn.lnd	291	0	241	50
	SZ.94	Vervanging toplaag Geel Wit	291	0	256	35
Totaal 4 Jeugd Onderwijs Sport			24.129	8.782	6.424	8.923
	84.01	Vervangingsinv. Schouwburg	345	0	307	38
	84.03	Toneels.licht/geluid 5jr afsch	184	0	169	15
		Toneels.licht/geluid10jr afsch	1.411	1.155	253	2
	FH.12	Inrichting depot Frans H. Mus.	590	471	118	1
	SZ.111	Vervangingsinv. Patronaat 5 jr	100	0	70	30
	SZ.112	Philharm.verv.tech.inst.5jr af	76	0	76	0
		Vervang.inv.Philhar. 5jr afsch	130	0	60	70
		Vervang.inv.Philhar 10 jr afs	226	0	219	7
		Vervang.inv.Philhar 25 jr afs	70	0	69	1
	SZ.117	HV Hart verb. Kleine Houtw.	410	41	351	18
	SZ.118	Inrichting Hart Kleine Houtweg	330	0	148	182
	VG.ON	Reserv. Levensd. Verl. Onderh. Gem. eigendommen	721	0	789	-68
Totaal 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling			4.592	1.667	2.629	296
	12.09	Kleine investeringen parkeren	100	0	98	2
	12.11	Raaksgarage parkeren	25.912	25.838	0	74
	12.13	Cronjegarage incl. buitenruimte	48	0	0	48
		Dekking Cronjegarage: verkoop parkeerplaatsen	-225	0	0	-225
	12.15	Verv. tel.cominst. bet.syst.	35	0	35	0
	12.20	Parkeerautomaten vervanging	1.225	270	0	955
	67.40B	Waarderpolder oeververbinding brug	28.184	27.802	98	284
	67.40C	Waarderpolder Oostweg,	13.728	13.714	3	11
	67.40E	Waarderpolder Fly-overs	24.771	24.731	45	-5
	67.70C	Stationsplein	<u>30.389</u>	26.599	553	3.236

			Gegevens			
Programma nr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven tm 31-12- 2013	Uitgaven in 2014	Restant krediet
	WZ.08	Waarderpolder Maatregelen Oude	3.041	946	228	1.867
Totaal 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit			127.207	119.900	1.062	6.245
9	61.41	Reinaldapark	11.045	9.373	1.379	292
	62.02	Verv. Brugwachterhuisjes/bediening&wachtplaatsen	1.728	1.222	100	407
	62.05	Vervanging dek Prins-Basc.brug	3.884	3.864	18	2
	63.03	Nwe Gracht fase 2,verv.walmuur	2.633	1.454	813	366
	63.09a	Vernieuwingen beschoeiingen en steigers	1.243	0	850	393
	63.19	Stelp. vervanging riolering	4.863	0	1.037	3.826
	64.04	Waarderpldr,Centr.W. IP 64.04a	250	290	56	-96
	GOB.43	Schoterbos	180	0	7	173
	GOB.44	Haarlemmerhout, herinrichting	119	0	119	0
	GOB.46	Leidsevaart vv.Walmuur	650	0	74	576
	GOB.47	Bakenessergracht	240	0	103	137
	GOB.55	Waarderhaven	1.662	430	53	1.179
	WZ.05	Buitenrustbruggen	350	0	56	294
	WZ.11	Verv. Grafdelemachine	142	0	115	27
Totaal 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving			28.990	16.633	4.781	7.577
10	21.01	Zijlpoort Inr.comp.ruimte	501	0	370	131
	25.08	Concernhuisvesting Zijlpoort	80.793	75.655	3.564	1.574
	MS.94	Zijlpoort meubilair 2e fase	1.150	0	1.088	62
	MS.97	Beveiliging Stadhuis	175	118	59	-2
Totaal 10 Financien en algemene dekkingsbronnen			82.619	75.773	5.081	1.765
Eindtotaal			267.536	222.755	19.977	24.804

6.6 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Kapitaallasten voertuigen	€ -				€ -
Exploitatie voertuigen	€ -				€ -
Exploitaie inzamelmiddelen	€ -				€ -
Personeelskosten	€ 357.183	Nee	100%	Uren x tarief	€ 357.183
Inzamelcontract (uitbesteding)	€ 13.754.391	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	€ 13.754.391
Overige inzamelkosten	€ 3.536.767	Ja	33%	Straatreiniging	€ 1.167.133
Inzameling milieukosten	€ -				€ -
Verwerking					
Overslag- en transportkosten	€ -				€ -
Verwerkingskosten	€ -				€ -
Opbrengsten	€ 721.643-		100%		€ 721.643-
Contract (uitbesteding)	€ 13.754.391	Ja	0%	Deels inzamelkosten	€ -
Beleidskosten					
Personeelskosten	€ 197.268	Nee	100%	Uren x tarief	€ 197.268
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige Beleidskosten	€ 74.448	Nee	100%		€ 74.448
Communicatie					
Personeelskosten	€ -				€ -
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige communicatiekosten (materiaal, advertentie)	€ 48.559		100%		€ 48.559
Handhaving					
Personeelskosten	€ -				€ -
Inhuur derden	€ -				€ -
Overige handhavingskosten (materiaal)	€ -				€ -
Opruimen en verwerken clandestiene stort	€ -				€ -
Overige					
perceptiekosten afvalstoffenheffing	€ 1.087.900	Ja	27%	Cocensus	€ 293.733
Doorbelasting andere afdelingen	€ -				€ -
Toerekenbare BTW	€ 2.888.276	Nee	100%		€ 2.888.276
Kwijtschelding	€ 1.229.798	Ja	100%		€ 1.229.798
Bijdrage afvalfonds	€ -				€ -
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	€ 584.375	Nee	100%		€ 584.375

Totaal kosten **19.873.521**

Totaal opbrengst **-19.778.000**

Bijdrage alg. middelen € 95.521

Dekkingsgraad 99,5%

Rioolheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Jaarrekening 2014
Vervanging/aanleg/verbetering					
kapitaallasten jaar 2014	€ 8.100.573	NEE	100%	is inclusief de kapitaalslasten uit de investeringen t/m 2013	€ 7.772.144
vervanging riool 2014		NEE	0%	komt jaar later via kapitaalslasten	
nieuwe aansluitingen 2014	€ 350.000	NEE	100%	onderdeel exploitatie begroting	€ -
verplaatsing gemaal		NEE	0%	komt jaar later via kapitaalslasten	
aanleg waterdoorlatende verhardingen aanleg WADI					
Renovatie					
riolering, incl. gemengd stelsel relining hemelwatervoorzieningen grondwater					
Onderhoud en reparatie					
onderhoud drukriolering onderhoud kolken herstel kolken en kolkleidingen doorspuiten verstoppingen	€ 736.298	NEE	100%	onderhoud rioolputten +beheer	€ 662.796 € 1.187.173
reparaties	€ 787.237	NEE	100%	divers	
inspectie en reiniging	€ 258.978	NEE	100%		
pompen en gemalen	€ 159.018	NEE	100%		€ 1.390
elektriciteit+overige kosten pompen en gemalen aanschaf apparatuur en gereedschappen onderhoud IBA's					€ 172.198
straatreiniging	€ 3.536.767	JA	33%	DVO	€ 1.154.243
onderhoud bermsloten onderhoud stedelijke waterpartijen onderhoud WADI onderhoud waterdoorlatende verharding onkruidbestrijding		NEE	100%		
Begeleiding en berichtgeving					
voorbereiden plannen uit GRP klachtenafhandeling communicatie toezicht op werk actualiseren GRP opdrachtgeving van opdrachten uit GRP en incidenteel salarissen en sociale lasten	€ 223.479	NEE	100%	totaal doorberekende uren afdelingen	€ 555.363

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Jaarrekening 2014
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen belastingen, bijdragen en contributies	€ 44.980-	NEE	100%	Bloemendaal en Zandvoort	€ 31.682-
toerekenbare BTW	€ 474.745	NEE	100%	Op basis expl (niet investeringen)	€ 424.947
bijdrage afkoppelsubsidie	-				
perceptiekosten rioolheffing	€ 1.122.082	JA	17%	Cocensus	€ 190.754
meerjarig perspectief	-				
onttrekking/toevoeging reserve					
onttrekking/toevoeging voorziening			100%		

Totaal kosten € 12.089.325

Totaal opbrengst € 12.412.530-

Aanvullende opbrengst voor 100% dekking € 323.205-
Dekkingsgraad 102,7%

Wabo

Omgevingsvergunning (WABO)	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend-heid
Activiteit Bouwen							
Beschikkingen	17.903	103	nee	100%	Uren x tarief	€ 1.844.030	
Handhaving Bebouwde Omgeving 1e controle	337	108	nee	100%	Uren x tarief	€ 36.342	
Ruimtelijk Beleid	2.590	123	nee	100%	Uren x tarief	€ 318.607	
Stadszaken milieu	376	110	nee	100%	Uren x tarief	€ 41.333	
Geo basisadministratie	1.425	94	nee	100%	Uren x tarief	€ 133.950	
Software squirt XO			nee	100%	materiële kosten	€ 146.534	
Planologische strijdig gebruik	2.822	106	nee	100%	Uren x tarief	€ 299.079	
Brandveilig Gebruik	792	107	nee	100%	Uren x tarief	€ 84.691	
Slopen (incl meldingen)*	183	104	nee	100%	Uren x tarief	€ 18.980	
Reclame	26	103	nee	100%	Uren x tarief	€ 2.678	
Kap (excl. Advies)	673	103		100%	Uren x tarief	€ 69.293	
Monument*	800	105		100%	Uren x tarief	€ 84.000	

Omgevingsvergunning (WABO)	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend-heid
Uitrit	159	102		100%	Uren x tarief	€ 16.167	
Milieu (incl meldingen)*	3.025	106		100%	Uren x tarief	€ 320.650	
Totale lasten WABO excl. Dienstverlening						€ 3.416.333	52%
Dienstverlening	5.427	98	nee	100%	Uren x tarief	€ 531.846	
Totale lasten WABO incl. Dienstverlening						€ 3.948.179	45%
Totale baten Bouwen						€ 1.763.750	

* Voor slooemeldingen en de activiteiten milieu mag van Rijkswegge geen leges worden gegeven. Voor het behandelen van een aanvraag voor de activiteit monument van gemeentelijke monumenten worden eveneens geen leges in rekening gebracht; voor de overige monument (Rijks/provincie) worden wel leges gegeven. De leges voor overige monumenten zijn een vast bedrag in plaats van voorheen een percentage van de bouwsom.

Marktgeden

Markten	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend-heid
Elektra			Nee	100%	Materiele kosten	€ 35.972	
(Technisch) uitbesteed werk			Nee	100%	Materiele kosten	€ 105.621	
Software			Nee	100%	Materiele kosten	€ 9.000	
Overige diensten			Nee	100%	Materiele kosten	€ 28.463	
Dotatie voorziening Debiteuren			Nee	100%	Materiele kosten	€ 6.312	
Kapitaalslasten			Nee	100%	Materiele kosten	€ 10.361	
Toerekenbare uren	2.896	96	Nee	100%	Uren x tarief	€ 278.016	
Totale lasten Markten						€ 473.746	75%
Totale baten Markten						€ 355.542	

Leges

Burgerzaken	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkendheid
Toerekenbare uren							
Klant Contact Centrum	42.125	97	Nee	75%	Uren x Tarief	€ 3.064.620	
PBO huwelijken en naturalisatie	7.236	97	Nee	75%	Uren x Tarief	€ 526.392	
Bijzondere Ambtenaar Burgerlijke Stand			Nee	100%	Materiele kosten	€ 27.003	
Materiaal en overige kosten							
Eigen Verklaringen Rijbewijs			Nee	100%	Materiele kosten	€ 21.930	
Kosten betalingsverkeer			Nee	100%	Materiele kosten	€ 3.231	
Huren van gebouwen huwelijken			Nee	100%	Materiele kosten	€ 34.235	
Software, inclusief Kapitaalslasten			Nee	100%	Materiele kosten	€ 154.034	
Afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiele kosten	€ 1.275.710	
Totale lasten Burgerzaken						€ 5.107.155	61%
Totale baten Burgerzaken						€ 3.095.634	

Vergunningen

Vergunningen en Meldingen	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkendheid
Huisvesting & Leegstand	469	103		100%	Uren x tarief	€ 48.348	
Horeca (incl APV Horeca)	1.701	103		100%	Uren x tarief	€ 175.152	
APV (inclusief parkeren en winkeltijden)	6.751	102		100%	Uren x tarief	€ 688.617	
Wet op Kansspelen	2	101		100%	Uren x tarief	€ 202	
Registratie Kinderopvang	497	102		100%	Uren x tarief	€ 50.669	
Totale lasten Vergunningen overig						€ 962.988	38%
Totale baten vergunningen overig						€ 367.632	

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
bijhouden register	€ -	NEE	100%	Kosten zitten in uren x tarief	€ -
kapitaallasten jaar 2014	€ 26.120	NEE	100%		€ 26.120
Onderhoud					
DVO Spaarnelanden	€ 32.871	NEE	100%		€ 32.871
Beheer begraafplaatsen Noord	€ 197.855	NEE	100%		€ 197.855
Beheer begraafplaatsen Kleverlaan	€ 13.569	NEE	100%		€ 13.569
Begeleiding en berichtgeving					
salarissen en sociale lasten	€ 558.708	NEE	100%	totaal doorberekende uren afdeling	€ 558.708
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen	€ 580.314	NEE	100%	Huisvesting	€ 580.314
toerekenbare BTW	€ -	NEE	100%	Op basis expl (niet investeringen)	€ -
perceptiekosten	€ -	NEE	0%	Zitten in uren x tarief	€ -
meerjarig perspectief					
onttrekking/toevoeging reserve					
onttrekking/toevoeging voorziening (saldo)	€ 95.580	NEE	100%		€ 95.580

Totaal kosten € 1.505.017

Totaal opbrengst € 888.534-

Bijdrage uit alg. middelen € 616.483

Dekkingsgraad 59,0%

6.7 Overzicht verworven subsidies

Verstrekker	Onderwerp	Verleend bedrag
Provincie Noord Holland	HIRB Huisvestingscoach 2014	€ 15.000
Provincie Noord Holland	HIRB Centrale Watergang Waarderpolder	€ 489.954
Nedvang	Zwerfafvalvergoeding 2014	€ 182.216
Provincie Noord Holland	Wifi binnenstad Haarlem	€ 44.325
Provincie Noord Holland	Project Glasvezel Haarlem	€ 250.000
Provincie Noord Holland	Bovenregionaal AMHK	€ 160.000
VNG	Ondersteuningsprogramma Energie	€ 217.458
Ministerie Infrastructuur en Milieu	Spoorweglawaaai Gevelmaatregelen Zuidtak (uitvoering)	€ 49.060
Ministerie Infrastructuur en Milieu	Verkeerslawaaai Gevelmaatregelen Antoniestraat (voorbereiding)	€ 6.230
Ministerie Infrastructuur en Milieu	Verkeerslawaaai Gevelmaatregelen Lange Herenvest (voorbereiding)	€ 54.600
Ministerie Infrastructuur en Milieu	Verkeerslawaaai Gevelmaatregelen Staten Bolwerk (voorbereiding)	€ 39.000
Platform31	Ecologie van de stedelijke vernieuwing	€ 10.000
Provincie Noord Holland	Pilot binnenstedelijke zelfbouw	€ 160.000
Provincie Noord Holland	Innoveren doelgroepenvervoer	€ 100.000
Provincie Noord Holland	Haalbaarheidsonderzoek gedeeld gebruik van aangepaste accommodaties	€ 27.100
Provincie Noord Holland	Sterk in je Netwerk	€ 71.872
Provincie Noord Holland	Wonen Zorg Welzijn Monitor Zuid-Kennemerland	€ 72.000
Provincie Noord Holland	Digitale Zorgtafel Zuid Kennemerland	€ 54.375
Agentschap SZW	ESF actiefstage voor arbeidsbelemmerden en 55+	€ 179.420
Agentschap SZW	ESF Perspectief Leerwerkbedrijven Kennemerland	€ 812.366
Agentschap SZW	ESF Werken aan je toekomst	€ 564.150
Provincie Noord Holland	Bovenregionaal project EV 2014 Risicocommunicatie op scholen	€ 23.500
Provincie Noord Holland	Externe Veiligheid 2014	€ 72.500
Ministerie van Veiligheid en Justitie	Regeling uitstapprogramma's prostituees II	€ 312.840
Totaal		€ 3.967.966